

REPUBLIKA HRVATSKA
MEĐIMURSKA ŽUPANIJA
ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE
MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

PROSTORNI PLAN MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

OBRAZLOŽENJE

ČAKOVEC, STUDENI 2001.

SADRŽAJ:

I.	Obrazloženje	
	UVOD	1
1.	POLAZIŠTA	2
1.1.	Položaj, značaj i posebnosti županijskog područja u odnosu na prostor i sustave Države	2
1.1.1.	Osnovni podaci o prostoru (tablica 1. i 2.)	3
1.1.1.1.	Površina, stanovništvo, naseljenost	3
1.1.1.2.	Naselja	13
1.1.2.	Prostorno razvojne i resursne značajke	13
1.1.2.1.	Zemljopisna obilježja	13
1.1.2.2.	Područja pretežitih djelatnosti	15
1.1.2.3.	Komunalna infrastruktura	29
1.1.2.4.	Društvena infrastruktura	37
1.1.2.5.	Zaštićena graditeljska i kulturna baština	41
1.1.2.6.	Zaštićena prirodna baština	46
1.1.3.	Obveza iz Programa prostornog uređenja Države i ocjena postojećih prostornih planova	47
1.1.4.	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje	49
2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	51
2.1.	Ciljevi prostornog razvoja regionalnog, državnog i međudržavnog značaja	51
2.1.1.	Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava	53
2.1.1.1.	Demografski ciljevi	53
2.1.1.2.	Razvoj značajnijih infrastrukturnih sustava	54
2.1.2.	Racionalno korištenje prirodnih izvora	57
2.1.3.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša	60
2.2.	Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja	63
2.2.1.	Demografski razvoj	63
2.2.2.	Odabir prostorne i gospodarske strukture	68
2.2.3.	Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture	70
2.2.3.1.	Razvoj naselja	70
2.2.3.2.	Razvoj društvene infrastrukture	75
2.2.3.3.	Razvoj prometne i ostale infrastrukture	77
2.2.4.	Zaštita krajobraznih vrijednosti	83
2.2.5.	Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	86
2.2.5.1.	Kulturna baština	86
2.2.5.2.	Prirodna baština	87
2.3.	Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Županije	90
2.3.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora	90
2.3.2.	Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture	96

3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	97
3.1.	Prikaz prostornih struktura Županije u odnosu na stanje i razvojna opredjeljenja Županije i Države	97
3.2.	Organizacija i osnovna namjena i korištenje prostora	99
3.2.1.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina	104
3.3.	Sustav središnjih naselja i razvojnih središta	105
3.3.1.	Gravitacioni odnosi i centralitet naselja	105
3.3.2.	Sustav razvojnih središta	110
3.4.	Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti od značaja za Županiju i Državu	112
3.4.1.	Gospodarstvo u prostoru	112
3.4.2.	Društvene djelatnosti	115
3.5.	Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora	122
3.5.1.	Šumske površine	122
3.5.2.	Poljoprivredno zemljište	122
3.5.3.	Vodene površine	122
3.5.4.	Građevinska područja	123
3.5.5.	Građenje izvan građevinskog područja	124
3.5.6.	Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i cjeline (tabela po pravilniku 3a)	125
3.6.	Razvoj infrastrukturnih sustava	126
3.6.1.	Prometni i infrastrukturni sustav	126
3.6.2.	Vodnogospodarski sustav	127
3.6.3.	Energetski sustav	129
3.7.	Postupanje s otpadom	129
3.8.	Sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš	131

UVOD

Planiranje i uređivanje prostora osnovno je pravo i obaveza jedinica lokalne samouprave. Temeljem Zakona o prostornom uređenju prišlo se izradi i postupku donošenja Prostornog plana Međimurske županije.

Prostorni plan dio je složene aktivnosti determiniranja problema, potreba, sukobljenih interesa u prostoru, koji kroz prostorno planiranje temelji svoja planska rješenja na elementima gospodarskog razvitka, socijalnih potreba i vrednovanja prirodnih sustava, na konkretnom, svim datostima uvjetovanom prostoru.

Poimanje prostora najčešće je vezano uz površinu nekog teritorija, zaboravljajući da je sve ono što se nalazi iznad i ispod te površine, njegov sastavni dio.

Prostor predstavlja vrijednost sa svojstvima koja ga determiniraju, a to su:

- prostor je konačan, određen svojim mogućnostima, tj. on je ograničen,
- prostor je neobnovljiv,
- prostor je djeljiv između većeg broja korisnika.

O upotrebi i korištenju prostora odlučuje velik broj subjekata, koji imaju različite interese u njegovu korištenju i različitu ekonomsku moć. Zbog ograničenosti, prostor se pojavljuje na tržištu kao vrijednost, te izaziva sukobe interesa koji se manifestiraju kao:

- sukob nadređivanja ili suprotstavljanja privatnih interesa nad društvenim,
- sukob kratkoročnih i dugoročnih interesa,
- sukob koji proizlazi načinom korištenja prostora a suprotan je prirodnoj vrijednosti,
- sukob vrijednosti ekonomskih efekata u korištenju prostora i vrijednosti koje proizlaze iz humanih, racionalnih i ekonoloških gledanja na korištenje prostora.

Zakon o prostornom uređenju određuje prostorni plan županije kao osnovni dokument o uređenju prostora s iskazanim ciljevima prostornog razvoja, organizacije, zaštite i korištenja prostora, temelji se na strateškim ciljevima globalne organizacije i funkcionalnih sklopova, određenim u osnovnom dokumentu prostornog uređenja – Strategiji prostornog uređenja i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Prostorni plan Međimurske županije sadrži:

- polazišta – date mogućnosti prostora, stanovništva, gospodarske strukture Županije;
- ciljeve prostornog razvoja – razrađuje sustav naselja i njihovog značenja u prostoru Županije, sustav razvoja komunalne i društvene infrastrukture; određuje osnove za uređenje i zaštitu prostora;
- plan prostornog razvoja – utvrđuje mjere i smjernice za gospodarski razvoj, očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, utvrđuje mjere za unapređenje i zaštitu okoliša i druge elemente od važnosti za prostor Županije;
- odredbe za provođenje.

1. POLAZIŠTA

1.1 POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI ŽUPANIJSKOG PODRUČJA U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAVE DRŽAVE

Međimurska županija nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Republike Hrvatske. Zbog smještaja na tromeđi Slovenije, Mađarske i Hrvatske njezin položaj ima izrazito pogranični karakter. Susjedne su joj županije Varaždinska na jugu i Koprivničko – križevačka na jugoistoku.

Međimurska županija prostire se na 729,5 km² i najmanja je županija Hrvatske po površini s udjelom u teritoriju Hrvatske od 1,29 %. Na tom prostoru živi prema popisu iz 1991. godine 119.866 stanovnika. Naseljenost sa 164,3 st/km² nakon Grada Zagreba najviša je u Hrvatskoj, koja se s 84,5 stanovnika/km² ubraja u red europskih zemalja srednje i rjeđe gustoće naseljenosti. Stanovništvo Međimurja sudjeluje s 2,5 % u ukupnom stanovništvu Hrvatske.

Prostor Međimurja sa sjevera i juga omeđuju rijeke Mura i Drava, koje mu daju prirodna i zemljopisna obilježja. One mu određuju sam naziv, oblik, reljef i prirodne karakteristike.

Dolina ovih rijeka, posebno Drave, oduvijek je bila značajna u trasiranju prometnih tokova - od rimskih putova, do suvremenog doba. Polovicom prošlog stoljeća ovuda prolazi prva željeznička pruga Budimpešta - Trst, kasnije u Čakovcu dobiva odvojak za Rijeku. Danas je Hrvatska sa sjeveroistokom Europe ovim prostorom povezana međunarodnim željezničkim pravcem i auto-cestom.

Iako periferno smještena na prostor Hrvatske, Međimurska županija nema perifernu ulogu u prometnom smislu, već se nalazi na važnim prometnim pravcima koji ju približavaju, ne samo ostalim dijelovima Hrvatske, već i susjednim srednjoeuropskim zemljama.

Slika 1

1.1.1. OSNOVNI PODACI O PROSTORU

1.1.1.1. POVRŠINA, STANOVNIŠTVO, NASELJENOST

Površina

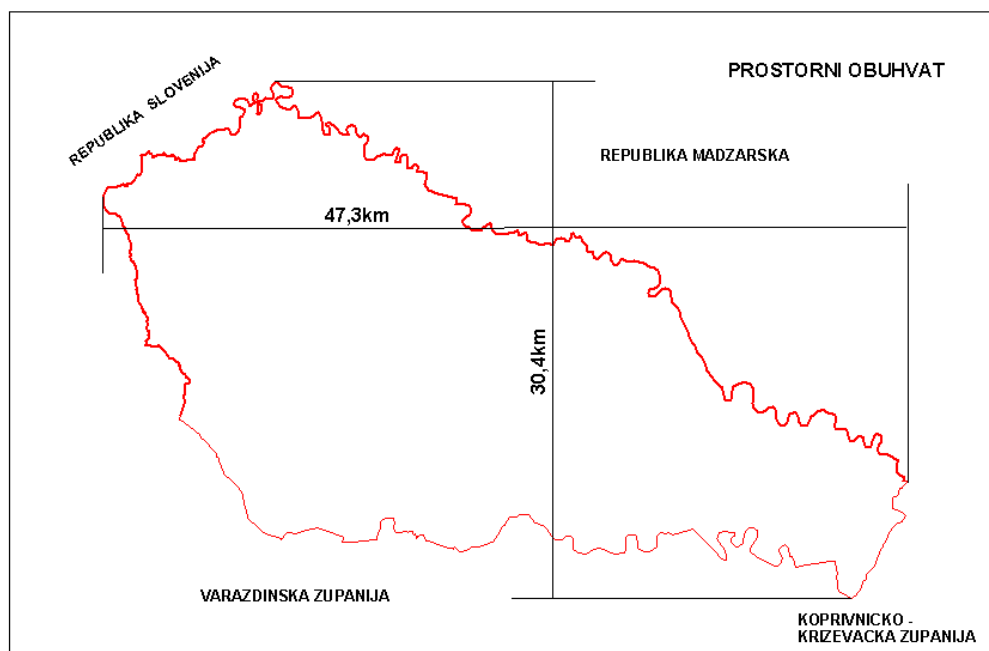
Političko–teritorijalnim ustrojem Republike Hrvatske 1993. godine formirana je Međimurska

županija kao sljednik bivše Općine Čakovec, sa Čakovcem županijskim središtem. Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine" br. 10/97.) u sastavu Županije nalaze se tri grada i 21 općina.

Opći podaci o Međimurskoj županiji

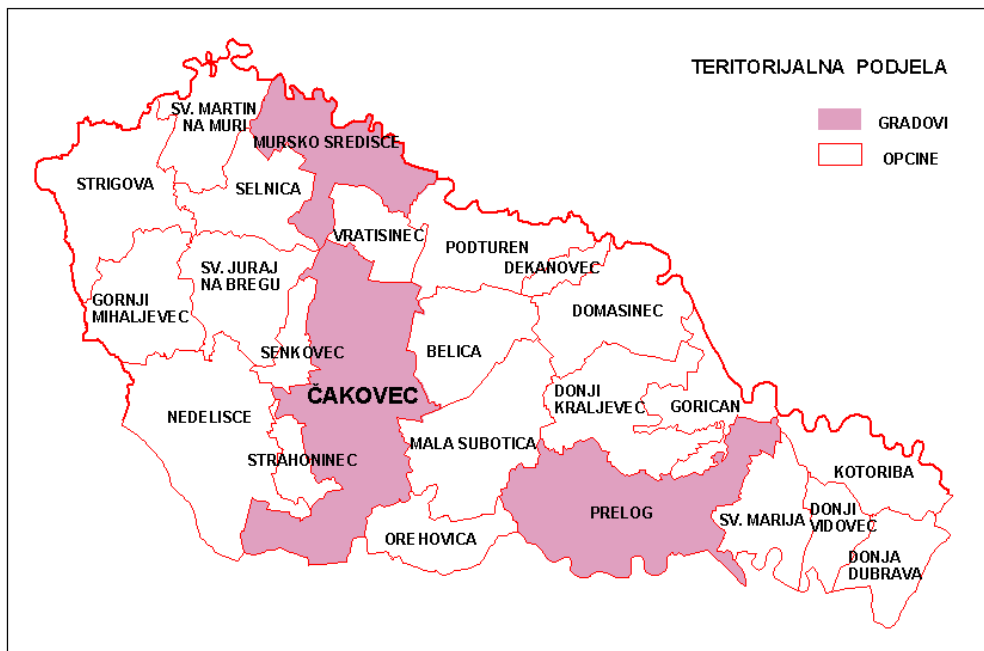
Tabela 1

		% od RH	RH (kopneni dio)
površina Županije	729,54 km ²	1,29 %	56 610 km ²
dužina državne granice	110,5 km	5,45 %	2 028 km
opseg Županije	182,3 km		
broj stanovnika	119 866	2,50 %	4 784 265
udaljenost krajnjih točaka zapad-istok	47,3 km		
udaljenost krajnjih točaka sjever-jug	30,4 km		

Slika 2

Međimursku županiju sa sjevera, sjeveroistoka i juga omeđuju tokovi rijeka Mure i Drave, dok se na zapadu kopnena granica pruža od sjevera ka jugu pobrđem Gornjeg Međimurja. Na zapadu i sjeveru graniči s Republikom Slovenijom, na sjeveroistoku s Republikom Mađarskom, a na jugu s Varaždinskom i Koprivničko – križevačkom županijom.

Slika 3

Iskaz površina, stanovnika, stanova, domaćinstava i gustoće naseljenosti MŽ (Tabela 1 po pravilniku)

Tabela 2

MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	POVRŠINA		STANOVNICI				STANOVNI STALNI				DOMAĆINSTVA		Gustoća naseljenosti br. st./km ²
	Popis 1991.		Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 1981.		Popis 1991.		1981.	1991.	
	km ²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	broj	
Županija ukupno	729,5438	100,0	116822	100,0	119866	100,0	31397	100	35495	100,0	32608	35343	164,303
Gradovi ukupno	181,3772	24,86	42021	35,97	44651	37,25	11676	37,19	13563	38,21	12192	13607	246,178
1 ČAKOVEC	83,8357	11,49	27520	23,56	29996	25,02	7687	24,48	9140	25,75	8144	9303	357,795
2 M. SREDIŠĆE	33,8858	4,64	6421	5,50	6631	5,53	1685	5,37	1946	5,48	1769	1939	195,687
3 PRELOG	63,6557	8,73	8080	6,92	8024	6,69	2304	7,34	2477	6,98	2279	2365	126,053
Općine ukupno	548,1666	75,14	74801	64,03	75215	62,75	19721	62,81	21932	61,79	20416	21736	137,212
1 BELICA	27,7557	3,80	3664	3,14	3635	3,03	868	2,76	968	2,73	906	955	130,964
2 DEKANOVEC	6,0219	0,83	963	0,82	941	0,79	252	0,80	272	0,77	249	245	156,263
3 DOMAŠINEC	35,3330	4,84	2743	2,35	2590	2,16	733	2,33	735	2,07	737	717	73,303
4 DONJA DUBRAVA	19,1609	2,63	2719	2,33	2536	2,12	772	2,46	833	2,35	797	797	132,353
5 DONJI KRALJEVEC	36,3481	4,98	5337	4,57	5313	4,43	1425	4,54	1533	4,32	1409	1442	146,170
6 DONJI VIDOVEC	13,6421	1,87	1904	1,63	1756	1,46	526	1,68	519	1,46	517	517	128,719
7 GORIČAN	21,5650	2,96	3256	2,79	3221	2,69	937	2,98	972	2,74	891	885	149,362
8 G. MIHALJEVEC	24,2379	3,32	2221	1,90	2080	1,74	600	1,91	654	1,84	615	666	85,816
9 KOTORIBA	26,5811	3,64	3360	2,88	3579	2,99	1006	3,20	1123	3,16	1041	1289	134,645
10 MALA SUBOTICA	34,3652	4,71	5623	4,81	5689	4,75	1347	4,29	1558	4,39	1465	1506	165,545
11 NEDELIŠĆE	58,3247	7,99	10289	8,81	11248	9,38	2704	8,61	3278	9,24	2945	3350	192,851
12 OREHOVICA	28,3380	3,88	2941	2,52	3038	2,53	636	2,03	750	2,11	839	796	107,206
13 PODTUREN	31,4247	4,31	5124	4,39	4663	3,89	1237	3,94	1322	3,72	1291	1310	148,386
14 SELNICA	24,9756	3,42	3413	2,92	3322	2,77	864	2,75	976	2,75	883	954	133,010
15 STRAHONINEC	8,3561	1,15	2260	1,93	2580	2,15	603	1,92	740	2,08	681	736	308,756
16 SV. JURAJ / BREGU	23,4040	3,21	4657	3,99	5012	4,18	813	2,59	818	2,30	775	770	214,151
17 SV. Marija	35,0031	4,80	2794	2,39	2601	2,17	1279	4,07	1538	4,33	1289	1501	74,308
18 SV. MARTIN / MURI	25,2490	3,46	3083	2,64	2987	2,49	778	2,48	855	2,41	785	808	118,302
19 ŠENKOVEC	6,6626	0,91	2244	1,92	2537	2,12	651	2,07	744	2,10	636	791	380,782
20 ŠTRIGOVA	44,7942	6,14	3870	3,31	3493	2,91	1135	3,61	1135	3,20	1080	1070	77,979
21 VRATISINEC	16,6237	2,28	2336	2,00	2394	2,00	555	1,77	609	1,72	585	631	144,011

Iskaz površina, stanovnika, stanova i gustoće naseljenosti MŽ (Tabela 2 po pravilniku)
za granično područje i ostatak Županije

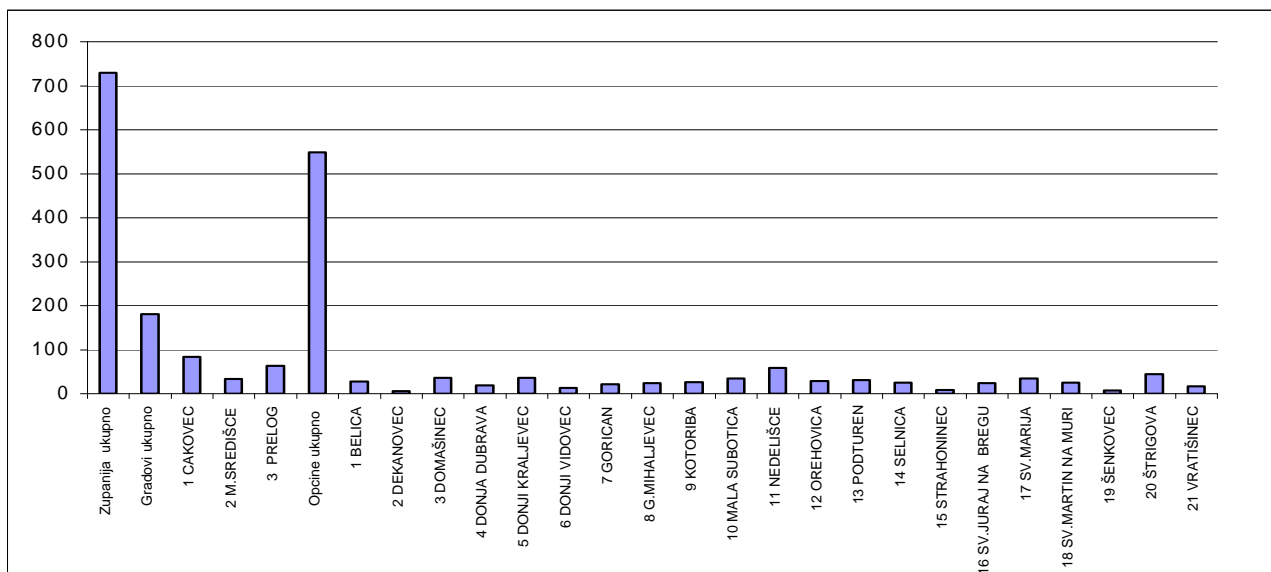
Tabela 3

MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	Površina		STANOVNICI				Gustoća naseljenosti	
	Popis 1991.		Popis 1981.		Popis 1991.		popis '81.	popis '91.
	km ²	%	broj	%	broj	%	br. st/km ²	br. st/km ²
Županija ukupno	729,5438	100,00	116822	100,00	119866	100,00	160,130	164,303
Gradovi ukupno	181,3772	24,862	42021	35,97	44651	37,25	231,677	246,178
Općine ukupno	548,1666	75,139	74801	64,03	75215	62,75	136,457	137,212
DEKANOVEC	6,0219	0,825	963	0,82	941	0,79	159,916	156,263
DOMAŠINEC	35,3330	4,843	2743	2,35	2590	2,16	77,633	73,303
GORNJI MIHALJEVEC	24,2379	3,322	2221	1,90	2080	1,74	91,633	85,816
GORIČAN	21,5650	2,956	3256	2,79	3221	2,69	150,985	149,362
KOTORIBA	26,5811	3,644	3360	2,88	3579	2,99	126,406	134,645
MURSKO SREDIŠĆE	33,8858	4,645	6421	5,50	6631	5,53	189,489	195,687
NEDELIŠĆE	58,3247	7,995	10289	8,81	11248	9,38	176,409	192,851
SV. MARTIN NA MURI	25,2490	3,461	3083	2,64	2987	2,49	122,104	118,302
ŠTRIGOVA	44,7942	6,140	3870	3,31	3493	2,91	86,395	77,979
Kontinental. granično ukup.	275,9926	37,831	36206	30,99	36770	30,68	131,185	133,228
ČAKOVEC	83,8357	11,492	27520	23,56	29996	25,02	328,261	357,795
PRELOG	63,6557	8,725	8080	6,92	8024	6,69	126,933	126,053
BELICA	27,7557	3,805	3664	3,14	3635	3,03	132,009	130,964
DONJA DUBRAVA	19,1609	2,626	2719	2,33	2536	2,12	141,904	132,353
DONJI KRALJEVEC	36,3481	4,982	5337	4,57	5313	4,43	146,830	146,170
DONJI VIDOVEC	13,6421	1,870	1904	1,63	1756	1,46	139,568	128,719
MALA SUBOTICA	34,3652	4,711	5623	4,81	5689	4,75	163,625	165,545
OREHOVICA	28,3380	3,884	2941	2,52	3038	2,53	103,783	107,206
PODTUREN	31,4247	4,307	5124	4,39	4663	3,89	163,056	148,386
SELNICA	24,9756	3,423	3413	2,92	3322	2,77	136,653	133,010
STRAHONINEC	8,3561	1,145	2260	1,93	2580	2,15	270,461	308,756
SV. JURAJ NA BREGU	23,4040	3,208	4657	3,99	5012	4,18	198,983	214,151
SV. MARIJA	35,0031	4,798	2794	2,39	2601	2,17	79,822	74,308
ŠENKOVEC	6,6626	0,913	2244	1,92	2537	2,12	336,805	380,782
VRATIŠINEC	16,6237	2,279	2336	2,00	2394	2,00	140,522	144,011
ostalo područje MŽ ukup.	453,5512	62,169	80616	69,01	83096	69,32	177,744	183,212

Međimurska županija podijeljena je na 24 teritorijalne jedinice: 3 grada i 21 općinu. Budući da je pogranična županija s Republikom Slovenijom i Republikom Mađarskom, značajni dio prostora čini pogranični pojas, pa uočavamo znatnu razliku između tih prostora koja je iskazana u tabeli. Gradovi zauzimaju 25 % ukupnog teritorija i u njima živi 37 % stanovništva s prosječnom gustoćom naseljenosti 246 st/km² s trendom porasta, dok u općinama na 75 % površine živi 63 % stanovništva prosječne gustoće naseljenosti 137 st/km² i iskazanim trendom pada. Jasno se uočava

razlika u pograničnom i ostalom dijelu prostora Županije. U pograničnom prostoru koji zauzima 38 % površine Županije živi 30 % stanovništva s prosječnom gustoćom od 133 st/km² i iskazanim trendom stagniranja, dok u preostalom prostoru na 62 % površine živi 70 % stanovništva prosječne gustoće 183 st/km² i blagorasta broja stanovnika.

GRAFIKON 1: Udio površina općina i gradova u ukupnom teritoriju Međimurske županije

Stanovništvo, naseljenost

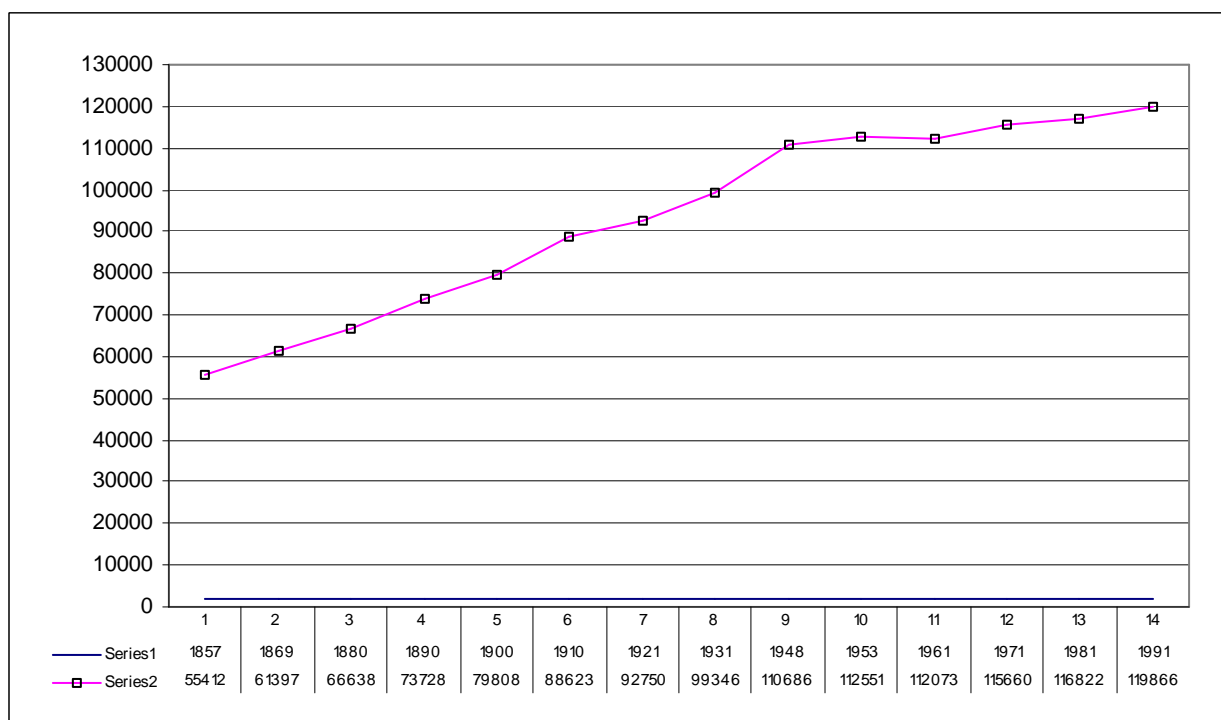
Na prostoru Međimurske županije na površini od 729,5 km² živi 119.866 stanovnika, što predstavlja gustoću naseljenosti ovog prostora od 164,3 st/km².

Kretanje broja stanovnika možemo kontinuirano pratiti već od 1857. godine:

Tabela 4

BROJ STANOVNIKA PREMA POPISNIM GODINAMA OD 1857. DO 1991.														
godina	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.
ŽUPANIJA	55412	61397	66638	73728	79808	88623	92750	99346	110686	112551	112073	115660	116822	119866

GRAFIKON 2: Kretanje broja stanovnika od 1857.-1991.

Kretanje broja stanovnika po gradovima i općinama Međimurja od 1857. – 1991.

Tabela 5

teritorijalna jedinica	BROJ STANOVNIKA PREMA POPISNIM GODINAMA OD 1857. DO 1991.													
	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.
gradovi	14358	16290	18411	20293	22670	24557	26765	29029	31997	33256	35175	38361	42021	44651
ČAKOVEC	5790	7002	8580	9375	10815	11425	13024	15108	17034	18119	20676	23550	27520	29996
M. SREDIŠĆE	2211	2416	2710	3069	3435	3682	4062	4630	5207	5671	5878	6483	6421	6631
PRELOG	6357	6872	7121	7849	8420	9450	9679	9291	9756	9466	8621	8328	8080	8024
gradovi ukupno	14358	16290	18411	20293	22670	24557	26765	29029	31997	33256	35175	38361	42021	44651
Belica	1856	2097	2366	2649	2710	2963	3378	3641	4062	4112	3951	3740	3664	3635
Dekanovec	494	600	651	740	738	867	944	1005	1141	1170	1020	987	963	941
Domašinec	1763	1971	2228	2470	2452	2891	2815	2965	3171	3180	2958	2946	2743	2590
D. Dubrava	2602	2855	2907	3341	3508	3734	3428	3395	3441	3250	3090	2980	2719	2536
D. Kraljevec	3303	3888	4032	4393	4591	5510	5831	5871	6064	5817	5518	5438	5337	5313
D. Vidovec	1686	1774	1867	2082	2166	2301	2323	2187	2387	2306	2279	2141	1904	1756
Goričan	2342	2736	2880	3202	3400	4086	4157	4121	4418	4266	3847	3696	3256	3221
G. Mihaljevec	1512	1319	1729	1825	1941	2111	2231	2396	2803	2799	2679	2465	2221	2080
Kotoriba	2633	2831	2994	3611	3779	4095	4129	3895	3895	3742	3847	3653	3360	3579
M. Subotica	2487	2839	2930	3109	3557	4066	4506	4928	5783	5792	5426	5606	5623	5689
Nedelišće	2796	3215	3777	4169	4950	5368	5472	6279	7393	7821	8556	9423	10289	11248
Orehovica	1179	1220	1589	1696	1469	1891	2204	2415	2840	3038	2919	2929	2941	3038
Podturen	2786	3150	3410	3795	3919	4575	4987	5300	5825	6212	5631	5587	5124	4663
Selnica	1529	1534	1808	2048	2412	2634	2572	3136	3652	3784	3527	3664	3413	3322
Strahoninec	448	589	617	703	777	788	870	1088	1265	1386	1538	1821	2260	2580
Sv. Juraj / Bregu	2950	2978	2755	3066	3091	3709	3683	3426	3738	3458	3185	4871	4657	5012
Sv. Marija	1893	2297	2252	2582	2798	3090	3068	3662	4610	4744	4921	3052	2794	2601
Sv. Martin / Muri	1842	1842	2012	2390	2471	2593	2687	2914	3493	3469	3304	3500	3083	2987
Šenkovec	320	416	525	570	628	686	731	874	1213	1417	1637	1951	2244	2537
Štrigova	3911	4165	3943	3969	4625	4900	4654	5066	5361	5319	4779	4484	3870	3493
Vratišinec	722	791	955	1025	1156	1208	1315	1753	2134	2213	2286	2365	2336	2394
općine ukupno	41054	45107	48227	53435	57138	64066	65985	70317	78689	79295	76898	77299	74801	75215

Promatrajući kretanje stanovništva prema popisnim godinama uočava se konstantni rast broja stanovnika. Obzirom da je Međimurje, prema podacima posljednjeg popisa stanovništva 1991. godine imalo 119.866 stanovnika, u odnosu na prvi popis 1857. godine broj žitelja se više nego udvostručio, tj. povećao se za 216 % (1857. = 55455 stanovnika). Iz toga proizlazi da je prosječna godišnja stopa rasta u razdoblju 1857.-1991. iznosila 0,87 %. Ovako relativna visoka dinamika prvenstveno je posljedica utjecaja prirodnog priraštaja,

dok je doseljavanje od sporednog značaja. Ovakav zaključak logično proizlazi iz pobliže analize nekoliko karakterističnih populacijskih razdoblja.

Promatramo li razvoj stanovništva ovog kraja kroz proteklih stotinjak godina i ukoliko iz razmatranja izostavimo popisnu 1857. i 1869. godinu zbog relativno nepouzdatih podataka, ostale popisne godine grupiramo tako da se eliminiraju utjecaji dva svjetska rata, onda se mogu izdvojiti pet karakterističnih razdoblja:

Karakteristike popisnih razdoblja Međimurske županije

Tabela 6

Razdoblje	Međimurje		Gornje Međimurje		Donje Međimurje		Čakovec	
	Apsolutni porast - pad	Prosječna godišnja stopa	Apsolutni porast - pad	Prosječna godišnja stopa	Apsolutni porast - pad	Prosječna godišnja stopa	Apsolutni porast - pad	Prosječna godišnja stopa
1880.-1910.	21 378	0,91	3 179	0,82	16 490	0,92	1 709	1,13
1921.-1931.	6 960	0,73	1 1964	1,28	4 532	0,61	464	0,71
1948.-1953.	1 865	0,33	1 062	1,12	66	0,02	737	2,01
1953.-1961.	-478	-0,05	-720	-0,47	1 717	-0,25	1 959	2,83
1961.-1971.	3 587	0,32	-379	-0,21	1 836	0,22	2 130	1,99
1971.-1981.	1 004	0,09	-1 512	-0,86	-456	-0,05	2 972	2,24
1880.-1981.	49 419	0,57	5 455	0,38	33 397	0,48	10 567	1,11

U prvom razdoblju od 1880.-1910. tj. do prvog svjetskog rata srednja godišnja stopa porasta iznosila je 1,06 % i na osnovu toga stanovništvo je priraslo za preko 21.000 ljudi. To je apsolutno najviša stopa populacijskog razvitka u cijelom promatranom periodu u ovom kraju, gledano u cjelini.

U međuratnom razdoblju 1921.-1931. ubrzan je populacijski razvoj Gornjeg Međimurja, čija stopa dostiže iznos od 1,36 % godišnje, ali je već u glavnini naselja istočnog dijela Donjeg Međimurja započeo proces depopulacije.

Za treće razdoblje populacijskog razvitka od 1948.-1953. karakteristični je pojačan utjecaj Čakovca, koji raste po godišnjoj stopi od 2,12 %, dok godišnje stope u ostalim agrarnim područjima opadaju. Proces depopulacije naselja Donjeg Međimurja nastavlja se i proširuje na znatan broj naselja Gornjeg Međimurja. Jedino Čakovec s prigradskim naseljima i još neka naselja bilježe konstantan porast žitelja. Udio porasta Čakovca u ukupnom porastu stanovništva ovoga kraja iznosi već oko 40 %.

U četvrtom razdoblju 1953.-1961. silazni populacijski trend agrarnih područja nastavljen je (sada već i glavnina naselja Gornjeg Međimurja ima negativan populacijski razvoj) pa oba dijela mikroregije i Međimurje kao cjelina prvi puta bilježe negativne vrijednosti populacije. U isto vrijeme Čakovec ima apsolutno najvišu godišnju stopu porasta u iznosu od 3,19 %, što je u velikoj mjeri posljedica doseljavanja iz okolnih naselja, ali i iz drugih područja. Zato mnogo ne iznenađuje ni ovaj podatak: dok je u agrarnim područjima broj stanovnika pao za 2,3 %, u Čakovcu je porastao za 25,5 %.

U najmlađem razdoblju 1961.-1971. negativan populacijski razvoj zaustavljen je u Donjem, a smanjen u Gornjem Međimurju. Iako se u Čakovcu godišnja stopa porasta stanovništva smanjila, još je uvijek relativno visoka (2,21 %). Udio Čakovca u ukupnom prirastu žitelja ovog kraja iznosio je gotovo 60 %, što samo ukazuje na jačanje njegovog značaja kao vodećeg centralnog naselja Međimurja.

Može se uočiti da se pozitivnim kretanjem broja stanovnika izdvajaju gotovo sva naselja u kontaktnom prostoru između pobrđa i nizine na pravcu Mursko Središće - Čakovec - Varaždin. Uočljivo je da s porastom udaljenosti od ove prometno-geografske okosnice pada intenzitet porasta broja stanovnika, a jača tendencija negativnog kretanja.

Analiza ovakvog prostornog razmještaja naselja s pozitivnom dinamikom stanovništva upućuje na zaključak da se društveno-gospodarske promjene, čiji je primarni indikator dinamika stanovništva, odvijaju pod utjecajem vlastitog mikroregionalnog centra, ali i zahvaljujući povezanosti sa centrima izvan regije naselja. Korelacija između dinamike stanovništva i udaljenosti od Čakovca potvrđena je i statistički za naselja unutar izotele od 18 km. Utjecaj Varaždina u

južnom dijelu zbog blizine ne djeluje u suprotnom smjeru od Čakovca, već se za pojedina naselja, koja leže u zoni djelovanja oba centra, može utvrditi samo veći porast od očekivanog. Na drugoj strani, naselja koja se nalaze izvan izoteline udaljenosti od 18 km pokazuju neočekivano jaku devijaciju od "prosječne" korelacije, s porastom udaljenosti od Čakovca broj stanovnika raste kao odraz utjecaja drugog središta.

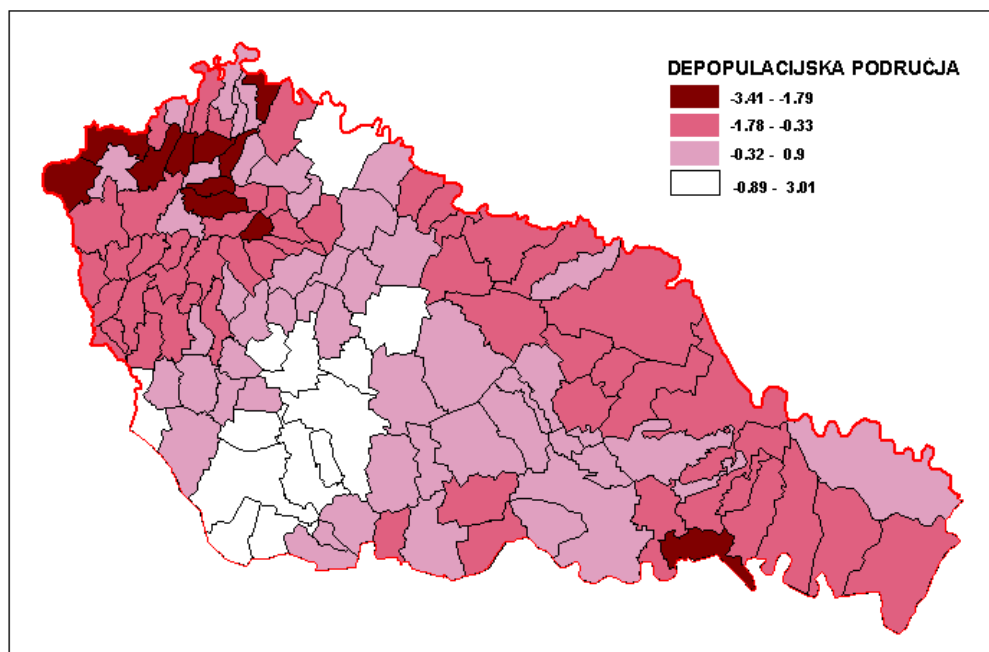
Prostor Međimurja tradicionalno je emigracijsko područje. Uzroci emigracijskih tokova bili su visoka stopa prirasta, velika gustoća naseljenosti i loši uvjeti života. U posljednje vrijeme faktori kao što su stopa prirodnog prirasta stanovništva i uvjeti osiguranja egzistencije bitno su izmijenjeni.

Uspoređi li se prirodno i popisima ustanovljeno kretanje broja stanovnika, mogu se utvrditi migracijske bilance (selidbena salda) za pojedina razdoblja. One su u ovom kraju u cijelom poslijeratnom razdoblju negativne, jer postoji stalan deficit između broja stanovnika koji bi trebao biti na osnovi prirodnog priraštaja (očekivani broj stanovnika) i broja stanovnika ustanovljenih popisima. Međimurje je, dakle, konstantno egzodusno (emigracijsko, depopulacijsko) područje.

Prema tipovima općeg kretanja stanovništva, Međimurje u svim poslijeratnim razdobljima, izuzev razdoblja od 1953.-1961. godine, pripada egzodusnom tipu kojem je trend emigracija. To proizlazi iz činjenice da je prirodno kretanje stanovništva pozitivno, popisom ustanovljeno kretanje stanovništva također pozitivno, ali je stopa prirodnog priraštaja veća od stope popisom ustanovljenog povećanja. Razdoblje od 1953.-1961. godine, navedeno kao izuzetak, označava trend depopulacije, jer je prirodno kretanje pozitivno, ali je popisom ustanovljeno kretanje negativno, a stopa prirodnog priraštaja je veća od stope popisom ustanovljenog smanjenja.

U suvremenoj povijesti ukupno demografsko kretanje posljednjih 30-tak godina bilježi prosječnu godišnju stopu rasta od 0,22. Od te prosječne vrijednosti ekstremna odstupanja bilježe npr. Gornji Kuršanec sa 3,70 i Gornji Koncovčak sa -2,24.

Promatrajući demografska kretanja u popisnom dvadesetogodišnjem razdoblju 1991./71. na teritoriju Međimurske županije uočljive su izrazite zone depopulacije – prostor Gornjeg Međimurja, pogranični prostor uz Muru i krajnji istočni dio Županije. Najviša depopulacijska stopa od -3,41 do -1,79 pripada naseljima Gornjeg Međimurja i Oporovcu, depopulacijska stopa od -1,78 do -0,33 pripada većini naselja Gornjeg Međimurja, naseljima uz granični pojas s Mađarskom i naseljima Donjeg Međimurja istočno od Preloga, dok je slabije izražena, depopulacijska stopa sa stopom blagog porasta od -0,32 do 0,90 u naseljima središnjeg prostora Županije. Izraženo pozitivno kretanje stanovnika sa stopom od 0,90 do 3,01 karakteristično je za već spomenuti prostor uz os razvoja Varaždin – Čakovec – M. Središće.

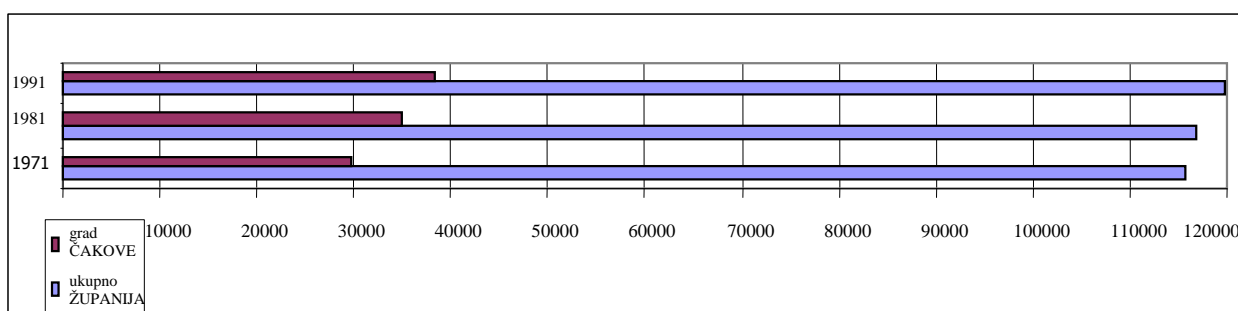
Slika 4

Kretanje broja stanovnika i gustoća naseljenosti po gradovima 1953.-1991. g

Tabela 7

teritorijalna jedinica	broj stanovnika			površina u km ²	gustoća st/km ²	udio % stanovnika
	1953.	1971.	1991.			
ČAKOVEC	18119	23550	29996	83,8357	357,795	25,02
M. SREDIŠĆE	5671	6483	6631	33,8858	195,687	5,53
PRELOG	9466	8328	8024	63,6557	126,053	6,69
gradovi ukupno	35209	40332	46642	181,3772	246,178	37,25

GRAFIKON 3: Udio grada Čakovca i prigradskih naselja u ukupnom stanovništvu Županije

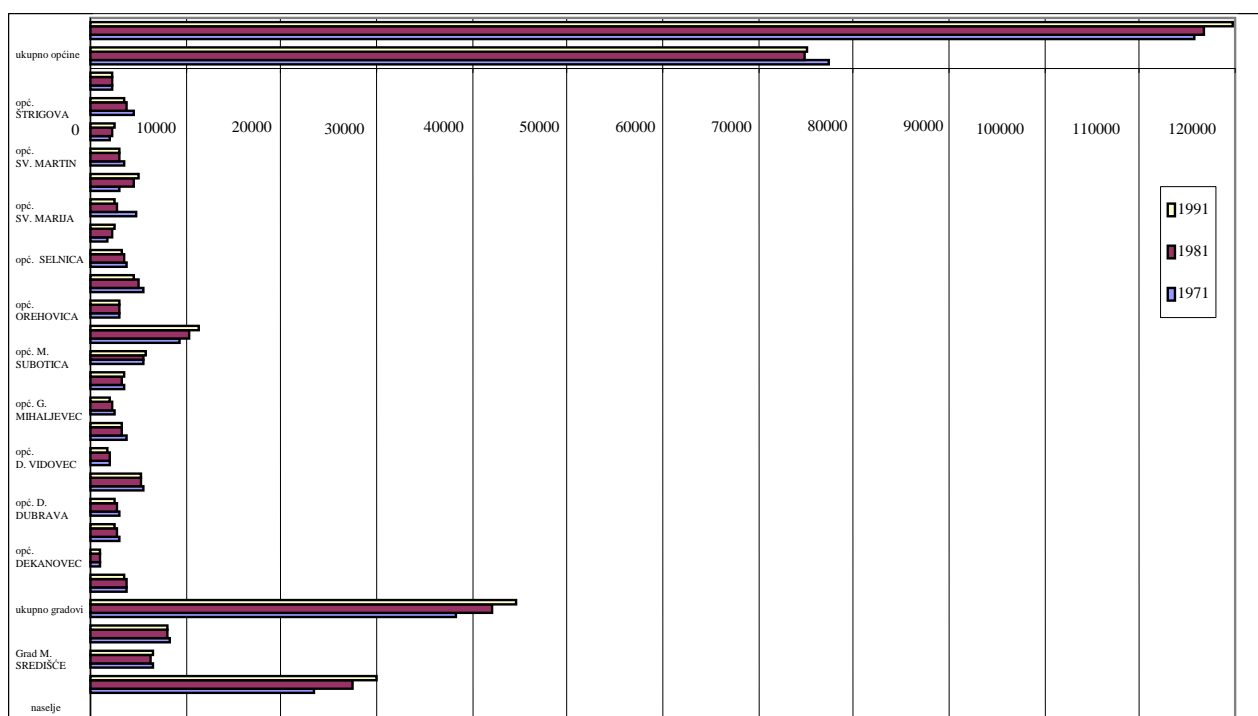

Kretanje broja stanovnika i gustoća naseljenosti po općinama 1953.-1991. g

Tabela 8

teritorijalna jedinica općina	broj stanovnika			površina u km ²	gustoća st/km ²	udio % stanovnika
	1953.	1971.	1991.			
BELICA	4112	3740	3635	27,7557	130,964	3,03
DEKANOVEC	1170	987	941	6,0219	156,263	0,79
DOMAŠINEC	3180	2946	2590	35,3330	73,303	2,16
D. DUBRAVA	3250	2980	2536	19,1609	132,353	2,12
D. KRALJEVEC	5817	5438	5313	36,3481	146,170	4,43
D. VIDOVEC	2306	2141	1756	13,6421	128,719	1,46
GORIČAN	4266	3696	3221	21,5650	149,362	2,69
G. MIHALJEVEC	2799	2465	2080	24,2379	85,816	1,74
KOTORIBA	3742	3653	3579	26,5811	134,645	2,99
M. SUBOTICA	5792	5606	5689	34,3652	165,545	4,75
NEDELIŠĆE	7821	9423	11248	58,3247	192,851	9,38
OREHOVICA	3038	2929	3038	28,3380	107,206	2,53
PODTUREN	6212	5587	4663	31,4247	148,386	3,89
SELNICA	3784	3664	3322	24,9756	133,010	2,77
STRAHONINEC	1386	1821	2580	8,3561	308,756	2,15
SV. Marija	4744	3052	2601	35,0031	74,308	2,17
SV. JURAJ / BREGU	3458	4871	5012	23,4040	214,151	4,18
SV. MARTIN / MURI	3469	3500	2987	25,2490	118,302	2,49
ŠENKOVEC	1417	1951	2537	6,6626	380,782	2,12
ŠTRIGOVA	5319	4484	3493	44,7942	77,979	2,91
VRATIŠINEC	2213	2365	2394	16,6237	144,011	2,00
općine	79295	77299	75215	548,1666	137,212	62,75
ŽUPANIJA	112551	115660	119866	729,5438	164,303	100,00

GRAFIKON 4: Udio stanovnika pojedinih općina u Županiji

Dobna struktura Županije, gradova i općina '91.

Tabela 9

teritorijalna jedinica	br. stanov. 1991.	DOBNA STRUKTURA 1991.					DOB u %	
		prosječ. starost	0-19	20-59	60	indeks starenja	0-19	>60
gradovi	1	2	3	4	5	6	7	8
Grad ČAKOVEC	29996	34,20	9155	16814	4027	43,99	31	13
Grad M. SREDIŠĆE	6631	34,83	2001	3601	1029	51,42	30	16
Grad PRELOG	8024	36,39	2228	4282	1514	67,95	28	19
ukupno gradovi	44651	34,69	13384	24697	6570	49,09	30	15
BELICA	3635	37,01	972	1932	731	75,21	27	20
DEKANOVEC	941	35,51	275	505	161	58,55	29	17
DOMAŠINEC	2590	36,37	695	1437	458	65,90	27	18
D. DUBRAVA	2536	38,21	599	1400	537	89,65	24	21
D. KRALJEVEC	5313	37,02	1390	2888	1035	74,46	26	19
D. VIDOVEC	1756	38,50	328	1140	288	87,80	19	16
GORIČAN	3221	36,01	928	1694	599	64,55	29	19
G. MIHALJEVEC	2080	36,86	565	1098	417	73,81	27	20
KOTORIBA	3579	37,02	935	1948	696	74,44	26	19
M. SUBOTICA	5689	35,23	1717	2996	976	56,84	30	17
NEDELIŠĆE	11248	34,08	3518	6174	1556	44,23	31	14
OREHOVICA	3038	36,33	857	1599	582	67,91	28	19
PODTUREN	4663	36,01	1330	2482	851	63,98	29	18
SELNICA	3322	34,29	1042	1789	491	47,12	31	15
STRAHONINEC	2580	33,37	807	1489	284	35,19	31	11
SV. Marija	2601	37,52	695	1330	576	82,88	27	22
SV. JURAJ / BREGU	5012	34,63	1525	2734	753	49,38	30	15
SV. MARTIN / MURI	2987	35,26	889	1598	500	56,24	30	17
ŠENKOVEC	2537	34,60	724	1492	321	44,34	29	13
ŠTRIGOVA	3493	37,08	933	1848	712	76,31	27	20
VRATIŠINEC	2394	34,41	743	1295	356	47,91	31	15
ukupno općine	75215	35,72	21467	40868	12880	60,00	29	17
ukupno ŽUPANIJA	119866	35,33	34851	65565	19450	55,81	29	16

Broj domaćinstava posljednjih popisnih razdoblja u stalnom je porastu, dok samo domaćinstvo konstantno bilježi postupno opadanje veličine. Prosječna veličina domaćinstva iznosi 1991. godine 3,39, za grad Čakovec ona iznosi 2,98 člana, a ekstremna odstupanja od prosječne vrijednosti zabilježena su u Držimurcu 4,48 i Dragoslavec Bregu od 2,72 člana. Na smanjenje veličine domaćinstava utječu smanjena stopa nataliteta, raslojavanje obitelji i emigracijski procesi.

Iako je u promatranim posljednjim popisnim razdobljima natalitet Međimurja u padu, Međimurska županija bilježi još uvijek pozitivan prirodni prirast stanovništva, za razliku od podataka zabilježenih za cijelu Hrvatsku.

Prirodni prirast i natalitet od 1951.-1991.

Tabela 10

Popisno razdoblje	Natalitet	Prirodni prirast %
1950-1953	29,0	15,4
1953-1961	24,2	13,2
1961-1971	18,4	8,1
1971-1981	17,3	6,3
1991-1998	12,7	8,3

Demografsku sliku područja Međimurja čini i pokazatelj prosječne starosti naselja, koja za cijelu Županiju iznosi 36,29 godina. Od te srednje vrijednosti ekstremna odstupanja bilježe ova naselja:

Ekstremna odstupanja u demografskim pokazateljima

Tabela 11

naselje	prosječna starost	stopa rasta 71.-91.
Marof	41,1 g	-2,51
Oporovec	40,1 g	-1,84
Grabrovnik	40,8 g	-2,14
Jurovčak	40,8 g	-2,39
G. Kuršanec	32,7 g	3,15
Brezje	32,6 g	1,83
Držimurec	31,5 g	0,58
Nedelišće	30,0 g	0,97
Kuršanec	29,8 g	1,91
Trnovec	23,8 g	2,18

Za naselja koja bilježe veliku prosječnu starost stanovnika karakteristična je i najveća negativna stopa rasta od -1,84 do -2,51, dok naselja u kojima prevladava mlado stanovništvo karakterizira pozitivna stopa rasta. Ono što je netipično i po čemu se nekolicina naselja izdvaja po demografskim obilježjima Međimurja, je udio Roma u stanovništvu pojedinih naselja, što se manifestira u veličini porodica (npr. u

Držimurcu s 4,48 članova) stopi rasta naselja (2,18 u Trnovcu) i u niskoj prosječno starosnoj dobi naselja (23,8 god. u Trnovcu).

Udio poljoprivrednih i mješovitih domaćinstva u ukupnom broju domaćinstava još uvijek je vrlo visok za ovaj kraj, iako u postupnom padu – broj domaćinstava sa zemljišnim gospodarstvom iznosi 61,4 %, a u gradskim naseljima udio tih domaćinstava je 34,0 %.

Poljoprivredno stanovništvo i domaćinstva sa zemljišnim gospodarstvom i aktivnosti za MŽ, gradove i općine

Tabela 12

teritorijalna jedinica		BROJ DOMAĆINSTVA		PROSJEČNA VELIČINA		PREMA GOSPODARSTVU		PREMA AKTIVNOSTI	
		1991.	1981.	1991.	1981.	sa zemljom	bez zemlje	akt. polj. stanovn.	udio polj. u akt.
	gradovi	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Grad ČAKOVEC								
2	Grad M. SREDIŠĆE								
3	Grad PRELOG	2365	2279	3,393	3,545	1625	740	721	21,9
	ukupno gradovi	13607	12192	3,281	3,447	6302	7285	1650	9,3
1	BELICA	955	906	3,806	4,044	754	201	431	29,7
2	DEKANOVEC	245	249	3,841	3,867	213	32	109	30,9
3	DOMAŠINEC	717	737	3,612	3,722	563	154	199	28,0
4	D. DUBRAVA	797	797	3,182	3,412	556	241	386	34,4
5	D. KRALJEVEC	1442	1409	3,684	3,788	1081	361	577	28,3
6	D. VIDOVEC	517	517	3,397	3,683	413	104	176	23,6
7	GORIČAN	885	891	3,640	3,654	697	188	59	5,9
8	G. MIHALJEVEC	666	615	3,123	3,611	561	105	495	53,8
9	KOTORIBA	1289	1041	2,777	3,228	636	653	99	8,0
10	M. SUBOTICA	1506	1465	3,778	3,838	1115	391	1030	39,7
11	NEDELIŠĆE	3350	2945	3,358	3,494	2075	1275	335	7,2
12	OREHOVICA	796	839	3,817	3,505	562	234	409	42,0
13	PODTUREN	1310	1291	3,376	3,783	1024	286	607	35,2
14	SELNICA	954	883	3,482	3,865	739	215	201	19,1
15	STRAHONINEC	736	681	3,505	3,319	388	348	40	3,6
16	SV. JURAJ / BREGU	770	775	3,378	3,605	573	197	200	19,4
17	SV. MARIJA	1501	1289	3,339	3,613	1062	439	235	12,4
18	SV. MARTIN / MURI	808	785	3,697	3,927	647	161	98	11,5
19	ŠENKOVEC	791	636	3,207	3,528	361	430	59	5,4
20	ŠTRIGOVA	1070	1080	3,264	3,583	874	196	550	36,8
21	VRATIŠINEC	631	585	3,794	3,993	491	140	143	16,4
	ukupno općine	21736	20416	3,449	3,652	15385	6351	6438	22,3
	ukupno ŽUPANIJA	35343	32608	3,385	3,575	21687	13636	8088	17,3

Trendovi tipa općeg kretanja stanovništva reflektiraju društveno-gospodarske prilike u nekom prostoru. Oni indiciraju sadašnje i eventualno buduće teškoće u ekonomskom razvoju.

Međimurje je kraj relativno starog ruralnog egzodusa. U novije vrijeme, u razdobljima između dviju popisnih godina, selidbena bilanca iskazuje stalan populacijski deficit između nekih 5.800 (razdoblje od 1961.-1971. godine) i čak oko 12.500 ljudi (razdoblje od 1953.-1961. godine) što potvrđuje znatno snažniju emigraciju u odnosu na imigraciju.

Budući da ne postoje objavljena demografska istraživanja posljednjih dvadeset godina, možemo pretpostaviti da su emigracijski procesi slabije izraženi. Zbog značajnih gospodarskih i političkih promjena koje su se zbile posljednjih deset godina u bivšoj Jugoslaviji, ali i u zemljama Europe koje su bile značajne za egzodus međimurskog stanovništva, nova demografska istraživanja zasigurno bi dala zanimljive podatke i pokazatelje.

1.1.1.2. NASELJA

Na prostoru Međimurske županije 1991. g. bilo je 125 samostalnih statistički iskazanih naselja. U 1995. g. izdvajaju se kao samostalna naselja (dijelom iz Sivice, dijelom iz Gornjeg Kraljevca), naselje Leskovec (iz

Štrigove) i Slemenice (iz Mačkovca) te sada Županija broji 128 naselja. Budući da ova naselja nisu bila statistički obrađivana, za njih se u analizama ne iskazuju podaci, već se i nadalje vode uz matična naselja. Struktura naselja po veličini je sljedeća:

Struktura grupa naselja po veličini

Tabela 13

	broj naselja	ukupan broj stanovnika grupe naselja	prosječna veličina naselja	% od ukupnog broja stanovnika Županije
	1	2	3	4
do 100 st.	2	176	88	0,147
101-500 st.	57	17005	298	14,187
501-1000 st.	34	24871	732	20,749
UKUPNO DO 1000 st.	93	42052	452	35,083
1001-2000 st.	19	25974	1367	21,669
2001-5000 st.	12	35841	2987	29,901
5001-20000 st.	1	15999	15999	13,347
UKUPNO:	125	119866	959	100,000

Iz ovog tabelarnog pregleda vidljivo je da u gotovo 50 % ukupnog broja naselja (njih 59) veličine do 500 stanovnika živi svega 14,33 % ukupnog broja stanovnika Županije. U 34 naselja veličine od 501-1000 stanovnika živi 20,75 % stanovnika. Većih naselja od 1001-2000 stanovnika ima 19 ili 15,2 % od ukupnog broja naselja i u njima živi 21,7 % stanovnika. U 12 naselja veličine od 2001-5000 stanovnika živi gotovo 30 % stanovnika, a grad Čakovec broji 15.999 stanovnika ili 13,3 % ukupnog broja stanovnika Županije.

U tri grada u Međimurju živi 23.604 stanovnika ili 19,7 % ukupnog stanovništva. Čakovec, županijsko središte, zbog svoje veličine i značaja uz Varaždin postaje veće regionalno središte sjeverozapadnog dijela Hrvatske. Gradovi Mursko Središće i Prelog jačanjem upravnih, gospodarskih, kulturnih i središnjih funkcija postaju značajni nositelji razvoja Županije.

Čakovec ima najznačajniju funkciju rada u Županiji – prema podacima 1991. u gradu je zaposleno 18.935 stanovnika, što znači da je odnos funkcije rada i stanovanja 0,8 stanovnika na jednog zaposlenog, dok je u hrvatskim gradovima taj odnos 2,1.

Pored funkcije rada Čakovec ima najznačajniju funkciju prosvjetnog središta – do nedugo je bio jedino središte srednjoškolskog obrazovanja u Županiji, danas je dio te funkcije preuzeo Prelog, ali u vrlo maloj mjeri (Gospodarska škola). Ovakav razmještaj ovih dviju značajnih funkcija rezultira dnevnom migracijom velikog broja stanovnika (70 % zaposlenih), i to s područja cijele Županije.

Proces urbanizacije u dužem periodu prisutan je u većini naselja (uglavnom onih većih i u blizini Čakovca), ali urbano stanovništvo nastanjeno je u Čakovcu, dok u ostalim gradovima, prigradskim naseljima i središtima - nositeljima razvoja stanovništvo ima mješoviti karakter. U takvoj strukturi stanovništva izdvajaju se Nedelišće, Pušćine i Kuršanec, zbog vrlo malog udjela poljoprivrednog stanovništva, a zbog izrazitih promjena karaktera naselja osobito Nedelišće doživljava

preobražaj strukture i funkcije naselja. Nedelišće je izdvojeni primjer u transformaciji naselja – od prigradskog naselja ono postaje općinsko središte sa svim centralnim gospodarskim i administrativnim funkcijama na razini općine.

Vrlo snažan utjecaj Čakovca posljednjih desetljeća u širokoj gravitacijskoj zoni rezultirao je konstantnim porastom broja stanovnika mehaničkim prirastom, a i porastom stanovnika u naseljima koja ga okružuju. Tako Čakovec sa svojom utjecajnom zonom, prema popisu iz 1991. godine, broji 38.300 stanovnika, što ga pored koncentracije gospodarskih i središnjih funkcija svrstava u red regionalnih središta Republike Hrvatske.

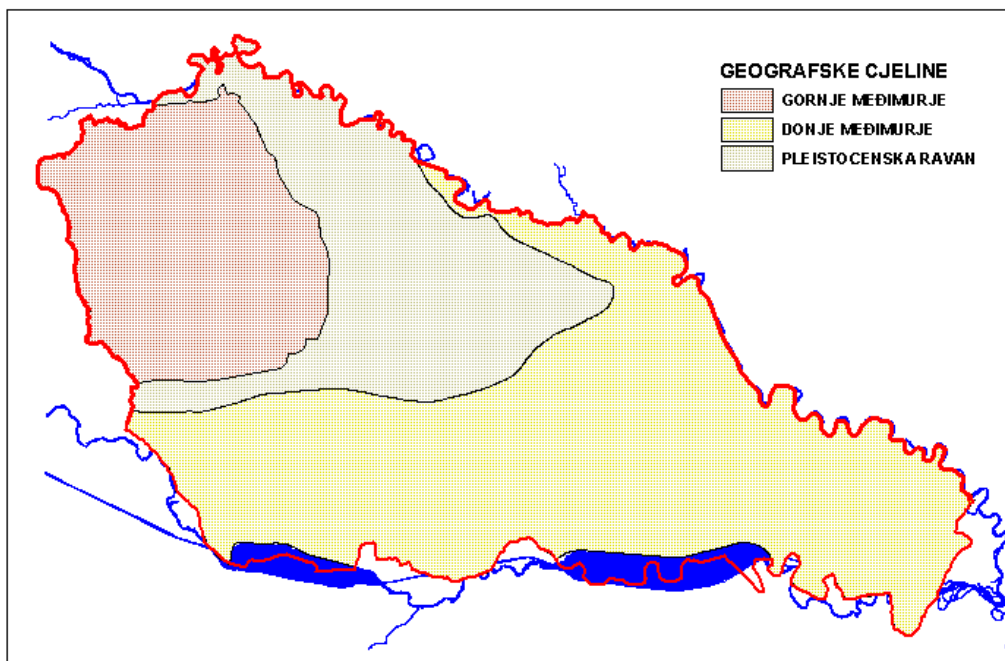
1.1.2. PROSTORNO RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

1.1.2.1. ZEMLJOPISNA OBILJEŽJA

Međimurje se nalazi na dodiru dviju velikih morfoloških cjelina ovog dijela Europe: Panonske nizine i istočnih Alpa. Geografski pripada rubnoj zoni peripanonskog prostora na jugozapadu i njezin je sastavni dio.

Prema prirodno-geografskim osobinama, jasno se diferenciraju dvije osnovne mikroregionalne cjeline: brežuljkasto Gornje i nizinsko Donje Međimurje. Granica između Gornjeg i Donjeg Međimurja poklapa se s morfološkim osobinama područja, odnosno s izohipsom od 200 metara n. m. Reljefno izražajnija, u odnosu na okolni nizinski prostor, šira kontaktna prijelazna zona između te dvije mikroregionalne cjeline, tzv. pleistocenska ravan, slična je Donjem Međimurju i smatra se njenim sastavnim dijelom.

Na prostoru Međimurja mogu se izdvojiti dva osnovna tipa reljefa – brežuljkasti u Gornjem i nizinski u Donjem Međimurju.

Slika 5

Gornje Međimurje ima izrazita svojstva niskog pobrđa čije apsolutne visine ne prelaze 350 metara (najviša kota Mohokos 344,5, Robadje 339, Sveti Juraj na Bregu 320 m i dr.), a nastavak je reljefno nešto izrazitijih Slovenskih gorica. U morfološkoj slici dominira blago valoviti, destruktivnim procesima (erozija i derazija) jako diseciran tipičan rebrasti reljef, sličan reljefu prigorja. Relativno dublje usječene potočne doline (potoci: Gradišćak, Selnica, Pleškovec, Dragoslavac, Zejza, Šantavec i dr.) u mekanijim klasičnim (lako drobivim) sedimentima dijelom su vlažne i nepogodne za razvoj naselja i putova.

Donje Međimurje karakterizira nizinski reljef blago nagnut prema istoku, u smjeru otjecanja glavnih tokova (Nedelišće = 171 m, Kotoriba = 136 m). Taj je prostor zajednička tvorevina Drave i Mure, odnosno lijep i rjeđi primjer zajedničkih terasa i aluvija dviju rijeka. Naime, iako je na prostoru Donjeg Međimurja reljefna energija mala, to nije morfološki jednoličan prostor. Mogu se razlikovati reljefno najniži, geološki najmlađi hovoceni (aluvijalni) naplavni nanosi uz tokove, zatim nešto viši i zato ocjeditiji prostor mlađe pleistocenske riječne terase (mlađi virn) i morfološki znatno izraženija viša zona tj. nešto starija riječna terasa (stariji virn) koju ćemo nazvati mlađa pleistocenska terasa ili pleistocenska ravan.

Aluvijalne naplavne ravni uz riječne tokove su podvodni tereni, pa ih naselja izbjegavaju. Znatno su šire uz Muru i redovito su bile plavljene za viših vodostaja rijeka sve do izgradnje murskog nasipa 1971. godine. Stoga je veći dio zemljišta pod šumom, livadama i pašnjacima ili su to oranice manje agrarne vrijednosti.

Opće klimatske značajke Međimurja određene su pripadnošću ovog prostora široj klimatskoj regiji – Panonskoj nizini.

Međimurje je reljefno otvoren prostor prema Panonskoj nizini, pa su panonski utjecaji snažniji od

alpskih. To se očituje u relativno vrućim ljetima i hladnim zimama. Karakterističan je brzi prijelaz iz hladnog dijela godine u topli, pa u ožujku mogu biti već visoke dnevne temperature. Česti su i štetni proljetni mrazovi, kao i relativno visoke temperature u srpnju i kolovozu. U tim se mjesecima mogu pojaviti i nagle oluje s jakim pljuskovima i zloglasnim tučama.

Brzi porast temperatura u proljeće (srednjak 10,4°C u razdoblju 1961-1970) i povoljne temperaturne prilike u jesen (prosjeak 11,0°C u istom periodu) utječu na dužinu vegetacijskog perioda, koji traje od ožujka pa do potkraj studenog.

Mrazovi su najčešći u siječnju i veljači, a jedino ih nema u ljetnim mjesecima.

Povoljnim temperaturnim prilikama odgovara jednako povoljan padalinski režim. Po količini padalina Međimurje pripada humidnijim (vlažnijim) rubnim krajevima Panonske nizine.

Nizinski reljef, omeđenost Međimurja riječnim tokovima, relativno veća humidnost kraja, vlažnost u tlu pogodne su okolnosti pojavi magle, pa se ona često javlja zimi i u prijelaznim godišnjim dobima.

Iz podataka o učestalosti smjerova vjetra proizlazi da su najčešći vjetrovi dva, dijametralno suprotna pravca: sjeverni i južni na koje otpada 36,7 %, odnosno 32,0 %, a sekundarnog su značaja istočni (7,3 %) i sjeveroistočni (6,1 %) vjetrovi.

Iako su vjetrovi u Međimurju česti njihova prosječna jačina neznatno prelazi dva Beauforta samo u ožujku, dok su u srpnju i kolovozu najslabiji.

Na osnovu izloženih meteoroloških podataka možemo zaključiti da područje Međimurja karakterizira umjereno svjež kontinentalna klima, u posljednje vrijeme s ne tako jasno izraženim godišnjim dobima. Srednja godišnja temperatura zraka u Čakovcu snizila se od 10,1°C (1925-1940) na 9,9°C (1961-1971), smanjila se godišnja količina padalina i izmijenio padalinski režim.

1.1.2.2. PODRUČJA PRETEŽITIH DJELATNOSTI

Prostor - njegove prirodne karakteristike i resursi čine osnovu i poticaj svake ljudske aktivnosti, a specifičnosti prirodnih karakteristika ogledaju se u specifičnostima gospodarskog razvoja.

Prirodne osobitosti, naseljene cjeline i pojedinačni objekti čine kulturno i prirodno nasljeđe kraja. Zaštita tog nasljeđa, te sprečavanje narušavanja ravnoteže u okolišu trebaju biti polazište pri izradi svih planova razvoja i revitalizacije prostora.

Kontinuiranim naseljavanjem i čovjekovom aktivnošću kroz višestoljetni period, Međimurje je mijenjalo svoju prirodnu sliku. Šumovita, močvarna područja pretvorena su u oranice i naseljena područja. Posljedica tog dugotrajnog procesa je visoka gustoća naseljenosti međimorskog kraja, koja ga svrstava među najgušće naseljena područja u Hrvatskoj.

Tendencija povećanja broja stanovnika i koncentriranje stanovništva oko županijskog središta i uz glavne prometne tokove sjever-jug (M. Središće - Varaždin) i zapad-istok (Čakovec - Kotoriba) povezano je koncentracijom gospodarskih aktivnosti uz te prometne tokove.

Povećanje broja stanovnika, povećanje gospodarskih aktivnosti također je promijenilo prostorne odnose i izazvalo povećanje ukupnog građevinskog područja u Županiji na račun poljoprivrednog zemljišta. Ta je pojava osobito karakteristična za naselja u prije spomenutim zonama i u naseljima u kojima industrijske i radne zone zauzimaju značajni udio u građevinskom području.

Najznačajniji potencijal Međimurske županije nalazi se u geoprometnom području - smještaj na tromeđi s Mađarskom i Slovenijom, a na relativno maloj udaljenosti od Austrije, uz pretpostavku izgradnje planirane prometne infrastrukture (suvremene cestovne i željezničke), ovaj prostor postaje povoljan u smislu razmjene roba i usluga.

POLJOPRIVREDA

Prema podacima iz 1971. godine poljoprivredom se bavilo i živjelo od nje 57 % aktivnog i 45 % ukupnog stanovništva Međimurja. Iako je poljoprivreda apsorbirala 50 % radne snage, u istom razdoblju sudjelovala je u ostvarivanju nacionalnog dohotka sa svega 30 %.

Prema podacima o stanju u gospodarstvu iz 1992. godine, poljoprivreda u Županiji stvara 22 % lokalnog društvenog proizvoda (prosjeak za Hrvatsku je 15 %), odnosno oko 4 % društvenog proizvoda hrvatske poljoprivrede (dok je doprinos međimurske industrije 2,5 %). S obzirom na količinu proizvedene robe, za Republiku Hrvatsku najvažnija je proizvodnja krumpira (oko 17 % ukupne proizvodnje u državi), dok udio ostalih kultura odgovara udjelu površine Županije u ukupnoj površini države.

Klimatski uvjeti osobito pogoduju proizvodnji kukuruza i krumpira, industrijskog bilja i povrća, visokokvalitetnih sorti grožđa i voća, a nešto slabije

proizvodnji bijelih žita. Klima, dakle, nije ograničavajući čimbenik za postizanje i vrhunskih prinosa po jedinici površine.

Na teritoriju Međimurja izdvajaju se sljedeći tipovi tla:

Ilovasto-glinasto tlo na vapnenačkoj podlozi - briježni dio,

Glinasta ilovača - ispod briježnog dijela i uz Muru, Treset i mulj - Donje Međimurje uz Muru,

Šljunkovito zemljište - na potezu Gornji Hrašćan-Donji Hrašćan,

Crnica i ilovača - središnji plato,

Pijesci i šljunkovito - uz Dravu.

Prema analizi tla Međimurja vidljivo je da glavina tla Gornjeg Međimurja pripada podzolima različitog stupnja podzoliranosti, dok u Donjem Međimurju prevladavaju aluvijalno-močvarna tla različitog sastava i starosti.

U brežuljkastom Gornjem Međimurju, osim najviših predjela, kao i dijelom na pleistocenskoj ravni, najveće površine zauzimaju podzolirana tla. To su padalinama dosta isprana glinasto-ilovasta i pjeskovito-ilovasta tla (sjeverni dio pleistocenske ravni) pa im nedostaju hranjive humusne sastojine, koje se nadoknađuju adekvatnim agrotehničkim zahvatima. Relativno su plodna, pa su većinom pod oraničnim kulturama, napose na plodnijoj pleistocenskoj ravni (žitarije, povrće i dr.).

Reljefno viši prostori Gornjeg Međimurja imaju slabo podzolirana više erodirana tla, čiji matični supstrakt čine neogeni ilovasti lapori, pijesci i pješčenjaci. Nastala su devastacijom šuma na strmijim padinama viših brežuljaka, a koriste za ratarske, odnosno vinogradarsko-voćarske kulture. Kod ovih tala, uz određene agrotehničke mjere, veliku pažnju treba posvetiti borbi protiv erozije.

Na reljefno najvišim položajima Gornjeg Međimurja (iznad 260 m) prevladavaju mineralno-karbonatna tla (smeđa žučkastosiva). Nastala su površinskom erozijom otkrivanjem vapnenih lapora glinastog ili ilovastog sastava. Ova su tla znatne potencijalne plodnosti, ali je ona umanjena ispiranjem fizioloških hranjivih biljnih hranjiva naglim otjecanjem vode niz strme padine. Tla se koriste za vinograde, pa je i ovdje borba protiv erozije jednako važna.

U Donjem Međimurju, uglavnom u poriječju Trnave, razvila su se starija aluvijalno-močvarna tla na silikatnom šljunku. Ona trpe od suše za nižih vodostaja (ako je temeljnica na samo 60 cm dubine, u šljunkovitom sloju, onemogućen je kapilarni uspon vode), dok su za viših (u jesen, zimi i proljeće) previše vlažna. To su najneplodnija od svih tla u Međimurju, pa se znatnim dijelom koriste kao prirodne livade i pašnjaci.

Suprotno ovim tlima južno od njih, prema dravskom toku (tj. zahvaćaju južni dio središnjeg dijela Međimurja) prostiru se aluvijalno-močvarna karbonatna

tla, koja se smatraju za najplodnija tla. Po postanku su vrlo mlada, nastala pomicanjem korita Drave sa sjevera prema sadašnjem na jugu, prekrivši cijeli taj pojas najprije šljuncima i pijescima, a iznad njih nataložili su se uglavnom ilovasti i pjeskovito-ilovasti nanosi. To su relativno duboka tla, (prosječno oko 1 m), a potrebno ih je natapati, jer je na području njihovog prostiranja razina temeljnice relativno niža. Najvećim dijelom su obrađena (kukuruz, strne žitarice i dr.), dok su niži dijelovi ostavljeni za livade, a prostori s plitkim tlima (šljunak je blizu površine) prepušteni su za pašnjake. Na mjestima gdje su ova tla duboka i ilovastog sastava znatne su plodnosti, pa se mogu smatrati najplodnijim tlima Međimurja.

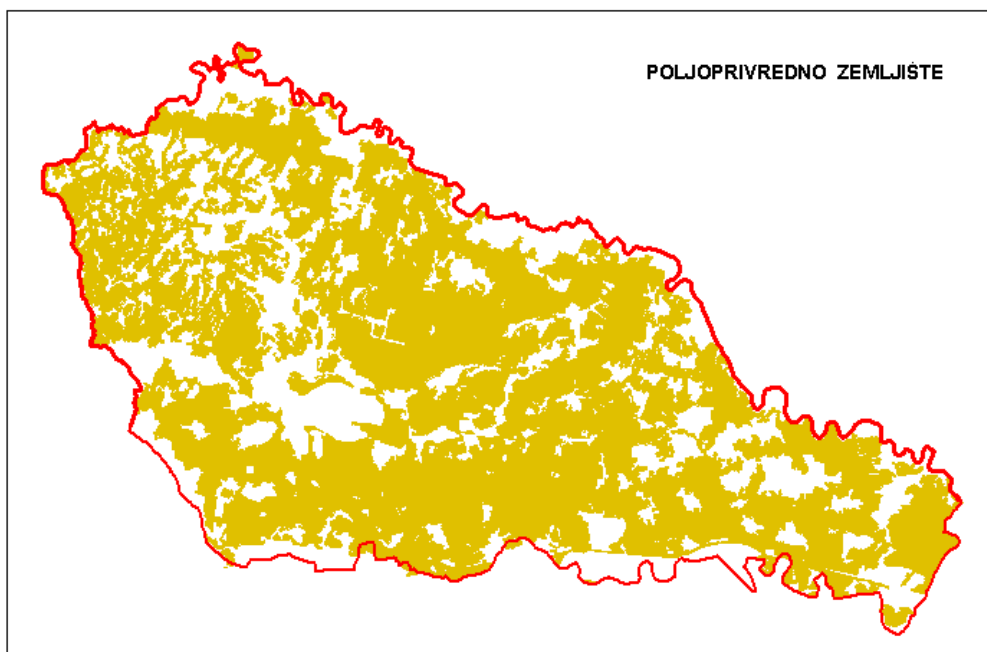
U istočnom dijelu Donjeg Međimurja, malo podalje od toka Drave i Mure, formirala su se na novijim murskim sedimentima (ispod njih su stariji dravski nanosi) aluvijalno-močvarna glinasto-ilovasta tla. Ta su tla jako humusna, relativno velike potencijalne plodnosti, pa se veći dio obrađuje (kukuruz, krumpir i dr.), a ostalo su prirodne livade. Uz tok Mure, od Podturna do Goričana, nastala su aluvijalno močvarna

oranice (kukuruz, krumpir i dr.), a manje kao prirodne livade i pašnjaci.

Ostale vrste tla zahvaćaju znatno manja područja. Važnija među njima su aluvijalno močvarna, ilovasto - glinasta tla u okolici Preloga. Dosta su tvrda, pa se teže obrađuju, ali su znatne potencijalne plodnosti. Većinom se koriste kao oranične površine (kukuruz i dr.), a manjim dijelom su prirodne livade.

Rijeke Mura i Drava koje su, zapravo, plavile - nanosile naša zemljišta ravničarskog dijela, sada su obuzdane nasipima, a zemljišta ugrožena oborinskom vodom, prokopana su mrežom kanala i drenirana.

Predstoje i daljnji zahvati na saniranju tla, klasifikaciji kiselih zemljišta, obogaćivanju humusom, gnojdbom stajskim gnojem i zelenom gnojdbom, a posebno okrupnjavanje parcela kupnjom susjednih, zamjenom, arondacijom, komasacijom i Zakonom o zemljištu, koji bi zabranio cijepanje parcela.

Slika 6

– glinasta tla. To je prostor nekadašnjeg sastava dviju rijeka, pa je razumljivo da je u geološkoj prošlosti (u pleistocenu) došlo do velike sedimentacije glinastih čestica, te su se ovdje formirala najteža i najdublja tla nizinskog dijela Međimurja. Iskorišćuju se više kao

Tabela 14

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	ha	%
OBRADIVO POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	51983	96,04
NEOBRADIVO POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE	2142	3,96
UKUPNO	54125	100,00

Tabela 15

UKUPNA STRUKTURA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA PREMA NAMJENI								
	LIVADE	ORANICE	VOĆNJACI	VINOGRADI	PAŠNJACI	ŠUME	TRSTICI	UKUPNO
ha	11361	36767	2753	1102	2045	9146,75	97,00	63271,75
%	17,96	58,11	4,35	1,74	3,23	14,46	0,15	100,00

Tabela 16

ZAHVATI IZVRŠENI NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU			
POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE		54124	100 %
HIDROMELIORIRANO DRENAŽOM		2046	3,78
HIDROMELIORIRANO KANALIMA		56496	
KOMASIRANO		8734	16,14

Tabela 17

STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KLASAMA								
KATASTARSKA KULTURA	KATASTARSKE KLASSE							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII., VIII.	ukupno
oranice u ha	1161	5023	11629	10260	6081	2266	347	36767
Error! Not a valid link. %	3,16	13,66	31,63	27,91	16,54	6,16	0,94	100
vrtovi i voćnjaci u ha	263	1254	981	255	0	0	0	2753
Error! Not a valid link. u %	9,55	45,55	35,63	9,26				100
vinogradi u ha	49	303	449	215	71	15	0	1102
Error! Not a valid link.%	4,45	27,49	40,74	19,50	6,44	1,36		100
livade u ha	409	1770	4363	2957	1450	409	3	11361
Error! Not a valid link.%	3,60	15,58	38,40	26,03	12,76	3,60	0,03	100
ukupno obradivo u ha	1882	8350	17422	13687	7602	2690	350	51983
ukupno obradivo u %	3,62	16,06	33,51	26,33	14,62	5,17	0,67	100
ukupno neobradivo u ha	306	718	1113	5	0	0	0	2142
Error! Not a valid link.%	14,28	33,52	51,96	0,23				100
Error! Not a valid link.ha	2188	9068	18535	13692	7602	2690	350	54125
ukupno obradivo i neobradivo u %	4,04	16,75	34,24	25,30	14,05	4,97	0,65	100

Tabela 18

STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO VELIČINI POSJEDA				
ha	broj posjednika	%	ukupno ha	%
< 1	68754	84,25	21433	39,61
1 do 3	11064	13,56	18079	33,41
3 do 5	1391	1,70	5197	9,60
5 do 10	289	0,35	1832	3,39
10 do 20	39	0,05	536	0,99
20 do 50	26	0,03	823	1,52
> 50	48	0,06	6214	11,48
ukupno	81611	100,00	54114	100,00

Tabela 19

POSJEDOVNA STRUKTURA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA	
obradivo poljoprivredno zemljište	51983 ha
broj posjeda	46250
broj katastarskih čestica	318376
prosječna veličina katastarske čestice	0,16 ha
broj vlasnika katastarskih čestica	81611
broj čestica po posjedu	6,88
prosječna veličina poljoprivrednog posjeda	1,12 ha

Zbog usitnjenog i rascjepkanog poljoprivrednog posjeda, te zbog preskupe i neracionalne primjene mehanizacije, ne mogu se očekivati značajnije

povećanje prinosa i razvoj poljodjelstva uopće. Usluge mehanizacije su preskupe, zbog slabe iskorištenosti strojeva. Na jedan traktor od 40 KS dolazi svega 6,15 ha obradivih površina, a bilo bi povoljno da se koristi 4 puta više (u Europi na jedan traktor – 80 KS dolazi 50 ha i više obradivih površina).

Podatak, koji govori o broju i udjelu čistih poljoprivrednih domaćinstava, pokazuje da je više od 50 % gospodarstava mješovitog tipa, što znači da je jedan ili više članova obitelji zaposleno, a obrađivanje zemlje dodatni je izvor prihoda.

Po uzoru na zemlje zapadne Europe trebamo težiti veličini posjeda od 15 – 60 ha za ratarsku obradu, a manjem posjedu 5 – 10 ha samo za vrlo intenzivnu proizvodnju (povrtlarstvo, cvjećarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo).

Prema planu statističkih istraživanja za Republiku Hrvatsku u 1995. godini provedena su statistička istraživanja o broju stoke u obiteljskim gospodarstvima i poduzećima u svim županijama. Usporedbom podataka o ukupnom broju stoke početkom 1995. i prethodne godine u Međimurju može se uočiti značajno smanjenje broja goveda i svinja, kao i broja košnica pčela, nešto manje smanjenje broja kokoši, malo povećanje broja koza i nešto značajnije povećanje broja ostale peradi (patke, guske, pure).

Smanjenje broja rasplodnih i tovnih goveda uzrokovano je neadekvatnom politikom stimuliranja stočarstva. Izlaz treba tražiti u farmerskoj proizvodnji mlijeka. Na području Međimurja postoji 60 farmera, uzgajivača mliječnih krava, a broj krava po farmeru kreće se od 5-30, prosječno oko 10 grla po uzgajivaču. Međutim, u Županiji nedostaje još oko 12.000 grla mliječnih krava i junica.

U svinjogojstvu Međimurja osnovni problem je u neplaniranoj svinjogojskoj proizvodnji s pojavom ponude viška svinja u vremenu od prosinca do travnja. Izlaz bi trebalo naći u proizvodnji svinjskog mesa u vremenu kada je tržištu to najpotrebnije uz povezivanje s turističkim područjima.

Na području Međimurja danas se uzgaja oko 4.000 koza, a mlijeko otkupljuje "Vindija" Varaždin.

U peradstvu je značajna proizvodnja brojlera – 2.300.000 komada godišnje i proizvodnja 300.000 jednodnevnih pilića u inkubatorskoj stanici "Veterinarske stanice" Čakovec.

Za razvitak poljoprivrede u Međimurskoj županiji mogu se izdvojiti ovi potencijali:

- raspoložive površine poljoprivrednog zemljišta visokog boniteta i ekološke očuvanosti, što će omogućiti proizvodnju kvalitetne hrane,
- ekološka očuvanost prostora posebno u briježnom dijelu gdje je u velikoj mjeri prisutan tradicionalni način proizvodnje na individualnom posjedu,
- fond zemljišta bivšeg društvenog sektora koji je okrupnjen i priveden za intenzivnu obradu,
- dovoljne količine podzemne vode - veliki rezervoar iz kojeg je moguće navodnjavati intenzivno obrađivane poljoprivredne površine (uvođenje navodnjavanja prioritetni je zadatak službe za unapređivanje poljoprivrede),
- visoki udio mehanizacije - dva ili više traktora sa svim priključnim strojevima na 10-20 ha,
- u Međimurju bi najplodniji posjed bio 20-100 ha za žitarice, šećernu repu i uljarice, a posjed od 1-5 ha bio bi vrlo profitabilan za intenzivnu povrtlarsku, cvjećarsku i sličnu proizvodnju.

Ograničavajući faktori su:

- usitnjenost posjeda
- veliki udio broja domaćinstava s mješovitim prihodom - poljoprivreda je dopunska djelatnost
- sitni posjedi starijih domaćinstava koji su bez mehanizacije i koriste usluge drugih

ŠUMARSTVO

Na području Međimurja ima 9734 ha šuma, što iznosi 12,37 % ukupne površine Međimurja. Od toga je 3341 ha ili 37 % u državnom vlasništvu, a oko 6393 ha ili 63 % u privatnom vlasništvu.

Državnim šumama gospodari javno poduzeće "Hrvatske šume" putem Uprave šuma Koprivnica, odnosno Šumarije Čakovec. Gospodarenje državnim šumama podliježe propisima gospodarenja gospodarskom jedinicom Donje Međimurje i gospodarskom jedinicom Gornje Međimurje. Privatnim šumama gospodare vlasnici bez programa gospodarenja.

Zakon o šumama dijeli šume prema namjeni na gospodarske, zaštitne i šume s posebnom namjenom.

Gospodarska jedinica Gornje Međimurje:

U gospodarskoj jedinici prema namjeni zastupljeno je sljedeće učešće šuma:

- a) gospodarske šume 96,3 %
- b) zaštitne šume 0,1 %
- c) šume s posebnom namjenom:
 1. priznata sjemenska sastojina 1,1 %
 2. šume za odmor i rekreaciju 2,5 %

Površina gospodarske jedinice je 734 ha, a ostvaruje se godišnji etat od 3360 m³ drvne mase. Prema učešću uređajnih razreda površinski je najzastupljeniji uređaj razred bagrema sa 19,6 %, a slijede obični bor sa 14,3 %, bukovac 1,60 % i crna joha 9,7 %.

U gospodarskoj jedinici izdvojen je u kategoriji zaštitnih šuma odsjek 27/E u površini od 0,59 ha.

U kategoriji šuma s posebnom namjenom na razini ove gospodarske jedinice izlučeni su odsjeci:

- 28/B kao priznata sjemenska sastojina običnog bora površine 8,18 ha
- 12/B, 12/D, 12/C u šumskom predjelu Balogovec i odsjek 42/E u šumskom predjelu Globetka, kao šume namjene za odmor i rekreaciju u ukupnoj površini od 18,64 ha (odluka Skupštine Općine Čakovec 1989. godine)

Gospodarska jedinica Donje Međimurje:

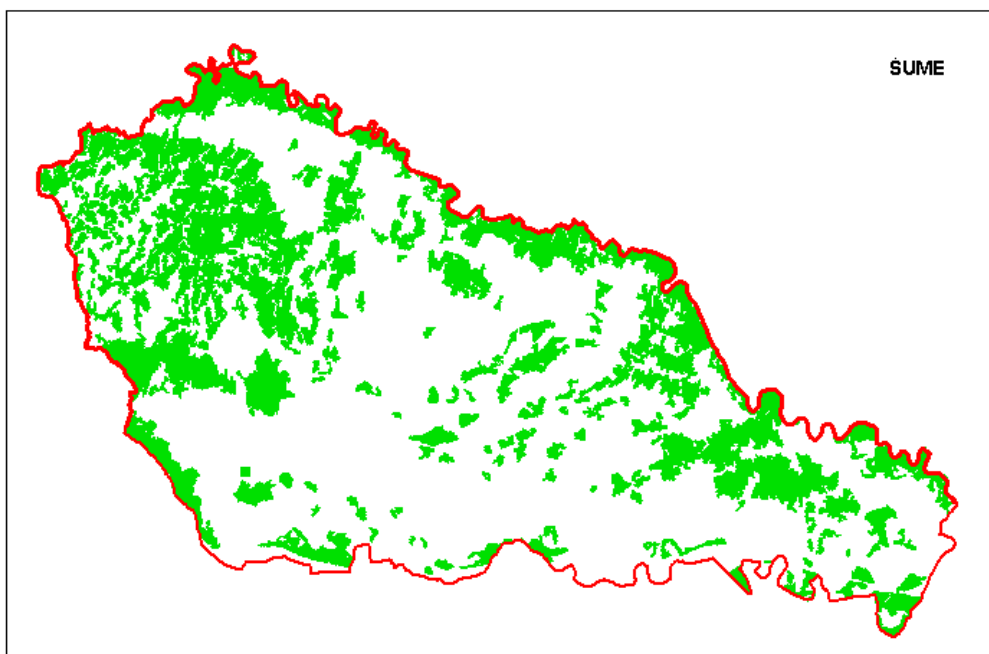
Sve šume gospodarske jedinice Donje Međimurje registrirane su kao gospodarske šume. Uz rijeku Dravu smješteno je 45 odjela u površini od 1586 ha. Uz rijeku Muru nalazi se 7 odjela od površine 366 ha, a između rijeka Mure i Drave nalazi se 21 odjel u površini od 637 ha.

Izgradnjom akumulacijskih jezera na rijeci Dravi pod površinu jezera potpalo je 800 ha državnih i privatnih šuma. Akumulacijska jezera poremetila su stanišne uvjete šumama, te su uvjetovala složenost obnove šuma.

Obnova šuma opterećena je malom dubinom fiziološki aktivnog profila, smanjenjem učešća finih

Privatne šume u kojima se loše vrši obnova sve više se pretvaraju u bagremike i iz njih nestaju autohtone vrste.

Drvena zaliha po sastavu prikazana je u tabelama za Gornje Međimurje stanje 1989., a za Donje Međimurje stanje 1992.

Slika 7

čestica te varijabilnim sadržajem hranjivih tvari. Ovakvim negativnim utjecajem uz površine šuma koje su potpale pod jezera ugrožena je obnova narednih 800 ha šuma koje se pružaju uz rijeku Dravu. Obnova šuma ovisna je o fiziološkom profilu te je uspješna uzvodno od naselja Otok. Nizvodno od naselja Otok obnova šuma je sporadično uspješna, ali je većinom upitna.

U cijeloj gospodarskoj jedinici na površini od 2390 ha ostvaruje se etat (godišnja sječa) od 13766 m³ drvene mase (zaključno do 2002. godine kada će sječom kanadske topole znatno pasti).

Sve privatne šume prema namjeni su gospodarske. Gospodarenje u privatnim šumama zakonski je regulirano programom za gospodarenje. U Međimurju nisu izrađeni programi za privatne šume. Iako one svojim učešćem u ukupnoj površini šuma Međimurja imaju znatan udio, one u naravi ne predstavljaju vrijednost koja bi im temeljem tog učešća pripadala. U privatnim šumama Međimurja veliki broj sitnih šumskih posjeda onemogućuje provedbu šumsko-uzgojnih radova bez programa gospodarenja.

Uvažavajući potrebe pojedinaca vrši se doznaka stabala izvan propisa, te tako lošom obnovom šuma nestaju vrijedne šume kitnjaka i graba, te lužnjaka i graba. I donedavno neugrožena šuma bukve sve je češćom metom nakupaca drva, kojima vlasnici šuma nude ono što ih interesira, a ne ono što je potrebno činiti za boljitak šume.

Godišnji opseg sječa u državnim šumama (etat) utvrđen je za gospodarsku jedinicu Gornje Međimurje u veličini od 3633 m³, a za gospodarsku jedinicu Donje Međimurje od 13 696 m³.

Evidencije godišnjih sječa za obje gospodarske jedinice dane su u "Iskazima sječa po godinama" u prilogu od Hrvatskih šuma. Tabela 20

DRVNE ZALIHE PO GOSPODARSKIM JEDINICAMA I PO SASTAVU U m ³			
VRSTA DRVETA	GORNJE MEĐIMURJE	DONJE MEĐIMURJE	UKUPNO
KITNJAK	2462	0	2462
LUŽNJAK	10176	41838	52014
BUKVA	8867	0	8867
GRAB	10681	6840	17521
BAGREM	16246	27556	43802
O.T.L.	2838	0	2838
E.A.TOPOLA	0	51160	51160
D. TOPOLA	0	18748	18748
C. JOHA	0	15717	15717
B. JOHA	0	4550	4550
VRBA	0	28921	28921
O.M.L.	7996	0	7996
O.T.L.	0	11400	11400
O. BOR	12093	0	12093
BOROVAC	10995	0	10995
O.Č.	6424	2277	8701

Tabela 21

ISKAZ SJEČE PO GODINAMA						
godina	jedinica Gornje Međimurje		jedinica Donje Međimurje		sječa u privatnim šumama	sječa u državnim šumama
	zdrava stabla	sušci	zdrava stabla	sušci		
1992.						11954
1993.	3614	5	9728	774		14121
1994.	2924	136	13690	592		17342
1995.	3161	48	9160	315		12684
1996.	2841	47	14013	580	1657	19138
1997.	3914	92	10774	425	957	16162

Tabela 22

POVRŠINE POD ŠUMAMA U ha		
šume u državnom vlasništvu	37,03 %	3341 ha
šume u privatnom vlasništvu	62,97 %	6393 ha
ukupno šumskih površina 12,37 % područja Županije	100,00 %	9734 ha

LOVSTVO

Na području Međimurske županije ustanovljeno je 20 zajedničkih lovišta i jednim dijelom državno lovište "Dubrava", ukupne lovne površine 50982 ha. Lovišta su zakupljena na rok od 10 godina, zakupnici su 19 lovačkih udruga te jedno trgovačko društvo.

Staništa (lovišta) Međimurske županije pogodna su za uzgoj zeca, fazana i trčke (poljske jarebice) kao predstavnika sitne divljači. Povremeno se u prijelazu pronalaze jelenska divljač i divlja svinja, ali se zbog nemogućnosti opstanka u našim lovištima duže ne zadržavaju.

Staništa divljači u kraju guste naseljenosti kakvo je Međimurje, najugroženija su od samog čovjeka, širenjem naselja, nekontroliranim odlaganjem otpada, izgradnjom prometnica, hidroelektrana i akumulacija, komasiranjem zemljišta i izgradnjom hidromelioracijskih objekata, čime se je bitno utjecalo na smanjenje lovnih površina.

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja i obrada zemlje teškom poljoprivrednom mehanizacijom uništava legla zečeva, mehanička košnja uništava gnijezda, mlade fazane, trčke i patke, te mladu srneću divljač, čemu uveliko pridonosi prekomjerna i nekontrolirana upotreba pesticida i herbicida.

U posljednjih dvadesetak godina, stanišni uvjeti su se bitno promijenili, a time i uvjeti opstanka i reprodukcije divljači. Vrste, način podizanja i zaštite poljoprivrednih kultura su potpuno drugačiji nego ranije, hibridni kukuruz i krumpir su postale glavne kulture uz koje se sve više podižu ograđeni voćnjaci i vinogradi u čijim mrežama i uz cestu stradava najviše srneće divljači.

Optimalno brojno stanje glavnih vrsta divljači Tabela 23

	srna	zec	fazan unos	fazan odstrel	trčka unos	trčka odstrel
prosječni odstrel '82.-'96.	511	3179	18993	10562	1357	1354
prosječni odstrel '96.-'99.	457	1282		10834		1038
matični fond utvrđen bonitiranjem	1470	5328	3969		2771	
brojno stanje 2000. godine	1505	4509	3935		1978	

Uvidom u prosječno brojno stanje vidljivo je da je brojno stane svih vrsta divljači ispod optimalnog broja, iako lovozakupnici u istom razdoblju nisu vršili odstrel iznad dopuštenog propisom. Najdrastičnija su odstupanja kod trčke i zeca, usprkos stalnom unosu ne pokazuju se znakovi poboljšanja. Fazanska divljač

zahvaljujući unosu održava svoj optimum, a kod srneće divljači kao rezultat njezine dobre prilagodljivosti zamjećuje se porast, i to najvećim dijelom uz rijeku Muru.

PROMET, INDUSTRIJA, MALO PODUZETNIŠTVO

Zemljopisni položaj, prirodni resursi i stanovništvo tri su osnovna i najznačajnija faktora koji određuju gospodarstvo i njegov razvoj u Međimurskoj županiji.

Rijeke Mura i Drava daju obilježje ovom kraju - formiraju naplavnu dolinu bogatu šumom, koju čovjek, naseljavajući je kroz stoljeća pretvara u oranice, te ona postaje uvjet opstanka najgušće naseljenog prostora Hrvatske.

Prostor Međimurja ima povoljan geoprometni položaj, ne samo lokalnog, već i šireg regionalnog značaja. Polovicom prošlog stoljeća 1855. austrijsko društvo dobilo je koncesije za gradnju željezničke pruge koja bi vodila od središta Austro-ugarske države do Jadranskog mora. Izabran je pravac Budimpešta - Kotoriba - Pragersko - Trst, pa tako 1860. godine Čakovec dobiva prugu, koja kasnijom izgradnjom dobiva smjer prema Zagrebu i Rijeci. Taj je povijesni događaj odigrao važnu ulogu u daljnjem definiranju Međimurja u prometnom i gospodarskom smislu, kada započinje industrijski razvoj ovog kraja, a i snažniji razvoj Čakovca. I danas, u suvremenoj izgradnji prometnica, kroz Međimurje prolazi trasa međunarodne auto-cesta Rijeka - Budimpešta.

Rijekom Dravom odvijala se u povijesti druga vrsta prometa – otpremanje trupaca i dasaka na splavi, od Slovenije riječnim tokom nizvodno do Donje Dubrave, koja se razvija u trgovište na rijeci, te svoj razvoj zasniva na trgovini i obradi drveta (pilane) koji se zadržao do današnjeg dana.

Godina 1883. ima povijesni značaj u gospodarskom razvoju Međimurja. Naime, te je godine u Čakovcu izgrađen mlin u čijem je sastavu radila termoelektrana koja je davala električnu energiju. Tako je Čakovec bio prvi grad u Hrvatskoj koji je imao električnu uličnu rasvjetu, sve do 1932. godine, od kada se struja dovodila iz hidroelektrane "Fala" na Dravi.

Dosadašnji razvoj gospodarstva Županije baziran je na nastavljanju tradicije obrta i pojedinih grana industrije utemeljenih potkraj prošlog, te dvadesetih i pedesetih godina ovog stoljeća. Tako tekstilna industrija ima korijene u manufakturnoj radionici iz 1874. godine koju je osnovao Samuel Neumann, a koja je kasnije prerasla u suvremenu industriju proizvodnje i dorade sirovih tkanina, umjetne kože i politeksa – "Čateks". Prerada tekstila na industrijski način započela je 1923. godine kao dionička tvrtka braće Graner za proizvodnju čarapa. Sljednik ove tvrtke – MTČ, danas je uz "Čateks" najznačajniji u tekstilnoj industriji Međimurja, sa svojim manjim pogonima smještenim od Štrigove do Kotoribe.

Između 1948. i 1950. godine osnivaju se mnoga manja poduzeća koja su jezgra današnje tiskare, industrije namještaja, metalske industrije, građevinarstva.

Graditeljstvo zauzima posebno mjesto među djelatnostima važnim za gospodarski razvoj Županije. U početku, bazirano na tradiciji graditeljskog umijeća, a kasnije primjenom suvremenih tehnologija, graditeljstvo je postalo najvažnija djelatnost u Međimurju u vremenu sedamdesetih i početkom osamdesetih godina, da bi 1980. godine u graditeljstvu bilo oko 8 000 zaposlenih.

Dugi niz godina nakon Drugog svjetskog rata Međimurje je imalo sva relativna obilježja nedovoljno razvijenih područja: visoko učešće poljoprivrednog stanovništva, mali postotak zaposlenih, visoko učešće poljoprivrede i privatnog sektora i nisko učešće tercijarnih djelatnosti u dohotku. Slabi intenzitet investiranja bio je dokaz siromaštva ovog kraja.

Potkraj šezdesetih i početkom sedamdesetih godina bilježi se egzodus radno aktivnog stanovništva u zemlje zapadne Europe koji je dosegao brojku od oko 15 000 osoba zaposlenih na privremenom radu u inozemstvu.

Sedamdesetih godina, razvojem gospodarstva – izgradnjom novih pogona, osnivanjem nekoliko novih poduzeća, zamašnim razvojem graditeljske tvrtke GK "Međimurje", Međimurje izlazi iz kruga nerazvijenih tadašnjih općina. U tom razdoblju, opredjeljenjem tadašnjeg vodstva Međimurske županije i prema smjernicama Prostornog plana Općine Čakovec (1978. godina), pored Čakovca kao središta Općine, potiče se i ulaže u razvoj ostalih centralnih naselja koja su i prije činila jezgro gospodarskih aktivnosti na prostoru Međimurja – Štrigova, Donji Kraljevec, Prelog, Kotoriba, Donja Dubrava, Mursko Središće.

Formiranjem radnih i industrijskih zona u Čakovcu i spomenutim naseljima opremljenih nužnom komunalnom infrastrukturom osigurani su prostori za lociranje novih i razvoj postojećih industrijskih pogona. Danas pored trgovine, industrije i građevinarstva, u gospodarstvu Županije važno mjesto pripada malim i srednjim poduzećima. Locirana su na prostoru mijele Županije, a zasnovana na obiteljskom gospodarstvu i tradiciji sitnog obrta, karakterizira ih pokretljivost, prilagodljivost, financijska efikasnost, ekonomičnost i profitabilnost.

PREGLED STANJA U GOSPODARSTVU MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

(Izvešće o rezultatima poslovanja gospodarstva Međimurske županije - 1997. godina)

Međimursku županiju, kao i mnoge druge županije u Hrvatskoj, karakterizira prilično loše stanje u gospodarstvu. Tijekom 1997. i 1998. godine poduzeto je niz mjera i aktivnosti, kako onih konkretnih, tako i onih koje idu u pravcu stvaranja povoljnijeg poduzetničkog okruženja na mikrorazini naše Županije. Među prvim županijama u Hrvatskoj, Međimurska županija osnovala je Međimurski poduzetnički centar s ciljem pružanja usluga za unapređivanje, poticanje i razvoj poduzetništva (malih i srednjih poduzeća i obrta), radi infrastrukturne podrške poduzetnicima na svom teritoriju. Osnivanje MPC-a dio je razvojne strategije koju provodi Županijsko poglavarstvo, a u skladu je sa strategijom Ministarstva gospodarstva na poticaju razvoja poduzetništva.

Osnovna gospodarska i financijska kretanja u našoj Županiji u velikoj mjeri su ovisna o makroekonomskoj politici na razini države. U razdoblju od 1992. do 1996. godine hrvatsko gospodarstvo bilo je zahvaćeno mnogobrojnim problemima koji su ostavili dalekosežne posljedice. Proizvodnja je u svim segmentima značajno smanjena, a uvoz je postao glavni dio hrvatskog gospodarstva. To je rezultiralo velikom nezaposlenošću.

Stanje i poslovanje međimurskog gospodarstva vidljivo je iz podataka o rezultatima poslovanja u 1999. godini, koji su dobiveni iz više izvora: Državni zavod za statistiku, Zavod za platni promet, Zavod za zapošljavanje te Hrvatska gospodarska komora – Sektor za makroekonomske analize u Zagrebu, a obrada je izvršena od strane Hrvatske gospodarske komore – Županijske komore Čakovec.

Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika

Dokumentacijsku osnovu - informacije o financijskim rezultatima poslovanja poduzetnika Međimurske županije čine obrađeni podaci iz godišnjih statističkih izvještaja poduzetnika. Obradom je obuhvaćen reprezentativni broj gospodarskih subjekata, te ovaj obuhvat u potpunosti osigurava reprezentativnost u sagledavanju financijskih rezultata. Broj onih koji nisu podnijeli statističke izvještaje (zbog poslovne neaktivnosti ili drugih razloga), u okvirima međimurskog gospodarstva nema velik značaj.

Pokazatelji poslovanja tvrtki Međimurske županije u razdoblju I.-XII. 1998./1999. Tabela 24

Opis	1998. (iznosi u 000 kn)	1999. (iznosi u 000 kn)	Indeks 98/99 %
Broj poduzetnika	1464	1466	100,1
Ukupan prihod	5 244 639 315	5 266 535 534	100,4
Ukupan rashod	5 246 368 418	5 261 457 312	100,3
Dobit poslije oporezivanja	116 995 011	135 244 005	115,5
Gubitak poslije oporezivanja	157 788 638	162 824 308	103,1
Broj tvrtki s gubitkom	335	442	131,9
Trošak netto plaća	469 999 087	492 104 924	104,7
Prosječni broj zaposlenih	2 0974	20 921	99,7
Prosječna mjesečna neto plaća	1 867	1 960	105,0

U gornjoj tabeli prikazani su rezultati poslovanja 1.466 tvrtki s područja Međimurske županije koje su predale statistička izvješća za 1999. godinu.

Ukupan prihod ostvaren je u iznosu 5,27 milijardi kuna i veći je za 0,4 % nego u 1998. godini, dok je ukupan rashod bio 5,26 milijardi kuna (veći za 0,3 %). Dobit nakon oporezivanja ostvarena je u vrijednosti 135 milijuna kuna, što je povećanje od 15,5 %. U odnosu na 1998. godinu, kada je s gubitkom poslovalo 335 tvrtki, čak 442 tvrtke su završile poslovnu 1999. godinu s negativnim rezultatom u iznosu od 162,8 milijuna kuna.

U 1999. godini došlo je do pada zaposlenosti u gospodarstvu, koja je prosječno iznosila 20.921 djelatnik, što je 0,3 % manje nego prethodne godine. Istodobno je prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom bila 1.960 kuna, pri čemu je to u usporedbi s 1998. godinom 5 % više.

Pokazatelji poslovanja velikih i srednjih tvrtki Međimurske županije u razdoblju od I-XII 1998./1999. Tabela 25

Opis	1998. (iznosi u kn)	1999. (iznosi u kn)	Indeks
Broj velikih i srednjih tvrtki	60	57	95,0
Ukupan prihod	3 048 093 425	3 011 177 300	98,7
Ukupan rashod	3 045 817 054	3 030 629 921	99,5
Dobit poslije oporezivanja	71 800 318	83 103 620	115,7
Gubitak poslije oporezivanja	86 557 904	114 454 826	132,2
Broj tvrtki s gubitkom	8	17	212,5
Trošak netto plaća	331 989 510	334 570 072	100,7
Prosječan broj zaposlenih	14 059	13 559	96,4
Prosječna mjesečna neto plaća	1 967	2 056	104,5

Ovim pregledom obuhvaćeno je ukupno 57 tvrtki, koje se prema važećim kriterijima svrstavaju u velike i srednje tvrtke.

Ostvaren ukupan prihod 1999. godine u iznosu od 3,01 milijardi kuna manji je za 1,3 % u odnosu na ostvaren ukupni prihod u 1998. godini, dok je ukupan rashod u iznosu 3,03 milijardi kuna manji za 0,5 %. Dobit nakon oporezivanja je ostvarena sa 83 milijuna kuna (povećanje 15,7 %), a s gubitkom je poslovalo 17 tvrtki, što je čak 112,5 % više nego prethodne godine, u iznosu od 114 milijuna kuna (povećanje 32,2 %).

Broj zaposlenih smanjen je za 3,6 % na ukupno 13.559 osoba. Prosječna neto plaća iznosila je 2.056 kn mjesečno, što je povećanje za 4,5 % u odnosu na prosjek iz 1998. godine.

U male tvrtke se prema važećim kriterijima svrstava njih ukupno 1.409 s područja Međimurske županije, čije je poslovanje u 1999. godini obuhvaćeno ovim pregledom.

Prema gore navedenim podacima, može se vidjeti da je ostvaren ukupan prihod u iznosu od 2,26 milijardi kuna, što čini povećanje od 2,6 % u odnosu na 1998. godinu. Ukupan rashod malih tvrtki iznosio je 2,23 milijarde kuna (povećanje 1,3 %). Dobit nakon oporezivanja je ostvarena sa 52 milijuna kuna (15,3 % više nego prethodne godine), dok je s gubitkom poslovalo 425 tvrtki u iznosu 48,3 milijuna kuna, pri čemu je ukupni gubitak smanjen za 32,1 % u odnosu na 1998. godinu, ali je broj gubitaša povećan za 29,5 %.

Pokazatelji poslovanja malih tvrtki Međimurske županije u razdoblju I-XII 1998./1999. Tabela 26

Opis	1998. (iznosi u kn)	1999. (iznosi u kn)	Indeks
Broj tvrtki	1 404	1 409	100,4
Ukupan prihod	2 196 545 890	2 255 358 234	102,6
Ukupan rashod	2 200 551 364	2 230 827 391	101,3
Dobit poslije oporezivanja	45 194 693	52 140 385	115,3
Gubitak poslije oporezivanja	71 230 734	48 369 482	67,9
Broj tvrtki s gubitkom	328	425	129,5
Trošak netto plaća	138 009 577	157 534 852	114,1
Prosječan broj zaposlenih	6 915	7 362	106,4
Prosječna mjesečna neto plaća	1 663	1 783	107,2

Male tvrtke zapošljavale su ukupno 7.362 osobe, što je povećanje za 6,4 % prema prethodnoj godini. Prosječna neto plaća bila je 1.783 kune mjesečno, i to je 7,1 % više nego 1998. godine.

Dobit tekućeg razdoblja po područjima djelatnosti

Tabela 27

DJELATNOST	broj pod. 97.	dobit 1996.	dobit 1997.	indeks 97/96	% 1996.	% 1997.
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	47	6 206 728	5 018 813	80,7	4,9	3,4
B Ribarstvo	-	18 992	-	-	0,0	-
C Rudarstvo i vađenje	-	-	-	-	-	-
D Prerađivačka industrija	308	83 705 130	93 092 951	111,2	86,6	62,7
E Opskrba el. energ., plinom i toplom vodom	1	45 830	1 906 180	4.159,2	0,0	1,3
F Građevinarstvo	177	8 016 966	8 529 276	106,4	6,3	5,8
G Trgovina	614	17 740 944	21 237 051	119,7	13,9	14,3
H Ugostiteljstvo	67	369 070	369 048	100,0	0,3	0,2
I Promet, skladištenje i veze	69	1 406 603	1 139 098	81,0	1,1	0,8
J Financijsko posredovanje	24	1 028 251	1 771 588	172,3	0,8	1,2
K Poslovanje nekretninama i iznajmljivanje	205	6 915 871	735 920	97,4	5,4	4,5
L Javna uprava i obrana	-	-	-	-	-	-
M Obrazovanje	16	96 346	165 292	171,6	0,1	0,1
N Zdravstvena i socijalna zaštita	5	1 765 244	7 079 236	401,0	1,4	4,8
O Ostale društ., socijalne i osobne uslužne djelatnosti	34	465 889	1 401 763	300,9	0,3	0,9
UKUPNO:	1.567	127 781 864	148 446 240	116,2	100	100

Dobit tekućeg razdoblja prema veličini poduzetnika

Tabela 28

PODRUČJE DJELATNOSTI	mali poduzet. 1996.	mali poduzet. 1997.	indeks 97/96	veliki i srednji poduzet. 96.	veliki i srednji poduzet. 97.	indeks 97/96
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	993 046	720 090	72,5	5 213 682	4 298 753	82,5
Ribarstvo	18 992	-	-	-	-	-
Prerađivačka industrija	11 210 805	13 512 211	120,5	72 494 325	79 580 740	109,8
Opskrba el. energijom, plinom i toplom vodom	-	-	-	45 830	1 906 180	4159,20
Građevinarstvo	6 833 255	8 018 080	117,4	1 183 711	511 196	43,2
Trgovina	15 673 100	18 584 566	118,6	2 067 844	2 652 485	128,3
Ugostiteljstvo	369 070	369 048	99,9	-	-	-
Promet, skladištenje i veze	1 406 603	1 139 098	90,0	-	-	-
Financijsko posredovanje	1 028 251	1 771 588	172,3	-	-	-
Poslovanje nekretninama i iznajmljivanje	5 934 104	5 523 083	88,0	981 767	1 212 837	123,5
Obrazovanje	96 346	165 292	171,6	-	-	-
Zdravstvena i socijalna zaštita	18 021	74 586	413,9	1 747 223	7 004 650	401,0
Ostale društ., socijal. i osobne uslužne djelatnosti	449 266	1 384 455	308,2	16 623	17 308	104,1
UKUPNO:	44 030 859	51 262 097	116,4	83 751 005	97 184 149	116,04

Gubitak tekućeg razdoblja po područjima djelatnosti

Tabela 29

DJELATNOSTI	broj poduzeća	gubitak 1996.	gubitak 1997.	indeks 97/96	% 1996.	% 1997.
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	47	458 431	474 878	103,5	0,5	0,3
Prerađivačka industrija	308	15 361 209	13 838 365	90,1	16,8	7,9
Građevinarstvo	177	40 742 355	124 939 350	306,7	44,5	71,5
Trgovina	614	5 643 622	7 863 044	139,3	6,2	4,5
Ugostiteljstvo	67	10 195 853	7 284 383	71,4	11,1	4,4
Promet, skladištenje i veze	69	6 914 945	7 649 360	110,6	7,5	4,4
Financijsko posredovanje	24	15 845	149 759	945,1	0,0	0,1
Poslovanje nekretninama i iznajmljivanje	205	10 102 223	10 707 941	106,0	11,0	5,8
Obrazovanje	16	70 697	42 098	59,5	0,1	0,1
Zdravstvena i socijalna zaštita	5	289 473	466 716	161,2	0,3	0,3
Ostale društvene, socijalne i osobne usl. djelatnosti	34	1 803 897	1 275 845	70,7	2,0	0,7
UKUPNO:	1 567	91 598 550	174 771 117	190,8	100,0	100,0

Promatrano po područjima djelatnosti, vidljivo je da se najveći broj poduzeća (614) bavi trgovinom kao osnovnom djelatnošću. To je čak 39 % ukupnog broja poduzeća koja normalno posluju i koja su podnijela godišnje financijske izvještaje. Ta poduzeća ostvarila su u 1997. godini 14,3 % od ukupne dobiti, a u odnosu na 1996. godinu dobit u trgovini povećana je za 19,7 %. Iz tabele je vidljivo da se 308 poduzeća bavi prerađivačkom industrijom i da sudjeluje sa 62,7 % u ukupno ostvarenoj dobiti, koja je u odnosu na 1996. godinu povećana za 11,2 %. Osim navedenih djelatnosti dobit je povećana u građevinarstvu,

financijskom posredovanju i obrazovanju. Izuzetno veliko povećanje dobiti bilježe djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom i vodom, djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite, te ostale društvene djelatnosti. Dobit je smanjena u poljoprivredi za 19,3 %, u prometu, skladištenju i vezama 19,00 %, te u poslovanju nekretninama 2,6 %.

Gubitak tekućeg razdoblja iskazala su ukupno 344 poduzeća (333 mala i 11 velikih). Najveći gubitak iskazan je u građevinarstvu, i on čini 71,5 % ukupnog gubitka u 1997. godini.

Kod malih poduzeća, prihodi i rashodi rasli su ujednačenom dinamikom (indeks 136,6), a gubici tek neznatno brže od dobiti (indeks 118,3 prema 116,4), tako da ukupno ostvarena dobit gotovo dvostruko pokriva gubitke.

Negativnom financijskom rezultatu međimurskog gospodarstva najvećim su dijelom pridonijeli veliki poduzetnici. Velika su poduzeća intenzivnije trošila nego što su stvarala prihode – rashodi su rasli po stopi od 24,2 %, a prihodi po stopi 21,6 %. Kod velikih poduzeća dobit je nominalno povećana samo za 16,0 %, dok su gubici više nego udvostručeni (indeks 214,5). Gubici velikih poduzeća u apsolutnom su iznosu za 50,9 milijuna kuna veći od ostvarene dobiti. Kod velikih i srednje velikih poduzeća najveći su gubici u građevinarstvu i čine 82,8 % gubitaka u 1997. godini. U odnosu na 1996. godinu gubici su porasli u građevinarstvu za 206,7 %, te u prometu, skladištenju i vezama za 3,2 %. Gubici su neznatno smanjeni u prerađivačkoj industriji, u ugostiteljstvu za 27 %, te u poslovanju nekretninama za 20,3 %. Kod analize gubitaka međimurskog gospodarstva potrebno je naglasiti da više od dvije trećine ukupnih gubitaka tereti samo jednu pravnu osobu iz područja graditeljstva. Izuzmemo li njezin gubitak, ukupni rezultati poslovanja međimurskog gospodarstva daleko su povoljniji.

Financijsko stanje poduzetnika

Financijsko stanje poduzetništva Republike Hrvatske potkraj 1997. godine u usporedbi s 1996. godinom označuje smanjenje udjela dugotrajne imovine i povećanje udjela kratkotrajne imovine, osobito kratkotrajnih potraživanja, te smanjenje udjela kapitala i rezervi, a porast dijela ukupnih obveza (dugoročnih i kratkoročnih). Djelomice je to posljedica usklađivanja prije precijenjene vrijednosti imovine mnogih poduzetnika u procesu pretvorbe, ali i velikih gubitaka koji su se najčešće pokrivali smanjenjem temeljnog kapitala. Promjene u veličini i strukturi imovine utječu i na veličinu i strukturu njihovih izvora, ponajprije na poziciji kapitala i rezervi, ali i obveza. Dok kapital i rezerve kao najkvalitetniji dio vlastitih izvora, u apsolutnom iznosu neznatno rastu, a u relativnom se smanjuju, kratkoročne obveze ubrzano rastu, te potkraj 1997. godine dosežu vrijednost gotovo trećine izvora svih sredstava. Nesklad između kapitala i imovine, te potraživanja i obveza sve se više produbljuje. Kapital i rezerve zajedno s dugoročnim obvezama dostaju za financiranje dugotrajne imovine i samo malog dijela zaliha. Novčana sredstva i kratkotrajna potraživanja nisu dovoljna za pokrivanje visokih kratkoročnih obveza. Takvi odnosi upućuju na postojanje problema globalne financijske stabilnosti s utjecajem na likvidnost i solventnost.

Financijsko stanje poduzetnika u Međimurskoj županiji vrlo je slično stanju na razini Hrvatske. Kretanje pojedinih dijelova imovine je različito, što je dovelo do promjena u strukturi imovine. U strukturi raspoložive imovine prisutna je negativna tendencija bržeg rasta i relativnog povećanja udjela kratkotrajne na račun dugoročne imovine. Takvo stanje rezultira visokim gubicima i međuzaduženošću te niskom razinom investiranja, odnosno ulaganja u dugotrajnu imovinu. Takve nepovoljne promjene u strukturi imovine posljedica su intenzivnog rasta potraživanja (indeks 132,1), a posebno potraživanja od kupaca. Najveći dio imovine (vrijednost aktive), ali i najveći dio ostvarenih prihoda i dobiti odnosi se na poduzeća prerađivačke industrije. Najvećim gubicima opterećeno je graditeljstvo.

Promjene u veličini i strukturi imovine utjecale su i na veličinu i na strukturu izvora, posebno na poziciji kapitala i rezervi te kratkoročnih obveza. Dok se kapital i rezerve, kao najkvalitetniji izvor vlastitih izvora smanjuju i u apsolutnom i u relativnom iznosu, kratkoročne obveze rastu i povećavaju svoj udio u promatranoj strukturi. U izvorima su kratkoročne obveze u apsolutnom iznosu dosegle gotovo polovinu ukupne vrijednosti izvora potkraj 1997. godine. Udjel kapitala i rezerva smanjen je sa 49,6 % u 1996. godini, na 44,6 % u 1997. godini. Financijska ravnoteža promatrana kroz odnos imovine i kapitala, te potraživanja i obveza jako je narušena. Kapital i rezerve zajedno s dugoročnim obvezama jedva su dovoljni za financiranje cjelokupne dugotrajne imovine, ali ne i za financiranje zaliha kao oblika trajno vezanih obrtnih sredstava.

Kod malih poduzetnika situacija je znatnije nepovoljnija jer kvalitetni dugoročni izvori ne pokrivaju u cijelosti niti dugotrajnu imovinu, ni zalihe. Novčana sredstva i potraživanja pokrivaju tek nešto više od 60 % kratkoročnih obveza međimurskog gospodarstva, što je i osnovni razlog nepostojanja financijske stabilnosti i zadovoljavajuće likvidnosti. Potraživanjima je pokriveno tek 53,5 % obveza, a kod velikih 61 %. Daljnja analiza financijskog stanja i položaja gospodarskih subjekata s aspekta njihove veličine, a preko uobičajenih financijskih pokazatelja, upućuje na zaključak da su za velike i srednje poduzetnike karakteristične znatno veće vrijednosti pokazatelja financijske stabilnosti, nego je to slučaj kod malih poduzetnika. Mali poduzetnici su financijski nestabilniji, znatno zaduženiji i u puno većem obimu koriste tuđa sredstva za financiranje poslovnog procesa, tj. ovisniji su o tuđem kapitalu. Prednost je malih poduzeća što su financijski efikasnija, ekonomičnija i profitabilnija. Promatrano po jedinicama lokalne samouprave, raspoloživi gospodarski potencijali korišteni su vrlo različito te su i ostvareni efekti i rezultati različiti.

Financijsko stanje poduzetnika po gradovima i općinama

Tabela 30

grad / općina	broj poduzeća	vrijednost imovine (u 000 kn)	ukupan prihod (u 000 kn)	dobit (u 000 kn)	gubitak (u 000 kn)
Belica	11	36 983	82 619	2 125	549
Čakovec	808	4 069 772	4 350 511	106 596	165 353
Dekanovec	4	1 527	7 113	240	-
Domašinec	15	22 868	40 425	1 331	21
Donja Dubrava	17	19 561	21 250	357	48
Donji Kraljevec	58	84 087	111 135	2 092	653
Donji Vidovec	13	9 346	18 224	226	101
Goričan	27	43 622	37 815	589	315
Gornji Mihaljevec	13	11 473	6 502	152	266
Kotoriba	24	81 779	80 341	652	2 917
Mala Subotica	46	39 979	80 772	1 183	340
Mursko Središće	66	88 989	112 530	2 680	1 412
Nedelišće					
Orehovica	9	3 448	8 423	340	56
Podturen					
Prelog					
Selnica					
Strahoninec	38	28 047	65 524	955	351
Sveta Marija	12	2 279	6 756	68	9
Sv. Juraj na Bregu	32	10 380	21 404	457	350
Sv. Martin na Muri	31	15 827	37 412	369	633
Šenkovec	41	102 680	150 953	10 330	35
Štrigova	12	16 625	20 857	220	69
Vratišinec	16	6 092	12 434	164	140
Ukupno Županija	1.567	5 183 069	5 935 321	148 446	174 771

Iz tabele je vidljivo da najvećim dijelom gospodarskim resursima raspolažu poduzeća s područja grada Čakovca, gotovo 80 % vrijednosti imovine i 70 % ukupnog broja zaposlenih u Međimurskoj županiji. U gradu Čakovcu situirana je polovica od ukupnog broja poduzeća. Općina Nedelišće ističe se brojem registriranih i aktivnih poduzeća, a općina Šenkovec prednjači efikasnošću raspoložive imovine

(najviša stopa rentabilnosti, najviše prosječne plaće po zaposlenom itd.). Velik broj općina je s vrlo malim brojem poduzeća (Dekanovec, Orehovica), i takve općine imaju dosta velikih problema u prikupljanju potrebnih proračunskih sredstava.

Vanjskotrgovinska razmjena Međimurske županije u 1997. godini

Tabela 31

TERITORIJA	IZVOZ (u 000 USD)			UVOZ (u 000 USD)		
	1998.	1999.	INDEKS 98/99	1998.	1999.	INDEKS 98/99
REPUBLIKA HRVATSKA	4 541 114	4 279 701	94,2	8 383 064	7 777 408	92,8
MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	138 633	140 426	101,3	172 499	154 072	89,3
UDIO MEĐ. ŽUPANIJE	3,05 %	3,28 %		2,05 %	1,98 %	

Vanjskotrgovinska razmjena međimorskog gospodarstva u 1999. godini pokazuje bolju sliku od one cjelokupnog gospodarstva Republike Hrvatske, što se može zaključiti na temelju prethodnih tabela.

Međimurski izvoz ostvaren je u vrijednosti 140,43 milijuna USD, što je blagi porast od 1,3 % prema 1998. godini, dok je uvoz iznosio 154,07 milijuna USD, s tendencijom pada od 10,7 %. Istodobno je izvoz Republike Hrvatske zabilježio pad od 5,8 %, a uvoz je bio manji za 7,2 %. Pokrivenost uvoza izvozom Međimurske

županije iznosila je pritom 91,1 %, za razliku od pokrivenosti hrvatskog uvoza izvozom koji je bio samo 55 %.

Učešće izvoza međimorskog gospodarstva u ukupnom hrvatskom izvozu je u porastu, te je u 1999. godini iznosio 3,28 % prema 3,05 % u 1998. godini, dok je učešće uvoza u padu, s vrijednošću 1,98 %, prema 2,05 %, koliko je bilo prethodne godine.

Insolventnost

Financijski rezultati poslovanja međimurskog gospodarstva u 1997. godini bili su izrazito nepovoljni i ukupni rashodi rasli su brže od prihoda što se negativno odrazilo na ekonomičnost poslovanja. Po prvi puta zabilježena je situacija da su gubici na razini gospodarstva kao cjeline premašili ostvarenu dobit. Tako je međimursko gospodarstvo poslovnu godinu završilo s negativnim financijskim rezultatom. U 2000. godini na dan 30. travnja ukupno je bilo 815 insolventnih gospodarskih subjekata s ukupnim blokadama u iznosu od 829.626.228 kuna. U odnosu na isto vrijeme prethodne godine kada je insolventnost zahvatila 784 subjekta, to je povećanje od 3,9 %. Kod iznosa blokada, koji je 30. travnja 1999. godine bio 614.710.558 kuna, povećanje iznosi čak 34,9 %. U blokiranim poduzećima bilo je ukupno 4.435 zaposlenih osoba.

Plaće

Uspoređujući prosječnu mjesečnu plaću od 1.857 kn 1997. godine u Međimurskoj županiji, s prosječnom mjesečnom plaćom od 2.329 kn na razini Republike Hrvatske, dolazi se do zaključka da je ona bila manja 20,3 % od hrvatskog prosjeka. Plaće velikih i malih poduzetnika rastu gotovo identičnom dinamikom, s time da u apsolutnoj svoti plaće malih poduzetnika zaostaju za plaćama velikih poduzetnika za 18,4 %. Taj podatak je u velikoj mjeri nerealan zbog nereditivosti isplata plaća kod malih poduzetnika, te zbog isplata realiziranih mimo ZAP-a.

Prosječne mjesečne plaće prema djelatnosti, broju pravnih osoba i broju zaposlenih u 1999. g.

Tabela 32

područje djelatnosti	broj poduzeća	broj zaposlenih	prosje. neto plaća po zaposl. (u kn)
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	39	580	2 150
Prerađivačka industrija	293	11 153	1 815
Opskrba el. energijom, plinom i toplom vodom	1	68	3 921
Građevinarstvo	172	3 219	2 157
Trgovina	564	3 589	1 788
Ugostiteljstvo	56	329	1 371
Promet, skladištenje i veze	67	447	2 137
Financijsko posredovanje	26	67	2 309
Poslovanje nekretninama i iznajmljivanje	190	985	2 069
Obrazovanje	18	111	1 817
Zdravstvena i socijalna zaštita	7	111	2 295
Ostale društvene, socijalne i osob. uslužne djelat.	33	262	2 095
U K U P N O:	1466	20 921	2 160

Nezaposlenost i zapošljavanje

Pregled broja i kvalifikacijske strukture nezaposlenih osoba

Tabela 34

Razdoblje	Ukupno	NKV	PKV, NSS	KV, VKV	SSS	VŠS	VSS
04. 2000.	8 225	1 180	2 361	2 956	1 520	141	67
04. 1999.	7 247	1 225	2 025	2 586	1 261	99	51
Indeks	113,5	96,3	116,6	114,3	120,5	142,4	131,4

Na temelju podataka Zavoda za zapošljavanje Područne službe Čakovec, na dan 30. 4. 2000. godine bilo je evidentirano 8.225 nezaposlenih djelatnika što je manje nezaposlenih za 1,4 % u odnosu na stanje prethodnog mjeseca. U usporedbi s mjesecom travnjem

Najveće neto plaće u 1999. godini ostvarene su u djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom i vodom, zatim u djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite, te u ostalim društveno-socijalnim i osobnim uslužnim djelatnostima. Najmanje prosječne neto plaće u Međimurskoj županiji ostvarene su u djelatnostima ugostiteljstva, trgovine i obrazovanja. Prosječna plaća iznosila je neto 2.160 kuna mjesečno, što je gotovo 29 % manje od prosječne plaće isplaćene na cjelokupnom području Republike Hrvatske (3.017 kuna).

Prosječne neto plaće po gradovima i općinama Međimurske županije 1997. g.

Tabela 33

	Grad/Općina	broj poduzeća	broj zaposlenih	prosje. neto plaća po zaposl. (u kn)
1	Belica	24	213	1 394
2	Čakovec	1 280	14 276	1 996
3	Dekanovec	10	40	1 404
4	Domašinec	19	99	1 222
5	Donja Dubrava	35	132	1 327
6	Donji Kraljevec	86	494	1 278
7	Donji Vidovec	19	67	1 252
8	Goričan	40	691	1 221
9	Gornji Mihaljevec	22	36	1 113
10	Kotoriba	41	509	1 503
11	Mala Subotica	74	162	1 378
12	Mursko Središće	113	685	1 786
13	Nedelišće	240	532	1 595
14	Orehovica	22	15	1 189
15	Podturen	32	89	1 071
16	Prelog	141	1 271	1 578
17	Selnica	36	45	1 134
18	Strahoninec	65	123	1 295
19	Sveta Marija	18	23	1 189
20	Sveti Juraj na Bregu	75	104	1 511
21	Sveti Martin na Muri	46	104	1 229
22	Šenkovec	73	529	2 219
23	Štrigova	33	168	1 906
24	Vratišinec	35	55	1 326
	Ukupno	2 579	20 462	1 857

Uspoređujući strukturu evidentirane nezaposlenosti s onom od prije nekoliko godina, može se ustvrditi da je došlo do porasta udjela nezaposlenih osoba starije dobi i s radnim stažom (što produbljuje problem zapošljavanja). Razlog tog povećanja može se pronaći u stečajevima i likvidacijama poduzeća, te otpuštanju djelatnika zbog smanjenja obujma poslovanja.

ENERGETIKA

Počeci korištenja električne energije u Međimurju sežu u prošlo stoljeće kada je u Čakovcu 1893. godine pušten u pogon paromlin s električnom centralom, koja je osim za potrebe paromlina, električnom energijom napajala 105 domaćinstava i javnu rasvjetu. To je bio početak distributivne djelatnosti električne energije, prvi takav u Hrvatskoj. Drugo elektrificirano naselje u Međimurju bio je Prelog, koji je od 1925. godine dobivao električnu energiju od dizelskog motora s trofaznim generatorom. Čakovec je 1932. godine, a Prelog 1939. godine spojen na mrežu hidroelektrane "Fala". Elektrifikacija svih naselja u Međimurju završena je 1966. godine.

Na području Međimurja nalaze se u pogonu dvije hidroelektrane – HE Čakovec snage 80,4 MW u pogonu je od 1982. godine, a HE Dubrava snage 80,6 MW od 1989. godine. Obje hidroelektrane vezane su svojom 110 kV vezom na elektroenergetski sustav Hrvatske, a preko 35 kV dalekovoda i s distribucijskim sustavom "Elektre" Čakovec. U godini prosječno bogatijom vodom, HE Čakovec i HE Dubrava proizvedu zajedno oko 700 milijuna kWh električne energije, što je oko tri puta više od godišnje potrošnje Međimurja.

Prvo plinificirano naselje u Međimurju bilo je Mursko Središće od 1956. godine. Prirodni plin iz lokalnih bušotina koristilo je oko 600 domaćinstava. Korištenje plina trajalo je do 1968. godine, sve do prestanka eksploatacije bušotine.

Prvi pouzdani zapis o pojavi nafte na hrvatskom tlu seže u 1778. godinu, kada je Jakob Wintler s budimpeštanskog sveučilišta objavio analizu nafte koju je uzeo iz prirodnog izvora kod Peklenice u Međimurju. Godine 1856. vadila se nafta iz okna na imanju grofa Feštetića kod Peklenice. To je bila prva organizirana eksploatacija nafte na hrvatskom tlu. Danas se na području Međimurja nafta i plin vade u Mihovljanu, a samo plin u Zebancu.

Vađenje ugljena i ugljenokopi pripadaju također povijesti međimurskog gospodarstva. Posljednje rudarsko okno u Murskom Središću zatvoreno je kada je utvrđena nerentabilnost u eksploataciji tog energenta.

VODNO GOSPODARSTVO

Velik dio krajolika Međimurja, njegove prirodne karakteristike nastale su djelovanjem rijeka Mure i Drave. Od ostalih vodotoka tu su još Trnava, te niz potoka i kanala koji pripadaju slivu obiju rijeka.

Rijeka Drava

Područje Međimurja pripada rijeci Dravi od stac. km 236,700 (od ušća Mure) do km 297 kod Trnovca, s površinom slivnog područja 306 km², što iznosi 5,1 % hrvatskog dijela sliva.

Rijeka Drava ima snježno ledenjački režim tako da su najčešći visoki vodostaji u svibnju, lipnju i srpnju. Najmanje protoke su u siječnju i veljači, kada nema otapanja snijega i leda, a oborine su minimalne.

Drava je u gornjem toku do Maribora u Republici Sloveniji izrazito alpska rijeka, a u donjem toku nizinska s puno meandara i sprudova, što je bila osobitost promatranog dijela do izgradnje hidroelektrana. Izgradnjom sustava hidroelektrana nastale su velike morfološke promjene korita rijeke čije je osnovno svojstvo bilo dvostruko, trostruko korito koje meandrira. Tok rijeke Drave sastojao se u pravilu iz krivina i relativno kraćih ravnih poteza. Promatrana dionica rijeke je bila 63 % u krivinama - maksimalne dubine nalaze se nizvodno od tjemena krivina, a najmanje nizvodno od infleksije.

Gradnjom akumulacija te derivacijskih kanala izmijenjene su osnovne hidrauličko-morfološke značajke rijeke Drave i one su smanjene na male dionice prirodnog korita, dok je cijelo promatrano područje dobilo novo hidrauličko-morfološko obilježje:

- gotovo potpuna imobilizacija razvoja riječnih meandara, probijanje, seljenje i stvaranje mladog meandra
- velik utjecaj čovjeka izgradnjom HE sustava
- prirodnih morfoloških promjena gotovo nema, a promjene u starim koritima pod utjecajem su hidroenergetskih stepenica i velikih voda, tako da korito rijeke koje nije prekrila akumulacija zaraštava u vegetaciju i općenito se produbljuje, a djelomično zamuljuje
- razvijenost inundacijskog sustava rukavaca nazire se u starim koritima koja služe samo za prolaz biološkog minimuma i evakuaciju velikih voda

Rijeka Mura

Dužina rijeke Mure u Hrvatskoj, odnosno u Međimurju je 78,96 km, a površina slivnog područja u Hrvatskoj je 424 km², što iznosi 2,7 % ukupne slivne površine. Najčešći visoki vodostaj Mure javlja se u petom i šestom mjesecu uslijed otapanja snijega i leda, dok se najviši visoki vodostaji javljaju u sedmom i osmom mjesecu. Najmanje protoke su u prosincu, siječnju i veljači kad nema otapanja snijega i leda. U svom gornjem toku Mura je izrazito brdska rijeka, dok je na promatranom području Međimurja brežuljkasto-ravničarska rijeka s puno sprudova i meandara.

Prve regulacije na rijeci Muri vršene su još u 18. stoljeću. Kasnije se u više navrata pokušala izvesti regulacija, ali je sve završilo samo na promjeravanju korita rijeke Mure.

U pogledu morfoloških osobina Mure mogu se izdvojiti tri dionice na prostoru Međimurja:

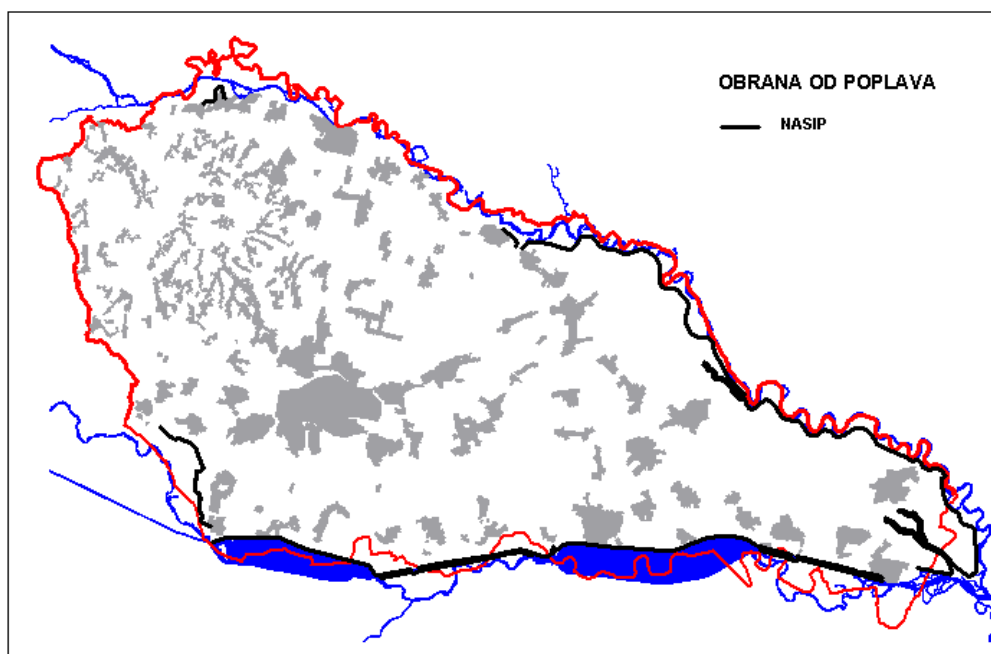
- od Čestijanca do Murskog Središća Mura je bitno skraćena izvedbom većih prokopa, a riječni tok sveden je unutar glavnog korita,
- od Murskog Središća do Murščaka korito rijeke podložno je eroziji i zasipavanju, rijeka razvija brojne meandre,
- nizvodno od naselja Podturna korito rijeke karakterizira mali pad i brojni meandri.

Sustav obrane od poplava

Sustav obrane od poplave u Međimurskoj županiji odnosi se na lijevu obalu rijeke Drave i desnu obalu Mure.

Sustav obrane od poplava sastoji se od glavnog murskog nasipa, nasipa Podturna i nasipa Sv. Martin. Uzvodno od Podturna do Čestijanca uglavnom je visoka desna obala Mure (osim područja kod Sv. Martina), pa nije potrebno sveobuhvatno štiti područje od velikih voda. Prije izgradnje obrambenog sustava uz Muru rijeka se izlivala već kod Novakovca i Podturna te se po nižim terenima slijevala plaveći plodne površine sve do Kotoribe. Vrlo često murska voda dotjecala je do kanala Bistrec - Rakovnica, a potom istim u Dravu. Obrana od poplava područja uz rijeku Muru na dionici nizvodno od Podturna riješena je izgradnjom nasipa. Izgradnjom nasipa poplavno je područje od 11500 ha smanjeno na 3800 ha (područje između Mure i nasipa). Pored glavnih nasipa izgrađeni su usporni nasipi uz pritoke među kojima je najznačajnija Trnava (izgrađeni su lijevi i desni usporni nasip dužine 3,3 km).

Sustav za obranu od poplava čine još hidrotehnički zahvati na slivovima potoka, te elementi tog sustava kao što su retencije i kanali.

Slika 8

Sustav obrane od poplava na Dravi sastoji se od obrambenog nasipa uz staro korito Drave od G. Hrašćana do Puščina i nasipa koji su dio hidroenergetskog sustava Čakovec i Dubrava. Za velikih voda, prelijevanjem preko brane staro korito Drave prima višak vode, a ostatak prihvaća i evakuacijske vode. Zbog vrlo male količine protoka vode, koja je najčešće ispod propisanog biološkog minimuma, staro korito Drave nema karakteristike rijeke, već je obraslo gustom vegetacijom. Pored ostalih negativnih posljedica u biološkom i ekološkom smislu, takvo korito nema dovoljnu propusnu moć za prihvat velikih voda, pa dolazi do izlivanja vode izvan inundacijskih prostora.

Područje uz Muru koje treba štiti od visokih voda prostire se od ušća Mure u Dravu uzvodno, do Podturna.

EKSPLOATACIJA MINERALNIH SIROVINA

Prostor aluvijalne doline Drave i Mure, nastao taloženjem sedimenata tih dviju rijeka, bogat je naslagama šljunka i pijeska. Problem eksploatacije ovih mineralnih sirovina prisutan je od razdoblja snažnijeg razvoja graditeljstva i građevinske industrije na ovom prostoru. Budući da se iskop ne vrši planski, ne samo od strane većih graditeljskih tvrtki, već i od strane većeg broja manjih pojedinačnih tvrtki kojima je sam iskop i prodaja šljunka osnovna djelatnost. Na teritoriju Međimurske županije nalazi se niz napuštenih (manjih do velikih površina) nesaniranih šljunčara, što istovremeno znači niz devastiranih prostora, nekih čak u neposrednoj blizini naselja.

Eksploatacija šljunka posebno je intenzivirana u vrijeme izgradnje auto-ceste kada je za potrebe gradnje "otvoreno" nekoliko polja većih dimenzija, koja su ostala kao rane u prostoru, bez privođenja novoj namjeni.

S ekološkom stanovišta poseban problem predstavlja vađenje šljunka iz korita rijeka i rukavaca, kada se pored krajolika devastira cjelokupni ekološki sustav vezan uz život na vodi.

Rješavanju problema eksploatacije šljunka i pijeska potrebno je prići s više aspekata, a posljedice koje ostaju u prostoru sagledati dugoročno.

Od nekoliko eksploatacijskih polja gline u Međimurju, danas je aktivno samo jedno – u Šenkovcu s pogonom za proizvodnju opeke i opekarskih proizvoda, s tradicijom dugom više od sto godina.

GEOTERMALNI IZVORI

Na području Županije obavljaju se intenzivne aktivnosti od strane INA – naftaplin u istraživanju plina i geotermalne vode. Trenutno se istraživanja obavljaju na pet lokacija na temelju kojih će se izraditi elaborat o količini, kvaliteti i ekonomskoj opravdanosti eksploatacije.

U Međimurju termalni izvor u Vučkovcu, s temperaturom od oko 40°C od davnine se koristio u zdravstvene i rekreacijske svrhe. Novo pronađen izvor vode u Merhatovcu, s temperaturom od oko 120°C, jedan je od najperspektivnijih u Republici Hrvatskoj, kako za razvoj zdravstvenog i rekreacijskog turizma, tako i za pretvorbu geotermalne u električnu energiju. Procjenjuje se mogućnost izgradnje termocentrale jačine 2,5 do 25 MW.

1.1.2.3. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

PROMET

Promatrajući položaj Međimurja u široj regiji uočava se njegova važnost u geoprometnom smislu. Kroz Međimursku županiju prolazi međunarodni cestovni pravac Budimpešta – Zagreb – Rijeka, a i prva željeznička pruga u Hrvatskoj Budimpešta - Pragersko - Trst bila je trasirana na ovom prostoru. Tako značenje ovog prostora u prometnom povezivanju istoka i juga Europe seže u polovinu prošlog stoljeća (1860. godina), kada je Austrijsko društvo 1855. dobilo koncesije za gradnju željezničke pruge od sjedišta Austro-ugarskog carstva do Jadranskog mora.

Cestovni promet

Dio međunarodnog cestovnog pravca Budimpešta – Rijeka koji prolazi kroz Međimurje u dužini od 20 km realiziran je dio auto-ceste i pušten u promet 1997. godine. Izgradnja ove auto-ceste za ovu Županiju ima dvostruki značaj:

- tranzitni promet ka Zagrebu i Jadranu više ne opterećuje prometnice u naseljima pa su ona

dobila na povećanoj kvaliteti življenja i sigurnosti u kretanju njihovih stanovnika

- doprema robe i pružanje usluga u Zagrebu kao najvećem tržištu te razmjena dobara s drugim regijama te brže povezivanje dviju najgušće naseljenih županija na sjeveru Hrvatske s glavnim gradom, trebali bi pridonijeti gospodarskom razvoju ovih prostora

U Međimurskoj županiji sljedeća je mreža kategoriziranih prometnica:

Državne ceste

Tabela 35

r. br.	Broj ceste	DRŽAVNE CESTE	Duljina (km) u MŽ
1	3	GP Goričan-Čakovec-Varaždin-Zagreb-Karlovac-Rijeka-Pazin-Svetvinčenat-Vodnjan (D21)	31,67
2	20	Varaždin (D2)-Nedelišće-Čakovec-Prelog-D. Dubrava-Đelekovec-Drnje (D41)	36,12
3	208	GP Trnovec-Nedelišće (D20)	6,90
4	209	GP Mursko Središće-Šenkovec-Čakovec (D20)	14,63
		DRŽAVNE CESTE UKUPNO	89,32

Županijske ceste

Tabela 36

r. br.	Broj ceste	ŽUPANIJSKE CESTE	Duljina (km) u MŽ
1	2001	GR R. Slov.-Banfi-Štrigova-Prekopa-Lopatinec-Šenkovec (D209)	19,3
2	2002	Ž2003-Jalšovec-Ž2001	3,6
3	2003	G. P. "Bukovje" (Gr. R.Slov.)-Sv. Martin na Muri-Mursko Središće-Miklavec-Turčišće-Hodošan (Ž2032)	34,8
4	2004	Brezovec(Ž2003)-T. L. "Vučkovec"	3,8
5	2005	Vrhovljan (Ž2003)-Selnica-Zebanec Selo -D209	6,7
6	2006	D209-Selnica-Prekopa (Ž2001)	10,6
7	2007	Štrigova (Ž2001)-Sv. Urban	3,3
8	2008	Peklenica (Ž2003)-Vratišinec-Žiškovec (D209)	6,7
9	2009	Ž2001-G. Mihaljevec-Macinec-D208	11,8
10	2010	Vratišinec (Ž2008)-G. Kraljevec	2,0
11	2011	G. Dubrava-G. Mihaljevec (Ž2009)	2,1
12	2012	Ž2001-Okrugli Vrh	2,8
13	2013	Frkanovec-Zasadbreg-Krištanovec-Novo Selo Rok (Ž2017)	10,2
14	2014	Ž2001-Vučetinec	0,9
15	2015	Ž2013-M. Mihaljevec-Brezje-Slakovec-Nedelišće (D20)	10,3
16	2016	Knezovec-D209	1,2
17	2017	Podturen (Ž2003)-Sivica-N. Selo Rok-Čakovec (Ž2018)	12,3
18	2018	Dekanovec (Ž2003)-Belica-Čakovec (D20)	14,6
19	2019	Črečan-G. Hrašćan (D208)	2,0
20	2020	Čakovec (D209)-Savska Ves-Totovec-Kuršanec-G. Kuršanec (D20)	14,1
21	2021	Čakovec: D20-D20	2,1
22	2022	Belica (Ž2018)-M. Subotica-Orehovica-D20	14,9
23	2023	Turčišće (Ž2003)-Palovec-Ž2032	5,6
24	2024	Ž2032-Palinovec	2,3
25	2025	Ž2020-Novo Selo na Dravi	0,9
26	2026	Čvor Goričan (D3)-Goričan-D. Kraljevec-Prelog (D20)	11,5
27	2030	Ž2020-Strahoninec	1,8
28	2031	D20-Ivanovec-D20	2,3
29	2032	D20-Štefanec-M. Subotica-D. Pustakovec-Hodošan-čvor Goričan (D3)	17,0

r. br.	Broj ceste	ŽUPANIJSKE CESTE	Duljina (km) u MŽ
30	2033	Sv. Juraj u Trnju (Ž2032)-Prelog-Otok-Ž2071	12,1
31	2034	Ž2032-D. Kraljevec-Draškovec (D20)	5,4
32	2038	D20-Sv. Križ-Podbrest	1,9
33	2039	Draškovec(D20)-Oporovec	1,9
34	2040	Kotoriba-D. Vidovec-D20	5,0
35	2041	Ž2040-D. Dubrava (D20)	2,3
36	2055	Vularija-Orehovica (Ž2022)	2,3
		UKUPNO:	262,4

Pored primarnog pravca Goričan – Rijeka značajan je i prometni pravac u smjeru istok – zapad, od čvora auto-cesta Sveti Križ do graničnog prijelaza Trnovec i ima isključivo tranzitni karakter. Budući da prolazi kroz sam centar Čakovca i kroz nekoliko naselja, predstavlja veliko opterećenje gradskih stambenih ulica, pa je realizacija obilaznice Čakovca i Nedelišća i nove dionice ceste do izlaza iz zemlje primarna zadaća u rješavanju prometne situacije Županije.

Lokalne ceste

Tabela 37

r. br.	Broj ceste	LOKALNE CESTE	Duljina (km) u MŽ
1	20001	Vrhovljan (Ž2003) – Grkavec – Kapelišćak – D. Koncovčak (L20002)	3,3
2	20002	Ž2005-D. Koncovčak – G. Koncovčak – Grkavešćak	3,7
3	20003	Mursko Središće (D209)-želj. kolodvor – Brezje-Brodec (L20019)	3,7
4	20004	T. L. "Vučkovec" (Ž2004)-Trnovščak-Železna Gora-Lohovec-Sv. Urban (Ž2007)	6,8
5	20005	Sv. Urban (Ž2007)-Stanetinec-Preseka-Macinec (Ž2009)	11,6
6	20006	L 20005-Pernjak-Goričica-Martinuševac-Prhovec-Preseka (L20005)	6,1
7	20007	Lohovec (L20004)-Tupkovec-G. Dubrava-Preseka (L20005)	7,4
8	20008	Ž2011-Bogdanovec	0,6
9	20009	Prekopa (Ž2001)-Vugrišinec-Ž2009	2,3
10	20010	Ž2001-Vukanovec-G. Mihaljevec (Ž2009)	3,6
11	20011	Ž2001-Dragoslavec-Dragoslavec Breg-G. Mihaljevec (Ž2009)	4,3
12	20012	L20011-Dragoslavec Selo-Križopotje-Vučetinec-Rakovica (Ž2001)	7,8
13	20013	Dragoslavec Selo (L20012)-Okrugli Vrh-Križopotje-Slakovec (Ž2015)	3,8
14	20014	Macinec (Ž2009)-Črečan (Ž2019)	1,5
15	20015	Prekopa (Ž2001)-Praporčan-Ž2006	4,2
16	20016	Pleškovec (Ž2001)-Frkanovec-Plešivica-D. Zebanec-Zebanec Selo (Ž2005)	5,7
17	20017	L20016-Merhatovec-Štrukovec (D209)	3,7
18	20018	Ž2013-Knezovec-Ž2016	1,6
19	20019	D209-Brodec-Vratišinec (Ž2008)	2,7
20	20020	G. Kraljevec (Ž2010)-Sivica (Ž2017)	3,4
21	20021	Čakovec:(D209)-Ul. Svetojelenska Ž2021	0,6
22	20022	Čakovec:(Ž2021) – Ul. ZAVNOH-a – Ž2017	1,1
23	20023	Čakovec: (Ž2021)-Kr. Tomislava-Bana Jelačića-Pribislavec (Ž2018)	3,5
24	20024	Čakovec: (Ž2020)-Ul. V. Nazora-D20	0,4
25	20025	Čakovec: (D20)-Zagrebačka ul.–Ž 2020	2,4
26	20026	L20025-Strahoninec-Poleve-Kuršanec (Ž2020)	6,6
27	20027	Čakovec:(Ž2020)-Ul. Domovinskih žrtava – Putjane - M. Trnine – D20	2,1

r.	Broj	Duljina
----	------	---------

br.	ceste	LOKALNE CESTE	(km) u MŽ
28	20028	Pribislavec (Ž2018) – V. Štefanec-Ivanovec-Preloge-L20033	7,3
29	20029	Ferketinec (Ž2003)-Celine-Sivica (L20020)	3,3
30	20030	Gardinovec (Ž2018)-Domašinec (Ž2003)	1,6
31	20031	Ž2003-Palinovec-Sv. Juraj u Trnju (Ž2032)	4,8
32	20032	Hodošan (Ž2032)-Goričan – Ž2034	7,5
33	20033	Totovec (Ž2020) – Vularija (Ž2055)	3,3
34	20034	Kuršanec (Ž2020)-Ž2022	7,0
35	20035	Mala Subotica (Ž2022)-Sv. Križ(D20)	3,0
36	20036	Sv. Juraj u Trnju (Ž2033)-D. Kraljevec (Ž2034)	2,7
37	20037	Orehovica (Ž2022)-Podbrest – Otok (Ž2033)	7,0
38	30038	Prelog (D20)-L20039	1,3
39	20039	HE Čakovec (Ž2022)-HE Donja Dubrava-Donja Dubrava (D20)	25,3
40	20040	D. Kraljevec (Ž2034)-Cirkovljan (D20)	2,5
41	20041	Želj. kolodvor D. Mihaljevec-Čukovec-D. Mihaljevec (D20)	3,8
42	20042	Čukovec (L20041)-D20	1,0
43	20043	Prilaz D. Mihaljevec (D20) – L20039	0,5
44	20044	Prilaz Sv. Marija (D20)-L20039	0,2
45	20045	Šiblje-Kotoriba (Ž2040)	2,6
46	20046	Državna granica-Robadje-Ž2007	3,5
47	20047	Belica (Ž2022)-Palovec (Ž2023)	2,3
48	20048	G. Hrašćan (D208)-Pušćine (D20)	3,8
49	20049	G. Mihaljevec (Ž2009) – Križopotje (L20012)	2,5
50	26126	Selnica Podravska (Ž2076)-Most (D20)	1,1
		Lokalne ceste UKUPNO	202,4

Cestovni i željeznički granični prijelazi

Tabela 38

međunarodni cestovni I. kategorije	međudržavni cestovni II. kategorije	stalni granični za cestovni promet	željeznički prijelazi I. kategorije
Goričan - Letenje	Bukovje - Gibina	Banfi - Raskrižje	Kotoriba-Murakerestur
M. Središće - Petešovci		D. Dubrava - Belezno	Čakovec - Lendava
Trnovec - Središće ob Dravi		Kotoriba - Mlinarci	Čakovec - Središće
		Preseka – Središće ob Dravi	
		Sv. Martin na Muri - Hotiza	

Željeznički promet

Jedna od prvih željezničkih pruga u zemlji bila je pruga Kotoriba - Čakovec - Pragersko, izgrađena 1860. godine. To je i danas glavni magistralni pravac Srednje i Istočne Europe prema sjevernojadranskim lukama i Padskoj dolini.

Prosječni dnevni promet na tom pravcu iznosi 500-600 vagona ili 15000-18000 vagona mjesečno.

Dužina magistralne željezničke pruge na prostoru Međimurja iznosi 43 km.

U Čakovcu je željezničko raskrižje pravaca željezničke pruge prema Varaždinu i Zagrebu i Sloveniji (Pragerskom) pravca prema M. Središću i Republici Sloveniji (Lendava). Željeznička pruga Čakovec - Varaždin - Zagreb je željeznička pruga I. reda koja uglavnom bilježi veliki putnički promet i na kojoj prometuju međunarodni putnički vlakovi prema Budimpešti. Na željezničkim pravcima unutar

Međimurske županije preveze se oko 1.169.000 putnika godišnje. Dužina ove pruge u prostoru Međimurja iznosi 10 km.

Lokalni pravac željezničke pruge Čakovec - M. Središće - R. Slovenija imao je veliki značaj u vrijeme eksploatacije murskih rudnika i rada punih kapaciteta rafinerije nafte u Lendavi. Danas je značaj tog pravca umanjen i sveden na lokalne veličine putničkog i teretnog prometa. Dužina ovog željezničkog pravca na prostoru Međimurja iznosi 17,1 km.

Zračni promet

Na prostoru između Pribislavca i Belice smještena je sportska zračna luka, s pristanišnom zgradom, pristaništem i travnatom poletno-sletnom stazom dužine 800 m. U sklopu zračne luke povremeno djeluje padobranska škola i vrše se trenajni letovi pilota.

Pošta

Središte pošta Čakovec dio je sustava HP-Hrvatska pošta d.d. koji djeluje na području Međimurske županije s osnovnom djelatnošću prijama i uručivanja poštanskih pošiljaka, poslova platnog prometa, mjenjačkih poslova, usluga ostalog novčanog posredovanja, prodaje poštanskih vrijednosnica, ambalaže, publikacija i edicija, te obavljanja usluga brzojavnog i telefonskog prometa.

Na području Središta pošta Čakovec djeluju 24 poštanska ureda koji pružaju usluge u svojim poslovnim prostorima i na svom određenom dostavnom području.

Telekomunikacije

“Telekomunikacijski centar Čakovec” dio je sustava HT-a, koji djeluje na području Međimurske županije s osnovnom djelatnošću osiguranja telekomunikacijskog prometa unutar Županije i veza s telekomunikacijskim sustavom Hrvatske.

Sredinom 2000. godine na području Županije ima 56 telefonskih centrala (ATC) ukupnog kapaciteta 55 560 priključaka, od čega je uključeno u promet 35 890 telefonskih pretplatnika. Podatak koji se često koristi kao pokazatelj razvijenosti telekomunikacija je broj telefonskih pretplatnika na 100 stanovnika. On u TKC Čakovec iznosi 28,2, a hrvatski prosjek iznosi 29,5 pretplatnika na 100. Sve telefonske centrale su u digitalnoj tehnologiji koje omogućuju široku paletu dodatnih pretplatničkih usluga (preusmjeravanje poziva, konferencijska veza, poziv na čekanju...), a u pripremi je još jedna usluga, ISDN ili integrirani sustav širokopojasnih usluga što znači da će se preko jedne veze omogućiti telefonski razgovor, prijenos podataka, slike.

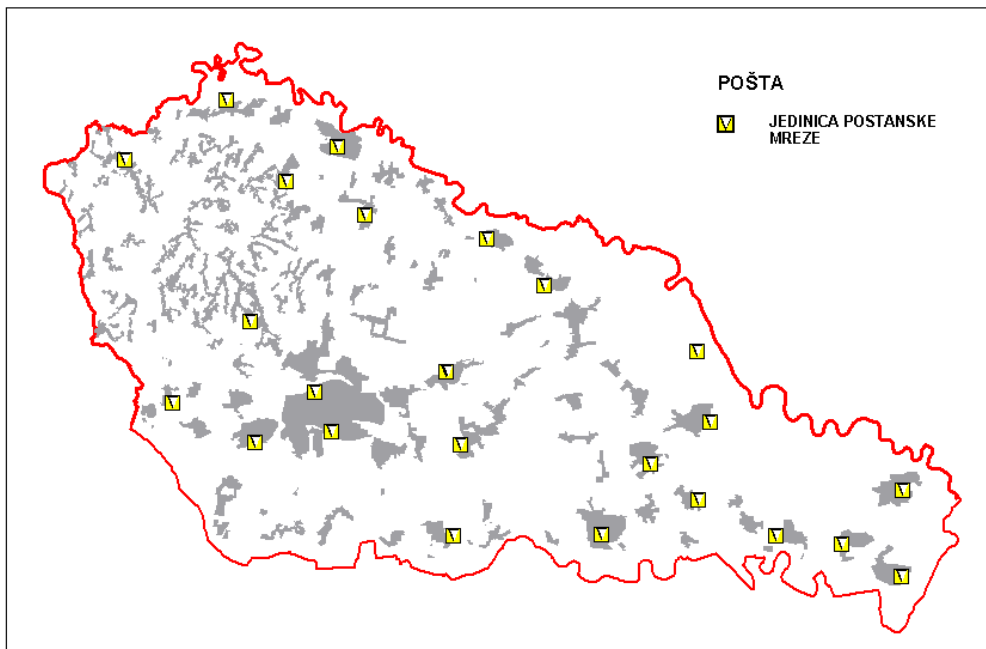
Na području Županije djeluju tri mreže sustava pokretnih komunikacija, mreža MOBITEL, mreža CRONET i mreža VIPNET. Mreža MOBITEL i NMT pokrivena je sa 4 bazne stanice, dok je CRONET – GSM sustav pokriven s 15 baznih stanica.

Što se tiče prijenosnih kapaciteta (veza između centrala, te kućnih pretplatničkih centrala i glavne centrale AXE 10 u Čakovcu), svi prijenosni sustavi su digitalni, a polaganjem svjetlovodnog kabla na relaciji Donji Kraljevec - Goričan, te Pribislavec - Belica Gardinovec i novog na relaciji Čakovec - M. Središće, svi sustavi radit će po svjetlovodnom kablu.

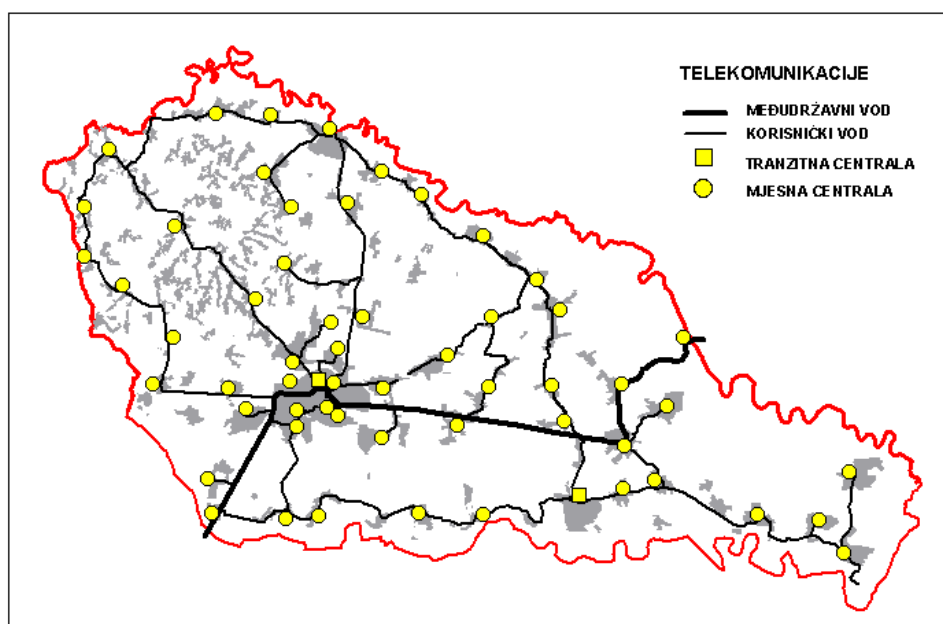
Radi sigurnosti prijenosnog puta, tj. veze krajnjih centrala u mjestima s glavnom centralom AXE 10 u Čakovcu i AXE 10 u Prelogu, koje su područne centrale (na njih vezane su krajnje centrale s pripadajućeg područja), u Županiji su u radu dva prstena kapaciteta 155 Mbit/s na relacijama Čakovec - Prelog - Čakovec i Čakovec - Dekanovec - M. Središće - Čakovec, koji omogućuju da se u slučaju prekida jedne strane veze promet bez prekida prebacuje na drugu stranu prstena.

U postupku je aktiviranje nove mreže za prijenos podataka, tzv. ATM mreže, kojom se krajnjem korisniku omogućuje prijenos podataka različitog tipa većim brzinama te povezivanja Croapak, Croline, Internet i drugih telekomunikacijskih mreža preko magistralne razine javne ATM mreže.

U cijeli niz spojnih kabela (lokalno povezivanje TK objekata), na području TKC Čakovec postoji i kabel međunarodnog karaktera, i to svjetlovodni kabel ZAGREB – MAĐARSKA kojeg u našoj Županiji čini svjetlovodni kabel Varaždin - Goričan (granica s Mađarskom).

Slika 9

Slika 10

VODOOPSKRBA

Prostor Međimurja predstavlja značajan podzemni rezervoar pitke vode, koji nadilazi regionalne okvire. To je prostor aluvijalnih nanosa u međuriječju Drave i Mure koji seže od Varaždinskih gorica do prekomurskih prostora u Mađarskoj. Voda je visoke kvalitete i izdašnosti, te predstavlja jednu od najvećih prirodnih vrijednosti ovog kraja.

Javni vodoopskrbni sustav počeo se izgrađivati 1960. godine kada je pušten u pogon vodovod užeg dijela grada Čakovca i najstarije crpilište u Međimurju – Savska Ves. Prema prvobitnoj koncepciji razvoja crpilište je trebalo služiti vodoopskrbi Čakovca i naselja u nizinskom dijelu. Za vodoopskrbu naselja u Gornjem Međimurju, puštanjem u eksploataciju prvog zdenca B-1, 1977. godine otvoreno crpilište "Nedelišće". Zbog intenzivne urbanizacije te pogoršanja kvalitete podzemne vode, crpilište u Savskoj Vesi zatvoreno je 1988. godine, te su istovremeno na crpilištu "Nedelišće" u funkciju stavljeni zdeneci B-2 i B-3. 1992. godine u pogon je pušten zdenac B-4, a 1994. godine zdenac B-5. Danas je na crpilištu "Nedelišće" u funkciji pet zdenaca iz kojih je moguće crpiti 500 l/sek vode. Crpilište "Prelog" stavljeno je u funkciju 1988. godine i ima mogućnost crpljenja 100 l/s vode putem jednog zdenca.

Na vodovodnom sustavu Međimurja izgrađen je vodospremi prostor ukupnog kapaciteta 2750 m³ (Čakovec 700 m³, Mohokos 750 m³, Lopatinec 750 m³, Zebanec 200 m³, Prelog 350 m³). Pored toga ugrađeno je u briježnom dijelu Međimurja nekoliko hidrostanica za povišenje pritiska i reducirna stanica za sniženje pritiska.

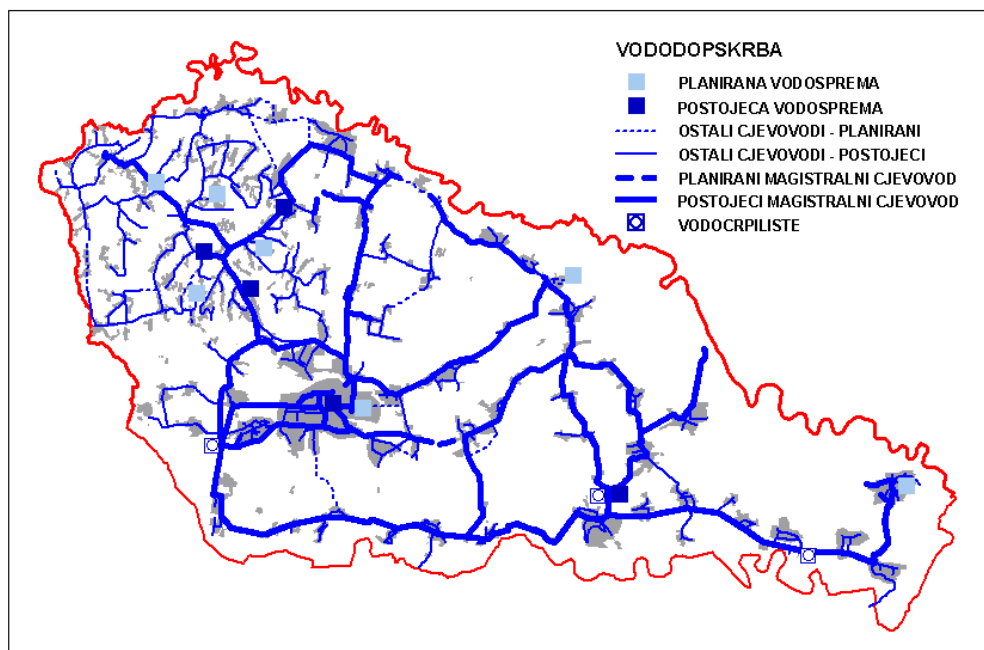
Izgrađenost vodovodne mreže na dan 31. 12. 1999. godine je:

- dužina sekundarnih mreža naselja	707 593 m
- dužina magistralnih vodova	208 236 m
Ukupna dužina mreže	915 148 m, sa 5410 hidranata i 1770 zasunskih okana.

Godišnja potrošnja vode iznosi 4.500.000 m³, od čega 75 % potroše domaćinstva, a 25 % gospodarstvo. Pokrivenost vodoopskrbnim sustavom je cca 97 % ukupnog prostora Županije, a priključeno je cca 71 % ukupnog stanovništva ili 27 439 domaćinstava i 1000 gospodarskih subjekata.

Programom radova predviđena je izgradnja daljnje sekundarne vodovodne mreže, te se planira do 2000. godine dovesti pitka voda u sva naselja u Međimurju.

Voda je visoke kakvoće i distribuira se potrošačima direktno iz zahvata bez posebne dorade. U skladu sa zakonskom regulativom voda se samo klorira u svrhu sprečavanja pojave bakteriološkog zagađenja u cjevovodu. Zdravstvenu ispravnost vode za piće prema

Slika 11

Vodoopskrba Međimurja prema usvojenoj koncepciji tehničkog rješenja podijeljena je na četiri vodoopskrbne zone od kojih se tri opskrbljuju iz 5 bunara crpilišta Nedelišće (zone I., II. i III.), a četvrta iz jednog bunara crpilišta Prelog (zona IV.). U IV. vodoopskrbnoj zoni nalazi se i pričuvno crpilište "Sv. Marija" kapaciteta 22 l/sek vode koje se ne koristi. Vodoopskrbni sustav je tlačan.

"Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće" (NN 46/94. i 49/97.) stalno vrši vlastiti laboratorij Međimurskih voda. Godišnje se vrši 600 analiza "A" i 120 analiza "B".

Hrvatski zavod za javno zdravstvo iz Zagreba četiri puta godišnje vrši analizu "C" na vodocrpilištima "Nedelišće" i "Prelog", a sanitarna inspekcija Međimurske županije povremeno kontrolira kakvoću vode na vodocrpilištima i mreži putem ovlaštenih laboratorija, u skladu sa svojim programom.

ODVODNJA

U gradu Čakovcu postoji mješoviti sustav odvodnje kojeg čine 4 kolektora, priključenih na centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Recipijent je kanal Trnava. Na taj uređaj priključit će se i buduće kanalizacije naselja Strahoninec, Savska Ves, Nedelišće, Mihovljan i Šenkovec.

Djelomična odvodnja riješena je u naseljima Prelog, Mursko Središće, Donji Kraljevec, Donja Dubrava i Kotoriba. Recipijenti tih sustava odvodnje, bez ikakvih uređaja za pročišćavanje su vodotoci.

U drugim naseljima odvodnja fekalnih voda domaćinstava u pravilu je riješena septičkim jamama, dok se oborinske vode odvođe površinskim tokovima (cestovnim rigolima, sustavom otvorenih kanala). Međutim, još uvijek postoje pojedini slučajevi kada se fekalna voda uvodi direktno u otvorena korita povremenih vodotoka bez septičke taložnice.

Recipijenti postojećih izgrađenih kanalizacijskih sustava su:

- čakovečki kanalizacijski sustav završava uređajem za pročišćavanje, a pročišćene otpadne vode upuštaju se u Trnavu koja je velikim dijelom godine bez vode

- kanalizacija Preloga upušta svoje otpadne vode u lijevi drenažni kanal HE Dubrava

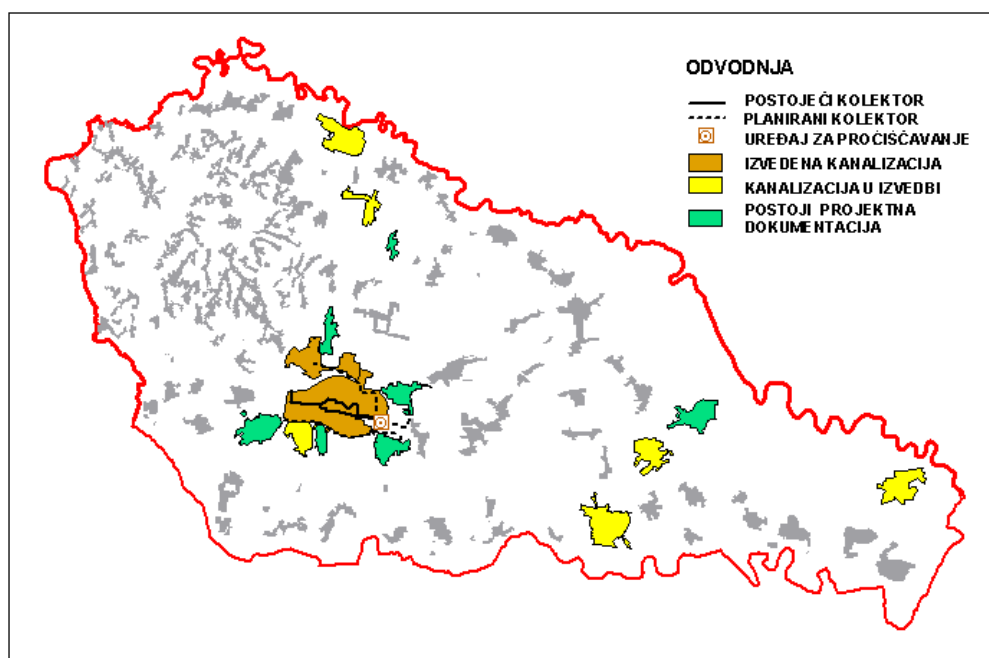
- recipijent kanalizacije Murskog Središća je rijeka Mura

- Donji Kraljevec ispušta svoje otpadne vode od domaćinstava i industrije preko svojih glavnih kolektora u potok Rakovnicu, koji doduše ima vode tijekom cijele godine, ali u vrlo skromnim količinama

- Kotoriba preko svog i novog kolektora ispušta otpadne vode u potok Kotoribu

- Donja Dubrava nema kanalizacijsku mrežu (jedan cjevovod škole upušten je direktno u rijeku Dravu)

- naselja Šenkovec i Mihovljan ispuštaju otpadne vode u Lateralni kanal

Slika 12

ELEKTROENERGETSKI SUSTAV

Područje Međimurske županije opskrbljuje se električnom energijom iz mreže, a preko trafostanica naponskog nivoa 110/35 kV (2 kom), 35/10 kV (10 kom) i trafostanica naponskog nivoa 10/0,4 kV (514 kom). Sam grad Čakovec uključen je u sustav preko TS 35/10 kV (Park i Trokut), a daljnja distribucija vrši se cijelim nizom TS 10/04 kV (80 kom).

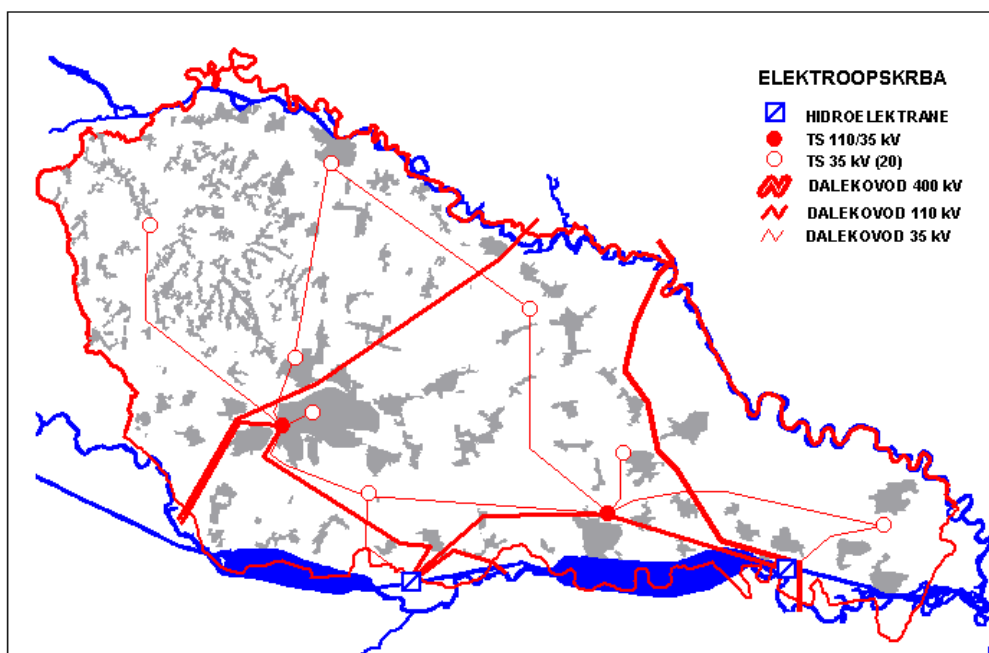
Instalirana snaga transformatorskih stanica po naponskim nivoima je sljedeća:

35/10 kV	85,20 MVA
10/0,4 kV	121,47 MVA
UKUPNO:	206,67 MVA

Prijenosni sustav čine dalekovodi naponskog nivoa 110 kV, 35 kV, 10 (20) kV i niskonaponska mreža 0,4 kV u izvedbi na drvenim, betonskim i čelično-rešetkastim stupovima te podzemnim kabelima u ukupnoj dužini od 1637,4 km.

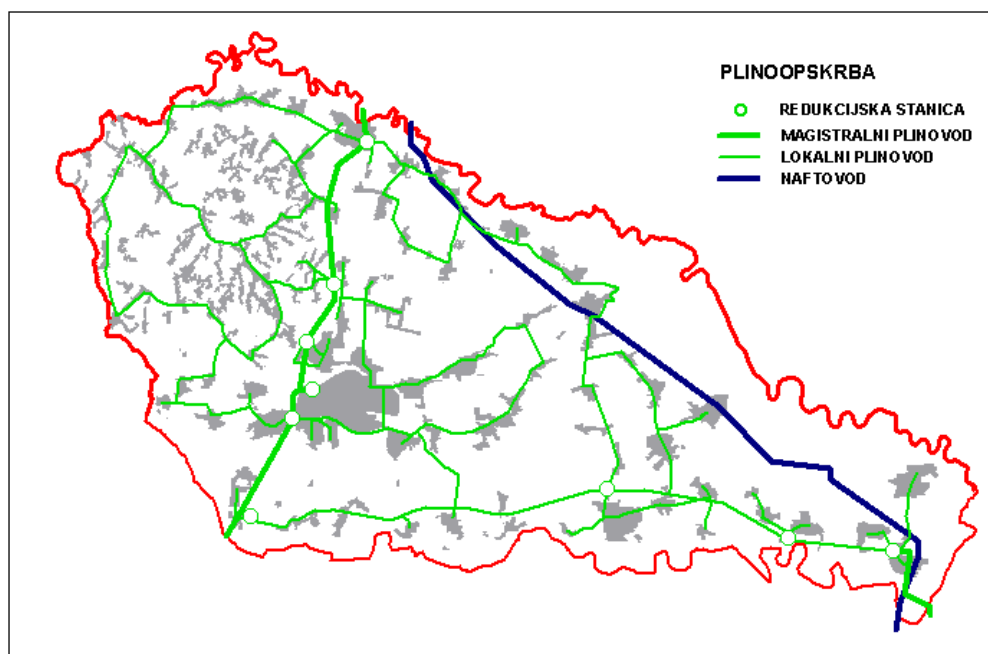
S obzirom na tarifne grupe (grupa potrošnje), Međimurska županija ima sveukupno 43.354 potrošača električne energije. Od 43.354 potrošača električne energije na potrošače "kućanstvo" otpada 39.257 s prosječnom godišnjom potrošnjom električne energije od 2.989 kWh. Ukupna potrošnja električne energije za Međimursku županiju kreće se oko 215.210 MWh.

Međimurska županija pokrivena je mrežom zračnih i kabljskih vodova, tako da se nove potrebe za električnom energijom mogu kvalitetno i brzo riješiti.

Slika 13

PLINOOPSKRBA

Slika 14

Prvo plinificirano naselje u Međimurju bilo je Mursko Središće od 1956. godine. Prirodni plin iz lokalnih bušotina koristilo je oko 600 domaćinstava. Korištenje plina trajalo je do 1968. godine, sve do prestanka eksploatacije bušotine.

Međimurje, kao regija, dobiva mogućnost korištenja prirodnog zemnog plina 1974. godine izgradnjom magistralnog plinovoda Varaždin – Čakovec – Šenkovec. Prvi veliki potrošač plina bila je ciglana u Šenkovcu. Početkom 80-tih godina završena je plinifikacija Čakovca i Šenkovca.

Novi ciklus plinifikacije započinje 1989. godine izgradnjom plinske mreže u Nedelišću. Kao osnova daljnjeg razvoja plinskog distributivnog sustava Međimurja 1991. godine izrađena je Studija opskrbe plinom Međimurske županije. Od 1992. godine uvodi se novi način sufinanciranja plinskog distributivnog sustava. Kontinuirano se radi na proširenju mreže za niz naselja. Intencija je da se visokotlačnim plinovodima na potezu D. Dubrava - Gornji Kuršanec i Prelog - M. Središće povežu dva osnovna izvora napajanja prirodnim plinom Međimurske županije, čime će se osigurati sigurna i kvalitetna opskrba cijelog područja prirodnim plinom. Potkraj 1994. godine pušten je u rad dobavni plinovod Legrad – Donja Dubrava, čime je omogućena plinifikacija Donje Dubrave i Kotoribe. Tada se ostvaruje povezivanje visokotlačnog plinovoda koji vodi iz Varaždina s visokotlačnim plinovodom koji vodi iz Legrada. Time se osigurava kvalitetna i pouzdana opskrba plinom cijelog područja Županije.

Do pojedinih naselja prirodni plin se dovodi srednjotlačnim plinovodom (3-6 bara) i tu se reducira na niski tlak od 100 mbara, koliki je radni tlak u uličnim plinskim mrežama pojedinih naselja.

Na područjima s većom disperzijom potrošača, do pojedinih konzumenata prirodni plin se dovodi srednjotlačnim plinovodom 3 bara, a redukcija na potrebni radni tlak plinskih trošila provodi se prije ulaska plina u sam objekt.

Veličina konzuma prema kategorijama potrošača, prema podacima iz 1999. godine je sljedeća:

- broj industrijskih potrošača (pravne osobe) 1378
- broj potrošača u domaćinstvima 19102
- ukupan broj potrošača 20480

Do kraja 1999. godine priključeno je 19102 domaćinstva u 118 naselja. Po potrošnji plina Međimurska županija je peta na rang listi potrošača u Republici Hrvatskoj.

U planu je plinifikacija svih međimurskih naselja i izgradnja novog visokotlačnog plinovoda (50 bara) na relaciji Varaždin - Čakovec - Šenkovec.

ZBRINJAVANJE OTPADA

Na području Međimurske županije ne postoji sustav gospodarenja i zbrinjavanja otpada. Problem otpada postao je izraženiji pred desetak godina zbog sve veće produkcije komunalnog otpada u domaćinstvima nastalog zbog promjene načina života i stanovanja na teritoriju cijele Županije (javlja se veća potrošnja robe, uvođenje novih ambalaža, a uveden je plin kao energent u grijanju domaćinstava).

Uočavanjem te pojave, te konstatacijom da je raspoloživi prostor za odlaganje otpada na najvećoj deponiji koju koristi grad Čakovec gotovo iskorišten, a sama lokacija deponije je neprimjerena, 1991. godine prišlo se traženju rješenja u zbrinjavanju otpada, i to na prostoru cijele Županije.

U postupku odlučivanja o odabiru najpovoljnije lokacije za smještaj i odlaganje sanitarnog odlagališta, 1992. godine izrađena je Geološka i hidrogeološka studija Međimurja, koja je poslužila kao osnova za izmjenu Prostornog plana Općine Čakovec, sa svrhom određivanja pogodnih prostora za smještaj sanitarne deponije (odnosno i određivanje izrazito nepogodnih prostora) i uspostave sustava zbrinjavanja otpada.

Zaključak Studije i prijedlog rješenja Prostornog plana Općine Čakovec za odabir najpovoljnije lokacije sanitarne deponije temelji se na karakteristikama kvartarnog vodonosnog kompleksa naslaga Mure i Drave, a to su: pretežno male debljine površinskog pokrivača, velike debljine vodonosnih horizonata sa slobodnim vodnim licem, visoka propusnost šljunkovito – pjeskovitih naslaga, visoka razina podzemnih voda, odnosno mala dubina do slobodnog lica vode temeljnice, te resursi podzemnih voda dobre kvalitete koji s vodoprivrednog aspekta nadilaze regionalni značaj.

Prema tome, Prostornim planom definirano je da je dolina Drave i Mure zbog hidrogeoloških karakteristika i zbog zaštite rezervoara pitke vode izrazito nepovoljan prostor za lokaciju buduće sanitarne deponije otpada, a prihvatljivo rješenje treba tražiti na prostoru čakovečkog prapornog ravnjaka ili dijelom, na prostorima Gornjeg Međimurja.

Zakonom o otpadu općine su dužne organizirati skupljanje i deponiranje komunalnog otpada. S obzirom na pomanjkanje stručnih osoba u općinskim službama, oskudan proračun mnogih općina, te nepoznavanje problematike zbrinjavanja otpada i posljedica koje nastaju u prostoru neadekvatnim zbrinjavanjem, na području Međimurja nalazi se oko 120 (što manjih ili većih) evidentiranih "deponija", a prostori koji se koriste, uglavnom su depresije ili napuštene šljunčare.

Ovakav način odlaganja otpada – od najveće deponije u Totovcu do ilegalnih deponija, neprihvatljiv je u potpunosti i prijeto zagađenju ne samo okoliša u njihovoj neposrednoj blizini, već i zagađenju cjelokupnog rezervoara podzemnih voda.

1.1.2.4. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Društvenu infrastrukturu Županije čini niz objekata i ustanova s područja uprave, obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, kulture, sporta i rekreacije. Mreža ustanova s područja osnovnog obrazovanja i zdravstvene zaštite intenzivnije se formira i upotpunjuje pred dvadesetak godina, zahvaljujući specifičnom načinu financiranja izgradnje objekata – dugogodišnjim doprinosom iz plaća građana. Rezultat dugogodišnje izgradnje sustava osnovnih škola i zdravstvenih ustanova danas je vrlo dobra mreža tih ustanova, koje su elementarne i vrlo važne u formiranju društvenog standarda stanovnika Međimurja.

OBRAZOVANJE

Osnivanje pučkih škola i počeci opismenjivanja stanovništva u Međimurju započinju početkom prošlog stoljeća, pa se već 1822. godine pučke škole nalaze u nekoliko većih naselja – Čakovcu, Štrigovi, Prelogu, Donjoj Dubravi. Sustavnije opismenjivanje i obrazovanje stanovništva započinju nakon 1830. godine.

Obrazovna struktura stanovništva Županije

Tabela 39

teritorijalna jedinica	STRUKTURA OBRAZOVANJA 1991.								
	bez škole, osnovna 3. + 4. + 5. + nepoznato	bez škole i nepismeni	bez škole, 1. - 3. razreda OŠ	4. - 7. razreda OŠ	osnovno obrazovanje	srednja škola	viša i visoka 8+9	viša	visoka
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
gradovi									
Grad ČAKOVEC	13896	527	997	4942	5572	8888	2404	1211	1193
Grad M. SREDIŠĆE	3178	102	271	1595	1247	1729	210	158	52
Grad PRELOG	4169	128	315	2033	1774	1942	253	158	95
Ukupno gradovi	21243	757	1583	8570	8593	12559	2867	1527	1340
Belica	2219	28	137	1190	829	664	36	25	11
Dekanovec	560	12	42	276	241	187	14	235	6
Domašinec	1612	50	138	842	606	464	32	22	10
D. Dubrava	1388	64	147	782	452	656	67	429	23
D. Kraljevec	2557	77	277	1440	1038	973	73	113	57
D. Vidovec	1067	24	51	624	362	363	30	348	14
Goričan	1699	70	170	820	662	780	61	639	23
G. Mihaljevec	1294	37	115	699	474	331	33	19	10
Kotoriba	1831	114	225	905	624	938	97	593	31
M. Subotica	3162	129	262	1666	1206	1147	103	68	35
Nedelišće	5342	253	479	2553	2209	2982	291	189	102
Orehovica	1990	176	260	937	754	367	40	19	21
Podturen	2756	136	318	1315	867	920	58	39	19
Selnica	1912	61	215	649	558	700	41	34	7
Strahoninec	1133	17	49	505	552	804	85	524	28
Sv. Marija	1458	49	117	833	486	584	45	30	15
Sv. Juraj / Bregu	2704	161	376	1209	1060	1031	85	53	29
Sv. Martin / Muri	1682	76	191	795	642	597	56	36	20
Šenkovec	1120	23	67	510	508	799	111	70	41
Štrigova	2211	71	181	1014	982	532	69	47	22
Vratišinec	1310	25	61	545	673	512	29	21	8
Ukupno općine	41007	1653	3878	20109	15785	16331	1456	3553	532
Ukupno Županija	62250	2410	5461	28679	24378	28890	4323	5080	1872

Osnovno obrazovanje

Danas se osnovno obrazovanje u Međimurskoj županiji provodi kroz djelovanje 28 samostalnih osnovnih škola i 28 područnih razrednih odjela. Ove

ustanove čine mrežu osnovnoobrazovnih ustanova odobrenu od Ministarstva prosvjete i športa koja je podložna izmjenama, ovisno o demografskim, prostornim, objektivnim i materijalnim faktorima.

Osnovne škole s brojem učenika u odjeljenju

Mreža osnovnih škola s iskazom broja učenika, odjeljenja i prosječne veličine odjeljenja

Tabela 40

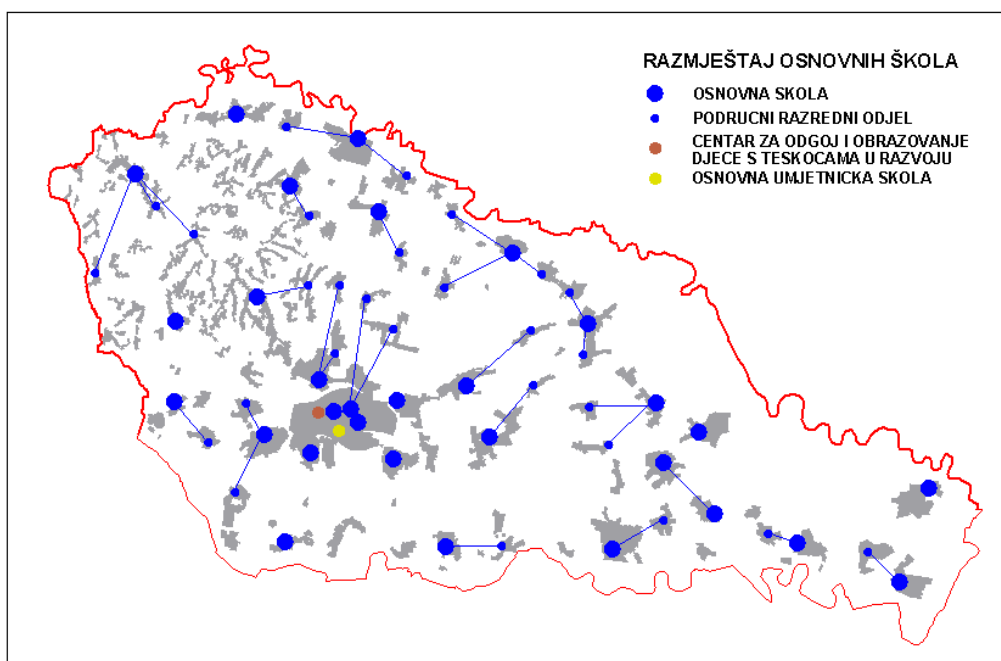
Osnovna škola	Učeni- nika	Odje- la	Pros- j. u- č./odj.
COO Čakovec	70	10	7,00
I. OŠ Čakovec	712	28	25,43
PŠ Krištanovec	38	3	12,67
PŠ N. S. Rok	64	4	16,00
II. OŠ Čakovec	530	22	24,09
III. OŠ Čakovec	436	19	22,95
OŠ Belica	324	13	24,92
PŠ Gardinovec	53	4	13,25
OŠ Domašinec	243	12	20,25
PŠ Dekanovec	28	2	14,00
PŠ Turčišće	20	2	10,00
OŠ Donja Dubrava	278	12	23,17
PŠ Donji Vidovec	65	4	16,25
OŠ V. Žganec-Vratišinec	202	8	25,25
PŠ Gornji Kraljevec	35	2	17,50
OŠ Draškovec-D. Kraljevec	178	8	22,25
PŠ Donji Kraljevec	164	8	20,50
OŠ Goričan	361	16	22,56
OŠ Gornji Mihaljevec	165	8	20,63
OŠ Hodošan	198	10	19,80
PŠ Palinovec	34	2	17,00
PŠ Sv. Juraj u Trnju	58	4	14,50
OŠ I. G. Kovačić Lopatinec	516	21	24,57
PŠ Zasadbreg	52	4	13,00
OŠ Ivanovec	300	13	23,08
OŠ Kotoriba	325	15	21,67
OŠ Kuršanec	474	20	23,70
OŠ Macinec	401	17	23,59
PŠ Gornji Hrašćan	48	3	16,00
OŠ Mala Subotica	374	16	23,38
PŠ Držimurec	121	6	20,17

Osnovna škola	Učeni- nika	Odje- la	Pros- j. u- č./odj.
OŠ Mursko Središće	503	20	25,15
PŠ Hlapičina	27	2	13,50
PŠ Peklenica	100	4	25,00
OŠ Nedelišće	644	24	26,83
PŠ Dunjkovec	89	4	22,25
PŠ Pušćine	62	4	15,50
OŠ Orehovica	259	13	19,92
PŠ Podbrest	60	4	15,00
OŠ Podturen	313	14	22,36
PŠ Miklavec	36	2	18,00
PŠ Novakovec	42	13	14,00
PŠ Sivica	56	4	14,00
OŠ Prelog	576	22	26,18
PŠ Cirkovljan	55	2	27,50
OŠ Selnica	290	12	24,17
PŠ Zebanec	62	4	15,50
OŠ Strahoninec	379	16	23,69
OŠ Sveta Marija	224	10	22,40
PŠ Donji Mihaljevec	37	3	12,33
OŠ Sveti Martin na Muri	299	14	21,36
OŠ Šenkovec	380	14	27,14
PŠ Mačkovec	70	4	17,50
PŠ Žiškovec	36	2	18,00
OŠ Štrigova	283	12	23,58
PŠ Prekopa	13	1	13,00
PŠ Železna Gora	21	2	10,50
PŠ Stanetinec	25	2	12,50
OŠ V. Nazor - Pribislavec	372	17	21,88
UKUPNO:	12180	551	22,11
OŠ Umjet. šk. Čakovec	204	14	14,57

Uz ove osnovne škole u Međimurju djeluje Osnovna umjetnička škola i škola za učenike s teškoćama u psihofizičkom razvoju pod nazivom Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec.

Međimursko osnovno školstvo, više od materijalnih

i prostornih problema, opterećeno je nedostatkom stručnih nastavnika. Osnovnim školama nedostaje 60 stručnih nastavnika – profesora predmetne nastave, a najviše nedostaju nastavnici hrvatskog i stranog jezika te matematike.

Slika 15

Srednjoškolsko obrazovanje

Srednje školstvo u Međimurskoj županiji ima tradiciju dugu 118 godina. Prva srednja škola bila je Učiteljska škola u Čakovcu osnovana 1879. godine. Nakon Prvog svjetskog rata 1919. godine utemeljena je Hrvatska učiteljska škola u Čakovcu, koja je, s prekidom od 1941. do 1944. godine, djelovala do 1961. godine. U tih trideset osam godina škola je dala nemjerljiv doprinos širenju prosvjete i kulture, a duh te škole nastavljen je utemeljenjem 1961. godine u Pedagoškoj akademiji Čakovec koja je prerasla u Visoku učiteljsku školu u Čakovcu i Gimnaziju Čakovec koja danas ima središnje mjesto u srednjoškolskom obrazovanju mladih naše Županije.

Za razvoj obrtništva, uslužnih djelatnosti, male privrede i industrije najznačajniju ulogu u Međimurju imala je Šegrtska škola u Čakovcu, osnovana 1890. godine. Od 1947. godine djelovala je pod nazivom Škola učenika u privredi, a danas je to Tehnička, industrijska i obrtnička škola.

Ekonomska i trgovačka škola Čakovec srednjoškolska je ustanova koja od 1922. godine obrazuje kadrove za potrebe trgovine, ekonomije, uprave i administracije. Građevinska tehnička škola, osnovana 1961. godine, danas nudi sve profile zanimanja potrebnih u građevinarstvu i arhitekturi.

Objedinjujući gospodarske i uslužne programe u jednu školu, 1994. godine osnovana je Gospodarska škola Čakovec.

Cilj programa upisa u srednje škole u narednim godinama je omogućiti nastavak školovanja svim završenim učenicima osnovne škole. Promatrajući statističke podatke o upisu vidljivo je da je od školske godine 1993/94. svake godine značajan porast učenika koji su nastavili srednju školu, a razlog tome je prekid odlaska značajnog broja naše djece na školovanje u slovenske škole, te ponuda većeg broja programa i zanimanja u srednjim školama naše Županije. Predviđa se da će ipak manji dio učenika nastaviti školovanje u susjednim županijama za zanimanja kojih nema u programima srednjih škola u Međimurju, a približno jednaki broj učenika dolaziti će iz susjednih županija u srednje škole u Čakovec (Ekonomska, Trgovačka škola i Graditeljska škola koje imaju regionalni značaj).

Mreža srednjih škola

Tabela 41

Škola	Broj učenika 96./97.	Broj učenika 1999./2000.	Broj uč. plan. 2000.-2002.
Gimnazija Čakovec	694	731	720
Graditeljska škola Čakovec	908	895	1200
Tehnička, industrijska i obrtnička škola Čakovec	1342	1284	1410
Ekonomska i trgovačka škola Čakovec	1100	1049	900
Gospodarska škola Čakovec	806	609	690
Srednja škola Prelog od 1999.		270	630
SVEUKUPNO:	4850	4838	5550

Završeni osmoškolci koji nastavljaju srednju školu Tabela 42

Godina rođenja	Školska godina	Završili 8. razred	Školska godina	Upisali u 1. razred srednje škole	Postotak upisanih
1979.	1992/93.	1715	1993/94.	1049	61,2
1980.	1993/94.	1705	1994/95.	1195	70,1
1981.	1994/95.	1695	1995/96.	1483	87,5
1982.	1995/96.	1659	1996/97.	1502	90,5
1983.	1996/97.	1614	1997/98.	Plani-rano 1570	97,3
1984.	1997/98.	1586	1998/99.		
1985.	1998/99.	1509	1999/2000		
1986.	1999/2000.	1623	2000/2001		
1987.	2000/2001.	1609	2001/2002.		
1988.	2001/2002.	1584	2002/2003.		

Visokoškolsko obrazovanje

Na području Međimurske županije djeluje do 1998. godine samo jedna visokoškolska ustanova: Filozofski fakultet – pedagojske znanosti, Odsjek za predškolski odgoj i razrednu nastavu. Ova visokoškolska institucija nastavak je tradicije školovanja učitelja u Čakovcu osnivanjem Pedagoške akademije 1961. godine. U razdoblju od 1961. do 1975. godine Pedagoška akademija školovala je nastavnike za devetnaest nastavnih grupa. Počevši od 1975. godine pa do danas školuje odgojitelje predškolskog odgoja i učitelje razredne nastave. Godine 1977. utemeljena je u Čakovcu Visoka učiteljska škola, koja će osim studijskih grupa razredne nastave i predškolskog odgoja imati i studijske grupe za predmetne nastave.

Od 1999. godine u Čakovcu djeluje i Visoka poslovna škola – Centar Čakovec u sastavu Zagrebačkog veleučilišta.

Predškolsko obrazovanje

Porastom društvenog standarda na teritoriju cjelokupne Županije povećao se broj djece obuhvaćen predškolskim odgojem. Usporedimo li sadašnje razdoblje s razdobljem od pred dvadeset do trideset godina, kada su predškolske ustanove djelovale samo u Čakovcu, očigledan je velik napredak u organiziranoj društvenoj brizi o djeci predškolske dobi, ne samo u broju ustanova, već i u udjelu djece obuhvaćene u njima.

Djeca rođena od '92-'94. na području MŽ, obuhvaćena u predškolskim ustanovama

Tabela 43

Općina	Broj stanov. 1995.	Broj djece rođene 92-94	Djeca obuhvaćena u ustanovama
Grad Čakovec	31 404	1 188	1 073
Grad Mursko Središće	6631	266	188
Grad Prelog	8 331	281	205
Belica	3 741	120	110
Dekanovec	948	35	-
Domašinec	2 652	96	-
Donja Dubrava	2 630	84	56
Donji Kraljevec	5 467	161	77
Donji Vidovec	1 845	59	29
Goričan	3 396	151	54
Gornji Mihaljevec	2080	59	
Kotoriba	3 619	140	62
Mala Subotica	5 577	253	120
Nedelišće	11 706	513	230
Orehovica	3 406	112	-
Podturen	5 062	211	-
Selnica	3 580	114	-
Strahoninec	2 780	104	90
Sveta Marija	2 691	97	62
Sveti Juraj na Bregu	5 688	182	-
Sveti Martin na Muri	3 130	100	25
Šenkovec	2 228	91	30
Štrigova	3493	115	25
Vratišinec	4 450	78	44

Broj djece u predškolskim ustanovama na području Međimurske županije (podaci iz 1997. godine)

Tabela 44

Gradovi - općine	Jaslice		Vrtići		
	broj djece	broj skupina	Ukupan br. djece	Od toga u sklopu OŠ	Ukupan br. skupina
Čakovec	241	15	1073	90	38
Mursko Središće			163	163	6
Prelog			205	176	6
Belica			110	80	4
Dekanovec			0	0	0
Domašinec			0	0	0
Donja Dubrava			52	56	2
Donji Kraljevec			105	105	4
Donji Vidovec			29	29	1
Goričan			54	54	2
Gornji Mihaljevec			0	0	0
Kotoriba			62	62	2
Mala Subotica			120	120	4
Nedelišće			230	0	7
Orehovica			0	0	0
Podturen			0	0	0
Selnica			0	0	0
Strahoninec			90	0	3
Sveta Marija			62	62	2
Sveti Juraj na Bregu			0	0	0
Sveti Martin na Muri			25	25	1
Šenkovec			30	0	1
Štrigova			25	0	1
Vratišinec	15	1	44	0	2
UKUPNO:	256	16	2479	1022	86

Još uvijek velik broj odgojnih skupina, njih trideset šest, djeluje u sklopu četrnaest osnovnih škola, što je odraz ograničenih materijalnih mogućnosti pojedinih općina da investiraju u izgradnju dječjih vrtića.

U sedam općina do 1997. nisu osnovane ustanove predškolskog odgoja (Dekanovec, Domašinec, Gornji Mihaljevec, Orehovica, Podturen, Selnica, Sveti Juraj na Bregu), pa prema tome ni djeca nisu obuhvaćena nikakvim oblikom predškolskog odgoja na područjima općina.

1.1.2.5. ZAŠTIĆENA GRADITELJSKA I KULTURNA BAŠTINA

Prostor omeđen rijekama Murom i Dravom pružao je čovjeku u plodnoj nizini i na obroncima brežuljaka osjećaj sigurnosti te je zbog toga oduvijek bio prostor značajnih etničkih gibanja i migracija. To dokazuju brojni arheološki nalazi od kamenog doba (neolita), preko brončanog, starijeg i mlađeg željeznog doba do vremena naseljavanja Rimljana. O stalnom naseljavanju Slavena govore pokretni arheološki nalazi iz slavenskih nekropola iz IX. i XI. stoljeća otkriveni na području Međimurja. U 13. stoljeću postoje već relativno brojna naselja, trgovišta, te crkveni, rano feudalni posjedi, kada na središnjem dijelu šumovitog i tada vrlo moćvarnog Međimurja nastaje utvrda Čakovec nazvana po osnivaču grofu Dimitriju Čaku (1235. – 1270.).

Najznačajnije razdoblje u povijesti čakovečke utvrde je od 1546. do 1691. godine, kada je Čakovec i čitavo Međimurje u posjedu nekoliko naraštaja moćne feudalne obitelji Zrinski. U potresu 1738. godine narušen je integritet same tvrđave, a novi vlasnici dvorca - grofovi Althan rekonstruiraju tvrđavu zadržavajući dispoziciju prijašnje zgrade koja još donekle odaje renesansni duh. Unoseći stilske elemente baroka austrijskih kraljeva 18. stoljeća ovom rekonstrukcijom sprovedena je potpuna barokizacija čitave tvrđave. Tijekom 18. stoljeća intenzivira se izgradnja novog urbanog tkiva izvan gradskih bedema, pa uz samostan i crkvu sv. Nikole, smještene u osi vedute grada, nastaju nadolaskom obrtnika i trgovaca građanske kuće građene u duhu baroka. Barokni sloj graditeljstva evidentan je i na čitavoj lepezi sakralnih i profanih građevina na području Međimurja, a na nekima se stapaju u ugodnu sintezu gotike i baroka (Sv. Martin na Muri, Nedelišće, Štrigova, Podturen i dr.).

Značajnija urbana stambena izgradnja u Čakovcu javlja se tek u drugoj polovici osamnaestog stoljeća, dok je do tog vremena bila isključivo od drva. Urbana izgradnja nastala tijekom prve i druge polovine 19. stoljeća, kao i tijekom 20. stoljeća, rasporedila se na građevinskoj liniji urbanističkog poteza od Starog grada – Franjevačkog trga do raskrižja Ulice Kralja Tomislava s Ulicom Aleksandra Schulteissa.

Iz prve polovine 19. stoljeća uglavnom na tom potezu nalazimo visoke prizemnice s dubokim dvorišnim parcelama, a od sredine i tijekom druge polovine 19. stoljeća sve češće su jednokatne zgrade tipičnog građanskog urbanog tipa, jednostavne obrade pročelja, skladnih razmjera i proporcija. Potkraj 19. stoljeća grade se monumentalnije jednokatnice, vrlo rijetke dvokatnice u tipičnom stilu historicizma, kojeg početkom 20. stoljeća zamjenjuje kvalitetna secesija, koja se u Čakovcu pojavljuje u svojoj mađarskoj varijanti. Iz tog perioda interesantne i kreativne arhitekture u Čakovcu ostalo nam je nekoliko zanimljivih građevina izgrađenih u tom stilu – zgrada "Doma sindikata" (nekadašnji Casino) i visoka prizemnica u Ulici Kralja Tomislava 17.

Objekti na području povijesne gradske jezgre Čakovca valorizirani su u rasponu od četiri kategorije. Kriteriji za valorizaciju objekata temelje se na

komponentama njihove arhitektonske kvalitete, povijesne vrijednosti, njihovog značaja, građevinskim karakteristikama kao dokumentu tehničke kulture i organiziranja prostora kao elementa kulture života određenog vremena i sredine.

Postojanje najsloženijih oblika spomenika kulture, kao što su guste zatvorene urbane i povijesne sredine ili znatni dijelovi prostora koji su dugotrajnom ljudskom djelatnošću dostigli vrijednost humaniziranog pejzaža (ruralne sredine), dovoljan su razlog da se ponovno analizira i valorizira postojeće spomeničko blago i nasljeđe i prikaže u sintezi konzervatorske dokumentacije. U valorizaciji spomenika kulturne baštine ovog prostora možemo izdvojiti sljedeće tipove zaštite povijesnih i spomeničkih sredina:

1. guste, zatvorene povijesne sredine: Čakovec
2. otvorene, raspršene povijesne sredine: Prelog i Štrigova u sklopu kulturno-povijesnih spomenika; ruralne cjeline Zasadbreg i Selnica kao etnografska spomenička područja
3. arheološke sredine: Goričan, Ferencica kod Preloga, Sv. Martin na Muri i Vratišinec
4. pojedinačni objekti – ostaci povijesnih sredina, koje ostaju zastupane s jednim ili manjom skupinom objekata

Snažniji razvoj Čakovca posljednjih desetljeća kao bivšeg općinskog, a danas županijskog središta ostavio je posljedice na njegovo kulturno-povijesno nasljeđe, koje se može ocijeniti više u negativnom nego u pozitivnom smislu. Potrebe za brojnijim upravnim, kulturnim, te ostalim centralnim funkcijama, udovoljenje prometnim potrebama rezultirali su razaranjem urbane strukture, povijesne jezgre grada, čime su nestali značajni stilski i povijesni sklopovi pojedinih urbanih cjelina – židovski geto u centru grada, struktura pojedinih ulica i graditeljskih cjelina.

Konzervatorska studija povijesne gradske jezgre Čakovca, koja je još uvijek u izradi, valorizirala je povijesnu cjelinu i pojedine objekte unutar nje, te daje smjernice za moguće zahvate u prostoru unutar definirane zone zaštite.

Ostale raspršene povijesne graditeljske cjeline – Prelog, Donja Dubrava i Štrigova nisu doživjele snažniju transformaciju u smislu razaranja urbano-ruralnih struktura. Njih karakterizira vrlo loše stanje pojedinih objekata zbog zapuštenosti, neodržavanja ili nedostatka svijesti o njihovoj vrijednosti. Slabe materijalne mogućnosti njihovih vlasnika i nedostatak interesa da se ulaže u obnovu i revitalizaciju reprezentativnih građanskih kuća daju otužnu sliku središta ovih naselja.

Sklad reprezentativnih i javnih građevina smještenih u središtu naselja, s okolnim izgrađenim tkivom seoskih kuća i zelenilom koje ih okružuje daje vrijednost ovom segmentu kulturnog nasljeđa.

Graditeljskoj baštini Međimurja pripada velik broj naselja kao graditeljske cjeline (izuzev onih u blizini Čakovca), osobito njihove jezgre u kojima se mogu izdvojiti sklopovi javnih objekata i struktura izgrađenih prostora.

Za strukturu ruralnih naselja Donjeg Međimurja karakteristična je njihova zbijenost – uske parcele, vrlo štedljivo korištenje zemljišta zbog čuvanja vrijednog

poljoprivrednog tla. Specifičnost strukture posljedica je prirodno – geografskih datosti prostora kao što su reljef, blizina rijeke i isušeni rukavci, karakter prometnica i drugo. Osobito skladu ovih ruralnih prostora pridonijeo je pučki graditelj u proporcijama kuća, jedinstvenom građevinskom pravcu, jedinstvenom nizanju zabatnih pročelja i tradicionalnih predvrtova uz ulicu, uz poštivanje racionalnog korištenja uskih građevinskih parcela. U silueti gotovo svih naselja uklopljenih u zelenilo ravničarskog krajolika ističu se zvonici crkava, a na važnim raskrižjima putova u

naseljima i izvan njih, pilovi i poklonci značajna su obilježja i orijentiri u prostoru.

Neizgrađene površine unutar naselja kao zajednička “dvorišta” na koje je orijentiran niz kuća, posebnost su nekoliko naselja. Osobito se po svojoj dimenziji i položaju izdvaja Sivica, gdje uz Svetu Mariju, Donji Vidovec, Čukovec, Donji Mihaljevec, ove oaze zelenih površina zbog svog estetskog, društvenog, povijesnog značaja zahtijevaju posebnu valorizaciju u graditeljskoj, povijesno-kulturnoj i prirodnoj baštini.

U Međimurskoj županiji nalazi se niz objekata koji pripadaju kulturno-spomeničkoj baštini iz različitih razdoblja i različitog značaja – od pojedinačnih spomenika nulte kategorije do evidentiranih spomenika, od arheoloških nalazišta do urbano ruralnih cjelina.

Registrirani spomenici kulturne baštine:

Čakovec	Stari grad Zrinskih u Čakovcu	RZG-0573
	crkva Sv. Nikole i Franjevački samostan	RZG-0242
	Povijesna urbanistička cjelina Čakovec	RZG-0722
Draškovec	Crkva Sv. Roka	RZG-0575
Nedelišće	Crkva Sv. Trojstva	RZG-0576
Sveti Martin na Muri	Crkva Sv. Martina	RZG-0340
Šenkovec	Kapela Sv. Jelene	RZG-0790
Štrigova	Crkva Sv. Jeronima	RZG-0574
	Zgrada – spomeničko mjesto	RZG-0577

Uz navedene registrirane spomenike kulture, na prostoru Županije postoje spomenici koji su zaštićeni rješenjima o preventivnoj zaštiti (oznaka u popisu **PZ**), dok se ostali navedeni spomenici vode kao evidentirani.

Popis preventivno zaštićenih i evidentiranih spomenika kulturne baštine:

Grad Čakovec

- Čakovec - Buzovec Poklonac Sv. Trojstva, s pilom 1314. godina
Pil Sv. Trojstva, 1794. godina
- Čakovec - G. Pustakovec Pil Sv. Mihovila, 1750. godina
- Ivanovec Poklonac s pilom Ivana Krstitelja, 1800. godina
Kapela Sv. Vida, 2. polovica 18. stoljeća
- Novo Selo Rok Kapela Sv. Roka, 1756. godina
- Novo Selo na Dravi Kapela Sv. Nikole iz 1830. godine
- Pribislavec **PZ** Dvor Feštetić, kraj 19. stoljeća
Poklonac Sv. Trojstva iz 1800. godine
Poklonac s raspelom
- Šandorovec Poklonac Sv. Križa
- Žiškovec Poklonac sa slikom Sv. Helene, sredina 19. stoljeća
Raspelo, 1869. godine

Grad Mursko Središće

- Hlapičina Poklonac Sv. Trojstva zatvorenog tipa
- Mursko Središće Crkva Sv. Ladislava, druga polovica 18. stoljeća
Kamena grupa, plastika iz 1807. godine
- Štrukovec **PZ** Majur, 19. stoljeće

Grad Prelog

- Cirkovljan **PZ** Kapela Sv. Lovre, barokizirana u 18. stoljeću
Poklonac “Pietà”, 1841. godina
- Čehovec **PZ** Kapela Sv. Roka, 1822. godina
Poklonac Sv. Obitelji, početak 19. stoljeća
Poklonac “Žalosni Krist”, kraj 18. stoljeća
Poklonac Sv. Ivana Nepomuka, kraj 18. stoljeća
- Čukovec **PZ** Kapela Sv. Jakova, 1841.-1864. godina
Oktogonalni poklonac, početak 19. st. (u polju)
- Draškovec **PZ** Ruralna cjelina

- PZ** Poklonac Sv. Florijana
- PZ** kurija – župni dvor
- PZ** zgrada PTT
- PZ** pojedinačne kuće sa starim kućnim brojevima 24, 25, 42, 43, 142
- Oporovec Rustični pil, 1918. godina
- Prelog **PZ** Crkva Sv. Jakoba, iz 1756. godine
Pilovi ranobaroknog tipa: pil Tužnog Krista, pil Sv. Lovre, pil Sv. Obitelji
Kip Sv. Florijana iz 1977. godine
Kapelica Sv. Križa, prva polovica 19. st.
Spomenik palim borcima, L. Bezeredi 1948.

Općina Belica

- Belica **PZ** Crkva Sv. Marije, 18. stoljeće
Kip bijeg u Egipat, kasnobarokni značaj
Pil Sv. Trojstva, klasicističkih oblika
Poklonac Sv. Florijana iz 1811. godine
Kurija župnog ureda, kasni barok
- Gardinovec Klasicističko raspelo 1810. godine
Poklonac Sv. Florijana s kipom, 1781. godina
Ostatak klasicističkog spomenika, 1803. godina

Općina Dekanovec

- Dekanovec **PZ** raspelo na groblju
Crkva Svih Svetih, polovica 18. st., prošireno u 19. st.
Poklonci Sv. Antuna Padovanskog i Ivana Nepomuka, kasni barok

Općina Domašinec

- Domašinec **PZ** Poklonac Sv. Trojice, prva polovica 19. st.
Pil Sv. Obitelji, 1753. godina
Poklonac Sv. Florijana s kipom, 1770. godina
- Turčišće - Dvorišće Poklonac u polju, prva polovica 19. st.
- Turčišće Poklonac Sv. Ivana Nepomuka, 19. stoljeće
Poklonac Sv. Florijana
Poklonac Sv. Križa, 19. st.

Općina Donja Dubrava

- Donja Dubrava **PZ** Kurija – župni dvor
Civilna građevina (Trg Republike 1)
Poklonac Sv. Jurja, 1757. godina
Pil "Tužni Krist"
Poklonac Sv. Trojstva, 18/19. st.

Općina Donji Kraljevec

- Donji Hrašćan Poklonac Sv. Obitelji, 1844. g.
- Donji Kraljevec **PZ** Kapela Sv. Marije Magdalene, sredina 18. st.
02/UP/II-44/1-1976
PZ Rodna kuća R. Steinera
Barokna grupa Sv. Trojstva
- Hodošan Crkva Sv. Ivana Nepomuka
Poklonac Sv. Obitelji, 1865. godina
Pil Sv. Obitelji, 1852. godina
- Palinovec Kapela Sv. Trojstva
- Sveti Juraj u Trnju Crkva Sv. Jurja, druga polovica 18. stoljeća
Kip Sv. Florijana, 1822. godina
Pil "Tužnog Krista" u polju, rani barok 18. stoljeće

Općina Donji Vidovec

- Donji Vidovec **PZ** Crkva Sv. Vida, druga polovica 17. stoljeća
02-UP/I-522/1-1975
Kurija župnog dvora 1765. godina
Kip Sv. Florijana 1782. godina
Kip Sv. Trojice 1794. godina

Općina Goričan

- Goričan Crkva Sv. Leonarda, 18. stoljeće
Oktogonalni pil Sv. Jurja, 1726. godina
Spomenik "Tužnog Krista" 1896. godina

Općina Gornji Mihaljevec

- Gornji Mihaljevec **PZ** Crkva Sv. Katarine 02-13/12-1973
- Vukanovec Poklonac Sv. Križa, 1845. godina

Općina Kotoriba

- Kotoriba **PZ** Crkva Sv. Marije i Sv. Križa, kraj 18. stoljeća
02-UP/I-425/1-1982
Klasicistički kužni pil Sv. Trojstva

Općina Mala Subotica

- Držimurec Poklonac Sv. Ivana Nepomuka, 19. stoljeće
Poklonac s križem
Poklonac Sv. Trojstva, 1863. godina
- Jurčevac Poklonac Sv. Trojstva
- Mala Subotica **PZ** Crkva Sv. Marije, 18. stoljeće, pregrađena u 18.
stoljeću, građena 1900. 02-UP/I-789/1-1975
PZ Kurija Župnog ureda, 1769. 02-UP/I-788/1-1975
Poklonac Emerika s kipom, 1711. godina
- Palovec Poklonac Sv. Florijana, 1820. godina
Poklonac, grupna plastika Sv. Tri Kraja, 1800. godina
- Strelec Kapela Sv. Ane, 19. stoljeće
- Sveti Križ **PZ** Crkva Sv. Križa, 1764. godina
- Štefanec Poklonac s rustičnim kipom "Štefana Kralja"

Općina Nedelišće

- Gornji Hrašćan Poklonac s kipom Sv. Nikole, 1747. godina
Poklonac Sv. Martina
- Macinec Crkva Sv. Marije, kraj 19. stoljeća
Kip Sv. Florijana iz doba klasicizma
- Nedelišće Pil Immacolatae, 1812. godina

Općina Orehovica

- Orehovica Poklonac
Pil

Općina Podturen

- Podturen Crkva Sv. Martina, 15. stoljeće, barokizirana u 18. stoljeću
Križ, 1837. godina
Poklonac s kipom "Pieta", Poklonac s kipom Sv. Florijana
- oba rustični barok
Kalvarija s tri kamena križa, klasicizam
- Sivica Poklonac-kapela
Dva poklonca Sv. Križa – jedan u selu, drugi u polju
- Novakovec Poklonac s kipom "Tužnog Krista", 1767. godina
Poklonac Sv. Florijana, kasni barok

Općina Selnica

- Selnica Crkva Sv. Marka, barokizirana u 18. stoljeću

Općina Sveti Martin na Muri

- Sv. Martin na Muri Kapela Sv. Salvadora, prva polovica 19. stoljeća
- Kapelšćak Crkva Sv. Margarete, 1755. godina

Općina Sv. Juraj na Bregu

- Lopatinec **PZ** Crkva Sv. Jurja, druga polovica 18. stoljeća
PZ Kurija župnog ureda, sredina 18. stoljeća
Pil Sv. Antuna Padovanskog, rani barok 1736. godina
- Dragoslavec Breg Pil s reljefom golgote i svecima, 1753. godina
- Dragoslavec Selo Poklonac

Općina Sveta Marija

- Sveta Marija **PZ** Crkva Sv. Marije, 1782. godina i kurija župnog dvora
Pil Marijin, rani barok
Poklonci Sv. Križa i Sv. Pavla
- Donji Mihaljevec Kapela Sv. Antuna Padovanskog, 1813. godina

Općina Strahoninec

- Strahoninec Poklonac "Žalosne Marije", 18. stoljeće
Poklonac Sv. Jurja

Općina Šenkovec

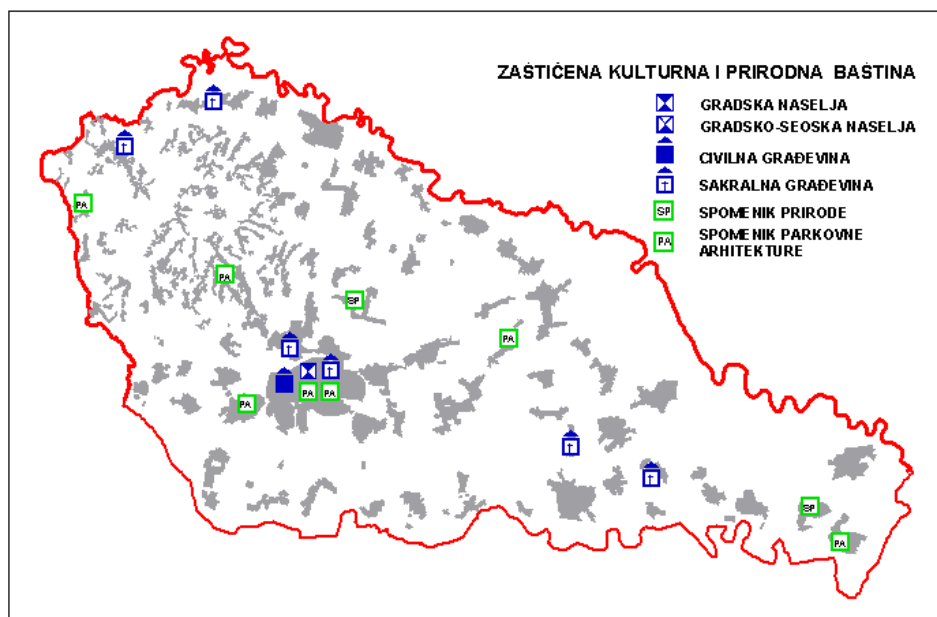
- Šenkovec Poklonac Sv. Marije, barokni kip, 18. stoljeće
Kapela Sv. Trojstva

Općina Štrigova

- Banfi **PZ** Šafarščak breg – Pil Sv. Josipa
Dvor Franetović, kasni barok
- Robadje **PZ** Kurija – Tkalec, Robadje 90
- Sveti Urban Kapela Sv. Urbana, 19. stoljeće
Obelisk iz 1882. godine
- Stanetinec Poklonac "Krunjenje Marijino"
- Štrigova **PZ** Cjelina naselja
PZ Crkva Marije Magdalene, gotička, barokizirana u 17. stoljeću
Župni dvor, kraj 18. i početak 19. stoljeća
PZ Poklonac Sv. Križa
Pil Sv. Roka i Pil Sv. Florijana (oba početak 19. stoljeća)
Drveni križ, početak 19. stoljeća
Dvor Fodroczy, (dvije zgrade) početak 19. stoljeća (urušena), druga početak 20. stoljeća
- Železna Gora Dvor Zichi-Terbotz, sredina 19. stoljeća

Općina Vratišinec

- Vratišinec **PZ** Zgrada stare škole
PZ Orgulje u crkvi Sv. Križa
Crkva Sv. Križa, 1897. godina
Kamene plastike Sv. Ivana i Pavla, 1779. godina
Kapela Sv. Križa, ostatak crkve iz 1760. godine
Poklonac s rustičnim kipom Sv. Florijana

Slika 16

Popis evidentiranih spomenika tradicijske ruralne arhitekture Gornjeg Međimurja:

KLETI: Jurovčak (ukopanih 10 kleti u brijegu), Venec, Kapelščak, Selniščak, Vukanovec, Frkanovec, Selniščak

STAMBENE KUĆE: Jurovčak, Frkanovec (stambeno-gospodarska cjelina s kleti), Vučkovec - dva lokaliteta (stambene kuće s gospodarskim zgradama), Grabrovnik, Črečan (stambena zgrada s gazdinstvom), Marof – dva lokaliteta (stambene zgrade s gazdinstvom), Selnica

GOSPODARSKE ZGRADE: Hlapičina – majur

1.1.2.6. ZAŠTIĆENA PRIRODNA BAŠTINA

Unatoč raznolikosti i bogatstvu prirodnih vrijednosti u Međimurskoj županiji, Zakonom o zaštiti prirode zaštićeni su samo pojedinačni spomenici prirode i spomenici parkovne arhitekture, a to su:

1. PLATANA (*Platanus orientalis*) u Nedelišću – spomenik parkovne arhitekture – zaštićena rješenjem Zavoda za zaštitu prirode od 4. 2. 1963.

Smještena u Nedelišću, Trg Republike 18, čija se starost cijeni na oko 300 godina. S obzirom na svoju starost, veličinu, te botaničke i estetske vrijednosti, stablo platane predstavlja jedinstveni primjerak u Međimurju. Deblo platane nema vidljivih oštećenja, dok se u krošnji može uočiti dosta suhih, slomljenih, odumrlih i trulih grana. Kako korijenov sustav platane prodire dosta u širinu, a na mjestima izbija na površinu, moguća su oštećenja korijena uzrokovana vanjskim utjecajima. Na platani je primijećen napad štetnika – mrežaste stjenice i plataninog moljca “minera”.

2. PITOMI KESTEN (*Castanea sativa*) dva primjerka s livadom u Novom Selu Rok – spomenici prirode – zaštićeni rješenjem Zavoda za zaštitu prirode od 9. 7. 1969.

Ovi posljednji ostaci autohtone vegetacije Međimurja, potpuno su devastirani uslijed prirodnih procesa odumiranja te nestručne sanacije debela i krošnje stabala. Na jednom od primjeraka deblo ima vidljivih oštećenja, dok krošnja skoro i ne postoji. Nestručnim obrezivanjem potpuno je narušena statika stabla. Orezivanje koje se obavilo na stablima nije bilo pravilno izvedeno, pa tako jedno stablo nema krošnju zbog reza debela prije samog grananja. Jedno je stablo znatno oštećeno i nalazi se u fazi odumiranja, a drugi primjerak kestena, na kojem se mogu uočiti nepravilno izvođeni rezovi, ima znatno prorjeđenu, neravnomjerno razvijenu i deformiranu krošnju.

3. MALOLISNA LIPA (*Tilia parvifolia*=*Tilia cordata*) u Strelcu – spomenik parkovne arhitekture – zaštićena rješenjem Zavoda za zaštitu prirode od 24. 12. 1969.

Jedan primjerak lipe smješten u Strelcu ispred kapele Sv. Ane, nekad reprezentativnog izgleda i visine oko 15 m, ovo tipično seosko stablo izgleda danas kao poveći grm zbog obavljenog reza u “glavu”. Tim je rezom potpuno narušen izgled stabla i sva njegova dotadašnja vrijednost i dominacija u prostoru, a više od polovice debela nalazi se u fazi propadanja i odumiranja.

4. GLICINIJA (*Wisteria sinensis*) dva primjerka u Čakovcu – spomenici parkovne arhitekture – zaštićeni Odlukom Skupštine Međimurske županije 1995.

Ova drvenasta puzavica dekorativne vrijednosti ispred zgrade Visoke učiteljske škole (Ante Starčevića 55) ostatak je predvrta nekadašnjeg školskog vrta.

Na debelu ima vidljivih oštećenja u obliku šupljina uzrokovanih truleži, rastom i obavljanjem pjenjačica oko potpornja te djelomičnog uraštavanja. Uočeno je i nekoliko suhih i odumrlih izboja. Korijen pjenjačice vidljivo nadiže izbetonirani dio ulaza u zgradu.

Penjačica je vitalna, dobro izrasla i s dobrom cvatnjom svake godine.

5. GINKO (*Ginkgo biloba*) u Donjoj Dubravi – spomenik parkovne arhitekture – zaštićen Odlukom Skupštine Međimurske županije 1995.

Stablo je visoko, široke krošnje i piramidalnog rasta. Deblo nema vidljivih oštećenja, naseljeno je pticama, a stablo je zdravo, u dobroj kondiciji s dobro razvijenom krošnjom.

6. HRAST LUŽNJAK (*Quercus robur*) u Donjem Vidovcu – spomenik prirode – zaštićen Odlukom Skupštine Međimurske županije 1995.

Stablo je smješteno u samom središtu naselja, čija se starost procjenjuje na više od 250 godina. Deblo nema vidljivih oštećenja, a unutar i na rubovima krošnje mogu se uočiti suhe, slomljene i odumrle grane.

7. TULIPANOVAC (*Liriodendron tulipifera*) u Vučetincu – spomenik parkovne arhitekture – zaštićen Odlukom Skupštine Međimurske županije 1995.

Tulipanovac je smješten na privatnom posjedu, Vučetinec 145. Kao posljedica smrzavanja vode te uslijed težine snijega došlo je do pucanja kore debela i lomljenja grana. Stablo je znatno oštećeno s prorijeđenom i deformiranom krošnjom, u fazi je odumiranja s tendencijom pada.

8. PLATANA (*Platanus orientalis*) dva primjerka u Svetom Urbanu – spomenik parkovne arhitekture – zaštićeni Odlukom Skupštine Međimurske županije 1995.

Primjerci platane smješteni su na privatnom posjedu Sv. Urban 133. Debela platana nemaju vidljivih oštećenja, a imaju široke nepravilno razvijene krošnje. Svojom veličinom dominiraju prostorom.

9. PARK STAROG GRADA u Čakovcu – spomenik parkovne arhitekture – zaštićen rješenjem Zavoda za zaštitu prirode od 17. 9. 1975.

Park svojom površinom uz Stari grad zauzima vrlo istaknuto mjesto u gradskom prostoru, te je ujedno najvredniji objekt parkovne arhitekture Čakovca. Sadašnje stanje parka izazvano je dužim periodom neadekvatnog održavanja i prirodnim procesom propadanja zelenila. Drveće, grmlje i ostalo bilje raslo je, preraslo, rušilo se i odumiralo od bolesti i starosti, tako da su se u prostoru dešavale mnogobrojne intervencije, često nestručno izvedene s neprimjerenim materijalom, a dio bilja pojavio se kao samoniklo.

Samo provedena administrativna zaštita kao što je to do sada učinjeno nije dovoljna, već je potrebno stručno obavljati djelatnost zaštite i održavanja zaštićenih spomenika prirode i parkovne arhitekture, a neobilježeni ovi zaštićeni spomenici ostaju nepoznati javnosti i još više podložni devastiranju.

1.1.3. OBVEZE IZ PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE, OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

OBVEZE IZ PROGRAMA PROSTORNOG UREĐENJA REPUBLIKE HRVATSKE

Program Prostornog uređenja i Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske određuju ciljeve i smjernice prostornog razvoja države iz kojih možemo izdvojiti one koji obuhvaćaju problematiku korištenja i namjene prostora na teritoriju Međimurske županije, a od važnosti su za državu.

1. Sustav naselja

“U sustavu naselja osobito je važno poticati razvoj malih gradova s 2.000 - 7.000 stanovnika, koji su nositelji razvitka svojih gravitacijskih ruralnih područja i u koje se vrši disperzija funkcija”.

U Međimurskoj županiji nalazi se 13 naselja s više od 2.000 stanovnika, od kojih se 4 nalaze u neposrednoj blizini Čakovca i čine sustav prigradskih naselja. Ostalih 9 naselja središta su općina, dok se tri općinska središta (Podturen, Orehovica, Sveta Marija), iako s nešto manje stanovnika i manjim značajem, također mogu pridružiti grupi naselja nositelja razvitka. Ovo opredjeljenje da su pored (bivšeg) općinskog središta i ostala naselja nositelji razvitka bilo je zadano smjernicama i ciljevima Prostornog plana Općine Čakovec (1978. g.).

Čakovec bi uz Varaždin trebao postati važno regionalno središte, zbog brojnosti značajnih funkcija kojima pokriva široko gravitacijsko područje od 120.000 stanovnika.

2. Planiranje uređenja naselja

U uređenju naselja i gradova posebnu pažnju potrebno je posvetiti očuvanju njihovih regionalnih karakteristika, te obnovi povijesnih središta.

U planiranju građevinskih područja potreban je racionalni pristup u planiranju i njihovom optimalnom korištenju, a u seoskim naseljima povećati stambeni i komunalni standard.

3. Infrastrukturni sustavi

U prometnoj infrastrukturi na području Hrvatske dominira cestovni promet, a jedan od magistralnih međunarodnih pravaca (auto-cesta Budimpešta - Rijeka) prolazi Međimurskom županijom.

U mreži željezničkih pruga postojeća pruga Čakovec - Kotoriba uvrštena je u trasu pruga velike propusne moći (velikih brzina).

U sustavu zračnog prometa, čakovečka zračna luka u Pribislavcu uvrštena je kao mogući lokalitet za izgradnju tercijarne zrakoplovne luke.

Preporuke i ciljevi Programa prostornog uređenja na području vodnogospodarskog sustava

jesu: osiguranje dovoljnih količina pitke vode za domaćinstva i gospodarstvo, s ciljem da 90 % stanovništva bude opskrbljeno pitkom vodom. Za to je potrebno posvetiti punu pozornost zaštiti zone izvorišta i očuvanja kvalitete vode.

Pored spomenutih prometnih koridora prostor Međimurja presijecaju međunarodni magistralni TK kabel, Jadranski naftovod i 400 kV dalekovod Žerjavinec - Mađarska i 120 kV za Söjtör u Mađarskoj.

4. Energetski sustav

Na području energetskog korištenja voda planirano je korištenje hidroenergetskog potencijala pograničnih vodotoka (Mure i Drave) izgradnjom vodnih stepenica.

Programom i Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske definirane su moguće potencijalne lokacije proizvodnih energetskih građevina (hidroelektrane) na rijeci Muri (HE Mursko Središće, HE Podturen, HE Goričan i HE Kotoriba). Kroz daljnja istraživanja i Studije podobnosti njihovog smještaja te utjecaja na okoliš, potrebno je razriješiti njihovu dvojbenost. Međutim, odlučujući činioci za daljnje odlučivanje o izgradnji hidroelektrana bit će interesi Međimurske županije da zaštiti krajolik rijeke Mure, kao prostor izuzetnih prirodnih vrijednosti, te interesi drugih korisnika prostora, koji se moraju uskladiti na međunarodnoj razini.

OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

Uređenje prostora Međimurske županije temelji se na nizu prostornih planova:

Prostorni plan Općine Čakovec – 1978. g.
(Sl. vjesnik 5/78, 12/82, 10/83, 11/83, 5/84, 11/85, 1/96, 7/98)

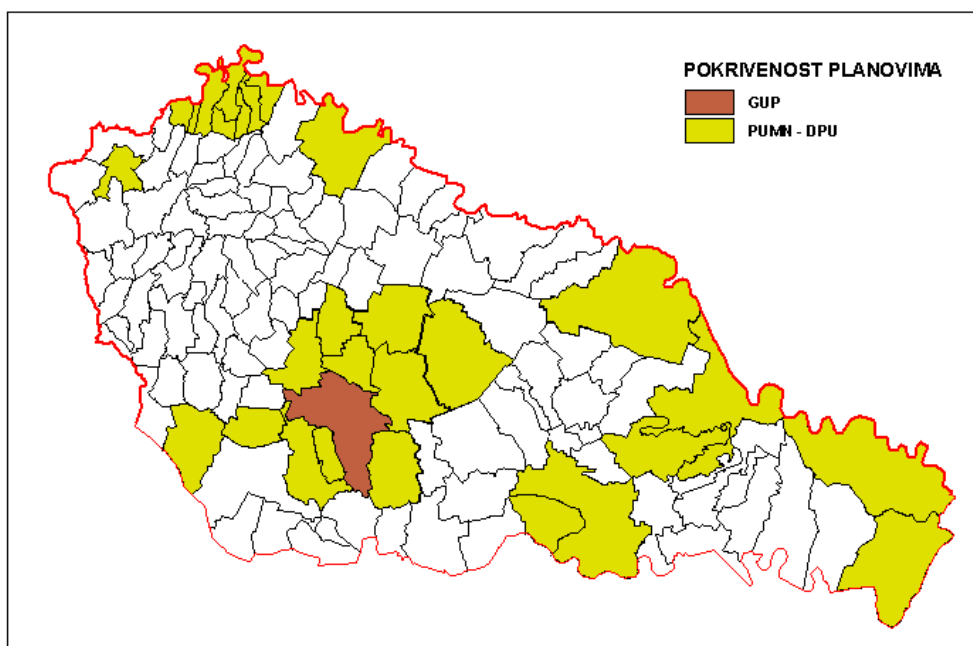
Generalni urbanistički plan Čakovca – 1989.
(Sl. vjesnik 3/77, 4/89, 1/96)

Planovi uređenja manjih naselja – za prigradska naselja i naselja uvrštena u sustav centralnih naselja

Provedbeni urbanistički planovi – za pojedine prostorne cjeline i dijelove grada Čakovca i ostalih naselja

Prostorni plan Općine Čakovec je u periodu primjene od 20 godina doživio nekoliko izmjena i dopuna i bio je osnova za izradu prostornih planova užeg područja.

Značajnija dopuna izvršena je 1984. godine, određivanjem građevinskih područja koja su posljednje izmjene doživjela 1998. godine, ali prema već prije utvrđenim kriterijima za određivanje građevinskih područja naselja. Egzaktnom analizom prostora i stanovništva, analizom praćenja potreba za povećanim radnim prostorima u pojedinim općinama, postignut je

Slika 17

visok dio izgrađenog zemljišta unutar građevinskog područja naselja, maksimalna iskorištenost komunalne infrastrukture, te ostvareno racionalno korištenje prostora u cjelini.

Od 1979. godine prema smjernicama iz PPO-a i GUP-a započinje sustavna izrada prostornih planova na području Općine, najprije za prigradska naselja Čakovca, a kasnije za ostala važnija centralna naselja, te značajnije gradske prostore.

Relativno dobra pokrivenost prostora planovima, njihova brojnost te dugogodišnja primjena nisu rezultirali i velikim udjelom realizacije planiranog. Od te generalne ocjene izdvajaju se neki provedbeni planovi na gradskom prostoru, te planovi uređenja pojedinih naselja. Razlog toj ocjeni nalazi se u najvećoj mjeri u vlasništvu zemljišta. U gradu, gdje je mehanizam eksproprijacije zemljišta bio ustaljena praksa, te u prostorima gdje je zemljište bilo u društvenom vlasništvu, provedba planova bila je ostvarena u znatnijoj mjeri, za razliku od ostalih prostora u privatnom vlasništvu. Nepostojanje prihvatljivog modela u provođenju planova u današnje vrijeme, velika je prepreka koju treba savladati da se realizira bilo kakav planirani zahvat u prostoru.

Ono što je zajednička karakteristika ovih planova, a može se ocijeniti pozitivnim je:

- osiguranje prostora i realizacija javnih i centralnih funkcija (što je osobito značajno za prigradska i druga naselja koja su posljednjih godina doživljavala intenzivnu transformaciju) naselja prema planskoj dokumentaciji,
- reguliranje stambene izgradnje,
- reguliranje izgradnje radnih prostora na za tu namjenu predviđenim prostorima,
- očuvanje i zaštita javnih zelenih i pejzažnih cjelina,
- planiranje izgradnje infrastrukture u maksimalnom opsegu gdje god je to moguće, što je prethodilo izgradnji ostalih objekata.

Ove značajke planova osobito su važne za prigradska i druga naselja koja posljednjih godina doživljavaju snažniju transformaciju. Ono što je uočljivo u svim novoizgrađenim prostorima općine Čakovec je dotjerana komunalna uređenost i opremljenost, što je posljedica uloženog napora stručnih službi i institucija koje su bile uključene u provođenje planova.

Ono što se može ocijeniti kao općeniti nedostatak planske dokumentacije, je planiranje u većim slučajevima za nepoznatog korisnika (bilo za stambenu ili drugu namjenu), što posebno dolazi do izražaja (u prostorima privatnog vlasništva) u postupku primjene i realizacije plana zbog teškoća u rješavanju vlasničkih odnosa. To posebno vrijedi za današnje doba kada se događa "ekspanzija" pojedinih djelatnosti u privatnom poduzetništvu, a na snazi je dokumentacija izrađena pred više od deset godina kada ovu situaciju nije bilo moguće predvidjeti u ovakvoj mjeri.

Nakon donošenja Zakona o prostornom uređenju (1994.), u Međimurskoj županiji prema tom Zakonu doneseno je nekoliko detaljnih planova uređenja prostora, a samo je Grad Čakovec na osnovu Programa mjera pristupio izradi Prostornog plana uređenja grada Čakovca i Generalnog urbanističkog plana.

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA

Međimurska županija najmanja je županija po površini u Hrvatskoj, iako ne i po broju stanovnika. I na tako malom prostoru mogu se uočiti karakteristike neravnomjernog razvoja, a uzroci tome mogu se naći u nekoliko karakterističnih obilježja ovog područja:

- prirodno – geografske specifičnosti prostora
 - prometni sustav
 - demografska kretanja
 - pogranično područje
- Različiti stupanj razvoja posredno je uvjetovan obilježjima reljefa, pa se može uočiti podudarnost nerazvijenog i slabije razvijenog područja sa briježnim – Gornjim Međimurjem. Reljefna obilježja Gornjeg Međimurja uvjetovala su gustoću naseljenosti i tipologiju naselja – manja gustoća naseljenosti i raštrkana naselja karakteristika su tog

prostora. Na tom prostoru nalazi se pet općina s površinom od 142,66 km² (19,55 % ukupne površine Županije), a tu živi 16 894 stanovnika ili svega 7,1 % ukupnog stanovništva Međimurja.

- Osnovna mreža prometnog sustava, koju čine željeznička pruga i državne ceste, "položena" je u nizini, a prometna infrastruktura bez sumnje je pokretač gospodarskog razvoja. Posebno je uočljiv rast i razvoj Čakovca izgradnjom željezničke pruge (Budimpešta - Trst, kasnije za Zagreb) koji od tog razdoblja bilježi višu dinamiku razvoja u odnosu na ostala naselja i prerasta u najbrojnije naselje, a tu se smještavaju i prvi industrijski pogoni u Međimurju.
- Analizom demografskog razvoja u razdoblju od prvih popisnih godina do 1980. godine mogu se uočiti različitosti demografskih obilježja između tri izdvojene cjeline: Gornjeg, Donjeg Međimurja i Čakovca.

Karakteristike popisnih razdoblja Međimurske županije

Tabela 45

Razdoblje	Međimurje		Gornje Međimurje		Donje Međimurje		Čakovec	
	Apsol. por.-pad	Pr. god. stopa	Apsol. por.-pad.	Pr. god. stopa	Apsol. por.-pad.	Pr. god. stopa	Apsol. por.-pad	Pr. god. stopa
1880.-1910.	21 378	0,91	3 179	0,82	16 490	0,92	1 709	1,13
1921.-1931.	6 960	0,73	1 1964	1,28	4 532	0,61	464	0,71
1948.-1953.	1 865	0,33	1 062	1,12	66	0,02	737	2,01
1953.-1961.	-478	-0,05	-720	-0,47	1 717	-0,25	1 959	2,83
1961.-1971.	3 587	0,32	-379	-0,21	1 836	0,22	2 130	1,99
1971.-1981.	1 004	0,09	-1 512	-0,86	-456	-0,05	2 972	2,24
1880.-1981.	49 419	0,57	5 455	0,38	33 397	0,48	10 567	1,11

Čakovec već od 1880. godine bilježi najveću prosječnu godišnju stopu rasta, koja je izrazito visoka u razdoblju 1953. - 1961. godina (2,83), te u razdoblju 1971. - 1981. (2,24). U razdoblju od 1948. - 1953. godine udio porasta Čakovca u ukupnom porastu stanovništva Međimurja iznosi već 40 %, dok je u razdoblju 1961. - 1971. gotovo 60 %, što ukazuje na ulogu Čakovca kao vodećeg centralnog i gospodarskog žarišta Međimurja.

Negativna demografska kretanja javljaju se u međuratnom razdoblju (1921. - 1931.) - za neka naselja Donjeg Međimurja započeo je depopulacijski proces (osjeća se utjecaj uspostavljanja granice prema Mađarskoj), da bi se u razdoblju 1948. - 1953. nastavio i zahvatio znatan broj naselja Donjeg i Gornjeg Međimurja. U posljednjem promatranom razdoblju 1971. - 1981. proces depopulacije intenzivan je u Gornjem Međimurju s prosječnom godišnjom stopom najveće negativne vrijednosti -0,86.

Uz depopulaciju i emigraciju vezana je druga demografska karakteristika – koeficijent starenja stanovništva. Kraj napušta mlado stanovništvo čime je smanjen potencijal stanovništva, a koji je jedan od uvjeta razvoja određenog kraja.

Karakteristika suvremenog demografskog kretanja od 81. - 91. i 91. - 2000. godine ukazuje na

povećani ukupni rast prosječne godišnje stope rasta stanovništva Međimurja (81. - 91. na 0,26) i (91. - 00. na 0,53), a smanjenje prosječne godišnje stope rasta grada Čakovca, što ukazuje na pozitivan trend smanjenja opadanja broja stanovnika u depopulacijskim područjima i umjerenijeg porasta stanovnika grada Čakovca.

- Međimurje je gotovo cijelo stoljeće bilo pogranično područje (od 1918. uspostavljanjem granice na Muri), što se negativno odrazilo na njegov razvoj, pogotovo u suvremenoj povijesti (od 1945. godine).

Na ukupni razvoj nekog kraja utječu ekonomski, socijalni i prostorni faktori, a za Međimursku županiju se mogu ocijeniti:

- ekonomski faktor, koji čine prirodno i društveno bogatstvo, kadrovski potencijali, struktura gospodarstva, akumulativnost i proizvodnost, prometna i druga infrastruktura, za Međimursku županiju u sadašnjem trenutku ne možemo smatrati zadovoljavajućim,
- socijalni faktor, koji čine uvjeti života i rada ljudi, mogućnost zadovoljavanja društvenih i kulturnih potreba (kultura, šport, zdravstvo, obrazovanje, usluge, uvjeti stanovanja), može se ocijeniti kao zadovoljavajući,

- prostorni faktori – prirodna raznolikost, bogatstvo prirode, uravnoteženo korištenje prostora, u Međimurskoj županiji mogu biti ti koji predstavljaju povoljan preduvjet cjelokupnom razvoju kraja

Stanje razvijenosti Međimurske županije djelomično oslikavaju neki pokazatelji.

Financijsko stanje poduzetnika po gradovima i općinama (prema podnesenom statističkom izvještaju za 1997. godinu)

Tabela 46

općina/grad	broj poduzeća	broj zaposlenih	dobit (tisuć. kn)	gubitak (tisuć. kn)	prosječno plaće po zaposlenom
Grad Čakovec	808	14276	106596	165353	1996
Grad M. Središće	66	685	2680	1412	1786
Grad Prelog	86	1271	11706	186	1578
Belica	11	213	2125	549	1394
Dekanovec	4	40	240	0	1404
Domašinec	15	99	1331	21	1222
Donja Dubrava	17	132	357	48	1327
Donji Kraljevec	58	494	2092	653	1278
Donji Vidovec	13	67	226	101	1252
Goričan	27	691	589	315	1221
Gornji Mihaljevec	13	36	152	266	1094
Kotoriba	24	509	652	2917	1503
Mala Subotica	46	162	1183	340	1378
Nedelišće	147	532	4939	837	1595
Orehovica	9	15	340	56	1189
Podturen	21	89	531	36	1071
Selnica	20	45	144	94	1134
Strahoninec	38	123	955	351	1295
Sveta Marija	12	23	68	9	1189
Sv. Juraj na Bregu	32	104	457	350	1511
Sv. Martin na Muri	31	104	369	633	1229
Šenkovec	41	529	10330	35	2219
Štrigova	12	168	220	69	1906
Vratišinec	16	55	164	140	1326
ŽUPANIJA UKUPNO	1567	20462	148446	174771	1857

Udio gradova i Općine Nedelišće u gospodarstvu Županije (prema statističkom izvještaju ZAP-a 1997. godina Tabela 47)

	Tvrčke		zaposleni		dobit		gubitak	
	broj	%	broj	%	u 000	%	u 000	%
Županija	1567	100	20462	100	148446	100	174771	100
Čakovec	808	51.6	14276	69.8	106596	71.8	165353	94.6
Mursko Središće	66	4.2	685	3.4	2680	1.8	1412	0.8
Prelog	86	5.5	1271	6.2	11706	7.9	186	0.1
Nedelišće	147	9.4	532	2.6	4939	3.3	837	0.5
Ostatak Županije	460	29.4	4383	21.4	22525	15.2	6983	4.0

Pregled prihoda gradova i općina iz proračuna za 1999. godinu (u 000 kuna)

Tabela 48

Gradovi/Općine	Prihodi ukupno	Prihodi od poreza
Čakovec	56.831	30.300
Mursko Središće	7.242	1.804
Prelog	11.010	3.340
Belica	1.948	709
Dekanovec	936	123
Domašinec	1.819	524
Donja Dubrava	1.195	480
Donji Kraljevec	4.001	1.816
Donji Vidovec	1.163	385
Goričan	1.890	879
Gornji Mihaljevec	831	264
Kotoriba	3.250	1.050
Mala Subotica	1.912	1.148
Nedelišće	16.050	4.200
Orehovica	2.249	323
Podturen	3.221	561
Selnica	1.070	474
Strahoninec	3.248	1.285
Sveta Marija	1.245	596
Sveti Juraj na Bregu	1.401	1.130
Sveti Martin na Muri	1.028	607
Šenkovec	3.310	1.790
Štrigova	1.106	520
Vratišinec	1.320	568

Analiziramo li samo neke podatke koji ukazuju na razvijenost pojedinih dijelova Županije možemo zaključiti sljedeće:

- Čakovec – županijsko središte, žarište je razvoja Županije, a susjedne općine i naselja uz središnju os Mursko Središće - Varaždin, uz Prelog su najrazvijeniji dio Županije. To se područje ujedno poklapa s pozitivnim demografskim kretanjem Međimurja. Ovaj prostor uz postojeću gospodarsku strukturu, prometnu i komunalnu infrastrukturu, prostornu strukturu i stanovništvo sadrži povoljne uvjete za ekonomski razvoj.
- Nerazvijena pogranična područja, trebala bi biti područja od posebne državne skrbi u kojima bi poticaji za razvoj poljoprivrede, stočarstva i male privrede, te ulaganje u razvoj infrastrukture (posebno u planiranim gospodarskim zonama) od strane države i Županije pomogli da i ti dijelovi Međimurja dostignu zadovoljavajući stupanj ekonomskog razvoja. Time bi se zaustavilo iseljavanje stanovništva, poboljšali ekonomski i društveni uvjeti života stanovništva, a smanjio bi se rast stanovništva u središnjem dijelu Županije na račun perifernih naselja Međimurja.
- U domeni poljoprivrede potrebna su poticanja u okrupnjavanju posjeda (posebno vinograda, voćnjaka), a potrebno je sprečavanje cijepanja posjeda.
- Nužna su poticanja i ulaganja u obiteljsko poduzetništvo, malu privredu zbog prilagodljivosti u poslovanju i prilagodljivosti obrazovnoj i kvalifikacijskoj strukturi stanovništva.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA

Osnovni ciljevi prostornog razvoja i uređenja određeni su Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, a to su ostvarenje težnje da se poveća kvaliteta života i uravnoteži razvoj svih područja na teritoriju cijele države i ostvari brzo uključivanje u europske razvojne sustave. Glavni faktor u ostvarenju tog cilja je prostor, njegova namjena i korištenje, a dominantnu ulogu u njegovu korištenju imaju vodoprivreda, industrija, promet i infrastruktura.

Pojedinačni ciljevi prostornog razvoja državnog značaja, određeni Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske jesu:

- (1) **Oснаžiti prostorno razvojnu strukturu države:**
 - uspostavom policentričnog modela prostornog razvoja s afirmacijom srednjih i malih gradova i poticajem razvoja srednjih naselja
 - unapređivanjem kvalitete življenja u naseljima
 - uravnoteženim razvojem gospodarstva prilagođenim osobitostima prostora
- (2) **Povećati vrijednost i kvalitetu prostora i okoliša,** a razvojne ciljeve prilagoditi značajkama prostora, uz isključenje negativnih utjecaja na prostor i okoliš.

Neprihvatanje štetnih i zastarjelih tehnologija, odabir razvojnih programa koji su u granicama prihvatljivog opterećenja na okoliš, dosljedno provođenje načela održivog razvitka, nezaobilazna su opredjeljenja prema prostoru i okolišu.
- (3) **Racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra,** a svrhovito korištenje i namjenu prostora temeljiti na stručnim i znanstvenim osnovama, u skladu s europskim standardima i kriterijima u zaštiti prirodnih resursa i okoliša.
- (4) **Uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja,** uočiti značajke pojedinih područja koje će biti kriteriji pri određivanju korištenja prostora i razmještanju djelatnosti u dokumentima prostornog uređenja i razvojnih programa, pri čemu treba uzeti u obzir pojačani interes za određene prostore kao što su gradovi, prostori uz prometne koridore, zaštićene cjeline i slično.
- (5) **Razvijati infrastrukturne sustave** na cijelom području države, planirati infrastrukturnu mrežu i usmjeravati razvoj određenih područja (naselja, gradova predviđenih područja za razvoj naselja i djelatnosti)
- (6) **Osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja** kojim se provodi nadzor nad prostorom i prostornim razvojem.

- (7) **Usmjeriti prostorno razvojne prioritete** u stvaranju uvjeta za razvoj gospodarstva, iskorištavanju raspoloživih i nedovoljno iskorištenih potencijala (postojeće radne zone, središnja naselja i sl.)

Ciljevi prostornog razvoja državnog značaja zacrtani u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, sukladni su ciljevima prostornog razvoja ovog i dosadašnjih dokumenata prostornog uređenja Međimurske županije (prije bivše Općine Čakovec), a zajednička im je težnja uspostava takvog gospodarsko – razvojnog okvira, koji će povećati kvalitetu života i omogućiti ravnomjerni razvoj na teritoriju cijele Županije.

Sagledavajući specifičnosti prostora ciljeve prostornog razvoja mogli bismo sažeti u nekoliko osnovnih grupa:

- (1) **Jednakomjeran razvoj na cjelokupnom prostoru Županije**

U do sada važećem Prostornom planu Općine Čakovec (1978) jedan od utvrđenih ciljeva razvoja ovog prostora je policentrični razvoj Međimurja. Naselja centralnih funkcija dobila su ulogu nositelja razvoja. Nakon dvadesetak godina primjene i provođenja Prostornog plana i niza planova uređenja manjih naselja kojima je definirana namjena, korištenje prostora i razvoj naselja, na teritoriju Međimurja mogu se izdvojiti prostorne cjeline različitog stupnja razvijenosti. Os sjever-jug, uz državnu cestu Varaždin - Mursko Središće s izraženom zonom utjecaja županijskog središta. Ova os razvoja nadovezuje se na jednu od razvojnih osi Hrvatske, koja se proteže od Zagreba prema sjeveru preko Varaždina do Čakovca. Druga je cjelina Donje Međimurje, s velikim brojem naselja većim od 1000 stanovnika, koja u proteklom navedenom periodu doživljava veliku transformaciju u napretku, s izuzetkom nekih manjih cjelina u rubnom, graničnom pojasu. Gornje Međimurje, sjeverozapadni dio Županije zajedno s naseljima centralnih funkcija, daleko zaostaje u svom razvoju od preostalog dijela. Usporeni razvoj prati konstantno negativno demografsko kretanje pa su nepostojanje radnih mjesta, slabija infrastruktura i povezanost u disperzno naseljenom prostoru te depopulacija, glavna obilježja ovog najnerazvijenijeg dijela Županije.
- (2) **Izgradnja sustava infrastrukture na cjelokupnom prostoru Županije**

Prometna i komunalna infrastruktura od velikog je značaja u formiranju kvalitete življenja, a presudnu ulogu ima u privrednom razvoju. Kontinuitet izgradnje komunalne infrastrukture posljednjih trideset godina rezultirao je zadovoljavajućom razinom opremljenosti naselja središnjeg i istočnog dijela Županije. Na nižoj razini opremljenosti su naselja Gornjeg Međimurja zbog

konfiguracije reljefa, slabije naseljenosti, disperznog građevinskog područja, pa je osnovni cilj uspostaviti jednako kvalitetnu komunalnu opremljenost i uvjete za život i rad na čitavom teritoriju Županije.

(3) Racionalno korištenje i zaštita nacionalnih dobara

Raspoloživi prostor – zemljište, najznačajnije je nacionalno dobro, ali i izloženo najrazličitijim interesnim sferama ljudskog djelovanja. U ovom najgušće naseljenom prostoru Hrvatske, racionalnost u korištenju prostora dio je načina življenja i rada njegovih korisnika. Tijekom procesa urbanizacije i transformacije stanovništva iz izrazito poljoprivrednog u nepoljoprivredno, te napuštanja tradicionalnog načina zemljoradnje, neki su prostori bili intenzivnije izloženi promjenama, a stanovništvo je izvore egzistencije u poljoprivredi zamijenilo u drugim djelatnostima. Posebno su te promjene izraženije na prostorima Grada Čakovca, Murskog Središća, Preloga – centrima s konstantnim porastom stanovništva i centrima zapošljavanja.

Budući da je proces urbanizacije dugoročan, a pojačani je trend otvaranja radnih mjesta na vlastitom gazdinstvu, u obrtu i u okviru male privrede, pa se i dalje mogu očekivati graditeljski zahvati u realizaciji novih privrednih aktivnosti. Međutim, potrebno je prije svega iskoristiti postojeće potencijale prostora: od neizgrađenog zemljišta unutar postojećih granica građevinskog područja do ekonomičnog iskorištenja izgrađenog i neizgrađenog prostora unutar građevinskog područja.

Prostor Županije opterećen je ne samo velikom gustoćom naseljenosti, već se na njemu nalazi mreža značajnih infrastrukturnih koridora i energetskih objekata međunarodnog i državnog značaja.

Racionalnost u korištenju prostora, kao osnovnog nacionalnog dobra, ali i zaštita svih onih njegovih sastavnica koje su posebno osjetljive i izložene negativnim utjecajima uslijed čovjekovog djelovanja, mora biti cilj gospodarenja prostorom.

(4) Uvažavanje zajedničkih obilježja i osobitosti područja

Neki su dijelovi Županije predmetom interesa mnogih djelatnosti i potencijalnih korisnika. Da bi se odredio takav oblik djelatnosti, njihov razmještaj i zahvati u prostoru koji neće narušiti sklad i karakteristike okoline u kojoj se nalaze, potrebno je utvrditi kriterije koji će poštivati obilježja prostora:

- *uvažavanje i očuvanje osobito vrijednih prirodnih cjelina* (poriječje Mure i Drave, šumski predjeli)
Svi zahvati u prostoru djelatnosti koje mijenjaju ili utječu na promjenu bilo kojeg dijela prirode, moraju biti izuzeti iz takvih prostora.

Vodoprivredne zahvate, kao što je izgradnja nasipa, potrebno je izvesti tako da se omogući što veća poplavna zona rijeke, a nasipima se ne smiju presijecati rukavci, meandri i smanjivati prostor prirodne dinamike rijeke.

Također se vodoprivrednim zahvatima ne smiju produbljavati korita rijeka i potoka, "graditi" obale od kamena, betona, čime se uništavaju prirodne cjeline staništa.

- *uvažavanje ekološki osjetljivih predjela* (vodonosno područje, krajolik uz rijeke, potoke, vlažne livade)

U ovim prostorima trebaju biti izuzete sve aktivnosti i zahvati koji negativno utječu na tlo, podzemne vode i vodotoke.

Najveće opterećenje ekološki osjetljivih predjela Županije predstavljaju odvodnja otpadnih voda i eksploatacija šljunka i pijeska u području rijeka.

Problem odvodnje čine velika gustoća naseljenosti prostora, izgrađeni sustav vodoopskrbe u naseljima bez sustava kanalizacije na velikom vodonosnom području kojeg karakterizira visoka kvaliteta i velike količine podzemnih voda, ali tanki pokrovni sloj kroz kojeg su mogući nepoželjni negativni utjecaji. Izgradnjom sustava kanalizacije i obaveznim pročišćavanjem otpadnih voda prije upuštanja u prirodni vodotok, sačuvat će se ekološki osjetljivi predjeli vodotoka i podzemlja.

Eksploatacija šljunka i pijeska direktno je i nenadoknadivo ugrožavanje vrijednih prirodnih riječnih predjela u ekološkom smislu. Pristup u korištenju tog prirodnog resursa, zbog trajne transformacije prirodnih osobitosti prostora te negativnih posljedica koje nastaju stihijskom i neplanskom eksploatacijom, zahtijeva racionalni pristup u određivanju pogodnih prostora za iskop tih sirovina.

- *očuvanje prirodno atraktivnih prostora*

Obale rijeka i akumulacijskih jezera, pojedini predjeli Gornjeg Međimurja – vinogradarski predjeli, vrhovi brežuljaka, vidikovci, šumski predjeli, zbog privlačnosti položaja i prirodnih ljepota najčešća su mjesta za stvaranje svog "posjeda" i "kuće za odmor". Upravo zbog takvih zahvata postojeći se prirodni sklad narušava pa je sprečavanje građevinskih zahvata u takvim predjelima jedini način očuvanja još preostalih prirodno atraktivnih prostora.

- *očuvanje cjelovitosti kulturnog krajolika*

Cijeli prostor Međimurja (osim središnjeg predjela visoke gustoće naseljenosti) možemo smatrati cjelovitim kulturnim krajolikom, kojeg u velikoj mjeri karakteriziraju sklad u korištenju prostora, te međusobni sklad prirodnih i izgrađenih cjelina. Da bi se očuvala cjelovitost kulturnog krajolika potrebno je voditi brigu da budući zahvati u prostoru (gabariti građevina, namjena prostora) budu u skladu s krajolikom i da ne naruše cjelovitost korištenja prostora.

Zahvati na poljoprivrednom zemljištu (komasacija, vodoprivredni zahvati) trebaju se izvesti tako da se zadrži slika kulturnog krajolika.

- *razvijanje i poticanje privrednih aktivnosti* moraju se vezati uz postojeća građevinska područja (izgrađena i neizgrađena) zbog očuvanja cjelovitosti prostora (poljoprivrednih, građevinskih, prirodno vrijednih i osjetljivih cjelina) i racionalnosti korištenja infrastrukture. I dalje je potrebno nastojati da se ne dopusti uvođenje nečistih i zastarjelih tehnologija, tehnologija koje mogu ugroziti okoliš.
- *sprečavanje gradnje uz koridore državnih i županijskih cesta*
- *poticajnim mjerama i izgradnjom infrastrukture* u depopulacijski slabije razvijenim područjima pomoći pokretanje gospodarskih aktivnosti i razvoja, uz uvažavanje svih prethodnih kriterija

(5) **Zaštita osobito vrijednih dijelova prirode i krajolika**

Unatoč nizu vrijednih prirodnih cjelina i bogatstvu biološke raznolikosti, na prostoru Županije osim pojedinačnih spomenika, nije postojao ni jedan oblik zaštite prirode i krajolika. U toku je postupak proglašenja zaštićenog krajolika uz rijeku Muru koji će s postojećim i planiranim zaštićenim dijelovima prirode u susjednim državama i županijama činiti zaštićene prirodne cjeline.

(6) **Utvrđivanje prostorno razvojnih prioriteta, kao što su poticanje razvoja i zaustavljanje negativnih demografskih procesa u obliku:**

- izgradnja nedostatne i osuvremenjivanje postojeće infrastrukture
- povećanje iskorištenosti građevinskih područja i postojećih radnih zona
- aktiviranje planiranih radnih zona ulaganjem u osiguranje energetske kapaciteta i neophodnu infrastrukturu

Nabrojani ciljevi prostornog razvoja mogu se postići:

1. Međimurska županija mora iskoristiti prednosti geoprometnog položaja
2. Međimurska županija mora iskoristiti potencijale prostora i njezinog stanovništva

1. Međimurska županija smještena je na tromeđi Hrvatske, Mađarske i Slovenije i gotovo 2/3 njezinih granica (60,6 %) je državna granica. Smještaj uz državnu granicu niz desetljeća značio je izolaciju, loše komunikacije, nerazvijenost, da bi danas, izgradnjom suvremenih prometnica taj položaj značio približavanje prema hrvatskim, ali i inozemnim regijama i važnim središtima. Prostorom Međimurja prolazi nekoliko važnih međunarodnih infrastrukturnih koridora, pa je time uključena u sustav razvoja infrastrukture međunarodnog značaja.

Međunarodni "koridori zaštićenog krajolika" pograničnih rijeka Mure i Drave govore o međunarodnom značaju vrijednih prirodnih cjelina i krajolika, pa je prostorni razvoj u segmentu zaštite prirode uključen u međunarodne tokove.

2. Raznolike su mogućnosti korištenja prostora Međimurja – poljoprivrednog od povrtlarstva i ratarstva do vinogradarstva i voćarstva, a građevinsko područje može uz dogradnju postojeće infrastrukture pružiti kvalitetne uvjete i visok standard za život i rad stanovništva. Atraktivnost kulturnog krajolika i život u njemu, uz kulturne i prirodne vrijednosti dobra su osnova za kontinentalni turizam.

2.1.1. RAZVOJ GRADOVA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA I ZNAČAJNIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

2.1.1.1. DEMOGRAFSKI CILJEVI

U Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske zacrtani su osnovni ciljevi demografskog razvoja, razvoja gradova i sustava naselja Republike Hrvatske.

Sprečavanje prevelike koncentracije i ravnomjerni razmještaj stanovništva najznačajniji su ciljevi demografskog razvoja temeljeni na policentričnom razvitku i korištenju komparativnih uvjeta svih dijelova zemlje. Uz poticajne mjere države trebala bi se popraviti demografska slika, poboljšati starosna struktura stanovništva i trebalo bi se stimulirati naseljavanje u srednje i male gradove te lokalna središta u slabije razvijenim područjima.

Međimurska županija, najgušće naseljeni prostor (osim Grada Zagreba) sa 164,3 st/km², zauzima značajno mjesto u demografskoj slici Hrvatske. Pozitivni prirodni prirast, izrazito emigracijski karakter, depopulacijski procesi u sjeverozapadnom dijelu i rubnim sjeveroistočnim dijelovima Županije, glavna su demografska obilježja Međimurja.

Uvažavajući ciljeve demografskog razvoja države i specifičnosti demografskih obilježja Županije, možemo definirati osnovne demografske ciljeve Međimurja:

- ravnomjerni razvoj stanovništva na cjelokupnom području Županije
- zaustavljanje depopulacijskih i emigracijskih kretanja stanovništva
- poboljšanje starosne strukture stanovništva
- poboljšanje obrazovne strukture stanovništva, posebno u naseljima – žarištima razvoja

Ove ciljeve moguće je ostvariti uz policentrični i disperzni razvoj Županije:

1. razvojem gradova i naselja s gradskim obilježjima
2. razvojem manjih lokalnih središta
3. razvojem svih naselja kao mjesta stanovanja i rada njihovih stanovnika, poboljšanjem komunalnog i društvenog standarda i uvjeta življenja u njima

RAZVOJ GRADOVA I NASELJA

Čakovec – županijsko i gradsko središte glavni je nositelj razvoja na gospodarskom, kulturnom, upravnom planu. Dugo je vremena bio jedino žarište razvoja bivše Općine Čakovec, s gravitacijskim područjem s više od 100 000 stanovnika. Danas je Čakovec centar sa značajnim središnjim i gospodarskim funkcijama, a s naseljima u njegovom širem području s više od 30 000 stanovnika svrstan je u red većih regionalnih središta Hrvatske i zajedno s Varaždinom čini konurbacijsko područje.

Od sedamdesetih godina, intenzivnijim otvaranjem industrijskih i radnih zona, te postupnim povećanjem sve većih centralnih funkcija u naseljima II. i III. stupnja centraliteta (prema Prostornom planu Općine Čakovec 1978.) uslijedio je policentrični razvoj Međimurja s nekoliko središta – žarišta razvoja na području cijele Županije.

Pored Čakovca, još dva naselja – Prelog i Mursko Središće imaju status grada. Oni bi trebali biti nositelji snažnijeg razvoja još veće decentralizacije gospodarskih i centralnih funkcija koje danas ima županijsko središte.

Čakovec kao županijsko središte trebao bi i dalje ostati najznačajniji gospodarski, upravni, kulturni, prosvjetni, zdravstveni centar i najveće prometno čvorište Županije. Lociranjem radnih zona i disperzijom radnih mjesta u druga naselja, potrebno je spriječiti daljnju koncentraciju radnih mjesta (a time i stanovništva u Čakovcu).

U cilju ostvarivanja ravnomjernijeg razvoja na području cijele Županije, Prelog, Mursko Središće, Domašinec, Kotoriba, Nedelišće, Štrigova trebali bi preuzeti ulogu nositelja razvoja perifernih prostora Međimurja. Zbog njihovog povoljnog smještaja u odnosu na prostor Županije i u odnosu na Čakovec, te zbog važnosti njihovog prometnog položaja i koncentracije stanovništva, ovi gradovi i naselja svojim centralnim funkcijama "pokrivaju" prostor udaljen od županijskog središta. Velik broj stanovnika u njima trebao bi zadovoljiti potrebe za upravnim, prosvjetnim, kulturnim, zdravstvenim funkcijama.

U realizaciji ciljeva ravnomjernog razvoja, posebnu pažnju treba pridodati nastojanju da Štrigova ostvari položaj naselja gradskog karaktera s posebnim funkcijama. Nekoliko je razloga koji opravdavaju ovaj postavljeni cilj:

1. Nositelj i žarište razvoja sjeverozapadnog dijela Županije koji pak mora biti posebno područje državne skrbi (pogranično i depopulacijsko područje),
2. Tradicija urbano - ruralnog središta s gospodarskim i centralnim funkcijama,
3. Naselje karakterizira stagnacija broja stanovnika, a područje koje mu gravitira s najvećom je depopulacijskom stopom u Županiji,
4. Bogatstvo kulturno povijesnog nasljeđa, skladna urbano-ruralna cjelina, atraktivnost krajolika čine uvjete za specifični gospodarski razvoj.

Nositelji razvoja i razvojnih promjena na većim lokalnim područjima su područna i lokalna središta, u koja se ubrajaju općinska središta i naselja – razvojna središta s manjim brojem centralnih funkcija. Oni su uporišta policentričnog razvoja, a unapređivanjem njihove sadržajne strukture (povećanjem centralnih i gospodarskih funkcija) oni vrše revitalizaciju ruralnih krajeva i pridonose ublažavanju depopulacije. Unapređivanje infrastrukture, udovoljavanje potrebama naselja za suvremenim energetske, vodoopskrbnim a posebnim prometnim sustavom, utjecat će na preobrazbu naselja, poboljšanje uvjeta života, pa će ona biti privlačno mjesto stanovanja domicilnog stanovništva.

2.1.1.2. RAZVOJ ZNAČAJNIH INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

PROMETNI SUSTAV

Povoljni prirodni i geopolitički položaj Međimurske županije bio je uvjet da je na tom prostoru planirana i djelomično realizirana prometna mreža visokog ranga državnog i međunarodnog značaja. Na relativno malom prostoru nalaze se tri međunarodna cestovna i dva međunarodna željeznička granična prijelaza. Brzo povezivanje s europskim prometnim mrežama i prometnom mrežom ostalih dijelova Hrvatske, važna je pretpostavka prostornog razvoja.

Cestovni promet

Pored realiziranog dijela međunarodnog pravca sjever - jug (Budimpešta - Rijeka) potrebno je izgraditi sustav cestovne mreže koja se sastoji od planiranih i postojećih pravaca međunarodnog i državnog značenja.

U ostvarenju ovog cilja potrebno je usmjeriti aktivnosti i radove na:

- nastavak izgradnje brze ceste međunarodnog i državnog pravca od čvora Dravski Križ na istoku do Trnovca – točke izlaza iz zemlje na zapadu Županije
- rekonstrukciju, modernizaciju državnih i županijskih cesta u smislu osiguranja nesmetanog odvijanja prometa i sigurnosti svih sudionika u prometu (osiguranje potrebnih profila, biciklističkih staza duž trasa s frekventnim biciklističkim prometom te pješačkih staza u naseljima)
- uspostavu novog prometnog čvora na autocesti kod Turčišća zbog boljeg povezivanja lokalnih i županijskih prometnica s auto-cestom

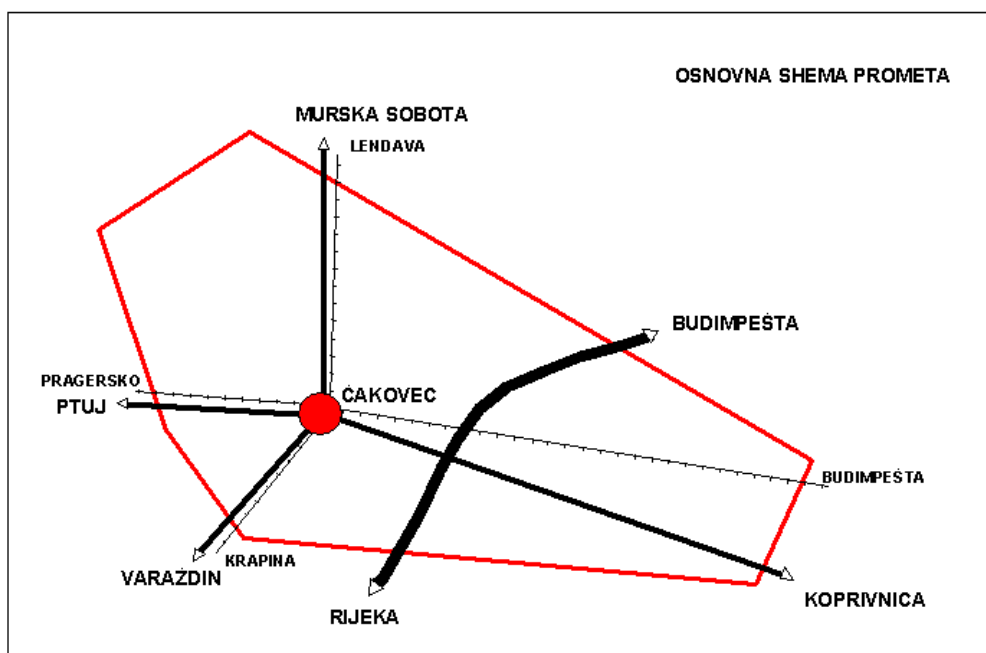
Planirana dionica i potreba za realizacijom brze ceste Dravski Križ – Trnovec (u dužini od još 9 km neizgrađenog dijela) dio je rješenja prometnog sustava Prostornog plana Općine Čakovec još od 1990. godine koji ima višestruko opravdanje:

- tranzitni promet koji se odvija na relaciji Mađarska – Italija ne opterećuje naseljena i najkritičnija mjesta prolazom kroz Čakovec i Nedelišće
- za sjeverozapadne regije Hrvatske (Međimurje, dio Zagorja i Podravine) ova dionica znači

najkraće uključivanje u prometni sustav zapadnih susjednih zemalja

- najkraći prirodni pravac od Panonske nizine ka Sjevernom Jadranu dobiva suvremenu trasu na dionici prolaza kroz ovaj dio Hrvatske

od Čakovca do Varaždina, s vezama na ostale značajne planirane prometne pravce - južnu zaobilaznicu Čakovca i novi most preko Drave koji se vezuje na sustav prometa Varaždinske županije.

Slika 18

Rekonstrukcija i modernizacija državnih i županijskih cesta nužna je zbog sve većeg stupnja motorizacije stanovništva i velikog broja sudionika u prometu na tim dionicama – od pješaka, bicikala, motornih vozila, poljoprivrednih strojeva.

U projektima rekonstrukcije potrebno je posebno voditi računa o dionicama tih cesta u naseljima, gdje je gustoća prometa najveća, a time i ugroženost svih sudionika.

Sagledavajući dugoročno razvoj prometa u Međimurskoj županiji, potrebno je planirati, a time i osigurati prometni koridor za neposredno cestovno povezivanje Čakovca i Varaždina – dva veća regionalna središta.

Čakovec i Varaždin – dva veća regionalna središta, svojim zonama utjecaja “pokrivaju” najgušće naseljen prostor Hrvatske s više od 200 000 stanovnika. S obzirom da se nalaze na udaljenosti od samo 15 km preklapaju se njihove gravitacijske zone, a središnje i gospodarske funkcije se nadopunjuju. Frekventni lokalni promet na lokaciji Varaždin – Čakovec javlja se kao posljedica sve većeg i snažnijeg međusobnog utjecaja ta dva regionalna središta, kao i njihovog utjecaja na regiju sjeverozapadnog dijela Hrvatske. Pretpostavlja se da će ta povezanost u budućnosti i dalje jačati uz povećani stupanj motorizacije lokalnog stanovništva, pa će se javiti i potreba da se ta dva centra neposredno povežu brзом cestom koja će zaobići naseljena područja. Stoga je nužno i dalje osiguravati prometni koridor (naznačen u PPOČ 1978.)

Željeznički promet

Željeznička pruga Kotoriba - Čakovec - Pragersko svrstana je prema Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske u magistralne pruge I. reda, s time da je pravac Kotoriba - Čakovec - Varaždin - Krapina planiran kao alternativno rješenje trase pruge velike propusne moći i velikih brzina, čime će se primijeniti najviši tehnološko – ekonomski kriteriji u korištenju željezničkog prometa u Europi, a Međimurje će se uključiti u sustav željezničkog prometa Srednje Europe u dva pravca – jedan ka sjeveroistoku, a drugi ka sjeverozapadu Europe.

Uspostavom granične željezničke postaje Macinec u kojoj bi se osigurao spoj željezničkog i cestovnog prometa - prekrcavanjem kamiona i tereta na željeznicu, formirali bi se kamionski terminali i inicirala izgradnja gospodarske zone uz željezničku prugu.

Smjernice:

Željeznički promet zadržava postojeće pravce, a potrebno je:

- sagledati potencijal izgradnje nove granične željezničke postaje Macinec kao potencijalni lokoteretni čvor na vezi cestovnog i željezničkog prometa
- rekonstruirati i modernizirati željezničku prugu Varaždin - Zagreb (dionica kroz Međimurje je dobrih tehničkih karakteristika)

- osigurati koridore za prolaz još jednog kolosijeka na željezničkim pravcima Kotoriba - Pragersko i Čakovec - Krapina - Zagreb
- zadržati lokalnu prugu Čakovec - M. Središće - R. Slovenija

Zračni promet

Postojeća sportska zračna luka u Pribislavcu u sustavu zračnog prometa Hrvatske planirana je da ima tercijarnu (2 C) kategoriju.

Telekomunikacije

Ciljevi dugoročnog razvoja telekomunikacija su:

- povećanje kapaciteta telefonske mreže uz povećanje gustoće telefonskih priključaka na 100 stanovnika
- porast digitalnih lokalnih priključaka u mjesnim mrežama
- intenzivan razvoj kapaciteta mreže mobilne telefonije
- intenzivan razvoj novih usluga na svim područjima

ENERGETSKI SUSTAV

Osiguranje opskrbe i proizvodnje energije osnovna je potreba stanovništva i nužnost funkcioniranja gospodarstva.

Cilj je osigurati dovoljno energije i upotrebe ekološki čistih energenata kao prihvatljiv imperativ budućeg razvoja. Jedinu interesu Republike Hrvatske za izgradnju hidroelektrana na Dravi su na području Županije potrošeni uz veliko opterećenje prostora i pogubnog gubitka eko-sustava Drave.

Program i Strategija prostornog uređenja RH registriraju hidropotencijal rijeke Mure te na njoj kao moguće lokacije definiraju četiri vodene stepenice. U isto vrijeme, Program i Strategija naglašavaju da budućnost izgradnje ovih HE ovisi o međunarodnom dogovaranju sa susjednim državama, kao i o preispitivanju u odnosu na zaštitu prirode i ekološke probleme koje one mogu izazvati, te da je za njihovu realizaciju potrebno provesti studije oko opravdanosti zajedno s ostalim korisnicima prostora. Ovaj Prostorni plan Međimurske županije jedan je od doprinosa razrješavanju ovih HE kroz koji se ona opredjeljuje za zaštitu krajolika rijeke Mure kao posljednjeg prirodnog toka izrazito kvalitetnog eko-sustava koji je uz njega nastao, meandriranjem prije utoka u rijeku Dravu.

VODOOPSKRBA

Cijelo područje Međimurske županije, koje se nalazi u slivnom području Drave i Dunava, u programu Prostornog uređenja Republike Hrvatske zajedno s dijelom Varaždinske županije označeno je kao zona koja predstavlja rezervu podzemnih voda druge razine.

U županijskim okvirima cilj izgradnje vodoopskrbnog sustava je potpuna opskrbljenost svih naselja, a i domaćinstava vodom iz te mreže, uz racionalno gospodarenje tim sustavom.

ODVODNJA

Odvodnja i izgradnja sustava pročišćavanja otpadnih voda najznačajniji je zadatak u očuvanju i zaštiti voda i čistog prostora Međimurja.

U cilju zaštite voda značajno je poduzimati sve raspoložive mjere za:

- zaštitu od zagađenja još uvijek čistih voda potoka u gornjim tokovima, a napose podzemnih voda
- odstranjivanje zagađenja i izvora zagađenja
- sačuvanje kvalitete čistih voda
- podizanje kvalitete površinskih i sprečavanje pada kvalitete podzemnih voda

2.1.2. RACIONALNO KORIŠTENJE PRIRODNIH IZVORA

RACIONALNO GOSPODARENJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Zaštita i očuvanje tla – poljodjelskog resursa, temeljno je opredjeljenje na razini države u vezi racionalnog korištenja prirodnih resursa, s ciljem da se omogućí njegovo korištenje na održiv način.

Usklađivanje razvoja cjelokupnog gospodarstva sa zaštitom i unapređenjem okoliša trebalo bi pridonijeti pravilnom odabiru najpovoljnijeg rješenja za sve korisnike prostora. Očuvanje najvrednijeg tla za poljoprivrednu namjenu i racionalno korištenje zemljišta za nepoljoprivredne namjene trebalo bi osigurati u dokumentima prostornog uređenja, pri čemu treba ustrajati na:

- saniranju površinskih kopova i privođenju novoj namjeni nakon eksploatacije mineralnih sirovina
- usmjeravanju, poticanju proizvodnje zdrave hrane
- podržavanju tradicijskog načina gospodarenja tлом s ciljem očuvanja i zaštite tla, očuvanja biološke raznolikosti i ekološke uravnoteženosti
- uključivanju tradicijskih i autohtonih načina korištenja tla
- uključivanju vrijednosti tla i eko-sustava u pokazatelje gospodarske učinkovitosti
- uvođenju novog pristupa u utvrđivanju boniteta tla uz uvažavanje svih parametara vezanih uz plodnost i zaštitu tla, a postojeću pedološku podlogu novelirati i prilagoditi određenoj razini dokumenata prostornog uređenja

Prioritetne aktivnosti vezane uz zaštitu poljoprivrednog zemljišta vezane su za:

- ograničavanje korištenja kvalitetnog plodnog zemljišta za nepoljodjelske svrhe
- zaustavljanje degradacije malih seoskih gospodarstava
- sprečavanje cijepanja poljoprivrednog posjeda (posebno onih u prostorima izvršene komasacije i okrupnjavanja)
- sprečavanje gradnje na atraktivnim prirodnim predjelima (vinogradi, voćnjaci) i cijepanje posjeda u tu svrhu
- poticanje povećanja zemljišnog posjeda
- primjenu suvremenih agrotehničkih postupaka kojima se povećavaju kvaliteta tla i proizvodni doprinos

Prioritetne mjere i postupci trebali bi biti usklađeni sa svim značajnim korisnicima prostora, a posebno s ciljevima zaštite krajobraznih vrijednosti i zaštite ekološke stabilnosti.

Agrotehničkim postupcima, kao što su melioracija, komasacija, ne bi se smjelo utjecati na karakteristike i sliku krajolika (npr. na izmjenu riječnog krajolika, poplavnih livada i šuma, vodotoka).

Samo kontroliranom i uravnoteženom primjenom agrotehničkih sredstava moguće je očuvati neka ekološka osjetljiva područja, kao što su zaštića

podzemnih voda, voda u potocima, staništa ugroženih životinjskih i biljnih vrsta.

RACIONALNO GOSPODARENJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM

“Načelo o trajnosti gospodarenja šumama, definirano kao upravljanje i uporaba šuma i šumskog zemljišta na način i u takvoj mjeri da se u šumi održava biološka raznolikost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal da bi šume ispunile bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini” - naglašeno u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, za gospodarenje šuma u Međimurskoj županiji ima osobito značenje. Naime, izgradnjom dviju velikih akumulacija hidrocentrala na Dravi nisu smanjene samo šumske površine, već je bitno smanjena biološka raznolikost prostora uz tok Drave, a gotovo je nestala ekološka i socijalna funkcija šumskog i riječnog krajolika Drave. Posljedica utjecaja izgrađenih hidrocentrala je prekidanje neposrednog i čestog dodira šumskog staništa s poplavnim i podzemnim vodama (isušivanje staništa). Posebno je do velikih sušenja došlo u zoni odvodnih kanala, gdje je podzemna voda pala i nekoliko metara. Posljedica tih utjecaja su promijenjeni stanišni uvjeti, što se na šumski pokrov odražava kao usporeni rast, sušenje i propadanje drveća. Niža razina podzemne vode i izostanak poplava uzroci su isušivanja tla, a sukcesija vegetacije teče u smjeru šumskih zajednica s većim udjelom kserofilnih vrsta. Prema istraživanjima koja su vršili znanstvenici Šumarskog instituta Jastrebarsko, na poplavnim lokacijama evidentiran je unos teških metala, što dravske naplavine svrstava u skupinu kontaminiranih muljeva s posljedicama po obnovu šuma, pa i korištenje prostora općenito. Obnova i rekultivacija tako oštećenih šumskih eko-sustava izuzetno je složen zahvat.

Nova osnova gospodarenja šumama na državnoj razini temelji se na načelu trajnosti i obnovljivosti šumskog resursa, a od posebnog je interesa zaštita područja šuma, te održavanje višenamjenske funkcije šuma – uz korištenje sirovinke funkcije potrebno je koristiti njihovu ekološku i socijalnu funkciju.

Uvidom u mali postotak šumovitosti Međimurja, te poznavajući poremećaje staništa uz rijeku Dravu, možemo utvrditi da šume Međimurja u budućnosti moraju sve više biti u zaštitnoj, rekreacijskoj i turističkoj funkciji. Gustoća naseljenosti, relativnost tla te izgradnja kapitalnih objekata uzroci su velikog smanjenja površina šuma Međimurja.

U pogledu budućeg gospodarenja šuma, osobito se to odnosi na privatne šume, neosporna je potreba izrade programa za njihovo gospodarenje, odnosno provedbu (uređivanja šuma).

Smjernice za provedbu po pojedinim područjima:

- a) Područje Gornjeg Međimurja
 - sve šume (privatne i državne), koje svojim položajem to zaslužuju, potrebno je svrstati u

- zaštitne šume (zaštita tla, vodenih tokova, erozijskih područja)
 - izdvojiti sastojine kao šume s posebnom namjenom na vrijednim lokalitetima, uz ili unutar naselja, za turističke i rekreativne svrhe
 - onemogućiti smanjivanje površina pod šumom
 - obnovu šuma sjemenjača vršiti oplodnim sječama
 - panjače i kulture četinjača nakon čistih sječa obnoviti pošumljivanjem dajući prioritet mješovitim šumama s autohtonim vrstama
 - stare bagremike, sa slabom izbojnom snagom prevoditi konverzijom u vrednije, ekološki stabilnije sastojine (potreba za ogrjevnim drvom zamijenit će potrebe za tehničkim drvom)
- b) Područje uz rijeku Dravu
- narušeni elementi obnove šuma uz Dravu zahtijevaju poseban pristup čovjeka da svojim negativnim utjecajem još više ne naruši staništa
 - potrebno je zadržati zatečeno stanje uz Dravu (u obnovi šuma u ovim prirodnim uvjetima održava se jedino bijela topola), a čovjekov utjecaj dopustiti samo u pomaganju prirodnih sukcesivnih procesa
 - zaštitom područja, održavanjem prirodnih procesa i postupne progresije šumske vegetacije potrebno je stvoriti dublje i hranjivom bogatije profile tla, kako bi na tim područjima u budućnosti opet mogli podizati šume
 - šume uz pojas rijeke Drave proglasiti šumama s posebnom namjenom (svrhovito je da ove šume umjesto gospodarske dobiju općekorisnu funkciju, uz minimalnu intervenciju čovjeka)
 - od promijenjenih fitocenoza treba učiniti stabilnije zajednice, a pošumljivanja provoditi samo na onim terenima koji daju garanciju uspjeha
 - terene na kojima se tek formiraju inicijalne šumske zajednice treba prepustiti prirodnom razvoju
 - ne smije se dopustiti širenje poljoprivrednih površina na štetu šumskih, jer se poljoprivredne kulture ne mogu dulje zadržati na ispranim tlima, koja zahtijevaju stalnu i intenzivnu obradu i gnojdbu
 - čitav inundacijski pojas je vodno dobro (u nadležnosti Hrvatskih voda) pa se u tom pojasu mogu provoditi samo aktivnosti koje su u skladu sa šumskom gospodarskom osnovom, na koju je dana suglasnost Hrvatskih voda.
- c) Područje rijeke Mure
- još uvijek nedirnuti idila rijeke Mure, mjesto je gdje je mogući napredak šuma (gospodarskih i drugih), jer profili uz rijeku Muru obiluju hranjivim tvarima
 - unutar inundacijskog područja još uvijek je mnogo neobrađenih i za poljoprivredu neinteresantnih površina (livade), a to su potencijalna šumska tla, Međimurju uskraćena intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom, za koja je potrebno pronaći modus pošumljivanja (dodjela sadnica, stimulacije), te odrediti zone,

- odnosno razgraničiti poljoprivredno od šumskog zemljišta
 - kod novog pošumljivanja potrebno je, gdje god je to moguće, izbjeći kulture nekih listača, te prednost dati sastojinama hrasta (primjer Murščaka), kao stabilnije i trajnije zajednice, vodeći računa o ekološko – gospodarskim tipovima šuma
- d) Područje između rijeka Mure i Drave
- značajne veće šumske predjele čine šume Dubrava kraj Sivice, Sobočka šuma između Štefanca i Male Subotice, hrastova šuma kod Čukovca, šuma između Kotoribe i Donjeg Vidovca
 - na tom prostoru nalaze se šumske površine uz ili unutar naselja koje je potrebno izdvojiti kao šume s posebnom namjenom

Zaštita postojećih šumskih površina, sprečavanje bilo kakve prenamjene šuma s naglašenom socijalnom i ekonomskom funkcijom, a posebno zaštićenih šuma, cilj je šumskog, a jednako tako i prostornog planiranja. Ono uključuje poticanje ozelenjavanja gradskih, rubnih gradskih i seoskih naselja, rekreativnih, turističkih i radnih zona, u cilju oplemenjivanja krajolika i naselja, te stvaranja kvalitetnih uvjeta života u njima.

Gledajući potrebe gospodarstva Međimurja, jedino područje uz rijeku Muru i područje između Mure i Drave predstavlja povoljne terene za gospodarske šume. Cilj gospodarske šume je proizvodnja drva, ali ona ujedno pruža i sve ostale korisne funkcije šuma. Bit gospodarske šume je u njezinom uređivanju, jer samo uređena pruža optimum svojih funkcija. Dakle, interes Županije trebao bi biti u izradi Programa gospodarenja za privatne šume i njihovo uređivanje.

RACIONALNO GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA

Eksploatacija šljunka i pijeska

Dravsko – murska nizina, pored poljoprivrednih i šumskih površina, u podzemnom sloju obiluje naslagama šljunka i pijeska koje su ujedno vodonosni sloj, što se prostire u značajnim dimenzijama – od Križovca uz Muru prema jugu i jugoistoku.

Prema podacima Hidrogeološke studije (u njoj su pored novih saznanja navedeni rezultati i podaci do sada izvršenih značajnijih geoloških ispitivanja), naslage šljunka i pijeska prostiru se od Križovca - gdje su otvorene i dubine svega nekoliko metara povećavajući se prema jugu i jugoistoku – npr. kod Totovca debljina naslage iznosi 82 m, jugoistočno od Vularije 112 m, da bi južno od Preloga, odnosno u najdubljem dijelu varaždinske depresije, dosegla maksimum od 148 m. Idući dalje nizvodno, debljina šljunčanih naslaga naglo se smanjuje, tako da kod Svete Marije iznosi oko 60 m i već na potezu Kotoriba – Donja Dubrava nije veća od 20 m.

Kvartarni vodonosni kompleks izdužen je paralelno toku Drave, a sastoji se od šljunaka s pijescima vjerojatno donjopleistocenske, te dokazano srednje i gornjopleistocenske starosti. Granulometrijskom analizom kvartarnog šljunka i pijeska ustanovljeni su svi mogući varijeteti šljunka s 25 % pjeskovite komponente preko podjednakih postotaka od šljunkovitih pijesaka u kojima ima 75 % pjeskovite komponente. Šljunak i pjeskoviti šljunak su dominantni. Idući od zapada ka istoku zapaža se regionalna zakonitost postupnog smanjenja zrna u šljuncima.

Murska nizina zaostaje u odnosu na dravsku, kako prostiranjem tako i debljinom šljunkovito-pjeskovitih naslaga. Vodnosni šljunci i pijesci su dijelom pleistocenske starosti a dijelom su vjerojatno stariji. Pojas vodonosnih naslaga uz Muru u Međimurju najuži je između M. Središća i Podturna. Glavninu sedimenata čine slabo sortirani pjeskoviti šljunci. Idući prema istoku promjer zrna opada, tako da kod Podturna nalazimo sitnozrne šljunke u izmjeni s pijeskom. Debljina šljunkovito-pjeskovitih naslaga od Križovca iznosi svega nekoliko metara, kod Miklavca 7,8 m dok na potezu od Križovca do potoka Brodeca raspored vodonosnih naslaga nije poznat. Od Peklenice na zapad do slovenske granice debljina se kreće između 5 i 10 m, a veće debljine odnose se na područje sjeverno od Hlapičine. Najveće debljine u nizvodnom dijelu Mure kreću se kod Goričana oko 40 m.

Kod Domašince se nizine Drave i Mure spajaju tako da su kvartarni šljunci i pijesci raspoređeni u obliku lijevka izduženog u pravcu zapad-istok, tvoreći zajednički vodonosni kompleks. Bliže Muri dominira pijesak, dok je šljunak pretežno manjeg zrna i udjelom je podređen. Prema Dravi udio i promjer zrna šljunka raste.

Povećanjem graditeljskih aktivnosti, proširenjem proizvodnje u građevinskoj industriji, razmjerno se povećavaju i potrebe za šljunkom i pijeskom. Na području Županije registrirano je 30 šljunčara. Samo 8 ih ima odobrenje za eksploataciju šljunka i pijeska prema Zakonu o rudarstvu ili prema Zakonu o vodama, a na 22 mjesta šljunak se vadi ilegalno. Pretpostavlja se da se ukupno godišnje iskopa oko 600 - 700 000 m³ šljunka i pijeska.

Na spomenutom području nalazi se niz napuštenih šljunčara (većih i manjih) – neke od njih obrasla je visoka vegetacija, u nekima se nalazi voda, najviše ih je pretvoreno u divlje odlagalište otpada, a tek nekoliko ih je privedeno korisnoj namjeni i sanirano u svrhu ribnjaka ili rekreacijskih površina.

Eksploatacija šljunka i pijeska bit će i dalje značajna djelatnost vezana uz građevinarstvo, a uz pretpostavku da će potrebe za tom sirovinom biti veće, to će biti značajniji problem određivanja prostora pogodnih za iskop.

Budući da eksploatacija šljunka i pijeska oduzima poljoprivredne površine i ostavlja trajne posljedice u krajoliku, u cilju racionalnog korištenja mineralnih sirovina i prostora potrebno je:

- eksploataciju vršiti na izdašnjim nalazištima koja omogućuju dugotrajnu eksploataciju na većim dubinama

- istovremeno voditi računa o racionalizaciji korištenja prostora, te ograničiti tu djelatnost na one prostore gdje se već vrši eksploatacija, na napuštene, a pogodne prostore za iskop, te na one prostore gdje su ispitivanjima dokazane izdašne zalihe mineralnih sirovina
- voditi računa o sanaciji i budućoj namjeni napuštenog eksploatacijskog polja (ribnjak ili sport i rekreacija na vodi)

Ograničavajući djelatnost iskopa šljunka i pijeska na nekoliko prostora većih dimenzija, omogućilo bi se dugoročnu eksploataciju koja bi mogla podnijeti potrebe građevinske industrije i proizvodnje građevinskih proizvoda. Sanacija tih šljunčara primjerenija je za sportsko-rekreativnu namjenu s pošumljenim i oblikovanim obalama, te će tako formirani prostori činiti novi krajolik.

Eksploatacija gline

Istraživanjem rezervi opekarske gline na glinokopu Šenkovec ustanovljeno je da se naslage do dubine oko 14 m sastoje pretežno od prašinate gline do glinovitog praha unutar kojih su česti glinoviti proslojci centimetarskih do decimetarskih dimenzija. Ispod njih slijede sitnozrnatiji pijesci koji nisu nosioci podzemne vode.

Sadašnje rezerve u eksploatacijskom području Šenkovec osiguravaju korištenje za narednih tridesetak godina.

RACIONALNO GOSPODARENJE VODNIM RESURSIMA

Na području Međimurja s ciljem prostornog izdvajanja vodonosnog horizonta, prikupljeni su i sistematizirani podaci mnoštva strukturnih, pijezometarskih i geomehaničkih bušotina i bunara.

Prema hidrogeološkoj rajonizaciji sjeverne Hrvatske na području Međimurja izdvojene su dvije veće hidrogeološke jedinice:

- brežuljkasto i brdovito područje, izgrađeno od stijena terciarne i kvartarne starosti (unutar te jedinice razlikujemo područje Međimurskih gorica te čakovečki praporni ravnjak)

- ravničarsko područje izgrađeno od kvartarnih naslaga

Ravničarsko područje je s hidrogeološkog stanovništva najznačajnija cjelina u Međimurju a i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, a čini ju nizina Drave i Mure. Debljina naslaga kvartarnih šljunaka i pijesaka koji čine vodonosni sloj povećava se od zapada ka istoku, da bi najveću debljinu dosegla južno od Preloga od 112 m, odnosno u najdubljem dijelu Varaždinske depresije doseže maksimum od 148 m. Kvartarni vodonosni kompleks izdužen je paralelno toku Drave.

Krovinu kvartarnog vodonosnog kompleksa Drave sačinjavaju prah, glina i prašinski pijesak, a debljina krovine kreće se od 0,5 do 4,0 m, a najčešće između 1,0 i 2,0 m. U zapadnom dijelu ove hidrogeološke cjeline krovina često gotovo i nedostaje, tako da se u tankom sloju humusa pojavljuje obilje valutica šljunka. Najčešće se u vertikalnom presjeku krovinskih naslaga ispod humusnog pokrivača debljine oko 0,5 m javlja sloj zaglinjenog šljunka do pijeska koji prema dnu prelazi u šljunke vodonosnog sloja. Veće debljine krovinskih naslaga lokalnog su karaktera i javljaju se u području Čakovca (2 do 2,5 m), kod Ivanovca (do 3 m), Podbresta (3 do 3,5 m), Svete Marije (3 do 4 m) i na području Donjeg Kraljevca (2 do 4 m, iznimno do 6 m).

Hidraulička vodljivost vodonosnog sloja u pravilu je viša u zapadnom nego u istočnim predjelima, a to znači da se najveća transmisivnost prvog šljunčanog sloja može očekivati na području između Vularije i Preloga. Manje vrijednosti u nizini Drave su u krajnjim zapadnim i istočnim te rubnim predjelima.

Danas u Međimurju postoje dva crpilišta – crpilište Nedelišće s većim značajem i većeg kapaciteta i crpilište Prelog. Danas se u Nedelišću crpljenje vode vrši iz 5 bunara ukupne izdašnosti 500 l/s, a u Prelogu 100 l/s. Dominantni element u obnavljanju podzemnih voda je procjeđivanje iz starog korita Drave. Infiltracija oborina će kod većih količina crpljenja imati još manju važnost radi značajnog utjecaja akumulacijskog jezera HE "Čakovec" na veličinu potencijala u tom području.

U sadašnjoj fazi eksploatacije u priljevno područje crpilišta nije uključeno ni jedno od obližnjih naselja. Međutim, pri eksploataciji oko 500 l/s strujne linije će zahvatiti naselja Gornji Hrašćan, Trnovec i Macinec kao i Trnavu, a time i potencijalna zagađenja iz tog prostora. Kvaliteta podzemne vode na ovom crpilištu posljednjih je godina dobra. Uzroci visokih koncentracija nitrata u razdoblju od 1983. – 1989. nisu istraženi. Pretpostavlja se da nitrati u vodi potječu iz gnojenja poljoprivrednog zemljišta koje se nalazi unutar strujnih linija prema crpilištu.

Na vodocrpilištu Prelog danas je u eksploataciji jedan bunar, u obnavljanju podzemnih voda prevladava bočno napajanje iz akumulacije HE "Dubrava", što pozitivno utječe na izdašnost crpilišta. Nedostatak kvalitetne krovine, relativno visoka razina podzemne vode i strujanje prema crpilištu iz pravca Preloga predstavljaju faktore koji mogu pridonijeti potencijalnom zagađenju podzemnih voda. Sada je kvaliteta podzemne vode na crpilištu vrlo dobra, čak i u pogledu sadržaja nitrata.

Daljnja koncepcija razvoja vodoopskrbnog sustava temelji se na eksploataciji podzemnih voda na crpilištu Nedelišće i crpilištu Prelog.

2.1.3. OČUVANJE EKOLOŠKE STABILNOSTI I VRIJEDNIH DIJELOVA OKOLIŠA

Sustavna briga o okolišu mora biti prisutna na svim razinama prostornog planiranja i djelovanja u prostoru. Suvremena načela i standardi zaštite okoliša, te očuvanje vrijednih dijelova okoliša moraju biti dio osnovnih kriterija u procesu planiranja prostora.

Prema PPURH-u, da bi prostorno planiranje bilo učinkovito u smislu zaštite okoliša, prostorni planovi trebaju sadržavati mjere za provođenje zaštite prostora i okoliša, te mjere sanacije, a potrebno je utvrditi polazne okolnosti:

- **Opterećenost i dosadašnja ugroženost prostora, odnosno stupanj očuvanja kvalitete, te prihvatljivi kapaciteti prostora**

Ukupna ljudska djelatnost nije do sada ugrozila ekološku ravnotežu ovog prostora, osim vodotoka. Pored Mure i Drave koje na naše područje dolaze onečišćene do III. kategorije, neki vodotoci pretvoreni su u otvorene kanalizacijske sustave: Trnava, Lateralni kanal, Donji potok u Murskom Središću. Takav način odvodnje otpadnih voda u potpunosti je neprihvatljiv. Izgradnjom uređaja za pročišćavanje bitno će se poboljšati stanje kvalitete vode Trnave, ali ostaju i dalje ekološki ugroženi vodotoci u Šenkovcu, Mihovljanu, Murskom Središću i drugdje.

Koliki je stupanj očuvanosti kvalitete okoliša potrebno je utvrditi nakon izvršenih mjerenja kvalitete osnovnih komponenti okoliša (tla, voda, zraka).

Najveće opterećenje za okoliš (tlo i vode) predstavlja moguće nekontrolirana primjena agrotehničkih sredstava (umjetna gnojiva, herbicidi, pesticidi), koji ne ugrožavaju samo tlo, već i vodotoke - potoke do čijih se obala neposredno nalaze obradive površine, čijim ispiranjem štetne tvari dospjevaju do obala i korita potoka.

Nekontrolirano i neadekvatno odlaganje otpada u velikoj mjeri ugrožava okoliš.

Najveće odlagalište otpada u Županiji, Totovec, smješteno je na napuštenoj šljunčari i propusnom terenu, te bez ikakve tehničke opremljenosti prijeti zagađenju podzemnih voda. Istu ugroženost predstavlja deponija na teritoriju Grada Preloga (smještena u blizini vodozaštitne zone vodocrpilišta), kao i niz ostalih koje se nalaze na neprimjerenom šljunčanom tlu.

Budući da promet na auto-cesti nije uspostavljen u punoj mjeri, pretpostavlja se da auto-cesta nije ni izvor buke u takvoj mjeri da bi se morale poduzeti mjere za njezino sprečavanje. Stoga je u buduću potrebno voditi brigu o razini buke na dionici gdje se auto-cesta približava naselju (Donji Hrašćan), te poduzeti mjere za zaštitu buke.

Zbog velike gustoće naseljenosti, prostor Međimurske županije opterećen je sa 99,32km²

građevinskog područja, što u ukupnoj površini Županije iznosi 13,61 %. Unutar građevinskog područja ne nalazi se samo stanovanje, već se javljaju mali ili veći proizvodni pogoni (unutar poslovnih ili pak stambenih zona), a tradicionalno poljodjelstvo zamjenjuje se suvremenom poljoprivrednom proizvodnjom. Poželjno je da se proizvodni pogoni i kapaciteti smještavaju unutar radnih zona, kako svojom funkcijom ne bi opterećivali zone stanovanja, a u tehnološkom procesu moraju biti primijenjeni standardi o očuvanju i zaštiti okoliša.

- **Stanje, nedostaci i potreba opremljenosti tehničkom infrastrukturom**

Praćenje stanja okoliša vrši se na osnovu mjerenja i praćenja promjena u okolišu uz vođenje posebnih i općih dokumenata (izvješća o stanju okoliša i programa mjera). Na temelju dokumenata moguće je utvrditi vrijednosti i značajke prostora, kao i mogućnosti i ograničenja korištenja prostora.

U Međimurskoj županiji praćenje stanja okoliša provodi se djelomično - sustavno se provodi praćenje kvalitete voda - vodotoka i podzemnih voda, a nepoznati su podaci o stanju kvalitete tla i zraka, pa prema tome nisu stvorene osnove za valorizaciju pojedinih vrijednih dijelova okoliša.

- **Prirodne i stvorene vrijednosti koje treba zaštititi uvođenjem određene kategorije zaštite i planskim mjerama korištenja prostora**

U cilju utvrđivanja prirodnih vrijednosti i kategorija zaštite koju određeni prostor zavređuje, potrebno je izvršiti valorizaciju prirodnih cjelina i prostora Županije, a provedbenim mjerama ovog Plana i planova užeg područja utvrditi način korištenja zaštićenih prostora i njihovih kontaktnih zona.

- **Propisi, sporazumi i konvencije koji vrijede za određeno područje i određeni tip prostora**

Preporuke i smjernice Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, odredbe Zakona o zaštiti prirode i međunarodnih konvencija koje se odnose na zaštićena područja, te preporuke IUCN-a (Svjetska unija za zaštitu prirode) potrebno je uvažiti pri izradi prostorno-planskih dokumenata, posebno u onom segmentu koji određuje korištenje i gospodarenje prostorom.

Cilj u očuvanju ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša Međimurske županije trebao bi biti uspostava sustava praćenja stanja u okolišu i utvrđivanja osjetljivih prostora (radne zone, intenzivno obrađivane poljoprivredne površine, vodene površine i vodotoci, zone zaštite vodocrpilišta). Na osnovu tih rezultata, te primjenom zakona i propisa iz domene zaštite okoliša, moguće je poduzeti mjere za otklanjanje nepovoljnog stanja, utvrditi opterećenost pojedinih lokacija nepovoljnim utjecajima i emisijama ili pak utvrditi osobito vrijedne dijelove okoliša. Navedene ocjene bile bi osnovni kriteriji u određivanju razmještaja planiranih funkcija i djelatnosti i u odabiru budućih tehnologija i zahvata na prostoru Županije.

Stanje kvalitete vodotoka

Stanje kvalitete vode Drave i Mure prati se uzimanjem uzoraka (za postaju Mure kod Goričana, za postaje Drave kod Varaždina i Donje Dubrave), pa ispitivanje vrše ovlaštene laboratoriji (Medicinski centar Varaždin i Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar").

Gornji dio Drave u Hrvatskoj do ušća Mure može se po srednjim godišnjim vrijednostima rezultata ispitivanja standardnih parametara kvalitete vode svrstati u vodotoke II.-III. vrste, što je lošije od propisane II. kategorije iz Uredbe o kategorizaciji vodotoka.

Dio Mure od granice sa Slovenijom do ušća u Dravu može se po srednjim godišnjim vrijednostima standardnih parametara kvalitete vode svrstati u vodotoke III. vrste, a to je lošije od propisane II. kategorije.

Od 1983. godine Ribarski centar iz Zagreba, a kasnije Zoologijski zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, provodi sezonska istraživanja bioloških svojstava vode u sustavima akumulacijskih jezera HE Čakovec i HE Dubrava radi utvrđivanja florističkih, faunističkih i saprobioloških značajki istraživanih lokaliteta, te praćenja sukcesija biocenoza u novoformiranim eko-sustavima nastalim nakon izgradnje tih sustava i praćenja kvalitete vode u linearnim sustavima hidroelektrana.

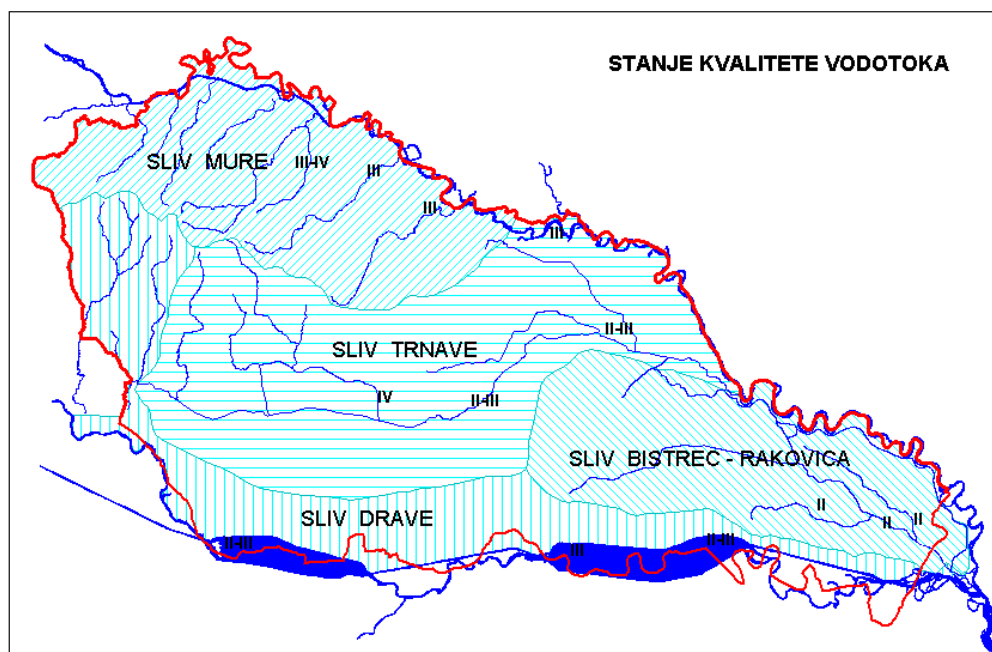
Prema Uredbi o kategorizaciji vodotoka, za sve vodotoke u Međimurju kao granična vrijednost kakvoće vode propisana je II. kategorija, osim Trnave za koju je propisana III. kategorija. Smatra se da je s gledišta zaštite vodotoka takva kategorizacija objektivno propisana, s iznimkom za Trnavu, koja bi nakon izgradnje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda prešla u drugu kategoriju.

Fizikalno-kemijska ispitivanja međimurskih vodotoka pokazuju da je njihova kvaliteta u 1994. godini bila znatno lošija od propisane. Najlošije stanje utvrđeno je u Trnavi iza ušća Lateralnog kanala i na Štrigovskom potoku.

Pored otpadnih voda industrije i pučanstva kakvoću vode međimurskih vodotoka narušavaju i gusto raspoređene poljoprivredne površine koje se najčešće obrađuju do samih njihovih obala, što omogućuje ispiranje gnojiva i pesticida u vodotoke. Uz poljoprivredne površine gornjeg dijela Međimurja vezan je i problem površinske erozije oranica, čije se plodno tlo ispire i taloži u koritima vodotoka i uzrokuje njihovu zamuljenost.

Zbog neriješenih problema sanitarnih odlagališta vodotoci Međimurja često su mjesto za odlaganje različitog otpada, a nerijetko se u njih ubacuje višak neiskorištenih zaštitnih agrotehničkih sredstava i otpadnih voda nastalih ispiranjem poljoprivredne mehanizacije.

Svi ti problemi štetno se odražavaju na biocenoze međimurskih vodotoka, te izazivaju kvalitativno i kvantitativno osiromašenje njihove karakteristične flore i faune. Vodotoci su velikim dijelom izgubili svoju funkciju staništa vodenih biljaka, beskralježnjaka i kralježnjaka tog dijela sliva Mure, a njihovo loše stanje utječe i na samu Muru.

Slika 19

Ugrožene su ribe u retencijama Selnica, Dragoslavec, Jegersek i Šenkovec, koje su osim za zaštitu naselja od poplava, namijenjene za uzgoj ribe, šport i rekreaciju.

U ovo suvremeno doba, opterećeno izrazitom težnjom za ubrzanim razvojem, potrebno je spriječiti zastarjele i za prostor štetne tehnologije, neracionalno trošenje resursa i prostora koji bi donijeli brze učinke, a dugoročno nanijeli štetu okolišu. Cilj prostornog razvoja na državnoj kao i regionalnoj razini je sprečavanje ovakvih nepovoljnih štetnih pojava u prostoru koje bi narušile ekološku ravnotežu i ekološke vrijednosti ovog našeg prostora.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

2.2.1. DEMOGRAFSKI RAZVOJ

Najznačajniji čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora je njegovo stanovništvo. Ono postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa odatle određena sporost u odvijanju demografskih procesa. Na njih djeluju biološki, društveno-gospodarski, kulturno-obrazovni, zdravstveno-socijalni, psihološki, politički, etički i drugi čimbenici. Samo pozitivnim mijenjanjem i djelovanjem na demografske tijekove i obilježja stanovništva, moguće je ostvariti uvjete koji će omogućiti postizavanje pozitivnih promjena i rezultata ili zaustaviti negativna demografska kretanja u razvitku stanovništva nekog prostora.

Demografska slika Hrvatske bitno je i teško narušena, ograničene su mogućnosti biološke revitalizacije stanovništva. U uvjetima njegovog sve većeg starenja očituju se posljedice teške društvene i gospodarske krize (određeni broj stanovnika i nadalje je s boravkom u inozemstvu), velikih stradanja i migracija kao posljedice Domovinskog rata, što sve ostavlja posljedice koje nije jednostavno procijeniti na duži rok.

Prioritetni ciljevi demografskog razvoja Hrvatske, a tako i Međimurske županije, jesu dugoročni i na županijskoj razini se sagledavaju kao smjernice za:

- ublažavanje i ispravljanje negativnih demografskih tendencija, što pretpostavlja osiguranje optimalnog općeg kretanja stanovništva, uključujući povoljniji prirodni priraštaj i zaustavljanje negativnih migracijskih tokova,
- osiguranje ravnomjernijeg razmještaja stanovništva na prostoru Županije,
- stalno poboljšanje strukturnih i ostalih obilježja stanovništva,
- osiguranje uvjeta za pozitivne učinke širenja procesa urbanizacije u svim dijelovima Županije,
- usporenje rasta gradskog stanovništva, s namjerom bržeg rasta stanovništva u općinskim središtima i centralnim naseljima, s ciljem razvoja koncepcije policentričnog razvitka,

- svestrano revitaliziranje demografski najugroženijih i strateški značajnih područja (pogranično područje),

- demografsko obnavljanje ruralnih naselja u svim dijelovima Županije gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti uključujući u to stvarno poboljšanje standarda i kvalitete življenja stanovništva,

- smanjenje interesa, osobito kod mlađeg stanovništva, za odlaskom na rad u inozemstvo i trajno iseljenje, te poticanje povratka hrvatskog stanovništva iz drugih zemalja u domovinu.

Mjerama populacijske politike, kao podrška i usmjerenje prostornog razvitka, trebaju poslužiti smjernice, aktivnosti i mjere u dokumentima *Nacionalni program demografskog razvitka RH, Zakon o obnovi i Zakon o područjima posebne državne skrbi*, koje je izradilo Ministarstvo razvitka i obnove, a donio Sabor '95. i '96. godine.

Na osnovu podataka koji pokazuju kako se kretao broj stanovnika između 1981. i 1991., te obzirom na sve promjene koje su se dogodile nakon toga, buduće demografske promjene u znatnoj mjeri ovisit će o budućem društveno – gospodarskom razvitku i nastavku suvremenih procesa preobrazbe u prostoru Međimurske županije, ali i u širem okruženju. Ima naznaka da će se zadržati pozitivno prirodno kretanje stanovništva. Deagrarizacija u ovom prostoru ne mora imati za posljedicu daljnje iseljavanje stanovništva iz većeg broja naselja, ako se postupno osigura zapošljavanje dotadašnjeg agrarnog stanovništva u novim neagrarnim djelatnostima u ovom području. Uz to treba pribrojiti odgovarajući broj stalno nastanjenih prognanika i izbjeglica u ovom prostoru, te očekivati mogućnost daljnjeg manjeg useljavanja novog i mlađeg stanovništva iz drugih područja, uključujući među njih trajne ili privremene iseljenike u inozemstvu, koji će se vratiti u svoj zavičaj.

Dugoročno gledano, može se prema tome pretpostaviti da će se nastaviti s povećanjem broja stanovnika Međimurja, pa se zato može prognozirati da bi 2015. godine na temelju suvremene stope rasta stanovnika (81-00.) na području Međimurske županije bilo evidentirano oko 134.760 stanovnika.

Prognoza broja stanovništva Međimurske županije po stopi rasta 71/91.

Tabela 49

	BROJ STANOVNIKA					stopa rasta	prognoza stanovništva po stopi rasta			
	1961.	1971.	1981.	1991.	2000.		2001.	2011.	2015.	2021.
ukupno ŽUPANIJA	112073	115660	116822	119866	126243	71/91 0.18	122026	124225	125339	126464
	112073			119866		61/91 0.224		128201	126773	125360
			116822		126243	81/00 0.410		132039	134760	137538
		115660		119866	126243	81/00 0.410		130062		135481
		115660		119866	126243	71/00 0.300				131229

Temelji pretpostavka o promjenama demografskih struktura su u mogućim pozitivnim učincima aktivne populacijske politike i pozitivnog gospodarskog razvitka. Ako do toga dođe može se očekivati zadržavanje povoljnih odnosa među dobnim skupinama stanovništva, zadovoljavajuću aktivnost stanovništva te

sve veće zapošljavanje u tercijarnim i kvartarnim djelatnostima. Očekivane promjene u domaćinstvima trebaju biti u blagom postupnom povećavanju njihovog ukupnog broja pa se zato procjenjuje da bi do 2015. godine mogao porasti njihov broj u Međimurskoj županiji na oko 41.000 domaćinstava.

Broj i prosječna veličina domaćinstava u Međimurskoj županiji, gradovima i općinama

Tabela 50

	broj stalnih stanova		broj domaćinstava			prosječna veličina domaćinstva		
	1981.	1991.	1981.	1991.	2015.	1981.	1991.	2015.
	1	2	3	4	5	6	7	8
ukupno gradovi	11676	13563	12192	13607	16834	3,447	3,281	3,2
ukupno općine	19721	21938	20416	21736	23933	3,664	3,790	3,4
ukupno ŽUPANIJA	31407	35501	32608	35343	40767	3,583	3,594	3,3

Samo primjenom dugoročne aktivne populacijske politike i uslijed toga zadržavanjem pozitivnih prirodnih i migracijskih tokova, uz dužan gospodarski i društveni razvitak, moguće je u dužem vremenskom razdoblju očekivati daljnje pozitivno kretanje ovih dosadašnjih demografskih trendova i procesa u Međimurskoj županiji.

Međimurje je najgušće naseljeni prostor u RH sa 164,3 stanovnika/km², što je gotovo dvostruko od prosjeka RH koji iznosi 85 st/km². Gustoća naseljenosti na prostoru Županije kreće se od 38 do 100 st/km², što karakterizira prostore briježnog područja, 101,00 do 165,00 st/km² pretežito se odnosi na prostor Donjeg Međimurja, dok gustoća od 165 do 400 st/km² karakterizira područje gradova Prelog, M. Središće i prigradskih naselja Čakovca, a najveće gustoće sa 400 – 1000 st/km² bilježe Nedelišće i grad Čakovec.

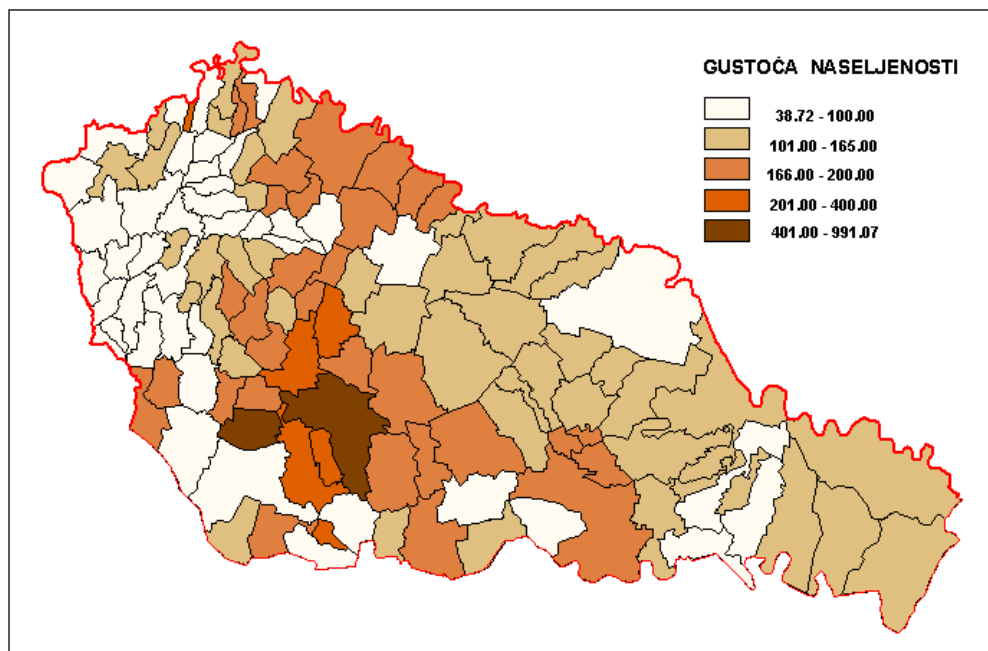
Sagledavajući smjernice demografskog razvoja neosporno je da na razini Županije treba poduzimati mjere kojima će se ublažiti ili zaustaviti postojeći poremećaji i poticati pozitivni utjecaji na demografske tokove.

Jednako značajno potrebno je stvarati uvjete i realizirati pretpostavke za uravnoteženiji razvoj naselja, na liniji policentričnog razvitka, jačanjem sekundarnih centara na osovini urbanizacije Međimurja koja se prostire na pravcima Čakovec – Prelog, Čakovec – Mursko Središće, Čakovec – Štrigova. Ovime se želi osigurati razvoj manjih i srednjih općinskih središta stvaranjem uvjeta života i rada u mjestu stanovanja isključujući migracijske procese prema Čakovcu.

Temeljem demografskih obilježja na prostoru Međimurske županije možemo diferencirati urbana, ruralna i pogranična područja.

Urbana područja predstavljaju prostore gradova i velikih naselja s većom koncentracijom stanovništva, koje je strukturirano prema socio-ekonomskim kriterijima i prema utjecaju na gravitacijski prostor.

Najveće središte je Čakovec koji je samostalno odrediv u gradove veličine od 10 – 30 000 stanovnika, no po svom utjecajnom području radiusa 5 km Strategijom prostornog uređenja RH svrstava se u veće srednje gradove, te sa 37.000 stanovnika pozicionira se

Slika 20

Ciljevi i projekcije na razini Županije

Prvo je potrebno zaustaviti negativne demografske procese u depopulacijskim područjima na prostorima istočnog dijela Međimurja, briježnog i pograničnog prostora, gdje su ti procesi najjači, a u nekim prostorima bilježe se i traju još od 1910. godine.

na 18. mjesto. Cilj je kontrolirati daljnju ekspanziju Čakovca i njegove okolice jer ona proizlazi iz depopulacije ostalih prostora Županije, a napose pograničnih i perifernih prostora.

Službeno su na prostoru Županije još samo dva grada, Prelog i Mursko Središće, koji su u grupi veličine

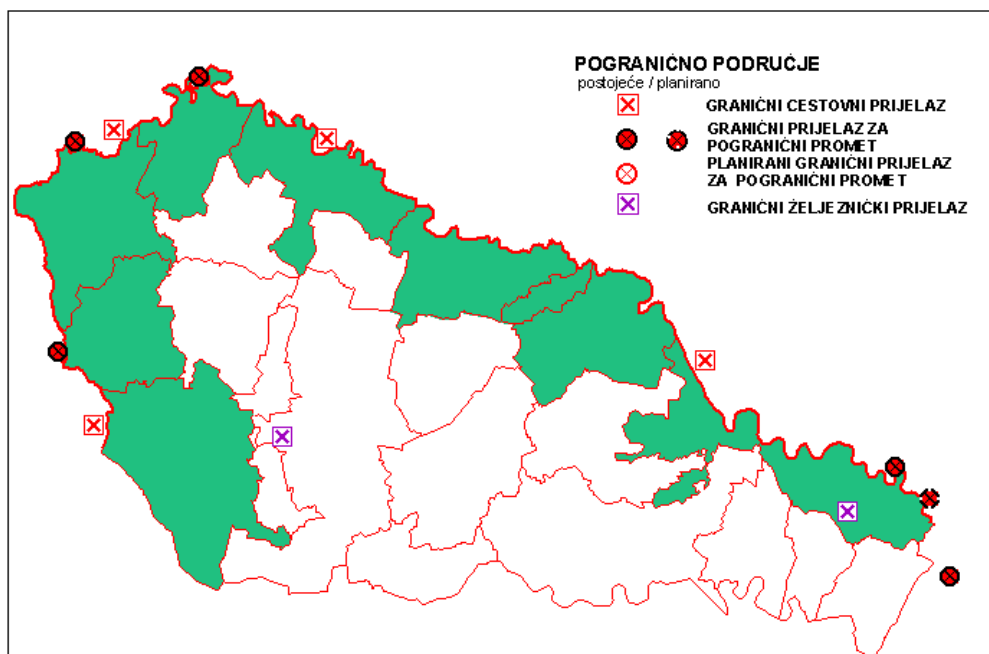
do 5000 stanovnika (4300 i 3330). U ovu skupinu sigurno da se svojim karakteristikama s obilježjima lokalnih i važnijih lokalnih središta svrstavaju i naselja čija veličina prelazi 2.000 stanovnika, te je u njima potrebno svim mjerama poticati formiranje gradskog karaktera naselja, čime se podiže stupanj kvalitete života u njima i njihovoj gravitacijskoj okolici.

Ruralna područja karakterizira velik udio poljoprivrednog stanovništva, uz duže prisustvo depopulacijskih procesa na selu i nekim većim središtima. Ciljevi interveniranja u tom prostoru su usmjereni na poticanje obnove i revitalizacije sela, osiguranje kvalitetne komunalne infrastrukture, dobre međusobne veze sa središtima razvoja, unapređenje društvene infrastrukture, razvijanje i primjenu suvremenih tehnologija u poljodjelstvu, povećanje kvalitete doseganjem kvalitetne marke svojih proizvoda, te osposobljavanje i prestrukturiranje stanovništva u nepoljodjelske djelatnosti obiteljskog poduzetništva u kućnoj radinosti, seoskom turizmu i sl.

Gusta naseljenost i sve bolja razina komunalnog opremanja, uspostavljanjem razgranate mreže komunalnih sustava vodoopskrbe, elektroopskrbe, plinoopskrbe, telekomunikacija, te dobrog prometnog povezivanja, briše se razlika kvalitete rada i života između urbanog i ruralnog područja, pa se vjerujemo približavamo trenutku povratka ili zaustavljanju odlaska iz ruralnih područja u gradove.

Pogranična područja Međimurske županije se razlikuju i diferenciraju u dvije karakteristične grupe. Jedna je prostor briježnog raštrkano naseljenog prostora s malim brojem stanovnika u novonastalom pograničnom prostoru prema Sloveniji. Druga grupa je prostor pograničnog pojasa uz rijeku Muru s izrazito velikim naseljima i općinskim središtima prema Republici Mađarskoj, koji je prostor dugoročno u prošlim vremenima bio bremenit društveno-političkim ograničenjima u razvoju.

I jedan i drugi prostor bilježe, osim grada Murskog Središća, dugogodišnju negativnu populacijsku bilancu, i depopulacijske procese, za koje novom uspostavom međunarodnih odnosa više ne postoje opravdani razlozi, već bi mogli biti poticaj zbližavanja ljudi, povećanja prometa i međusobnog pograničnog povezivanja. Naravno da za sve ovo treba usmjeravati poticajne konkretne mjere države kroz programe razvoja pograničnih područja.

Slika 21

Demografska predviđanja

Proгноza kretanja stanovnika MŽ, gradova i općina po stopi rasta 71/91 i stopi 61/91 i 81/00

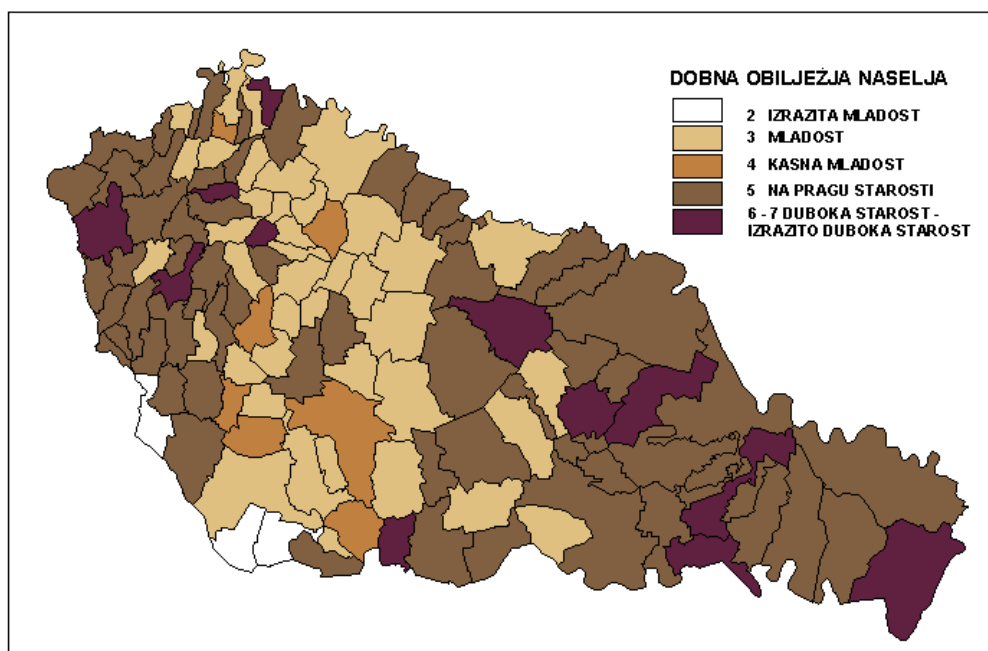
Tabela 51

teritorijalne jedinice	broj stanovnika		stopa rasta 71/91	prog. po 71/91		stopa rasta 61/91	prog. po 61/91		stopa rasta 81/00	prog. po 81/00 od 2000.		prog. po 81/00 od 1991.	
	1991.	2000.		2011.	2021.		2011.	2021.		2011.	2021.	2011.	2021.
ukupno gradovi	75215	48071	0.76	51972	56072	0.798	56680	52347	0.71	5196	55776	51443	55216
ukupno općine	44651	78298	-0.14	73187	72194	-0.074	73569	74114	0.24	80397	82354	78921	80842
ŽUPANIJA	119866	126243	0.18	124225	126464	0.224	128201	125360	0.41	132249	137831	130199	135695

Proгноza broja stanovnika temeljem stope rasta 71/91 i 61/91 nije realna jer je već današnji broj stanovnika nadmašio te prognoze, što je posljedica Domovinskog rata i stalnog doseljavanja stanovništva u Županiju. Suvremena stopa rasta koja obuhvaća period od 81.-2000. god. te u sebi obuhvaća prijeratna kretanja od 81.-91. i utjecaj imigracijskih tokova od 91.-2000., a preslikava ga na naredno razdoblje do 2021. god., ukazuje na daljnji porast broja stanovnika pa ga ovaj Plan prihvaća. Vidljivo je da se ovom prognozom bilježi usporeni rast gradova, a povećava porast broja stanovnika općina, odnosno usporava pad broja stanovnika u depopulacijskim i pograničnim područjima Županije.

Dobna struktura stanovništva Međimurja ukazuje da je Županija na granici između praga starosti i starosti, sa 29 % populacije mlađe od 19 god. i 16 % starije od 60 god. Dobna struktura Međimurja iskazana koeficijentom starenja 0,563 ukazuje na odnos stanovništva starijeg od 60 god. prema populaciji od 0 – 19 god. i manji je od prosječnog za 0,666.

Stanovništvo nekog područja svrstava se prema međusobnom udjelu mladog i starog stanovništva u sedam dobnih tipova od 1-7, tj. od izrazite mladosti (tip 1) do izrazito duboke starosti (tip 7). (autor S. Šterc)

Slika 22

Model razvrstavanja nekog područja po dobnim obilježjima u 7 tipova

Tabela 52

7 TIPOVA STANOVNIŠTVA PO DOBNIM SKUPINAMA				0-19	>60	TIP	OBILJEŽJE
0-19	>60	TIP	OBILJEŽJE	<30	<=15	4	na pragu starosti
>=35	<=8	1	izrazita mladost	<30	>15	5	starost
>=30	<=10	2	mladost	<=25	>=20	6	duboka starost
>30	>10	3	kasna mladost	<=20	>=25	7	izrazito duboka starost

Dobna i spolna struktura i tipologija područja po dobnom obilježju teritorijalne jedinice

Tabela 53

teritorijalna jedinica gradovi - općine	broj stanovni- ka '91.	prosječ. starost	dobne skupine			indeks starenja	dob		tip pod- ručja po dobnom obilježju	spolna struktura		broj žena na 100 muških
			0-19	20-59	>60		0-19	>60		muško	žensko	
			1	2	3		4	5		6	7	
1 Grad ČAKOVEC	29996	34.20	9155	16814	4027	43.99	31	13	3	14609	15387	105
2 Grad M. SREDIŠĆE	6631	34.83	2001	3601	1029	51.42	30	16	3	3277	3354	102
3 Grad PRELOG	8024	36.39	2228	4282	1514	67.95	28	19	5	3969	4055	102
ukupno gradovi	44651	34.69	13384	24697	6570	49.09	30	15	3	21855	22796	104
1 BELICA	3635	37.01	972	1932	731	75.21	27	20	5	1777	1858	105
2 DEKANOVEC	941	35.51	275	505	161	58.55	29	17	5	443	498	112
3 DOMAŠINEC	2590	36.37	695	1437	458	65.90	27	18	5	1268	1322	104
4 D. DUBRAVA	2536	38.21	599	1400	537	89.65	24	21	6	1234	1302	106
5 D. KRALJEVEC	5313	37.02	1390	2888	1035	74.46	26	19	5	2536	2777	110
6 D. VIDOVEC	1756	38.50	328	1140	288	87.80	19	16	5	870	886	102
7 GORIČAN	3221	36.01	928	1694	599	64.55	29	19	5	1585	1636	103
8 G. MIHALJEVEC	2080	36.86	565	1098	417	73.81	27	20	5	1022	1058	104
9 KOTORIBA	3579	37.02	935	1948	696	74.44	26	19	5	1729	1850	107
10 SUBOTICA	5689	35.23	1717	2996	976	56.84	30	17	3	2773	2916	105
11 NEDELIŠĆE	11248	34.08	3518	6174	1556	44.23	31	14	4	5515	5733	104
12 OREHOVICA	3038	36.33	857	1599	582	67.91	28	19	5	1500	1538	103
13 PODTUREN	4663	36.01	1330	2482	851	63.98	29	18	5	2314	2349	102
14 SELNICA	3322	34.29	1042	1789	491	47.12	31	15	3	1690	1632	97
15 STRAHONINEC	2580	33.37	807	1489	284	35.19	31	11	3	1268	1312	103
16 SV. Marija	2601	37.52	695	1330	576	82.88	27	22	5	1242	1359	109
17 SV. JURAJ	5012	34.63	1525	2734	753	49.38	30	15	4	2483	2529	102
18 SV. MARTIN	2987	35.26	889	1598	500	56.24	30	17	5	1476	1511	102
19 ŠENKOVEC	2537	34.60	724	1492	321	44.34	29	13	5	1232	1305	106
20 ŠTRIGOVA	3493	37.08	933	1848	712	76.31	27	20	5	1703	1790	105
21 VRATIŠINEC	2394	34.41	743	1295	356	47.91	31	15	3	1192	1202	101
ukupno općine	75215	35.72	21467	40868	12880	60.00	29	17	5	36852	38363	104
ukupno ŽUPANIJA	119866	35.33	34851	65565	19450	55.81	29	16	5	58663	61203	104

Sagledavajući kroz iskazane indekse starenja, koji predstavljaju odnos stanovništva starijeg od >60 god. i mlađeg <19 god., veća brojčana vrijednost upućuje na stariju populaciju, a smatra se kada je indeks veći od 40 da je populacija ušla u proces starenja

Temeljem iskazanog uočava se da se na prostoru Županije gradovi Čakovec, Mursko Središće te općine Mala Subotica, Selnica, Strahoninec i Vratišinec svrstavaju u područja (tip 3) kasne mladosti, a ostala područja u tipove (4-6) s obilježjem od "na pragu starosti" do "duboke starosti". Ovo ukazuje na potvrdu očekivanog relativno malog porasta stanovništva Županije pa se svi pomaci mogu očekivati jedino u unutarnjoj prestrukturaciji, o kojim procesima treba voditi posebnu pažnju i usmjeravati ih u poželjnim tokovima.

2.2.2. ODABIR PROSTORNE I GOSPODARSKE STRUKTURE

U 1991. godini Hrvatska je imala 4.475 US \$ društvenog proizvoda po stanovniku. U središnjem dijelu Hrvatske ostvarivalo se 1990. godine od 4.778 do 5.347 US \$ po stanovniku, osim Zagreba i velikih gradova, u kojima je stupanj razvijenosti znatno iznad prosjeka.

Nakon dugog vremena dominacije industrije u gospodarstvu, Hrvatska ulazi u razdoblje dominacije tercijarnih djelatnosti. Danas u gospodarstvu Hrvatske tercijarni sektor sudjeluje s 51,8 %. Kontinentalni prostori i dalje su više usmjereni prema poljodjelstvu i industriji, a priobalni prema uslugama. Slične preobrazbe događaju se i u prostoru Međimurske županije, no one se najviše manifestiraju promjenom strukture gospodarstva. Ovo se manifestira rastakanjem velikih tvrtki u granama sekundarnih djelatnosti graditeljstvu, metalna i tekstilna industrija, na malo poduzetnička poduzeća i preorijentacijom na usluge i trgovinu.

Međimursko je gospodarstvo najvećim dijelom koncentrirano u središnjem dijelu u Čakovcu i prigradskim naseljima 52 %, dok se u području Prelog - D. Kraljevec nalazi 6 %, Murskog Središća 4 %, Kotoribe – Donje Dubrave, Goričana, Štrigove i ostatka Županije 38 %. Stanovništvo je također većinom smješteno u središnjem dijelu s tendencijom da se tamo i dalje povećava. Danas u Međimurju 37,25 % stanovnika živi u gradovima (političko-teritorijalnim jedinicama). Gustoća nastanjenosti je gotovo dvostruko veća u gradovima (sa 246 st/km²) nego u općinama (sa 137 st/km²).

Razdoblje do kraja ovog stoljeća, pa i početak 21. stoljeća, predstavlja vrlo složenu etapu u gospodarskom razvitku. Predstoji, kao nužnost kvalitativne strukturne promjene, i veće uključivanje u transformacijske procese svjetskog gospodarstva. Smatra se, da će se revitalizacija gospodarskog razvitka trebati odvijati u dvije faze. Prva faza, do kraja ovog stoljeća, treba predstavljati konsolidaciju gospodarstva, stvaranje uvjeta za postupno ubrzanje efekata, te početak strukturnih promjena. Nakon toga, u sljedećih 20-tak godina, predviđa se kontinuirani dinamični gospodarski rast i realizacija daljnjih bitnih strukturnih promjena u pravcu uključivanja u gospodarske i tehnološke transformacije svjetskog gospodarskog sustava.

Utvrđivanje, ocjena stanja i promjene osnovne strukture međimurskog gospodarstva:

- Potrebno je izgraditi i uspješno razvijati međunarodno konkurentno gospodarstvo, te povećati gospodarske učinke u zemlji i povezanosti s europskim gospodarskim razvojnim tokovima, koja počiva na optimalnom korištenju svojih

komparativnih prednosti, na odgovarajućim prirodnim vrijednostima, ljudskom potencijalu.

- Potrebno je temeljiti svoj gospodarski razvitak na bržem razvitku nekih gospodarskih djelatnosti. U izboru osnovnih pravaca razvitka prednost se daje onim djelatnostima kod kojih raspoloživi resursi, tržišni uvjeti i tehnički napredak omogućavaju brži razvitak.

- Ima dosta poljodjelskog zemljišta - obradivih i pašnjačkih površina 49.605 ha, pa na 100 hektara poljodjelskog zemljišta dolazi 252 stanovnika, što je zbog velike gustoće naseljenosti nepovoljnije od hrvatskog prosjeka 148 stanovnika na 100 ha, pa to upućuje na korištenje poljoprivrednog zemljišta pored ratarskih i povrtlarskih kultura, i na voćarsku i vinogradarsko-vinsku proizvodnju. Osnovna orijentacija zbog specifičnih uvjeta geologije i hidrogeologije prostora Županije, te zaštite podzemnog rezervoara pitke vode treba biti usmjerenje poljoprivrede na proizvodnju zdrave hrane.

- Od poljodjelstva živi 13.984 ili 11,2 % stanovnika, dok je ono glavno zanimanje za 10.015 ili 8,0 % radno aktivnih stanovnika, što je precijenjeno, jer se među njima nalazi i oko 20 % osoba starijih od 65 godina. Poljodjelstvo nije više veliko izvoriste radne snage, niti transfer stanovništva iz poljodjelskih područja više ozbiljnije pritišće urbanizaciju.

- Poljodjelstvo stvara 13 % društvenog proizvoda Hrvatske, dok poljodjelstvo i prehrambena industrija sudjeluju s 8 % u hrvatskom izvozu.

- Za 10 - 15 godina normalnog razvoja poljodjelstvo u gospodarskoj strukturi Hrvatske moralo bi poprimiti današnju strukturu razvijenih zemalja Europe. Za to moraju sazrijeti uvjeti zemljišno posjedovne strukture (na ukupno 345.163 čestice dolazi 94.929 posjednika ili 3,6 čestica po posjedniku), zakonodavstvo o poljoprivrednom zemljištu (nasljeđivanje), poticaji za intenzivnu proizvodnju na velikom posjedu ili proizvodnji zdrave hrane povrtlarskih kultura na manjim posjedima.

- Industrija prestaje biti najvažnija i povlaštena grana gospodarstva u Hrvatskoj. Udio prerađivačke industrije iznosi u narodnom dohotku Hrvatske 30 %, zaposlenosti 21 % i izvozu 91 %. Do sada je industrija bila prekomjerno koncentrirana u nekoliko većih gradova.

- Hrvatska industrija osjetno zaostaje u proizvodnosti i zato je manje konkurentna na svjetskom tržištu. Zato strateško pitanje nije kako pojačati poziciju hrvatske industrije u strukturi gospodarstva, već kako industriju učiniti proizvodnijom i konkurentnijom. Napredak hrvatske

industrije podrazumijeva nabavku moderne tehnologije, uvođenje učinkovite organizacije, dobro rukovođenje i osvajanje novih tržišta, te je u tu svrhu neophodno privatizirati industriju i privući inozemne investitore, što istovjetno važi i za Međimursku županiju.

- U gospodarskoj strukturi prednost u razvijanju trebaju imati one industrije koje koriste komparativne prednosti: položaj, prirodne resurse (sirovine), sposobne radnike, tržište, kapital, tradiciju, znanje i drugo. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti da se kod otvaranja prema europskim udruživanjima i stupanja u integrativne procese ne otvore uvjeti za import starih i onečišćavajućih tehnologija, kojih se razvijeni svijet želi osloboditi.

- Hrvatska zbog svog položaja i obilježja pomorske i primorske zemlje europskog Mediterana ima prednost u razvijanju dviju velikih gospodarskih orijentacija: turističkog i pomorskog gospodarstva, koje uveliko ovisi o proizvodnji i opskrbi zdravom hranom i iz našeg područja.

- Hrvatska ima odlične uvjete za razvoj turizma mediteranskog tipa, koji se zasebno izdvaja kao strukturna značajka i daje mu se prednost ispred drugih razvojnih opcija. Godine 1980. Hrvatska je ugostila 4,5 % turista europskog Mediterana i sudjelovala s 2,3 % u deviznom priljevu tog turističkog područja, najvećeg u svijetu. Za iznadprosječni razvoj turizma ne postoje ozbiljnije tržišne zapreke, a prirodni resursi Hrvatskog jadranskog primorja (ali i drugih hrvatskih krajeva u unutrašnjosti zemlje) omogućuju stvaranje veće i raznovrsnije turističke ponude, u što se i Međimurska županija može svrstati svojom ponudom. Moraju se rješavati infrastrukturni problemi, osigurati i provoditi svekolika zaštita okoliša i krajolika, primjenjivati specifična rješenja pri svakoj turističkoj investiciji posebno vodeći računa o ograničavajućim demografskim čimbenicima, brižno upravljati turističkim resursima i tako stvarati preduvjete za uspješan razvitak turizma.

ŠUMARSTVO

- Obzirom na mali udio šumskih površina u ukupnoj površini Međimurske županije, te njihovog smanjenja potapanjem pod akumulacijsko jezero od posebnog je interesa zaštita šuma, te održavanje njihove višenamjenske funkcije.
- Na području županije valja u najvećoj mjeri koristiti ekološku i socijalnu funkciju šuma, a sve uništene šumske ili neobrađive površine valja obnoviti pošumljivanjem.

POLJODJELSTVO

- Osnovni cilj politike u poljodjelstvu je razvijanje suvremenog, djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva, te ostvarivanje poljodjelskih

proizvoda na način da se u najvećoj mjeri zaštite prirodni potencijali zemlje.

- Obzirom da će poljodjelstvo i dalje biti jedna od značajnih gospodarskih grana, te zbog rastuće potražnje za zemljištem valja štiti vrijedna obradiva zemljišta od moguće nekontrolirane izgradnje. Stoga treba u najvećoj mogućoj mjeri čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, a trenutačno neobrađene i zapuštene poljodjelske površine privesti njihovoj svrsi.

- Poticati i provoditi komasaciju i melioraciju poljoprivrednog zemljišta, uz primjenu modela očuvanja i zaštite krajolika, a tehničkih rješenja bliskih prirodi.

INDUSTRIJA

- Prostorni razmještaj proizvodnih kapaciteta temeljiti na uspostavljanju široke mreže manjih i raznolikih proizvodnih jedinica i daljnjem razvoju već formiranih i planiranih većih i složenih gospodarskih cjelina u Čakovcu i razvojnim centrima Prelogu, Murskom Središću, Donjem Kraljevcu, Kotoribi i središtima u kojima za to budu iskazani uvjeti i potrebe, a koje su od posebnog značenja za područje cijele Županije.

- Locirati i odrediti tip i veličinu proizvodnih kapaciteta u sklopu zona mješovitih namjena (pretežito poslovnih) u lokalnim središtima, a na čitavom području osigurati uvjete za poticanje obiteljskog poduzetništva.

EKSPLOATACIJA MINERALNIH SIROVINA

- Obzirom na značajnu izgradnju velikih prometnih sustava (autocesta) u neposrednoj blizini javlja se povećana potreba za otvaranjem eksploatacijskih polja šljunka i pijeska. Kako se ove eksploatacije pojavljuju upravo na dijelu koji je osjetljiv obzirom na krajobrazne vrijednosti, vrijedno poljoprivredno zemljište i rezerve podzemne kvalitetne vode, nužno je najstrožim mjerama spriječiti nekontroliranu daljnju eksploataciju, a postojeća polja sanirati.

TURIZAM

- Snažnije afirmirati razvitak seoskog turizma, uspostavom vinskih cesta, organiziranim i međusobno koordiniranim aktivnostima.
- Razvoj turizma integrirati s revitalizacijom kulturnog identiteta (stari grad), kulturni spomenici.
- Turistički aktivirati područja zaštićenog krajolika, kao atraktivnog prostora, ali na način prihvatljiv opterećenju okoliša (vrijedni dijelovi prirodne baštine), uz Muru.
- Afirmirati lovstvo i ribolovstvo, te ostale športske aktivnosti (vođeni športovi i kupališta) u sklopu turističke ponude.

Planirati biciklističke staze u Međimurju kao nastavak europskih biciklističkih putova.

2.2.3. RAZVOJ NASELJA, DRUŠTVENE, PROMETNE I OSTALE INFRASTRUKTURE

2.2.3.1. RAZVOJ NASELJA

Kako je poznato, gradovi se od seoskih naselja razlikuju po veličini, funkcijama, izgledu, načinu života stanovništva, kao i drugim obilježjima. U svijetu postoje različiti načini izdvajanja gradskih od ostalih naselja. U većini zemalja u tu svrhu koriste se modeli s kombinacijom više varijabli i parametara.

Za potrebe utvrđivanja stupnja i dinamike urbanizacije nužno je izdvojiti gradska od ostalih naselja. Ovom prilikom naselja će se najprije diferencirati u tri kategorije: **gradska** (urbana), **prijelazna** (urbanizirana) i **seoska** (ruralna) naselja. U diferenciranju će se poslužiti modelima s nekoliko varijabli i parametara.

TIPOVI NASELJA

Gradska naselja

U Hrvatskoj se u posljednje vrijeme u izdvajanju gradova primjenjivao upravni princip. Prema njemu općinske uprave (vijeća) su status grada na svojem teritoriju dodjeljivale po vlastitom nahođenju. To je razlog da će se za razne potrebe gradove izdvojiti korištenjem adekvatnih obilježja.

Model izdvajanja gradskih naselja ima četiri međuzavisne varijable. Jedna varijabla je broj stanovnika naselja (veličina), a tri su socio-ekonomskog karaktera. Parametri njihove međuzavisnosti dobiveni su korelacijskom analizom (tab. Model izdvajanja gradskih naselja Republike Hrvatske 1991. godine).

Model izdvajanja gradskih naselja Republike Hrvatske 1991. godine Tabela 54

Veličina naselja (broj stanovnika)	% poljodjelskog od ukupnog stanovništva	% radnika u mjestu stanovanja	% domaćinstava bez poljodjelskog gospodarstva
2.000 - 4.999	10 % i manje	50 % i više	50 % i više
5.000 - 9.999	10 % i manje	50 % i više	-
10.000 i više	-	-	-

Prema izvršenim analizama gradsko naselje u Hrvatskoj može biti ono naselje koje ima 2.000 ili više stanovnika, te da pored toga zadovoljava i druge kriterije. Udio poljodjelskog stanovništva u takvom naselju mora biti ispod prosjeka Republike Hrvatske, tj. ispod 10 %, te da barem 50 % njegovog aktivnog stanovništva radi u naselju.

Tom metodologijom izdvajaju se u Međimurskoj županiji kao priznata gradska naselja: Čakovec, Mursko Središće, Prelog, a pored njih naselje Kotoriba te prigradska naselja s gradskim obilježjima Nedelišće, Ivanovec, Pribislavec, Strahoninec i Šenkovec.

Broj i veličina gradskih naselja u Međimurskoj županiji 1991. godine Tabela 55

Veličina gradskih naselja prema broju stanovnika	Gradska naselja		Stanovništvo	
	Broj	%	Broj	%
2.000 - 4.999	8	88.89	25317	61.28
5.000 - 9.999				
10.000 - 19.999	1	11.11	15999	38.72
UKUPNO	9	100,0	41316	100,0

Prijelazna ili urbanizirana naselja su ona koja su doživjela određeni stupanj socio-ekonomske i druge preobrazbe, te po svojim obilježjima predstavljaju, kako im ime govori, prijelaz između gradskih i seoskih naselja. S obzirom da je urbanizacija agens njihove preobrazbe, te da ona postupno poprimaju gradska obilježja, nazivaju se i urbaniziranim naseljima. U njima se zapravo miješaju elementi i funkcije gradskog i seoskog načina života. Intenzitet preobrazbe ovisi o deagrarizaciji takvih naselja. U njima, dakle, 50 % aktivnog stanovništva radi izvan vlastitih posjeda, a udio poljodjelskog stanovništva iznosi ispod 20 %. Na temelju toga može se zaključiti da u tim naseljima, sociološki gledano, prevladava gradski način života. Ovo znači da će socio-ekonomske promjene slijediti i druge promjene u naselju, kao što su izgradnja kuća, uređenje naselja, podizanje druge infrastrukture i sl. S obzirom da su fizionomske i funkcionalne promjene uvjetovane socio-ekonomskim, one su najčešće kasnije vidljive u naselju. S planerskog aspekta gledano, ovo saznanje može biti od praktične vrijednosti, jer se neke promjene mogu regulirati planskim instrumentima.

Urbanizirana naselja podijeljena su u dva stupnja: jače i slabije urbanizirana.

Urbanizacija seoskih naselja ovisi o mogućnostima zapošljavanja, te zbog toga ima selektivni karakter. Najizraženija je oko gradova, odnosno centara rada.

Model izdvajanja urbaniziranih naselja Republike Hrvatske 1991. godine Tabela 56

Stupanj urbaniziranosti	% poljodjelskog stanovništva	% radnika od aktivnog stanovništva
Jači	10,0 i manje	75,0 i više
Slabiji	10,1 - 20,0	50,0 i više

Navedeni model u kojem se do varijabli navedenih dvaju parametara došlo korelacijskom analizom, omogućuju izdvajanje i gradaciju **urbaniziranih naselja** u dva stupnja: **jači** i **slabiji**.

Tipovi naselja prema stupnju urbanizacije - socio-ekonomskoj preobrazbi '91. godine

Tabela 57

Tip naselja	Broj naselja u		% od svih naselja	
	Hrvat-skoj	Međi-murju	Hrvat-skoj	Međi-murju
Urbana	117	9	1,7	7,2
Jače urbanizirana	1880	60	28,1	48
Slabije urbanizirana	1590	37	23,8	29,6
Ruralna	3105	19	46,4	15,2
UKUPNO:	6692	125	100	100

Na prostoru Međimurske županije 1991. godine bilo je 125 samostalnih statistički iskazanih naselja, da bi 1995. godine došlo do izdvajanja naselja Celine dijelom iz Sivice, a dijelom iz Gornjeg Kraljevca, naselja Leskovec iz Štrigove i naselja Slemenice iz Mačkovca, te sada Županija broji 128 naselja, no kako statistički ova naselja nisu bila obrađivana za njih se u analizama ne iskazuju podaci, već se i nadalje vode uz matična naselja.

Većina naselja Međimurske županije prema iskazanim kriterijima spada u red prijelaznih ili urbaniziranih naselja, a čitavo Međimurje bi po tom kriteriju spadalo u jače urbanizirano područje, jer postotak aktivnog stanovništva koje radi izvan svog posjeda iznosi 79,2 %, a poljodjelskog stanovništva u ukupnom iznosi 7 %.

Seoska - ruralna naselja - u Hrvatskoj ih je još uvijek 3.105 ili 46,4 % naselja ima izraziti agrarni karakter, dok se u Međimurskoj županiji izdvajaju svega 19 od 125 naselja na temelju iskazanih kriterija kao seoska, među kojima se zbog velikog udjela poljodjelskog stanovništva nalazi i općinsko središte Orehovica. Ona, dakle, nisu doživjela značajnije preobrazbe. Međutim, treba imati u vidu da će i ona doživljavati izvjesne promjene. Neka će se urbanizirati, a neka će jačati svoj agrarni karakter. Za očekivati je da će seoska naselja s većim mogućnostima agrarnog gospodarenja zadržati svoj ruralni karakter, dakako, s adekvatnom modernizacijom života i rada u njemu. Takve pojave također je poželjno planskim mjerama poticati i usmjeravati.

Stupanj urbanizacije

Stupanj urbanizacije ovom prilikom mjerit će se postotnim udjelom gradskog u ukupnom stanovništvu.

Model diferenciranja općina i gradova prema stupnju socio-ekonomske preobrazbe '91. g.

Tabela 58

POLJODJELSKO STANOVNIŠTVO %	ZAPOSLENO STANOVNIŠTVO %	
	OPĆINA/GRAD > x RH	OPĆINA/GRAD < x RH
OPĆINA/GRAD < x RH	1 urbani	2 jače urbaniziran
OPĆINA/GRAD > x RH	3 slabije urbaniziran	4 ruralni tip

U ovom modelu koriste se dvije relevantne varijable socio-ekonomskog diferenciranja. To su udio poljodjelskog stanovništva s parametrom $x = 9,1$ %, te udio zaposlenog stanovništva s parametrom $x = 73,6$ %.

Odnos parametara poljoprivrednog i zaposlenog stanovništva, koji utječu na tip urbaniziranosti i broj općina i gradova, po pojedinim tipovima urbaniziranosti, vidi se iz tabele 55.

Broj i udio općina i gradova prema stupnju socio-ekonomske preobrazbe '91. g.

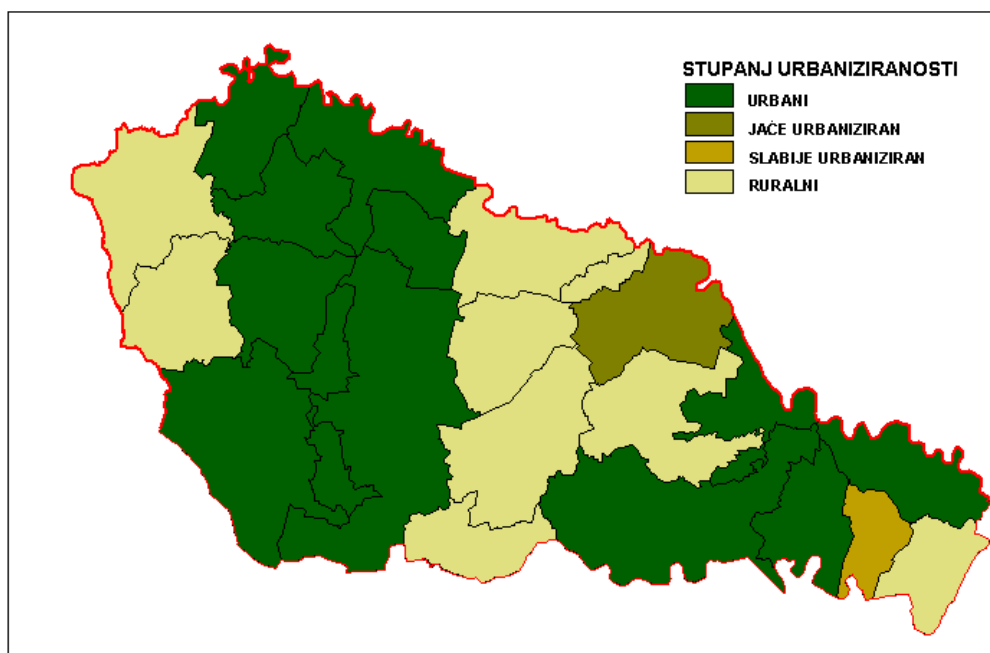
Tabela 59

Tip općina i gradova	Odnos parametara		Broj općina i gradova		% od ukupno grad. i opć.	
	% poljodjelnog stanovništva P	% zaposlenog stanovništva Z	RH	MŽ	RH	MŽ
1 urbani	$P < 9,1$;	$Z > 73,6$	198	13	40,6	54,17
2 jače urbaniziran	$P < 9,1$;	$Z < 73,6$	17	1	3,5	4,17
3 slabije urbaniziran	$P > 9,1$;	$Z > 73,6$	58	1	11,9	4,17
4 ruralni	$P > 9,1$;	$Z < 73,6$	215	9	44,0	37,50
	UKUPNO:		488	24	100,	100,0

Odnos parametara i broj općina i gradova po pojedinim tipovima urbanizacije

Tabela 60

teritorijalna jedinica	stupanj urbanizacije	aktivno stanovništvo u zemlji					međuovisnost aktivnog stanovništva u zemlji							poljoprivred od ukupnog u %	domaćinst. bez/ dom. s poljoprivr. u %
		ukupno aktivno I + II + III + IV	I primarni sektor	II sekundarni sektor	III tercijarni sektor	IV kvartarni sektor	II + III + IV sektor	III + IV sektor	I/ ukupno aktivno u %	II/ ukupno aktivno u %	III + IV/ ukupno aktivno u %	II + III + IV/ ukupno aktivno u %			
gradovi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Grad ČAKOVEC	1	12365	739	5735	2749	2696	11180	5445	6.0	46.4	44	90.4	2.5	170.8	
Grad M. SREDIŠĆE	1	2112	190	1251	364	238	1853	602	9.0	59.2	28.5	87.7	2.9	55.2	
Grad PRELOG	1	3292	721	1486	697	274	2457	971	21.9	45.1	29.5	74.6	9.0	45.5	
ukupno gradovi	1	17769	1650	8472	3810	3208	15490	7018	9.3	47.7	39.5	87.2	3.7	115.6	
opć. BELICA	4	1449	431	426	445	110	981	555	29.7	29.4	38.3	67.7	11.9	26.7	
opć. DEKANOVEC	4	353	109	77	107	32	216	139	21.8	39.4	61.2	11.6	11.6	15.0	
opć. DOMAŠINEC	2	711	199	221	209	49	479	258	28.0	31.1	36.3	67.4	7.7	27.4	
opć. D. DUBRAVA	4	1121	386	277	259	73	609	332	34.4	24.7	29.6	54.3	15.2	43.3	
opć. D. KRALJEVEC	4	2041	577	773	426	185	1384	611	28.3	37.9	29.9	67.8	10.9	33.4	
opć. D. VIDOVEC	3	746	176	269	241	41	551	282	23.6	36.1	37.8	73.9	10.0	25.2	
opć. GORIČAN	1	998	59	637	173	70	880	243	5.9	63.8	24.3	88.2	1.8	27.0	
opć. G. MIHALJEVEC	4	920	495	221	117	48	386	165	53.8	24	17.9	42.0	23.8	18.7	
opć. KOTORIBA	1	1241	99	658	308	105	1071	413	8.0	53	33.3	86.3	2.8	102.7	
opć. M. SUBOTICA	4	2592	1030	767	638	476	1881	1114	39.7	29.6	43	72.6	18.1	35.1	
opć. NEDELIŠĆE	1	4629	335	2271	1352	487	4110	1839	7.2	49.1	39.7	88.8	3.0	61.4	
opć. OREHOVICA	4	974	409	195	277	76	548	353	42.0	20	36.2	56.3	13.5	41.6	
opć. PODTUREN	4	1722	607	594	313	107	1014	420	35.2	34.5	24.4	58.9	13.0	27.9	
opć. SELNICA	1	1054	201	473	237	89	799	326	19.1	44.9	30.9	75.8	6.1	29.1	
opć. STRAHONINEC	1	1110	40	526	319	145	990	464	3.6	47.2	41.8	89.2	1.6	89.7	
opć. SV. MARIJA	1	1030	200	429	280	67	776	347	19.4	41.7	33.7	75.3	7.7	34.4	
opć. SV. JURAJ	1	1894	235	913	476	179	1568	655	12.4	48.2	34.6	82.8	4.7	41.3	
opć. SV. MARTIN	1	851	98	438	174	80	692	254	11.5	51.5	29.8	81.3	3.3	24.9	
opć. ŠENKOVEC	1	1100	59	588	246	163	997	409	5.4	53.5	37.2	90.6	2.3	119.1	
opć. ŠTRIGOVA	4	1493	550	376	422	83	881	505	36.8	25.2	33.8	59.0	15.7	22.4	
opć. VRATIŠINEC	1	873	143	428	218	52	698	270	16.4	49	30.9	80.0	6.0	28.5	
ukupno općine	1	28902	6438	11557	7237	2717	21511	9954	22.3	40.0	34.4	74.4	8.6	41.3	
ukupno ŽUPANIJA	1	46671	8088	20029	11047	5925	37001	16972	17.3	42.9	36.4	79.3	6.7	62.9	

Slika 23

Prigradska urbanizirana područja nastaju, kako im ime govori, oko gradskih naselja zahvaljujući zapošljavanju stanovništva u gradu i dnevnim migracijama. Njihova veličina i oblik ovise o funkciji rada grada, mogućnostima dnevnog migriranja, socio-ekonomskim prilikama u okolicama itd.

U Međimurskoj županiji izdvaja se Čakovec, čiji je utjecaj znatan na formiranje socio-ekonomske strukture prigradskih naselja koja su gotovo sjedinjena sa samim Čakovcem.

Međugradska urbanizirana područja protežu se duž prometnica između dva ili više centara rada. Njihov razvoj omogućen je dnevnim migracijama zahvaljujući prometnim vezama. Ovakva urbanizirana područja protežu se od Zagreba prema Sisku, Varaždinu, Jastrebarskom, Kutini i Krapini.

Ovakva urbanizirana područja u slučaju međugradskog odnosa Varaždina i Čakovca dosežu konurbacijski odnos koji prerasta u stvaranje dvojnog grada što u planskim dokumentima treba respektirati. Ovo urbanizacijsko područje proteže se i dalje od Čakovca prema Murskom Središću, te Prelogu.

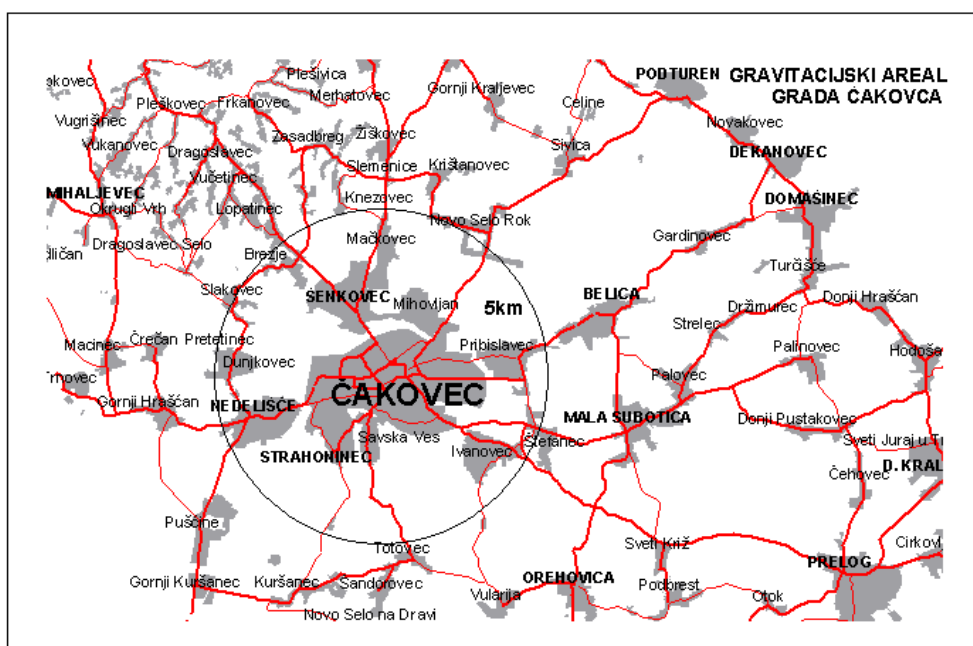
Samostalna urbanizirana područja razvila su se izvan gradskih područja, mahom oko manjih centara rada. Čine ih obično nekoliko urbaniziranih naselja. Na području Županije to se izražava na prostoru naselja Donja Dubrava - Kotoriba - Donji Vidovec, a česta je pojava fizičkog sjedinjenja područja naselja kao Hemuševac - Draškovec, potez naselja uz Muru okupljenih oko Svetog Martina na Muri od Marofa do Čestijanca, Domašinec - Turčišće, Donji Pustakovec - Sveti Juraj u Trnju, Totovec - Novo selo na Dravi, Kuršanec - Šandorovec, Dunjkovec - Pretetinec.

Grupe naselja po veličini u Međimurskoj županiji Tabela 61

	broj naselja		ukupan broj stanovnika u grupi naselja		prosječna veličina naselja u grupi	
	broj	%	broj	%	prosjeak grupe	% od prosj. nas. MŽ 959
	1	2	3	4	5	6
do 100 st.	2	1,6	176	0,15	88	9,18
101-500 st.	57	45,6	17005	14,19	298	31,07
501-1000 st.	34	27,2	24871	20,75	732	76,33
ukupno do 1000 st.	93	74,4	42052	35,08	452	47,13
1001-2000 st.	19	15,2	25974	21,67	1367	142,54
2001-5000 st.	12	9,6	35841	29,90	2987	311,47
5001-20000 st.	1	0,8	15999	13,35	15999	1668,3
UKUPNO	125	100,0	119866	100,0	959	959=100%

Osnovni strateški ciljevi urbanog razvoja

- Odrediti optimalni stupanj urbanizacije (urbane i razvojne transformacije naselja i prostora) Županije primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti, a na osnovu kompleksnih faktora definiranih analitički i spoznajno iz svih sfera uvjetovanosti na promatrani proces.
- Jačati sustav središnjih naselja koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu Županije, u funkciji ravnomjernog razvitka. To znači uspostavu centara policentričnog razvoja koji se ostvaruje takvom alokacijom investicija u proizvodne i infrastrukturne objekte koji pridonose razvitku manjih urbanih i razvojnih središta u žarišta razvoja.

Slika 24

- Zaustaviti daljnji ubrzani rast grada Čakovca koji u kružnom području '91. broji 35466 stanovnika ili u gravitacijskom arealu od 5 km na tom području živi oko 38300 stanovnika. Stanje 2000. je promijenjeno te u kružnom području živi oko 38000 stanovnika, a u gravitacijskom arealu od 5 km

41100, što predstavlja 1/3 stanovništva Županije. Na tom prostoru teritorijalno se isprepliće 6 općina, osam samostalnih naselja, od čega su tri sjedišta općina.

Kretanje broja stanovnika Čakovca u kružnom gravitacijskom području r=5km

Tabela 62

naselje	BROJ STANOVNIKA				stopa rasta 71/91	prognoza po stopi 71/91		stopa rasta 81/00	prognoza po stopi 81/00 od 2000.		prognoza po stopi 81/00 od 1991.	
	1971.	1981.	1991.	2000.		2011.	2021.		2011.	2021.	2011.	2021.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ČAKOVEC	11773	14706	15999	17058	1.55	21742	25346	0,78	18588	20098	18703	20222
IVANOVEC	1860	2015	2111	2314	0.63	2396	2552	0,73	2507	2696	2442	2626
MAČKOVEC	833	1413	1535	1401	0,88	1999	1831	0,81	1531	1660	1804	1955
MIHOVLJAN	1287	950	1098	1230	1,39	1662	1447	1,37	1428	1636	1441	1651
NOVO SELO ROK	1113	1271	1443	1602	1.31	1871	2130	1,23	1832	2069	1841	2082
PRIBISLAVEC	2354	2568	2746	3104	0.77	3203	3460	1,00	3464	3827	3352	3704
SAVSKA VES	905	1162	1238	1302	1.58	1694	1981	0,00	1391	1476	1395	1482
STRAHONINEC	1821	2260	2580	2904	1.76	3655	4351	1,33	3358	3831	3359	3833
ŠENKOVEC	1568	1773	2161	2404	1.62	2978	3496	1,62	2867	3366	2977	3495
NEDELIŠĆE	3741	4192	4535	4744	0.97	5498	6053	0,65	5096	5439	5166	5513
grad ČAKOVEC	27255	32310	35446	38063	1.32	46099	52571	0,87	42062	46098	42480	46561
ŠTEFANEC	781	791	807	811	0.16	834	848	0,13	823	834	828	839
DUNJKOVEC	728	800	850	959	0.78	992	1072	0,96	1065	1172	1029	1132
PRETETINEC	489	489	506	546	0.17	524	533	0,58	582	612	568	602
BREZJE	473	476	680	725	1.83	978	1172	2,27	928	1196	4066	1335
grad ČAKOVEC	29726	34866	38289	41104	1.27	49319	55973	0,87	45460	49912	45971	50469

- Uređenjem i organizacijom prigradskog prometa (ceste i željeznica) Čakovca ublažiti doseljavanje okolnog stanovništva u grad. Smanjiti dosadašnji vrlo visoki postotak dnevnih migranata otvaranjem mogućnosti za zapošljavanje u domicilnim naseljima ili drugim središtima, te time smanjiti veću stopu doseljenja u Čakovec. Ukoliko bi se zadržala dosadašnja stopa rasta, kako je iskazano u tabeli, došlo bi do neravnoteže odnosa stanovništva Čakovca i njegove okolice, koji bi 2021. iznosio po stopi 71/91 gotovo 45 % od ukupnog stanovništva Županije, dok bi po suvremenoj stopi rasta 81/00 taj broj iznosio svega 36 %.

- Temeljem pokazatelja utvrditi kriterije i mjere za racionalno planiranje prostornih obuhvata građevinska područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima.

- Usmjeravati i poticati razvoj grada Preloga u mreži gradova koji broje 5000 stanovnika, a Mursko Središće i općinska središta veličine preko 2000 stanovnika, kao inicijalna žarišta povećanog komunalnog stambenog standarda, gospodarskih aktivnosti i razvijenim funkcijama usluga kulturnih i kvartarnih djelatnosti, kako bi se uspostavio ravnomjerniji razvoj čitave Županije.

- Obnoviti povijesna središta gradova i središnjih naselja kao mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture, kvartarnih djelatnosti i stanovanja.

- Istražiti problematiku pograničnih predjela, gdje i u manjim naseljima treba razvijati odgovarajuće funkcije, vodeći računa o njihovu velikom značenju u obrani i samozaštiti. Posebno treba poticati i koristiti komparativne prednosti u suradnji i povezivanju pograničnih naselja na rijekama, kao što su Mursko Središće - Lendava, Kotoriba - Murakeresztur, Goričan - Letenje, a uz kopnenu granicu Štrigova - Ljutomer i Trnovec - Središće ob Dravi.

2.2.3.2. RAZVOJ DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE

Društvene djelatnosti kao sadržaji javnog interesa, svrstavaju se u više temeljnih skupina središnjih uslužnih funkcija prema njihovim glavnim svojstvima, čine ih niz objekata i ustanova s područja kao što su: uprava, pravosuđe, udruge građana, političke stranke i druge organizacije, vjerske zajednice, prosvjeta, školstvo i znanost, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i šport.

Kako se većina institucija društvenih djelatnosti razvija u okviru pojedinih naselja, to je i njihova sistematizacija, razvoj i hijerarhijsko ustrojstvo u uskoj svezi s razinom razmatranja razvitka sustava prostornog planiranja.

Procjenjuje se da je na teritoriju Međimurske županije uspostavljena mreža društvene infrastrukture na način da pokriva sav teritorij, što osigurava solidnu osnovu za daljnji razvoj, kako društvenih djelatnosti tako i socijalnog razvitka u cijelosti. Sukladno razvoju urbanizacije, odnosno razmjerno gravitacijskom utjecaju potrebno je predvidjeti jačanje razvoja i podizanja razine društvene infrastrukture, kako u samom Čakovcu, gradovima Prelog i Mursko Središće, tako i u ostalim općinskim središtima, a poglavito onima koja se ističu kao razvojna središta.

PROSVJETA

Predškolski odgoj

Mreža ustanova predškolskog odgoja u posljednjih dvadesetak godina sve se više proširuje od prvih ustanova u gradu Čakovcu, što je uvjetovano prestrukturiranjem seoskih naselja u urbanizirana i smanjenjem udjela poljoprivrednog stanovništva.

Potrebno je razvijati daljnje proširenje mreže ustanova predškolskog odgoja, prvenstveno u onim općinskim središtima u kojima su one izostale, kao i u onim naseljima koje imaju potpunu osnovnu školu, uz koje, kao i u područnim školama, nužno djeluje program predškolskog odgoja "mala škola" koja obuhvaća predpolaznike prvih razreda.

Potrebno je omogućiti i poticati razvijanje alternativnih programa predškolskog odgoja, kroz stimulaciju otvaranja privatnih vrtića, napose u manjim sredinama.

Osnovno obrazovanje

Mreža ustanova s područja osnovnog obrazovanja intenzivnije se formira i upotpunjuje pred dvadesetak godina, zahvaljujući specifičnom načinu financiranja izgradnje objekata – dugogodišnjim doprinosom iz plaća građana. Rezultat je dugogodišnjeg izgradnje sustava osnovnih škola što danas postoji vrlo dobra mreža tih ustanova, koje su elementarne i vrlo važne u formiranju društvenog standarda stanovnika Međimurja. U okviru sustava osnovnog obrazovanja u Čakovcu djeluje i Centar za odgoj i obrazovanje djece s poteškoćama u razvoju.

Kroz poticanje razvoja osnovnog obrazovanja podiže se stupanj prosvijećenosti stanovništva, što je osnovni preduvjet općeg napretka sredine. Ciljanim razvojem mreže područnih škola i podizanjem njihovih standarda potrebno je osigurati još bolje uvjete, naročito u prostorima briježnog dijela Županije, gdje specifičnost raspršenih naselja udaljuje korisnike od škole, što globalno ima za posljedicu opadanje daljnjeg interesa za školovanje.

Daljnji uvjeti provođenja osnovnog obrazovanja neprekidno se unapređuju, a znatni pomoci ostvaruju se osiguranjem kvalitetnih pratećih sadržaja, pogotovo izgradnjom sportskih školskih dvorana, koje su često i polivalentni objekti s višenamjenskim korištenjem. Izvan sustava obaveznog osnovnog obrazovanja djeluje i Osnovna umjetnička škola – glazbena u Čakovcu.

Daljnji razvoj osnovnog obrazovanja treba težiti za uspostavom cjelodnevnog boravka djece u školama, što je ponajprije potrebno ostvariti za djecu nižih razrednih odjeljenja. To znači da i nadalje treba razvijati mrežu škola izgradnjom novih ili zadržavanjem i preuređenjem postojećih škola.

Potrebno je razvijati uvjete za moguće uvođenje alternativnih programa i otvaranje novih privatnih škola osnovnog obrazovanja i dopunskog obrazovanja u većim razvojnim središtima.

Srednje obrazovanje

Na području županije koncentracija srednjeg školstva je u gradu Čakovcu, gdje su utemeljene srednje škole gimnazija, ekonomskog, graditeljskog, gospodarskog, tehničkog i obrtničkog usmjerenja.

Očekuje se daljnji razvoj srednjeg školstva s uspostavom srednjih škola u gradovima Prelog s usmjerenjem na gospodarstvo i Mursko Središće s odjelima opće gimnazije.

Dopunsko obrazovanje

Izvan sustava djeluje Pučko otvoreno učilište u Čakovcu, kao dopunsko obrazovna ustanova za odrasle te učenje stranih jezika za sve uzraste. Djelovanje Pučkog otvorenog učilišta ne bi se smjelo ograničiti samo na Čakovec i na dopunsko obrazovanje za stjecanje zanimanja, već bi kao ustanova u kojoj se proširuje obrazovanje, u kojoj se organiziraju kreativne aktivnosti svih dobnih i obrazovnih skupina stanovnika, trebalo djelovati prvenstveno u gradovima Prelog i M. Središće, a i u ostalim razvojnim središtima.

Visoko obrazovanje

Od visokoškolskih ustanova u Čakovcu djeluje na tradiciji učiteljske škole utemeljene 1879. godine Visoka učiteljska škola Čakovec i novo uspostavljena Visoka poslovna škola – centar Čakovec u sastavu Zagrebačkog veleučilišta.

Potrebno je voditi pojačanu brigu o školovanju visokoobrazovanih kadrova, kroz mjere studentskog kreditiranja, kojima lokalna samouprava osigurava potrebne kadrove izvorno iz lokalnog stanovništva za potrebe razvoja svoga područja.

KULTURA

Poticanje kulturnih djelatnosti manifestira se kao rezultat stanja gospodarskih aktivnosti i općeg stanja duha. Osnovne aktivnosti zaštite, očuvanja i prezentiranja kulturne baštine provode se kroz rad Muzeja Međimurja uz poticanje otvaranja muzejskih područnih odjela. U suradnji s jedinicama lokalne samouprave i državnih institucija vodi se skrb o zaštiti spomenika kulture, koja je najistaknutija u sakralnim objektima i posebno vrijednom spomeniku Starom gradu Čakovca.

Centar za kulturu Čakovec osnovni je nositelj scenskog kulturno-umjetničkog života, od djelovanja Kazališno-umjetničke družine Pinklec do visoko rangirane Škole animiranog filma (ŠAF-a), s tradicionalnim Majskim muzičkim memorijalom Josipa Štolcera Slavenskog, koji se proširuje na izložbenu djelatnost. Na prostoru Županije najrasprostranjenije kulturno-umjetničke aktivnosti, čije djelovanje treba njegovati i poticati, su brojni ogranci kulturno-umjetničkih društava koji gaje izvorni folklor i međimursku popijevku, uz scenske amaterske skupine koje održavaju živućim narodne običaje.

Institucije knjižnica i čitaonica, od kojih je najveća Gradska knjižnica i čitaonica Čakovec, pored knjižnica i čitaonica u Prelogu, Murskom Središću, Kotoribi, Goričanu i Donjoj Dubravi, potrebno je poticati širenjem mreže u većim općinskim središtima.

ŠPORT

Značenje športa kao istaknute društvene aktivnosti prvenstveno mlađe populacije važno je razvijati stvaranjem boljih uvjeta i unapređenjem novih sadržaja čija aktivnost se proteže kroz cijelu godinu. Značajno poboljšanje usmjereno je na izgradnju sportskih školskih dvorana, a posebno je potrebno istaknuti kupališni kompleks zatvorenih bazena u Čakovcu, čime su stvoreni uvjeti učenja i bavljenja plivačkim sportovima. Mreža sportskih objekata je rasprostranjena i sastoji se od najmasovnijeg nogometa, malih sportova do specijaliziranih sportova kao što su motosportovi i jahanje.

ZDRAVSTVO

Zdravstvena zaštita obuhvaća sustav državnih, skupnih i individualnih mjera za unapređenje, čuvanje i vraćanje zdravlja.

Načela kojima se provodi zdravstvena zaštita građana u Županiji temelje se na sveobuhvatnosti, kontinuiranosti, dostupnosti i cjelovitom pristupu u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, a specijalnom pristupu u specijalističko-konzilijarnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti. Sveobuhvatnost zdravstvene zaštite uključuje sve građane Republike Hrvatske u odgovarajuće mjere zdravstvene zaštite.

Zdravstvena djelatnost obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini.

Mreža ustanova s područja zdravstvene zaštite intenzivnije se formira i upotpunjuje pred dvadesetak godina, zahvaljujući specifičnom načinu financiranja izgradnje objekata – dugogodišnjim doprinosom iz plaća građana, izgrađeni su županijska bolnica, dom zdravlja i znatan dio ambulanti.

Primarna razina obuhvaća: djelatnost opće medicine, školsku medicinu, higijensko-epidemiološku zaštitu, zubozdravstvenu zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, medicinu rada, primarnu zaštitu žena i djece, te ljekarničku djelatnost. Zdravstvene ustanove na primarnoj razini su: domovi zdravlja, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, ustanove za zdravstvenu njegu u kući i ljekarne.

Sekundarna razina obuhvaća: specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu i bolničku zdravstvenu zaštitu. Zdravstvene ustanove na sekundarnoj razini su: poliklinike, bolnice - opće i specijalne i lječilišta, od čega u Čakovcu postoji županijska bolnica.

Tercijarna razina obuhvaća: najsloženije oblike zdravstvene zaštite iz specijalističkih djelatnosti, znanstveno-istraživački rad i izvođenje nastave na fakultetima zdravstvenog usmjerenja, a može se djelomično obavljati i u zdravstvenim ustanovama na primarnoj i sekundarnoj razini.

Tabela 63

TEMELJNE SKUPINE SREDIŠNJIH ZDRAVSTVENIH USLUŽNIH FUNKCIJA				
SREDIŠTE REPUBLIKE	SREDIŠTE MAKROREGIJE (Zagreb, Osijek, Rijeka i Split)	SREDIŠTE REGIJE - ŽUPANIJE	SREDIŠTE MIKROREGIJE - OSTALA SREDIŠTA OPĆINA	LOKALNO SREDIŠTE
1.	2.	3.	4.	5.
- Više velikih općih i specijaliziranih bolnica i klinika - Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija	- Opća i klinička bolnica - Specijalna bolnica - Dom zdravlja - Ljekarna	- Opća bolnica - Dom zdravlja - Ljekarna - Područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje	- Specijalna bolnica - Dom zdravlja - Ljekarna - Ispostava Područ. ureda Hrvatskog zavoda za zdravst. osiguranje	- (Dom zdravlja) - Ambulanta

SOCIJALNA SKRB I RAD

Zakonom o ustanovama, ustanove socijalne skrbi postale su javne ustanove, tj. osnivačka prava ima Republika Hrvatska, a izvršava ih Ministarstvo rada i socijalne skrbi, Sektor socijalne skrbi. Ministarstvo rada i socijalne skrbi nema ustrojenih područnih jedinica.

Ustanove socijalne skrbi na području Županije su domovi umirovljenika, dom za zbrinjavanje starijih i retardiranih osoba u Orehovici te nekoliko novoformiranih privatnih ustanova za zbrinjavanje starijih osoba.

Jedan od najvećih problema svih kategorija ustanova socijalne skrbi je nedostatak smještajnih kapaciteta, što se naročito odnosi na ustanove koje zbrinjavaju starije osobe, osobe otežane pokretljivosti i duševno bolesne i mentalno retardirane osobe koje adekvatnu skrb ne mogu dobiti u obitelji.

U domeni zaštite djece bez roditeljskog staranja, koja se smještavaju u domove za djecu i mladež, osnovna smjernica je organiziranje skrbi kroz manje dječje domove, odnosno tzv. obiteljske zajednice, kako bi im se pružili uvjeti za rast i razvoj najbližiji onima u obitelji.

UPRAVA, LOKALNA SAMOUPRAVA I SUDSTVO

Uspostavom teritorijalnog ustrojstva Županije i njenom podjelom na jedinice lokalne uprave i samouprave gradove i općine, Međimurska županija podijeljena je na 3 grada i 21 općinu.

Uprava:

Poslove državne uprave u Županiji obavljaju županijski uredi, ispostave državnih ministarstava i inspekcije:

Ministarstvo unutarnjih poslova – Policijska uprava međimurska i Vatrogasna policija,

Ministarstvo obrane – Uprava za obranu,

Ministarstvo financija – Financijska policija, Porezna uprava,

Carinarnica Koprivnica - Carinska ispostava Čakovec,

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje – Područni ured Čakovec,

Republički fond mirovinsko-invalidskog osiguranja – Područna služba Varaždin – Ispostava Čakovec,

Zavod za zapošljavanje – Područna služba Čakovec,

Zavod za platni promet Čakovec,

Hrvatske ceste Zagreb, Ispostava Varaždin, Nadcestarija Čakovec,

Hrvatske šume Zagreb, Uprava šuma Koprivnica, Radna jedinica "Šumarija" Čakovec,

a poslove **lokalne samouprave** obavljaju upravni odjeli.

Sudstvo:

U sudbenom ustrojstvu uspostavljen je Županijski sud u Čakovcu, uz općinske sudove u Čakovcu i Prelogu.

Pravosudna tijela na razini Županije su:

Županijsko državno odvjetništvo

Državno pravobraniteljstvo Međimurske županije

Općinsko državno odvjetništvo

Prekršajni sud u Čakovcu

Prekršajni sud u Prelogu

2.2.3.3. RAZVOJ PROMETNE I OSTALE INFRASTRUKTURE

PROMETNI SUSTAV

Razvojna politika prometa temelji se na strateškim ciljevima koji se postižu primjerenim vrednovanjem geoprometnog položaja Županije u odnosu na mrežu glavnih prometnih koridora države i njihovog uključivanja u mrežu europskih koridora. Na razini Županije to znači osigurati kvalitetno međusobno prometno povezivanje pojedinih dijelova prostora i njihovo uključivanje u ukupni prometni sustav, prvenstveno podizanjem kvalitete i sigurnosti, vodeći računa o specifičnostima prostora i njegove zaštite.

Cestovni promet

Postojeće trase državnih cesta u Međimurskoj županiji ne zadovoljavaju tehničkim elementima - prolaze velikim dijelom kroz naselja, naročito otežano kroz gradove Čakovec, Prelog i Mursko Središće i naselja Nedelišće, Mala Subotica i Donja Dubrava, kojima prolazi kroz samo središte.

Iz tog razloga kao prvi strateški cilj planirana je i u programe uvrštena izgradnja južne zaobilaznice grada Čakovca, a zajedno s njom naznačen je i pravac trase brze prometnice od spoja auto-ceste kod Sv. Križa do graničnog prijelaza Trnovec.

Kao drugi strateški cilj potrebno je osigurati koridore prolaza državnih cesta D20 kao brze ceste spoj sa Čakovcem, odnosno njegove južne obilaznice s osiguranim odvojkom kraka prema Varaždinu koji se novim mostom preko Drave nadovezuje na sustav brzih prometnica Varaždinske županije i odvojkom prema graničnom prijelazu Trnovec D 208 kao sjeverna obilaznica Nedelišća, koji se na prostoru graničnog prijelaza Trnovec sjedinjuje sa željezničkim prometom i cestovnim prometom Slovenije.

Treći strateški cilj je osigurati koridor prolaza državne ceste D209 kao spoj Graničnog prijelaza Mursko Središće (granica Republike Slovenije) - Čakovec - čvor na auto-cesti Čakovec kod Svetog Križa.

Ukupna dužina županijskih cesta na prostoru Međimurja iznosi 262,4 km. Realizacija novih trasa teći će etapno, i to tako da će se u konceptu trase nove brze prometnice u I. etapi izvesti dionica obilaznice Čakovca i sjeverne obilaznice Nedelišća do graničnog prijelaza Trnovec.

Mreža lokalnih cesta na prostoru Međimurja obuhvaća 50 trasa cesta u ukupnoj dužini od 202,3 km, kojom je ostvarena dobra povezanost svih naselja i centara u Međimurju, a svega nekoliko naselja u briježnom prostoru nije direktno povezano kategoriziranim cestama.

Ukupna dužina svih kategoriziranih cesta iznosi 476,4 km.

Smjernice:

- otpočeti izradu dokumentacije za brzu prometnicu Sv. Križ - Trnovec s primarnom etapom realizacije južne obilaznice Čakovca i sjeverne obilaznice Nedelišća do graničnog prijelaza Trnovec,
- na trasi auto-ceste izgraditi novi čvor - Turčišće,
- u cilju razvoja i unapređenja cestovnog prometa potrebno je raditi na podizanju sustava mreže državnih cesta prekategoriizacijom županijskih u državne ceste:
 - Goričan – Čakovec – paralelna cesta s auto-cestom
 - Čakovec – Štrigova – GP Banfi
 - GP Bukovje – Hodošan - Draškovec
- poboljšati tehničke karakteristike i standarde cesta na svim državnim cestama,
- modernizirati i korigirati loše tehničke elemente na magistralnim pravcima i postojećim regionalnim i lokalnim prometnicama uz uspostavu pješačkih traka kroz naselja, a na dionicama s intenzivnijim biciklističkim prometom predvidjeti posebne biciklističke putove, naročito na prilazima gradovima i povezivanju većih naselja,
- osigurati i omogućiti dodatno povezivanje naselja radi veće fleksibilnosti i sigurnosti funkcioniranja prometa u svim uvjetima (povezivanje obilaznicom Preloga državne ceste Čakovec - D. Dubrava s budućom županijskom cestom uz Dravu, a na lokalnoj razini iskazuje se potreba za povezivanjem Kotoribe – Goričana i Slakovca sa Šenkovcem),
- osigurati i omogućiti cestovno povezivanje – alternativno preko željezničkog mosta Kotoribe s Murakereszturom – Nagykanizsom u Mađarskoj,
- za izgradnju pratećih sadržaja uz kategorizirane ceste koji se mogu graditi u javnom pojasu ceste kao što su: cestarske kuće, stacionari, skladišta i odlagališta za potrebe cestarskih službi, benzinske postaje, servisi, parkirališta, odmorišta i sl. potrebno je osigurati uvjete kroz projektnu dokumentaciju ceste,
- samo na ulazima/izlazima u gradove Čakovec, Prelog i Mursko Središće, te čvoru auto-ceste Čakovec na prostorima izvan granica građevinskog područja, a izvan pojasa ceste potrebno je kroz prostorne planove uređenja gradova i općina definirati prostore povoljne za izgradnju pratećih

sadržaja, kao što su restorani prenoćišta i kamionska parkirališta.

Željeznički promet

Prva željeznička pruga u zemlji bila je pruga Kotoriba - Čakovec - Pragersko, izgrađena 1860. godine. To je i danas glavni magistralni pravac srednje i istočne Europe prema sjevernojadranskim lukama i Padskoj dolini.

Čakovec je željezničko raskrižje pravaca željezničkih pruga – pravca prema Varaždinu i Zagrebu i pravca prema M. Središću i Republici Sloveniji (Lendava). Željeznička pruga Čakovec - Varaždin - Zagreb je željeznička pruga I. reda koja uglavnom bilježi veliki putnički promet i na kojoj prometuju međunarodni putnički vlakovi.

Lokalni pravac željezničke pruge Čakovec - M. Središće - R. Slovenija sveden je na lokalne veličine putničkog i teretnog prometa.

Smjernice:

Željeznički promet zadržava postojeće pravce, a potrebno je:

- poboljšati povezivanje Čakovca sa Zagrebom novim koridorom, a u općoj orijentaciji svjetskog trenda preusmjerenja brzog i sigurnog putničkog prometa na željeznicu, potrebno je sagledati mogućnosti preseljenja putničkog kolodvora u Čakovcu na sjevernu stranu u kontaktnom prostoru s gradskom jezgrom,
- poticati korištenje željeznice planiranjem radnih zona i očuvanjem datih mogućnosti, u današnjim potrebama, a naročito za one potrebe koje će se u budućnosti aktivirati, u razvojnim središtima uz željeznicu kao što su Čakovec, Mala Subotica, Donji Kraljevec, Kotoriba i Mursko Središće ne odustajući od pruženih potencijala koji su možda trenutnim stanjem zapostavljeni,
- zadržati prugu II. reda Čakovec – Mursko Središće.

Zračni promet

Zračna luka Čakovec, smještena na prostoru između Pribislavca i Belice, s pristanišnom zgradom, pristaništem i travnatom poletno-sletnom stazom dužine 800 m, u sklopu koje povremeno djeluje padobranska škola i vrše se trenažni letovi pilota. Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđa se mogućnost njenog svrstavanja u zračne luke 2C kategorije.

U cilju osiguravanja prostornih uvjeta za razvoj nužno je osigurati postojeći slobodni raspoloživi prostor za potrebe budućeg razvitka zračne luke Čakovec u kategoriju 2C, čime se ona uklapa u mrežu zrakoplovnih luka Hrvatske, koja je podijeljena na primarne, sekundarne i tercijarne, kojom bi bio prekriven čitav teritorij Hrvatske u potpunosti, naročito kada se ta mreža upotpuni u priobalju i otocima.

Telekomunikacije

Telekomunikacijski sustav veza brzo se mijenja, razvija i znatno raste njegova uloga u razvitku postindustrijskog društva, kako na prostoru Hrvatske, tako i u Međimurskoj županiji. U posljednje vrijeme uslijedila je njegova snažna izgradnja, a uspostavljanjem novih donedavno neslučenih tehnologija došlo je do značajnog povećanja kapaciteta prinosa. Ovo je rezultiralo rekonstrukcijom postojeće mreže i uspostavljanjem novih digitalnih TC-a pa je omogućen priključak na telefoniju na čitavom teritoriju Županije, što je od posebne strateške važnosti. Dobra uspostava telekomunikacijskih sustava u pograničnom području i u ruralnom prostoru pridonosi sigurnosti i podizanju kvalitete života stanovništva.

Nove tehnologije mrežnog bežičnog komuniciranja razvijanjem globalnog sustava mobilnog komuniciranja omogućuju bolju pokrivenost ukupnog područja Županije.

Uz već navedene mreže CRONET, MOBITEL i VIPNET, moramo spomenuti da je u radu još jedna mreža bežičnog komuniciranja, a to je ERMES sustav, tj. paging sustav koji omogućuje slanje alfanumeričkih poruka. U sustavu GSM CRONET moguće je uspostaviti korisnički odnos na dva načina – pretplatnički odnos (plaćanje pretplate i ostvarenih impulsa) i SIMPA korisnika (korisnik telefonira na račun impulsa na kartici, bez pretplate).

VODNO GOSPODARSTVO

Korištenje voda

Korištenje voda dio je upravljanja vodnim resursima u ukupnom okolišu. Osnovna čovjekova potreba za vodom je osiguranje dovoljne količine zdrave vode za piće, industrijsku proizvodnju, higijenske i komunalne potrebe, te se zahtjevi za velikom količinom vode sve to više povećavaju. Povećanjem potrošnje vode povećavaju se i zagađenja, smanjuju se zalihe zdrave vode, što sve upućuje na učinkovitiju zaštitu i gospodarenje vodama.

Vode se koriste i kao energetski potencijal, kao sredstvo za navodnjavanje zemljišta u sušnim periodima ili ocjeđivanje. Vodene površine koriste se u gospodarske svrhe za uzgoj riba, ugodni su i trajno privlačan prostor za odmor, sport i rekreaciju, obitavalište su i okupljalište svih životinjskih vrsta te omogućuju komunikaciju i plovidbu. Vode svojim štetnim djelovanjem ugrožavaju životnu sredinu plavljenjem ili stihijskim razaranjem pa se često od njih treba štiti, što se sve obuhvaća u kompleksnoj djelatnosti vodnog gospodarstva.

Velik dio Međimurske županije sačinjava dravsko - murska nizina s već prije opisanim karakteristikama, među kojima je najznačajnija velika debljina vodonosnog sloja. Budući da velike rezerve i kvaliteta pitke vode ovog vodonosnog prostora nadilaze regionalni značaj, potrebno je uvesti koncept "održivog" gospodarenja vodama, kao i upravljanja sustavom

vodoopskrbe. Na čitavom nizinskom aluvijalnom prostoru Županije, a osobito u zaštitnim zonama izvorišta, mora se posvetiti puna pozornost kako bi se očuvala kvaliteta vode, pa zahtijeva poseban režim u gospodarenju prostorom:

- za prometnu namjenu
- za poljoprivrednu namjenu
- za industrijsku i stambenu namjenu u izgrađenim zonama

Režim korištenja prostora za prometnu i poljoprivrednu namjenu treba podrediti mjerama zaštite prostora:

- iz zona zaštite vodocrpilišta potrebno je isključiti primjenu agrotehničkih sredstava koja opterećuju tlo i podzemlje, što se posebno odnosi na korištenje prostora pod intenzivnom obradom (voćnjaci u Nedelišću i Prelogu)
- pri realizaciji prometnica, na dionicama velike propusnosti pokrovnog sloja, primijeniti takva tehnička rješenja koja će spriječiti negativna djelovanja na tlo i podzemlje

Posebna zaštita spomenutog područja u izgrađenim zonama primijenit će se realizacijom nužno potrebne odvodnje otpadnih voda stambenih i radnih zona uz izgradnju uređaja za pročišćavanje prije ispuštanja u vodotoke.

Vodoopskrba

Polazni je stav i cilj razvojnog programa vodoopskrbe da svaki stanovnik Međimurske županije treba u doglednoj budućnosti biti opskrbljen dovoljnim količinama kvalitetne pitke vode. Osim toga, vodoopskrbni sustavi moraju podmiriti i sve gospodarske potrebe koje proizlaze iz sadašnjih djelatnosti i iz planova razvoja.

Pokrivenost prostora vodoopskrbnim sustavom je cca 90 % ukupnog stanovništva, te je po predviđenoj dinamici širenja mreže dovedena pitka voda u sva naselja Međimurja.

U narednom razdoblju bitno je raditi na ostvarenju ciljeva koji osiguravaju trajno, sigurno i kvalitetno opskrbljivanje vodom, održavanje i povećanje kapaciteta crpljenja, kao i osiguranju vodocrpilišta od bilo kojih utjecaja koji bi mogli poremetiti kvalitetu vode i njihovu izdašnost.

Smjernice:

- Povećati sigurnost opskrbljivanja pitkom vodom iz vodoopskrbnog sustava proširenjem kapaciteta vodocrpilišta.
- Izgradnjom novih vodosprema osigurati sigurno opskrbljivanje, gdje se za to iskazuju potrebe i tehničke mogućnosti dopuštaju.
- Trajno raditi na praćenju kvalitete vode, zaštititi njenih izvorišta, održavanje i unapređivanje sustava cjevovoda i uređaja, poticati racionalno korištenje.
- Iskorištenje izgrađenih kapaciteta mreže priključivanjem svih domaćinstava.

Odvodnja

Grad Čakovec jedini u Međimurskoj županiji ima izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Postojeća kanalizacija mješovitog sustava (skuplja fekalne i oborinske vode) pokriva gotovo 100 % teritorij grada. Otpadne vode svih korisnika koji su na nju spojeni dovode se na uređaj za pročišćavanje. Uređaj je u probnom pogonu od 1998. godine, a od 1999. u trajnom pogonu.

U izradi je jedinstvena Studija odvodnje Međimurja, kojom će se odrediti optimalni način odvodnje otpadnih i oborinskih voda, promatrano sa stanovišta primjenjivih sustava. Cilj je pronaći i primijeniti tehnička rješenja koja će se prilagoditi pravilima struke s mogućom etapnom izgradnjom, koje proizlaze iz konkretnih prilika na terenu, iz kojih slijede uvjetovane veličine za definiciju potrebnog stupnja i načina pročišćavanja.

Smjernice:

- Cilj je ubrzati gradnju kolektora i mjesne kanalizacijske mreže u prstenu naselja oko Čakovca povezujući ih na čakovečki uređaj za pročišćavanje otpadnih voda.
- U ostalim gradovima, velikim naseljima ili grupama naselja izgraditi lokalne sustave kanalizacije uz obaveznu izgradnju lokalnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, temeljene na projekciji rezultata Studije.
- Izgradnjom uređaja za pročišćavanje grada Čakovca i prigradskih naselja, kao i uređaja za pročišćavanje prije ispuštanja lokalnih kanalizacija u recipijente, postavljen je cilj podizanja kategorije vodotoka na minimum II. kat.

Hidromelioracijski sustav

Hidromelioracijskim sustavom slivnog područja Međimurja obuhvaćeni su hidromelioracijski kanali i objekti (preko 400 km kanalske mreže, 600 objekata i 6 retencija koje opskrbljuju sportske ribnjake), s glavnim recipijentima Trnavom i Bistrec Rakovnicom, definirana su četiri sliva: sliv Drave, sliv Mure, sliv Trnave i sliv Bistrec-Rakovnice.

Sliv Trnave čine kanali: Murščak, Boščak i Lateralni kanal. Sliv Bistrec-Rakovnica čine kanali: Kotoripski kanal, Vidovečki Bistrec i Veliki Berek. Sliv Mure čine kanali: Jalšovnica, Brodec, Donji potok. Sliv Drave čini odušni kanal Trnava - Drava.

Postojeći hidromelioracijski sustav iziskuje stalna ulaganja, što je vrlo bitno zbog očuvanja sustava od propadanja i zadržavanja njegove stalne funkcije.

Postojeća mreža prirodnih vodotoka djelomično će se regulirati, te uz izvedbu novih kanala regulirat će se vodni režim u slivnom području.

Uređenje režima voda

Značajnu aktivnost na području zaštite od štetnog i razornog djelovanja voda predstavlja izgradnja, održavanje i uređivanje objekata zaštite na slivovima rijeka Drave i Mure i njihovim pritocima, kod kojih su prisutne opasnosti od plavljenja i bujičnih razaranja.

U Dravskom slivu štetno je djelovanje znatno smanjeno izgradnjom nasipa za obranu od velikih voda i izgradnjom hidroenergetskog sustava. Potrebno je još izgraditi nasip od G. Hraščana do Trnovca, a prisutnost akumulacija iziskuje trajnu pozornost. Na Murskom slivu opasnost od razornog djelovanja rijeke Mure prisutna je u područjima niske obale kod Podturna i Novakovca, dok je u ostalim područjima ona svedena na sigurnu mjeru.

U sustavu obrane Čakovca od poplava povremenih bujičnih voda u svrhu njihovih kontroliranja osigurane su retencijske površine.

Zaštita voda

Vodotoci su najugroženija kategorija okoliša od potoka i kanala, do Mure, Drave i Trnave, jer se najčešće koriste kao otvoreni kanali za ispuštanje otpadnih voda iz naselja; stočnih farmi, ispiranje poljoprivrednih strojeva i sl.

Trnava ima posebno visoki stupanj zagađenja cijelim tokom koji ju uvrštava u IV. kategoriju, zbog ispuštanja otpadnih voda grada Čakovca koje sadrže otpadne vode cjelokupne industrije i naseljenog područja. Izgradnjom uređaja za pročišćavanje koji će prihvatiti i otpadne vode prigradskih naselja očekuje se bitno poboljšanje kvaliteta i smanjenje stupnja zagađenja vode u Trnavi te vraćanje Trnave u skupinu vodotoka II. kategorije.

Slična je situacija, ali u nešto blažem obliku, u drugim manjim vodotocima, koji na nekim dionicama toka postaju otvorena kanalizacija pojedinih naselja.

U cilju zaštite vodotoka, ugradnja pročišćavača na mjestu upuštanja u recipijent trebala bi biti obaveza zagađivača, bez obzira na količinu otpadnih voda (bilo da je to naselje ili pojedinačni zagađivač). Sukladno tome pristupilo se izradi Studije odvodnje Međimurja čime će se odgovoriti sustavom odvodnje, grupiranja i međusobnog povezivanja grupe naselja, te načina i tehnoloških sustava kondicioniranja otpadnih voda prije ispuštanja u recipijente. Kod ovoga najvažnije je riješiti prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda gradova i većih naselja u gravitacijskom arealu vodocpilišta, a postupno i na čitavom prostoru vodonosnika podzemne pitke vode. Trajni monitoring nad kvalitetom vode i kontrolom zagađenja od ispiranja prometnih površina, napose magistralnih pravaca, upotrebe poljoprivrednih zaštitnih sredstava i svakog drugog mogućeg oblika zagađenja, pored zatvaranja i saniranja divljih odlagališta otpada, jedna je od strateških zadaća praćenja i zaštite kvalitete pitke vode.

Vodotoci su u okolišu i unutar naselja vrijedan pejzažni element koji je potrebno sačuvati sa svim prirodnim elementima - zelenilom, oblikom korita, obala.

Poseban problem predstavljaju aktivni ili potencijalni zagađivači u okviru pojedinih zaštitnih zona vodocrpilišta, a koji se prema odredbama Pravilnika o zaštitnim mjerama i uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, tamo ne bi smjeli nalaziti. Očigledno je da je dosadašnji sustav zaštite izvorišta vode za piće, koji je zasnovan poglavito na navedenom pravilniku, neučinkovit i nedjelotvoran. Međutim, mehanizmi zaštite podzemnih voda, koji bi trebali omogućiti progresivno smanjenje postojećeg zagađenja, kao i sprečavanje budućeg zagađenja, već su sadržani u okviru postojećeg zakonodavstva. Usklađivanjem aktivnosti pojedinih subjekata, koje bi mogle utjecati na zagađenje podzemne vode, s odredbama iz Zakona o zaštiti okoliša, Zakona o vodama, Zakona o prostornom uređenju, te njihovih podzakonskih akata ostvarena je više nego dovoljna pravna podloga zaštite podzemnih voda, odnosno objekata za njihovu eksploataciju.

ENERGETSKI SUSTAV

Vodni potencijal rijeke Drave na području Međimurja iskorišten je izgradnjom dviju hidroelektrana ukupnog kapaciteta 162 MW. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske u poglavlju 3.3. Vodnogospodarski sustav navodi mogućnosti korištenja hidroenergetskog potencijala rijeka u Republici Hrvatskoj od kojih su najizdašniji vodotoci pogranične rijeke, među kojima i rijeka Mura.

Error! Not a valid link. naglašava potrebu usuglašavanja interesa svih budućih korisnika prostora te preispitivanje ostalih vrijednosti prostora (prirodnih, ekoloških). Budući da je Mura pogranična rijeka koja na svom kratkom protoku kroz Hrvatsku graniči s tri države, za način korištenja rijeke naveden u Programu, potrebno je usklađivanje interesa sa susjednim državama Slovenijom i Mađarskom.

Ovaj Plan prepoznaje i ističe vrijednosti riječnog krajolika Mure, opredjeljuje se za njegovu zaštitu svrstavajući ga u kategoriju zaštićenog krajolika (u poglavlju 2.2.5. Zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina).

Na prostoru Međimurja eksploatacija nafte i plina vršena je četrdesetih godina ovog stoljeća kada su i iskorištena gotovo sva nalazišta ugljena (murski rudnici). Intenzivna istraživanja u traženju plina i nafte provode se posljednjih dvadeset godina i neka nalazišta su registrirana, dok ih je malo u eksploataciji. I danas je područje Međimurske županije od interesa kao istražno područje za naftu, plin i geotermalne vode.

Dosadašnji pozitivni rezultati istraživanja, potakli su intenzitet aktivnosti od strane INA-Naftaplin u istraživanju plina i geotermalne vode. Na području Županije postoji 5 eksploatacijskih polja: Vučkovec, Zebanec, Vulkanovec te dva polja u Mihovljanu. Polja Zebanec i Mihovljan nisu u ovogodišnjem planu proizvodnje. U tijeku je ekonomsko sagledavanje ponovnog pokretanja proizvodnje s obzirom na nove cijene nafte na svjetskom tržištu, kao i eventualnog

plasmata u rafineriju nafte Lendava. Na polju Vučkovec u tijeku je tehno – ekonomska procjena proizvodnje.

Na osnovu već ranije izvršenih radova i prikupljenih podataka i mjerenja sagledavaju se mogućnosti za proizvodnju geotermalnih voda.

U tijeku je i tehnološko sagledavanje mogućnosti da se neke bušotine (Merhatovec 1, Lopatinec 1α) koriste kao utisne za otpadne tehnološke fluide nastale u procesu proizvodnje nafte i plina na području Međimurske županije. Ako se utvrde geološke mogućnosti prišlo bi se izradi ostale dokumentacije, uključujući i izradu studije utjecaja na okoliš.

Elektroopskrba

Međimurje je pokriveno mrežom zračnih i kabelskih vodova tako da se nove potrebe potrošača za električnom energijom mogu kvalitetno i brzo riješiti u kratkom vremenskom roku.

Smjernice:

- Nastaviti na poboljšanju sigurnog prijenosa električne energije rekonstrukcijom elektroenergetskih mreža, modernizacijom trafostanica i veze s njima.

Plinoopskrba

Sustavom plinoopskrbe u Međimurskoj županiji, mrežom plinovoda pokriveno je gotovo cijelo područje. Priključeno je 118 naselja (podaci potkraj 1999. godine), 19 100 domaćinstava (ili 54 % ukupnog broja) i 1 378 pravnih subjekata. Uočljiv je podatak niskog udjela priključenih domaćinstava u odnosu na mogućnosti koje pruža izvedena mreža plinskih instalacija u naseljima, što ukazuje na još uvijek visoke troškove priključaka iskorištenja tog energenta i slabe materijalne prilike polovice broja domaćinstava Županije.

Smjernice:

- Za daljnje projektiranje i razvod koristi se kao osnova Studija opskrbe zemnim plinom Međimurja, izrađena 1991. godine na koju je dala suglasnost INA Naftaplin.
- Osigurati veći postotak priključenja na plinoopskrbnu mrežu sniženjem troškova.
- Osigurati dovoljne količine plina i za ekstremne uvjete.

ZBRINJAVANJE OTPADA

Otpad je jedan od najvećih zagađivača okoliša zbog neadekvatnog deponiranja - depresije i napuštene šljunčare pretvorene su u odlagališta otpada.

U Prostornom planu Općine Čakovec - izmjenama i dopunama 1993. g. definirani su na temelju "Geološke i hidrogeološke studije Međimurja" prostori koji po svojim prirodnim karakteristikama (nepropusnosti tla) mogu biti pogodni za odlaganje otpada.

Provedbenim odredbama Prostornog plana utvrđeni su uvjeti i režim odlaganja otpada prema najstrožim kriterijima zapadnoeuropskih sredina.

Određivanje strategije gospodarenja otpadom na cjelokupnom teritoriju države, s ciljevima smanjenja nastajanja otpada, obaveze reciklaže otpada, gradnje sanitarnih odlagališta, primjenom propisa kakvi danas vrijede u Europi i primjena te strategije, primarna je zadaća u provođenju zaštite prostora.

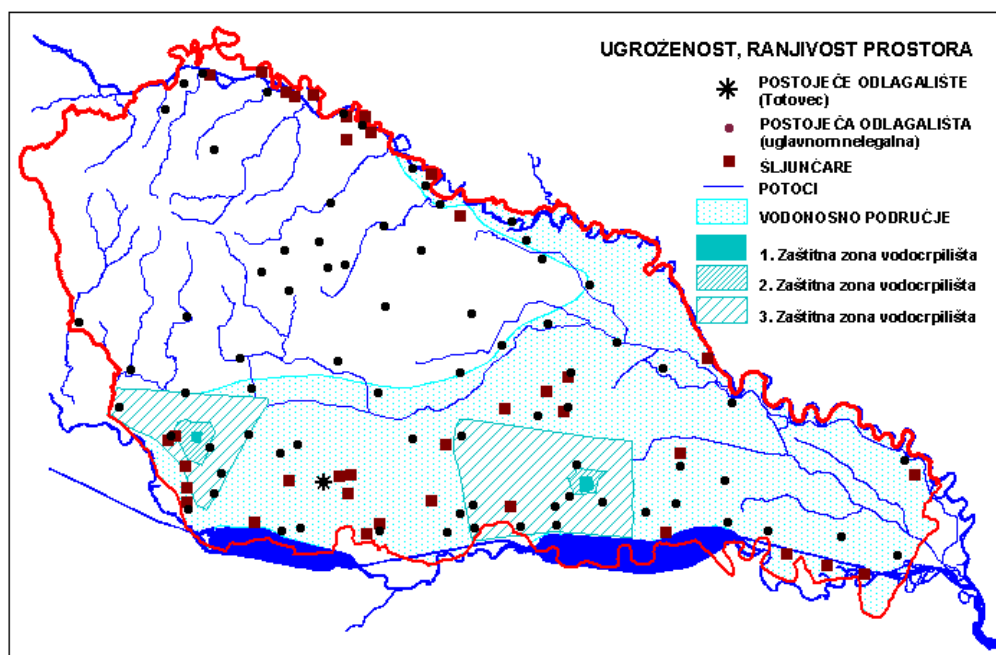
Zakon propisuje da su se jedinice lokalne samouprave - gradovi i općine dužni brinuti o zbrinjavanju komunalnog otpada, županije o provođenju mjera o postupanju s neopasnim tehnološkim otpadom, a država o provođenju mjera postupanja s opasnim otpadom. Temeljem ovoga potrebno je na prostoru Županije osigurati provedbu ovih načela na način:

maksimalno sagledavati trenutno prihvatljive tehnološke, financijske i gospodarske mogućnosti,

- da se otpočne s djelovanjem odmah jer daljnje toleriranje prisutnosti 100-tinjak divljih ugrožavajućih odlagališta (od kojih su neka u neposrednoj blizini zaštitnih područja vodocrpilišta), svakodnevno prijeti nepopravljivom posljedicom zagađenja vodenog resursa pitke vode,

- koristiti prihvatljiva rješenja izgradnje jedinstvene zajedničke sanitarne deponija za cijelu Županiju, što u budućnosti ne odlaže prihvaćanje novih provjerenih tehnologija sagledanih i kroz objedinjavanje i rješavanje problema gospodarenja i zbrinjavanja otpada sa susjednim županijama,

- ukoliko u budućnosti sazrijevanjem tehnologija, gospodarskih i financijskih mogućnosti dođe do opredjeljenja o zajedničkom zbrinjavanju i završnom tretmanu obrade ostataka otpada, i nadalje će sanitarno odlagalište biti iskorišteno kao prostor prikupljanja sortiranja i skladištenja pojedinih vrsta komunalnog i neopasnog otpada i sekundarnih sirovina,

- da se preispitaju mogućnosti prostora Županije koji osiguravaju uvjete za provođenje pojedinačnih rješenja zbrinjavanja otpada teritorijalnih jedinica lokalne samouprave,

- da se utemelje načela zajedničkog provođenja mjera zbrinjavanja komunalnog otpada općina i gradova, zajedno sa Županijom o provođenju mjera zbrinjavanja tehnološki neopasnog otpada, pri čemu je prvenstveno potrebno kroz načela očuvanja i zaštite okoliša brinuti o zaštiti podzemnog vodonosnog rezervoara pitke vode, ali i

- evidentiranjem zagađivača i elaboriranjem stanja u prostoru kvantitativnim pokazateljima pristupiti sanaciji:

- divljih deponija
- centralne i najveće deponije Totovec

Nakon saniranja nužno je utvrditi mjere i uspostaviti sustav kontrole provođenja mjera zaštite okoliša.

2.2.4. ZAŠTITA KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI

Krajolik je ukupna vizualna pojavnost koja uključuje topografiju, oblike, stvorene uzorke, odnosno slike područja. Krajobraz odražava povijesni razvitak korištenja prostora, nekadašnji i sadašnji odnos ljudi prema okolišu. Rezultanta je brojnih čimbenika i procesa koji su se odvijali ili se odvijaju u prostoru. Izgled i slike nekog područja određene su međudjelovanjem ljudskih i prirodnih čimbenika.

Krajolik kao složena sastavnica okoliša ima važnu kulturnu, društvenu i gospodarsku ulogu. U suvremeno doba, kvaliteta i raznolikost mnogih krajolika opada kao posljedica razvoja novih tehnologija, što nepovoljno utječu na kvalitetu življenja stanovništva. Iz tih razloga tijelo Vijeća Europe pokrenulo je izradu europske konvencije o krajoliku s ciljem zaštite, planiranja i održivog gospodarenja krajolicima. Ovi ciljevi ne odnose se samo na izmjene jedinstvenih, već na "svakodnevnne, obične krajolike" koji presudno utječu na kvalitetu okruženja u kojem živi europsko stanovništvo i predstavlja bogatstvo raznolikog kulturnog, prirodnog i gospodarskog nasljeđa Europe. Krajolik kao estetska i simbolična kategorija neprikladno je zaštićena i najčešće prepuštena razvojnoj sukcesiji (gubljenju identiteta, degradaciji, neprikladnoj sanaciji). Stoga bi zaštita krajolika trebala biti važna sastavnica u procesu prostornog planiranja s jasno određenim ciljevima u prostornim planovima i planovima uređenja prostora:

1. Zaštita, vidovi zaštite krajolika
2. Određivanje ranjivosti, podobnosti, primjerenosti prostora za zahvate u prostoru
3. Rješavanje oprečnih interesa i konfliktnih situacija

U definiranju i provođenju tih ciljeva potrebno je prethodno utvrditi:

1. procjenu krajolika – odrediti zajednička obilježja i tip krajolika, da bi se na osnovu toga mogli utvrditi izuzetno vrijedni krajolici, a oni pak onda postaju predmetom određenog vida zaštite
2. vrednovanje kroz planerski proces – planovi bi trebali sadržavati optimalni proces razvoja i zaštite (posebno važno u poljodjelskom krajoliku)

1. **Procjena krajolika** je proces u kojem se krajolik opisuje, klasificira, vrednuje. Opis je skupljanje, iznošenje informacija, na osnovu kojeg se vrši klasifikacija, svrstavanje u pojedine tipove krajolika prepoznatljive prema posebnim obilježjima. Obilježje krajoliku daje poseban uzorak, dominacija jednog ili kombinacija više elemenata koji se dosljedno pojavljuju u pojedinom krajoliku.

Vrednovanjem krajolika ukazuje se na pejsažne vrijednosti, bilo regionalnog, bilo lokalnog značaja. Pritom nema utvrđenih strogih kriterija, općevažećih i općepoznatih metoda, a najčešći kriteriji koji se primjenjuju jesu:

- raznolikost – raznovrsnost
- posebnost – rijetkost – jedinstvenost
- atraktivnost – slikovitost
- tipičnost – karakterističnost

Pored ovih kriterija, u prostorno – planske dokumente potrebno je unijeti postojeće negativne pojave koje su prisutne u prostoru (degradacija, devastacija i sl.)

2. Vrednovanje kroz prostorno – planski proces

Postupak vrednovanja zahtijeva vrijednosti kojima se sadašnje stanje krajolika nastoji zadržati u što je moguće većoj mjeri. U procesu planiranja potrebno je sagledati probleme posljedica koje unosi razvoj u postojeće krajobrazne strukture. Prostorno planiranje kao integralni proces uključuje u sebi zaštitno planiranje – uređenje krajolika s ciljevima ostvarivanja zdrave čovjekove okoline, osigurava da čovjekovo djelovanje bude manje štetno i opasno u sustavu krajolika.

Integralno vrednovanje krajolika nije samo zbroj pojedinačnog vrednovanja, bilo prirodnih ili antropogenih vrijednosti, već se temelji na pozitivnom osjećaju i doživljaju pripadnosti određenom prostoru i ostvarenoj ugodi koju izaziva izgled prostora. Ono definira svojstvenost slike krajolika i doživljaj autohtonosti – zavičajnosti.

Krajobrazna osnova (kao prostorno-planska podloga) sinteza je vrijednosti prostora (prirodne, ekološke, kulturno-povijesnih, estetskih i gospodarskih) te određuje područja zajedničkih krajobraznih obilježja s naznakom pogodnosti, osjetljivosti ili ranjivosti, tj. ugroženosti. Daje preporuke i mjere režima korištenja – smjernice kako se ne bi gubila svojstvenost, identitet prostora.

Međimurska županija nema razrađenu krajobraznu osnovu – dokument koji bi dao ocjenu krajolika i njegovu valorizaciju te preporuke i mjere za njegovo planiranje i očuvanje. Preporuka PPURH-a i ovog plana je izrada krajobrazne osnove Međimurja s ciljem:

- valorizacije krajobraznih vrijednosti na ovom po površini relativno malom prostoru ali zasigurno bogatom raznolikošću,
- utvrđivanja smjernica i preporuka zaštite krajobraznih vrijednosti na zakonskoj razini,
- krajobrazna osnova je planerska podloga za prostorne planove svih razina u smislu određivanja pogodnih prostora za zahvate u prostoru ili pak osjetljivih – ugroženih prostora za smještaj pojedinih djelatnosti i ljudskih aktivnosti.

Prema krajobraznoj regionalizaciji Hrvatske (Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske) Međimurje pripada krajoliku sjeverozapadne Hrvatske, a prema vizualnoj regionalizaciji (podjela prema vizualnom doživljaju krajolika) Međimurje pripada cjelini riječne doline Mure.

Poznavajući prostor i krajolik Međimurja, njegova obilježja, te na osnovu spomenutih klasifikacija, ovaj krajolik možemo prema tipološkim karakteristikama svrstati u nekoliko cjelina:

- urbanizirani krajolik
- kultivirani krajolik Donjeg Međimurja
- kultivirani krajolik Gornjeg Međimurja
- prirodni blizak krajolik rijeke Mure
- prirodni blizak krajolik rijeke Drave (vrlo mali udio koji se odnosi na stari tok Drave)

Urbanizirani krajolik

- izdvaja se središnji, najgušće naseljeni prostor Županije (a pripada i najgušće naseljenim prostorima Hrvatske)
- Čakovec kao najveću urbanu cjelinu okružuju naselja formirana u izgrađene, međusobno odvojene cjeline
- gabariti izgrađenih cjelina i zelenilo naselja usklađeni su i čine harmoničnu cjelinu
- prostor između naselja je kultivirani krajolik s manjim šumskim površinama i livadama

Kultivirani krajolik Donjeg Međimurja

- najvećim dijelom čine ga poljodjelski krajolik i naselja, a mali dio su šume i šumarci
- formiran je tradicionalnim načinom poljodjelske proizvodnje, ali i velikom naseljenošću, koja se očituje kroz usitnjenost posjeda, veliku iskorištenost i male dimenzije građevinskih parcela
- stvorenu sliku krajolika čini mozaičnost korištenja poljodjelskih kultura, mozaik oraničnih površina, livada, šumaraka, što stvara krajobraznu i biološku raznolikost krajolika
- u vizualnom doživljaju naselja prevladava masa zelenila s crkvenim tornjem kao dominantnim elementom – orijentir u ravničarskom prostoru
- naselja su ruralnog tipa s visokim stupnjem vizualnog sklada, te predstavljaju vrijedne prostore bio i krajobrazne raznolikosti

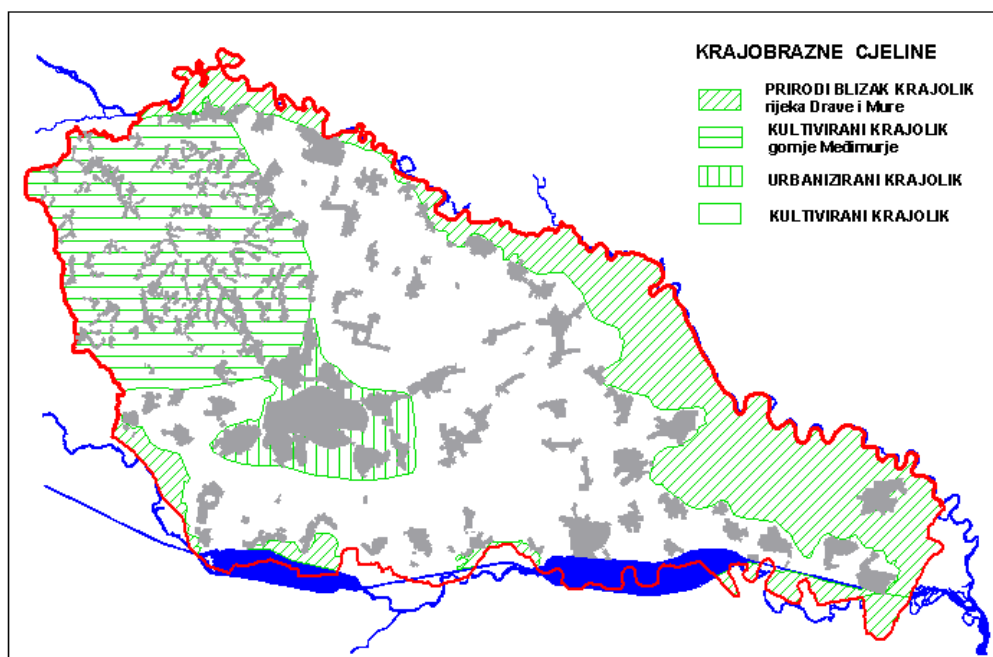
- veliku ugroženost krajolika predstavljaju deponije otpada širom cijelog krajolika – od najvećih u Totovcu i Prelogu, do pojedinačnih, malih i većih u ostalim naseljima

Kultivirani krajolik Gornjeg Međimurja

- obilježje ove krajobrazne cjeline određuju reljef i vegetacija
- velik je udio šuma, a na poljodjelskim površinama na osunčanim obroncima prevladavaju vinogradi i voćnjaci
- krajolik je izrazito estetske vrijednosti - brežuljkasti predjeli s naglašenim otvorenim vizurama, s mozaičkom strukturom korištenja poljodjelskih površina
- u toj cjelini izdvaja se Štrigova – kao povijesna urbano-ruralna cjelina, iznimne kulturno-povijesne vrijednosti i naglašene estetske komponente u vizualnom doživljavanju cjelokupnog krajolika
- ranjivost krajolika očituje se u prekomjernoj izgrađenosti kuća za odmor na grebenima brežuljaka, koja je utjecala na još veću usitnjenost posjeda

Prirodni blizak krajolik Mure

- krajolik u kojem dominira priroda, prirodna dinamika rijeke Mure, poplavne šume i livade
- antropogeni učinci vrlo su mali, i to na prostoru gdje je Mura granična rijeka s Mađarskom
- izrazito visok stupanj prirodnih vrijednosti unutar obrambenih nasipa rijeke Mure
- veće šumske površine ostaci su nizinskih šuma na prostoru Murščaka i na prostoru između Goričana (na zapadu), pruge (na jugu) i Kotoribe (na istoku)
- ovaj krajolik karakterizira visok stupanj biološke i krajobrazne raznolikosti međunarodnog značaja

Slika 26

Prirodi blizak krajolik Drave

- odnosi se na prostor starog toka Drave, ostatke dravskih šuma koje su "nestale" izgradnjom hidroenergetskog sustava na Dravi te na ostatke bivšeg krajolika Drave
- izuzetno vrijedan krajolik uz prirodni tok Drave nizvodno od završetka odvodnog kanala do ušća Mure, s rukavcima i meandrima (prostor Velikog Otoka i Velikog Pažuta) – staništa vodenih ptica
- ugroženost krajolika – nedostatak vode u koritu Drave, nedovoljni protok biološkog minimuma ne omogućava nužne uvjete za opstanak krajolika
- ranjivost krajolika – eksploatacija šljunka i pijeska iz korita starog toka rijeke Drave – narušena je ekološka ravnoteža u riječnom krajoliku, uništeni su sprudovi i mnoga staništa
- konfliktno područje – devastacija prostora divljom izgradnjom (montažnom ili čvrstom) pojedinaca – "korisnika prostora", nasuprot zaštiti prirode i javnog interesa

SMJERNICE I MJERE ZA ZAŠTITU I UNAPREĐENJE KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI

Planiranim zahvatima u prostoru treba što manje mijenjati krajolik kako bi se sačuvale lokalne posebnosti i njegov identitet, a planiranjem velikih gospodarskih i infrastrukturnih građevina, te pri projektiranju trasa za infrastrukturnu mrežu potrebno je voditi računa o njihovu uklapanju u krajolik.

U najvećoj mogućoj mjeri potrebno je očuvati:

- postojeće šumske oaze – šume u Međimurju imaju malu gospodarsku, ali veliku zaštitnu ulogu (zaštita od erozije), a značajna je njihova rekreacijsko – sociološka i estetska komponenta
- vodotoke – sačuvati prirodni tok Mure unutar obrambenih nasipa
 - duž postojećih regulacijskih i melioracijskih zahvata omogućiti opstanak i mjestimičnu obnovu bujnih i vlažnih biotopa i ambijenata, zadržati i vratiti živicu između međa u funkciji biološke i krajobrazne raznolikosti
 - ograničiti hidroenergetske i melioracijske zahvate, izbjegavati geometrijske regulacije vodotoka
 - obnoviti stari tok Drave protokom potrebnog biološkog minimuma tokom cijele godine, ne dopustiti velike oscilacije razine vode u koritu, obnoviti stare rukavce Drave
 - zadržati prirodne tokove potoka, posebno u naseljima gdje je njihova velika uloga u stvaranju krajolika naselja

Preporuke zaštite krajobraznih vrijednosti u okviru planova prostornog uređenja:

- formiranje građevinskih područja – naselja treba planirati tako da se očuva postojeći karakter i oblik, treba izbjegavati raspršenu izgradnju, izgradnju duž cesta ili reljefnih uzvisina, kako se ne bi narušila prirodna krajobrazna slika

- izgradnja izvan granica građevinskog područja treba biti kontrolirana u veličini gabarita, izbjegavati gradnju u zaštićenim predjelima ili uz vrijedne krajobrazne pojedinačne elemente, a značajnije vizure potrebno je štititi od zaklanjanja većom izgradnjom
- planirane koridore infrastrukture potrebno je objedinjavati i izvesti tako da se osigura dojam cjelovitosti prostora, a izbjegavati ih u zaštićenim zonama
- osobito vrijedan krajolik treba i zakonski zaštititi od nepoželjnih intervencija
- očuvati ruralni krajolik – očuvati sliku naselja kao cjeline oivičene vrtovima, okućnicama i visokim zelenilom voćnjaka i šumaraka, ne dopustiti odstupanja u visini izgradnje
- očuvati krajobrazne elemente koji formiranju identitet naselja kao što su vodotoci, zeleni trgovi, javne zelene površine, predvrtovi

Osobito značajna mjera za zaštitu krajobraznih vrijednosti Međimurja je:

- 1. pokretanje postupka za zakonsku zaštitu krajobraznih vrijednosti:**
 - zaštićeni krajolik – prostor uz Muru (postupak je u toku), prostor uz Dravu,
 - posebni rezervat – Veliki Otok, Veliki Pažut, te pojedini prostori uz Muru unutar obrambenog nasipa
 - zaštita pojedinačnih spomenika prirode i parkovne arhitekture
- 2. izrada plana područja posebnih obilježja za prostor uz Dravu,** bit će osnova za uravnoteženo korištenje prostora uz akumulacijska jezera – rekreacijske aktivnosti uz zaštitu prirodnih obilježja (formira se novi krajolik – sprudove obrasta vegetacija, stvaraju se nova staništa vodenih ptica i životinja)
- 3. izrada plana područja posebnih obilježja uz rijeku Muru** bit će osnova za način i oblike korištenja ovog vrijednog prirodnog prostora
- 4. prepoznavanje i prihvaćanje vrijednosti kultiviranog krajolika Gornjeg i Donjeg Međimurja** – to opredjeljenje treba biti ugrađeno kao osnova u izradi nižih planova prostornog uređenja (od prostornih planova uređenja općina i gradova, urbanističkih planova uređenja do detaljnih planova uređenja)

2.2.5. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I POSEBNOSTI I KULTURNO-POVIJESNIH CJELINA

2.2.5.1. KULTURNA BAŠTINA - PRIJEDLOG ZAŠTITE

Sagledavajući cjelokupno povijesno graditeljsko nasljeđe Međimurja, može se konstatirati da se ono ne odlikuje osobitom brojnošću i bogatstvom, stoga je prepoznavanje njegove vrijednosti, očuvanje i zaštita od osobite važnosti.

U navedenim tipovima obilježavanja zaštite povijesnih i spomeničkih cjelina najbrojniji su pojedinačni objekti, ostaci povijesnih sredina, od kojih je uz povijesno-urbanističku cjelinu Čakovca, samo osam zaštićeno upisom u registar spomenika kulture. Svi su oni u povijesno-kulturnom nasljeđu ovog kraja važni čimbenici. U ciljevima zaštite tog nasljeđa upisom u registar zaštićenih spomenika kulture trebala bi se naći adekvatna kategorija zaštite nad svim evidentiranim, ali i neevidentiranim pojedinačnim spomenicima kulture. Da bi se postigao taj cilj potrebno je izvršiti inventarizaciju i valorizaciju cjelokupnog nasljeđa Međimurja, te na osnovu tih postupaka predložiti odgovarajuću zaštitu.

Zaštita, na osnovu spomenutih postupaka koji će joj prethoditi, trebala bi sadržavati:

2. Zaštitu pojedinih spomenika graditeljske baštine:

Evidentirane sakralne, civilne građevine, spomenici (pilovi, poklonci, skulpture)

Do sada neevidentirane pojedine građevine unutar zaštićenih cjelina

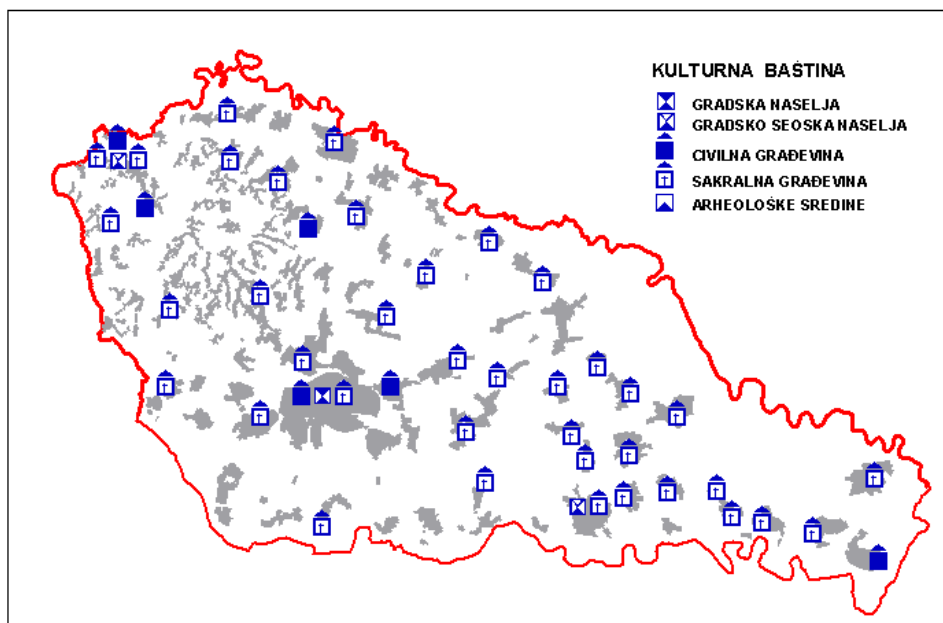
Pojedine građevine javnog značaja (škole)

Građevine – spomenici suvremene arhitekture

3. Zaštitu spomenika etno baštine (zbog nestanka mnogih evidentiranih spomenika ruralnog graditeljstva potrebno je izvršiti novu inventarizaciju i valorizaciju tog dijela graditeljskog nasljeđa). Za pokretanje postupka zaštite kao osnova mogu poslužiti raspoloživi podaci o evidentiranim pojedinačnim spomenicima graditeljskog nasljeđa, kao i djelomični podaci o tradicijskoj seoskoj arhitekturi Međimurja (obrađeno u "Osnovi tradicijske seoske arhitekture Gornjeg Međimurja").

4. Zaštitu pokretnih spomenika kulture (inventar crkava, kapela, skulpture)

U postupku izrade i donošenja prostornih planova uređenja, općine i gradovi mogli bi dati ocjenu objekata kulturno-povijesnog nasljeđa (pored onih od županijskog značaja) koji su posebno važni za njihovu lokalnu sredinu i aktom zaštite proglasiti ih zaštićenima. Na taj način jedinica lokalne uprave i samouprave prepoznaje značaj i vrijednost svog kulturnog nasljeđa, koje može biti izuzetno važno za taj prostor, čime se

Slika 27

1. Zaštitu otvorenih povijesnih sredina:

Urbano ruralne cjeline: Prelog, Štrigova

Ruralne cjeline: Sivica, Podturen, Zasadbrag, Selnica, Gornji Kraljevec, Donji Vidovec, Kotoriba (izdvojena cjelina – stari dio naselja sjeverno od pruge) i Donja Dubrava (stari dio naselja)

čuvaju identitet i povijesna obilježja životne sredine pripadnika te zajednice. Tim aktom zaštite vezuje se i briga o očuvanju spomenika kulturne i graditeljske baštine.

2.2.5.2. PRIRODNA BAŠTINA

U krajoliku Međimurske županije uočava se da je njegov istočni dio isključivo ravnica, dok je zapadni kombinirano područje, sastavljeno iz brežuljaka i rubnih nizina duž Drave i Mure.

Ravničarski dio jedan je od krajnjih zapadnih izdanaka Panonske nizine i u reljefno-pejsažnom smislu potpuno je ravan. Iako ovaj prostor izrazito oskudijeva šumskim površinama, pejsažni dojam nije takav, zahvaljujući usitnjenosti posjeda i u vezi s tim, obiljem živica i šumaraka što obogaćuje ukupnu sliku kraja. Dominira ipak kultiviran krajolik kojem opet sitni posjed daje jednu od temeljnih obilježja. Vodene površine, tokovi Drave i Mure obrubljuju ovaj prostor, a uz njihove brojne rukavce i nekadašnje meandre nalazimo specifičnu vegetaciju, koja daje posebno obilježje ovom dijelu Međimurja.

Brežuljkasti ("briježni") dio Međimurja pripada u geomorfološkom smislu tipičnom peripanonskom reljefu. Relativna visina ovog "rebrastog" reljefa iznosi samo 100-150 m, reljef je međutim neobično razveden s obiljem modifikacija. Agrarne elemente ovog krajolika ovdje čine pretežno vinogradi i voćnjaci (na prelaznoj zoni niskih, blagih brežuljaka i oranice) s naseljima često na hrptovima brežuljaka. Šuma je znatno više nego u nizinskom dijelu, a svi ovi elementi rezultiraju vrlo vrijednim, slikovitim krajolikom, kojeg je moguće doživjeti s bezbroj lokacija i vidikovaca.

Biljni pokrov

Velika naseljenost Međimurja i relativno laka pristupačnost šuma imale su za posljedicu drastično smanjenje šumskih površina, a u preostalim šumama došlo je do znatne degradacije. Budući da u Međimurju nije bilo do danas detaljnih botaničkih i šumarskih istraživanja, dosta je teško dati prikaz autohtonih šumskih zajednica. Cjelinu Međimurja sa svoja dva reljefno različita dijela čine dva temeljna različita tipa šumske vegetacije.

U Donjem Međimurju najznačajnija šumska zajednica je šuma hrasta lužnjaka, koja se pojavljuje u dvije subasocijacije, vlažnijoj s jasenom (nekada brijestom), johom i topolom i sušnjoj s grabom, klenom i trešnjom. S obzirom da su svi vodotoci regulirani, izmijenjen je vodni režim, te je u Međimurju došlo do pojave sušenja hrasta lužnjaka. Tu su i šume crne i bijele johe (uglavnom uz Dravu), kao i šume vrbe i topole, koje su danas većim dijelom razvijenije u šikarastom obliku.

U Gornjem Međimurju glavne su šumske zajednice: šuma hrasta kitnjaka i običnog graba, šuma kitnjaka i pitomog kestena, šuma bukve i najzanimljivija šuma običnog bora (koje ima i na kontaktu s Donjim Međimurjem).

Šuma hrasta kitnjaka i graba je najvećim dijelom iskrčena jer je bila vrlo prikladna za izgradnju naselja i širenje poljodjelskih površina (oranice, livade, pašnjaci, vinogradi, voćnjaci). Mjestimice je ta šumska zajednica ostala, ali je toliko degradirana da ju je i teško prepoznati. Šuma hrasta kitnjaka i pitomog kestena bila je isto tako izložena zahvatu čovječje ruke.

Šuma bijelog bora u Balogovcu je jedina prirodna borova šuma u Hrvatskoj sjeverno od Save.

U biljnom pokrovu uz šume razvijene su livadne, močvarne i vodene zajednice. Budući da je izvorni šumski pokrov Međimurja u krajnjoj mjeri potisnut, preostale prirodne šume, šumarci, moraju se vrednovati ne samo kao posljednje oaze šume, nego i kao staništa određenih vrsta grmlja i prizemnog bilja.

Livadne zajednice pretežno su razvijene uz dolinu rijeka i njihovih pritoka. Na staništima, na kojima voda ne stagnira dugo, zastupane su dolinske livade, a na nižim terenima, gdje se voda trajnije zadržava, razvijene su močvarne livade. Dolinske livade rijetko su se sačuvale u svojoj prirodnoj strukturi jer su većim dijelom preorane ili im je umjetnim gnojivima izmijenjen razvitak. Močvarne livade pripadaju zajednici livadnih šaševa i zajednici busike.

Na rubovima vodotoka, mrtvih rukava i bara razvijen je trščak (zajednica trske i širokolisnatog rogoza), a vrlo je rijetka i zanimljiva zajednica malog rogoza i trske. Močvarnoj vegetaciji pripadaju i zajednica ježinca, te zajednica visokih šaševa. Tipičan oblik vegetacije vodenjara je zajednica lopoča i lokvanja.

Rijetki primjer stepske vegetacije i faune u Hrvatskoj, koji je zadržao prirodne karakteristike, unatoč izmjeni prirodnih uvjeta nakon izgradnje drenažnih kanala, je prostor Globetke (početak dravske nizine) koji se proteže u podnožju brežuljaka u dužini nekoliko kilometara sjeverozapadno od Čakovca.

Biološka obilježja Drave

Od 1983. godine Ribarski centar, a kasnije PMF iz Zagreba, provode sezonska istraživanja bioloških svojstava vode u sustavima akumulacijskih jezera HE Čakovec i HE Dubrava radi utvrđivanja florističkih, faunističkih i saprobioloških značajki istraživanih lokaliteta, te praćenja sukcesija biocenoza u novoformiranim eko-sustavima nastalim nakon izgradnje tih sustava i praćenja kvalitete vode u linearnim sustavima hidroelektrana.

Iz navedenih istraživanja mogli bismo izdvojiti konstataciju da akumulacijska jezera HE Čakovec i HE Dubrava pripadaju slabo produktivnim jezerima. Biološki minimum HE Čakovec je na gornjoj granici slaboproduktivne vode, a biološki minimum HE Dubrava je izrazito slabo produktivna voda. Tokom višegodišnjih istraživanja na području sustava HE Čakovec registrirano je ukupno 36 vrsta riba, a dinamika razvoja ribljih populacija ovisna je o produktivnosti staništa, tj. o količini vodenog bilja i životinja kojima se ribe hrane, što je povezano s ekološkim uvjetima koji su u linearnim hidroenergetskim sustavima HE Čakovec i HE Dubrava vrlo promjenjivi i pod neposrednim su utjecajem čovjekovih potreba za električnom energijom.

Utjecaj hidroelektrana na Dravu

Današnje stanje Drave u Hrvatskoj do ušća Mure, odraz je značajnih promjena u tom dijelu dravskog sliva, nastalih u vrijeme i nakon izgradnje akumulacijskih

jezera HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava, te pripadajućih derivacijskih kanala.

Izgrađeni hidroenergetski objekti omogućili su proizvodnju jeftine i ekološki čiste energije, no istodobno su prouzročili velike ekološke promjene u prostoru. Tijekom izgradnje akumulacijskih jezera posječene su šumske površine uz Dravu, a punjenjem akumulacija potopljeno je njeno korito zajedno sa sprudovima, riječnim otocima i rukavcima te vrbici, močvarna i brojna druga prirodna staništa uz rijeku, koja su zamijenjena velikim vodenim površinama. Tako drastično posezanje u prirodna područja velike hidrografske rasčlanjenosti i biološke raznolikosti rezultiralo je njihovim nestankom i stvaranjem novih jednoobraznih sustava protočnih jezera, podređenih potrebama korištenja hidropotencijala Drave za proizvodnju električne energije.

Hidroelektrane su izazvale promjene vodnog režima Drave između Ormoža i Donje Dubrave, te režima podzemnih voda u zaobalju akumulacijskih jezera i Drave. Veći dio vode iz akumulacijskih jezera propušta se u derivacijske kanale na turbine strojnica hidroelektrana, a preostala voda odlazi u prirodno korito Drave, koje se uglavnom održava na razini tzv. biološkog minimuma, tj. najmanjeg protoka za proživljavanje flore i faune Drave. To se odrazilo na smanjenje erozivne snage Drave, ali je došlo i do velikih poremećaja prijašnje dinamičke ravnoteže rijeke i prirodnih staništa njenog zaobalja, ovisno o vodnom režimu Drave. Branama akumulacijskih jezera i smanjenjem protoka Drave usporen je i spriječen normalan prijenos sedimentata niz rijeku, što rezultira pojačanom sedimentacijom i podizanjem dna u jezerima, te srašćavanjem sprudova uz dijelove Drave između jezera. Nizvodno od zadnjeg jezera korito Drave se produbljuje i ukopava u teren zbog prekinutog procesa nadoknađivanja segmenata koji se prenose niz rijeku. Ustave i strojnice također predstavljaju nepremostive prepreke migracijama i prirodnom rasprostranjanju ribljih populacija.

Biolška obilježja Mure

Biolška istraživanja Mure provode se svake godine u sklopu hrvatsko-mađarskih ispitivanja kvalitete rijeka Mure, Drave i Dunava. S hrvatske strane istraživanja provodi Odjel za sanitaciju okoline Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" iz Zagreba.

U mrtvim rukavcima Mure, plicacima, močvarama, napuštenim šljunčarama i sporijim dijelovima toka zastupljeno je osam zajednica višeg vodenog bilja: zajednica žablje i vodene leće, male vodene leće, žabljeg šejka, vodenih škarica, zajednica čahura i vodenih leća, običnog rogolista, blaga i hajdučke trave te zajednica štitastolisnog plovka.

U ocjeni stanja ihtiofaune Mure korišteni su podaci ribolovnih društava Međimurja i susjedne Slovenije, te literaturni podaci slovenskih autora, pa su u vodama Mure registrirane 32 vrste riba raspoređene u 9 porodica, koje tu žive stalno ili povremeno, a najbrojnija je porodica šaranki. Posebna zanimljivost ovog područja je izuzetno rijetka riba crnka (*Umbra krameri*) koja se ovdje uspjela zadržati kao glacijalni relik, a

može se naći u nekim mrtvim rukavcima Mure. Iako je Mura rijeka čija kvaliteta vode ne zadovoljava propisanu II. kategoriju, zadržala je raznovrsnost i bogatstvo svoje ihtiofaune.

Šume uz Dravu i Muru

Nizinske šume uz Dravu od izuzetnog su značenja za dravsku nizinu ako se uzmu u obzir sve njihove opće korisne funkcije u prostoru, kao što su hidrološke, klimatske, protuerozijske, protuimisijске, vjetrobrane, zdravstvene, turističke, rekreacijske i estetske funkcije. Kod izgradnje akumulacijskih jezera HE Čakovec i HE Dubrava te su šumske površine značajno smanjene (oko 1500 ha). Izgrađeni hidroenergetski sustavi izazvali su pad razine podzemnih voda u područjima oko starog korita rijeke Drave, zbog čega su se šumske površine koje su stoljećima bile pod specifičnim režimom opskrbljivanja vodom našle u promijenjenim ekološkim uvjetima na koje se neki freatofiti (topole, vrbe, hrast lužnjak) nisu uspjeli prilagoditi, te je došlo do usporavanja njihovog rasta i sušenja nekih dijelova tih sastojina. Te šume odlikuju se i bogatstvom faune, a naročito vrstama koje su drugdje ugrožene ili su već nestale. Ponegdje uz obale rijeke Drave, te uz njene rukavce i pritoke može se još naći vidra, koja je zbog intervencija čovjeka u ovom području na rubu izumiranja. Vidra, većina ptičjih vrsta i šišmiša, krastače, sljepić, vjeverica i zedrav su vrste zaštićene Zakonom o zaštiti prirode.

Šume uz Muru najvećim su dijelom prirodna sastava. Zbog intenzivne sječe i lošega gospodarenja u prošlosti, do danas se uz Muru zadržalo malo kvalitetnih šuma. Takvo je šumsko područje, zvano Murščak, nekada predstavljalo izuzetno vrijedne šume hrasta lužnjaka i graba, a danas je kao najočuvanije od preostalih dijelova tih šuma ostalo područje zvano Đurđek. Osim šuma johe sve šumske zajednice uz Muru imaju dobro razvijen sloj grmlja, što ih čini prikladnim staništima za bogatu faunu tog područja.

PRIJEDLOG ZAŠTITE

Usprkos tome što su evidentirane kvalitete međimurskog krajolika bile sadržaj u Prostornom planu Općine Čakovec, u kojem su izdvojeni neki posebno vrijedni prostori, do sada ni jedan od tih prirodnih predjela ne podliježe zaštiti.

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske ne predviđaju na prostoru Županije niti jedan oblik zaštite prirodnih vrijednosti od važnosti za državu.

Na osnovu valorizacije prostora uz rijeke Muru i Dravu (najveći prirodni riječni tokovi u Europi) izvršene u sklopu međunarodnog projekta "European Life Line Mura-Drava", te na osnovu saznanja da su određeni prostori uz te rijeke u susjednim zemljama već zaštićeni (na razini zaštićenog krajolika) ili je postupak zaštite u toku, te na osnovu već prije navedene analize krajobraznih vrijednosti, mogu se utvrditi sljedeći ciljevi zaštite osobito vrijednih prirodnih cjelina.

1. Posebni rezervati: Veliki Otok,

Mura – pojedinačni prostori uz Muru između obrambenih nasipa bez antropogenih utjecaja

**2. Zaštićeni krajolik: Zaštićeni krajolik Mura
Zaštićeni krajolik Drava**

3. Park šuma Balogovec

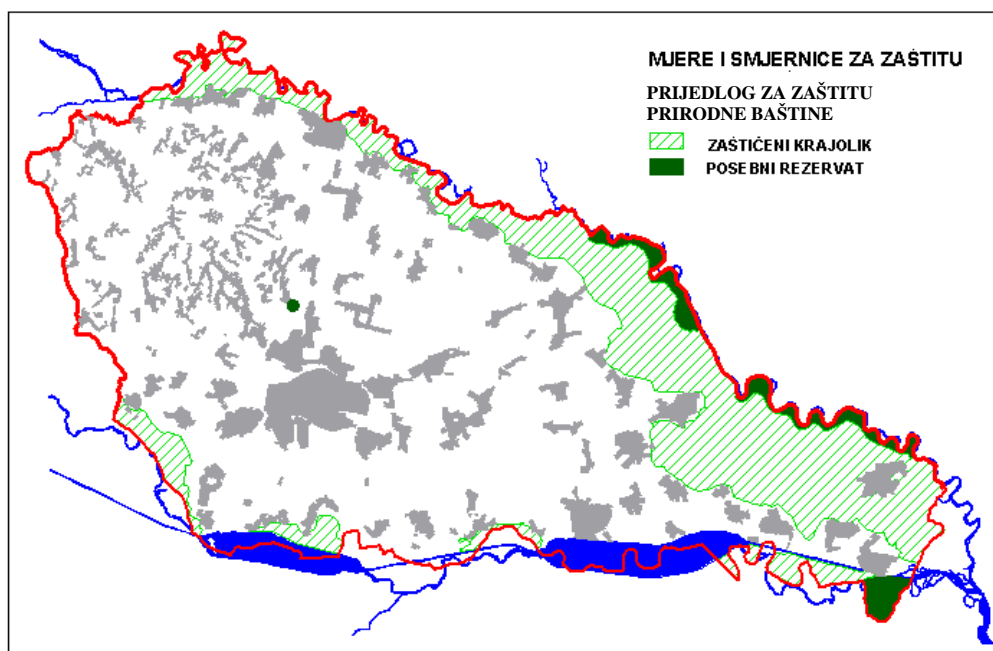
4. Zaštićeni spomenici prirode i parkovne arhitekture

U prostorno-planskoj dokumentaciji pored uvažavanja zakonske zaštite navedenih prostora potrebno je uvažiti prirodne vrijednosti ovih osobito vrijednih dijelova Županije:

- prostor Gornjeg Međimurja
- svi vodotoci (potoci i kanali), posebno Trnava, Bistrec, Rakovnica, Jalšovec
- retencije

- preferiranje tradicionalnog načina proizvodnje poljoprivrednih kultura, njegovanje i održavanje autohtonih kultura
- zaštita šuma i šumskog područja
- izbjegavanje magistralnih prometnih pravaca unutar zaštićenih područja svih kategorija
- obrtničkim pogonima dati prednost zbog povoljnijeg odnosa prema zaštićenim područjima, a usvojiti samo ekološki održive industrijske procese
- izbjegavati masovni turizam u zaštićenim područjima, a za smještaj novih objekata postaviti standarde i okvire koji će spriječiti da se oni nameću u prostoru koji će spriječiti preveliku koncentraciju posjetitelja, zbog mogućeg opterećenja prostora i zagađenja

Budući da na prostoru Međimurske županije ne postoji ni jedan dokument koji bi sadržavao pregled

Slika 28

- kultivirani krajolik Donjeg Međimurja mozaične strukture kojeg čine oranice, livade, šumarci i vodotoci

Okoliši civilnih i sakralnih građevina, koji pripadaju graditeljskoj baštini, bili su formirani ili kao parkovi ili su ih okruživale autohtone vrste drveća koje su oplemenjivale taj prostor.

Danas su ti prostori najčešće devastirani, a od parkovnih cjelina ostala su samo pojedinačna stabla. Budući da oni predstavljaju kulturnu i prirodnu baštinu potrebno ih je rekonstruirati i obnoviti. Isto tako, drvoredi na ulazima u naselja i drvoredi uz glavne prometnice činili su sliku krajolika i naselja. Njihovom obnovom ponovno bi se naglasila važnost pojedinih pravaca i vizura.

U prostornim planovima užeg područja (prostorni plan područja posebnih obilježja, prostorni plan uređenja općina) potrebno je primijeniti preporuke IUCN za gospodarenje u zaštićenim područjima:

o prirodnoj baštini, biljnim i životinjskim zajednicama te ugroženim i zaštićenim vrstama koje obitavaju na ovim prostorima, potrebno je:

- izvršiti inventarizaciju i valorizaciju prirodne baštine Međimurja
- na temelju tog dokumenta, u cilju zaštite prirodne baštine posebno izdvojiti prirodne cjeline, predjele i pojedinačne objekte (šumska područja, vodotoci, izvori, specifični biotopi, endemi, primjerci starih pojedinačnih stabala ili skupine stabala i slično)
- utvrditi mjere zaštite, način korištenja prostora na osnovu programa lokalne sredine, ali prvenstveno uz uvažavanje ekoloških principa, i na taj način uskladiti razvoj jedinica lokalne samouprave sa zaštitom prirodne baštine

Zaštićena bi područja trebala postati žarište novih ruralnih strategija spajajući očuvanje prirode s obnovom tradicionalnog seoskog gospodarstva. Nakon što se proglašila zaštita, idući korak u zaštićenim područjima je

planiranje i upravljanje na način kako to propisuje
Zakon o zaštiti prirode.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NA PROSTORU ŽUPANIJE

2.3.1. RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA PROSTORA

Racionalno korištenje prostora zahtijeva pomnu analizu njegovih mogućnosti u odnosu na iskazane potrebe, što bolju funkcionalnu organizaciju uz optimalnu iskoristivost štedljivim korištenjem raspoloživih resursa.

Ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora ostvaruju se kroz:

- sprječavanje svakog daljnjeg neopravdanog širenja građevinskih područja naselja i stimuliranje optimalnog korištenja postojećih građevinskih područja, svim instrumentima politike uređenja prostora,
- racionalni odnos prema prostoru osiguranjem uvjeta za razvitak gospodarstva, na načelima da gospodarske djelatnosti prvenstveno treba smještavati u već formiranim zonama (sagledavajući mogućnosti za nužna proširenja) i tamo gdje to infrastruktura dopušta,
- preispitivanje mogućnosti saniranja ili unapređenja postojećih djelatnosti koje po kriterijima zaštite okoliša ne odgovaraju prostoru u kojem su locirane na razinu prihvatljivosti u prostoru, a u slučaju da to nije moguće, potrebno je planirati izmještanje,

zaustaviti svako daljnje širenje i propisati mjere za sanaciju prostora,

- izbjegavanje zaposjedanja površina vrijednih resursa, pri odabiru i planiranju novih infrastrukturnih koridora, uz prethodno ispitivanje kapaciteta i funkcionalnosti postojećih, s ciljem da se oni maksimalno iskoriste i da im se poboljšaju tehničke karakteristike.

Gospodarenje prostorom na području Županije u segmentu razvoja naselja i osiguranja prostornih uvjeta za njihov nesmetani, očekivani, a prije svega na objektivnim osnovama utemeljeni razvitak, pristupalo se oduvijek racionalno. Takav odnos proizlazi iz velike napućenosti stanovnika na malom, a poljoprivrednom prostoru, koji je oduvijek bio garancija opstanka. Može se zaključiti da su sva naselja višestruko preispitivana i osigurani su im uvjeti za njihov razvoj, vodeći računa da se iskoriste sve date mogućnosti u okviru raspoloživog prostora sa ciljem zaštite vrijednog poljoprivrednog zemljišta.

Prikaz dosadašnjeg kretanja broja stanovništva u korelaciji s građevinskim područjem naselja, iskazanim prognozama po planskoj dokumentaciji PPO bivše Općine Čakovec, na osnovu stope rasta 71/48. za 2001., izrađenih planova GUP-a i PUMN-ova većih naselja, te ispisa iz registra stanovnika sadašnjeg broja stanovnika (stanje 5. mjesec 2000.) te prognozom po suvremenoj stopi rasta 81/00. za plansko razdoblje 2011., 2015. i 2021. godine.

Očekivano kretanje broja stanovnika, domaćinstava i stalnih stanova i građevinska područja za središta općina i naselja koja imaju izrađene PUMN-ove

Tabela 64

	broj stanovnika	broj stanovnika				broj 1991.		prognoza stanovnika			izgrađenost naselja			
		ukupno 1991.	ispis broja stanovnika 5/2000.	2001. po PPO Čak (bivše) po stopi 71/48	po GUP-u ili PUMN-u	domaćinstva	stalnih stanova	2011. po stopi 81/00	2015. po stopi 81/00	2021. po stopi 81/00	izgrađeni dio naselja	Građevinsko područje naselja u ha	% izgrađ./ utvrđeno	G.P.
gradovi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1 ČAKOVEC	15999	17058	23750	22500	5367	5236	18588	19328	20098	750.0	1150.00	65.22		
2 MURSKO SREDIŠĆE	3331	3768	4103	4534	1019	1003	4304	4572	4856	231.2	311.80	74.15		
3 PRELOG	4274	4509	3792	6000	1294	1307	4664	4736	4809	218.5	326.53	66.92		
središta općina														
1 BELICA	2498	2576	2273	3426	655	650	2699	2756	2815	154.7	184.40	83.89		
2 DEKANOVEC	941	919	810	0	245	245	894	884	873	70.5	76.42	92.25		
3 DOMAŠINEC	1968	2019	2154	2427	541	548	2008	2003	1998	148.3	167.82	88.37		
4 DONJA DUBRAVA	2536	2539	2449	3081	797	833	2440	2397	2354	135.7	180.84	75.04		
5 D. KRALJEVEC	1653	1746	1473	2142	472	490	1838	1881	1926	152.0	191.48	79.38		
6 D. VIDOVEC	1756	1766	1846	0	517	519	1691	1658	1625	125.0	133.50	93.63		
7 GORIČAN	3221	3343	2898	4323	885	972	3394	3418	3442	207.5	237.50	87.37		
8 G. MIHALJEVEC	298	299	454	0	101	95	283	277	270	26.0	30.00	86.66		
9 KOTORIBA	3579	3527	3347	3965	1289	1123	3627	3674	3721	189.5	256.70	73.82		
10 MALA SUBOTICA	2269	2258	2468	0	608	632	2233	2222	2211	196.5	207.50	94.70		
11 NEDELIŠĆE	4535	4744	4933	6423	1376	1348	5096	5265	5439	208.4	245.00	85.06		
12 OREHOVICA	1761	1760	1781	0	436	400	1845	1884	1925	80.0	100.06	79.95		
13 PODTUREN	1735	1815	1887	0	514	516	1698	1647	1598	93.5	108.10	86.49		
14 SELNICA	1059	1166	1053	0	305	317	1306	1375	1447	101.5	123.87	81.94		
15 STRAHONINEC	2580	2904	2993	3400	736	740	3358	3587	3831	121.8	159.12	76.55		
16 SVETA MARIJA	1835	1839	1731	0	539	567	1776	1748	1721	128.5	152.68	84.16		
17 SV. JURAJ - LOPATINEC	868	955	975	0	268	262	307	305	303	68.0	76.00	89.47		
18 SV. MARTIN / MURI	531	514	596	700	131	134	519	522	524	66.1	76.40	86.52		
19 ŠENKOVEC	2161	2404	3585	3000	676	636	2867	3107	3366	230.4	309.93	74.34		
20 ŠTRIGOVA	558	455	479	822	163	174	453	452	451	82.2	92.00	89.35		
21 VRATIŠINEC	1520	1586	1894	0	398	382	1663	1700	1737	98.0	116.41	84.19		

kod realizacije planiranih zahvata u prostoru, što je sigurno otežano nedostatkom zakona o urbanoj komasaciji,

- kroz realnu procjenu finansijskih mogućnosti pripreme i uređenja građevinskog zemljišta,

osiguranjem sredstava lokalnog proračuna i ostalih izvora financiranja, uravnoteže stvarne mogućnosti s programima unapređenja stanja u prostoru, koji tako prestaju biti samo programi želja.

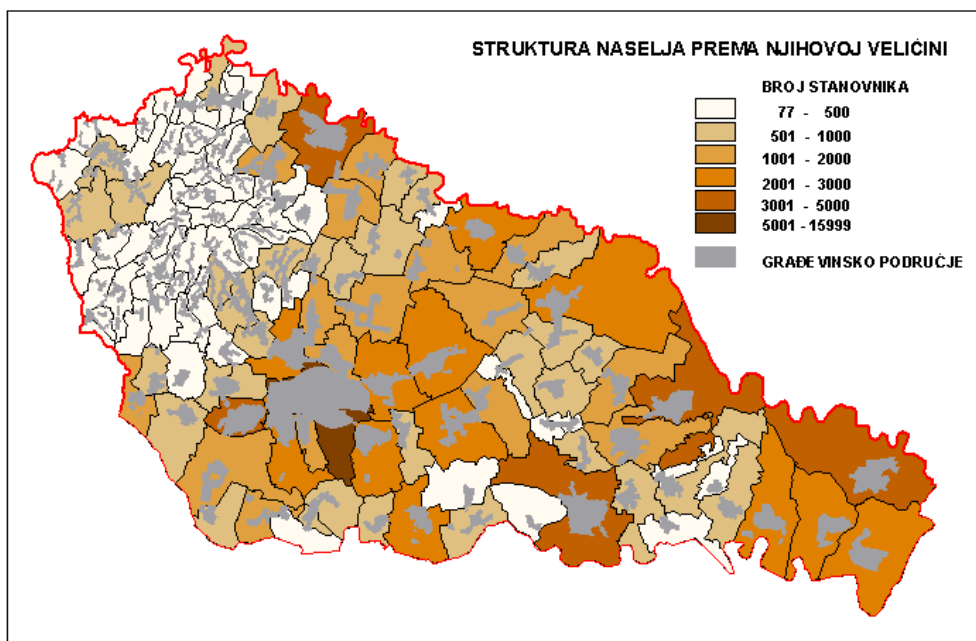
Struktura naselja grupiranih po veličini i odnos veličinskih grupa prema stanovništvu i naseljima Županije

Tabela 66

rang po veličini naselja	rang u grupi		BROJ STANOVNIKA				stanovnici grupe naselja '91.	% stanov. grupe naselja / stanovnici županije	% broja naselja grupe / broj nas. županije	broj stanovnika naselja u grupi od do	prosjeck veličine naselja u grupi	broj naselja u grupi
			1991.	1981.	1971.							
1	1	ČAKOVEC	15999	14706	11773	15999	13.35	0.80	>od 15000	15999	1	
2	1	NEDELIŠĆE	4535	4192	3741							
3	2	PRELOG	4274	4254	4156	8809	7.35	1.60	4001-5000	4405	2	
4	1	KOTORIBA	3579	3360	3653							
5	2	M. SREDIŠĆE	3331	2995	2691							
6	3	GORIČAN	3221	3256	3696	10131	8.45	2.40	3001-4000	3377	3	
7	1	PRIBISLAVEC	2746	2568	2354							
8	2	STRAHONINEC	2580	2260	1821							
9	3	D. DUBRAVA	2536	2719	2980							
10	4	BELICA	2498	2377	2329							
11	5	M.SUBOTICA	2269	2301	2339							
12	6	ŠENKOVEC	2161	1773	1568							
13	7	IVANOVEC	2111	2015	1860	16901	14.10	5.60	2001-3000	2414	7	
14	1	DOMAŠINEC	1968	2038	2173							
15	2	SVETA MARIJA	1835	1953	2084							
16	3	OREHOVICA	1761	1623	1508							
17	4	D. VIDOVEC	1756	1904	2141							
18	5	PODTUREN	1735	2037	2178							
19	6	D. KRALJEVEC	1653	1598	1565							
20	7	MAČKOVEC	1535	1413	1287							
21	8	VRATIŠINEC	1520	1461	1491							
22	9	HODOŠAN	1463	1524	1610							
23	10	NOVO S. ROK	1443	1271	1113							
24	11	PEKLENICA	1284	1275	1305							
25	12	PUŠČINE	1254	1080	1018							
26	13	SAVSKA VES	1238	1162	905							
27	14	GARDINOVEC	1137	1287	1411							
28	15	PALOVEC	1132	1129	1082							
29	16	KURŠANEC	1103	842	756							
30	17	MIHOVLJAN	1098	950	833	78882	65.81	25.60	1001-20000	2465	32	
31	18	NOVAKOVEC	1068	1170	1316	62883	52.46	24.80	1001-5000	2028	31	
32	19	SELNICA	1059	959	965	27042	22.56	15.20	1001-2000	1423	19	
33	1	TRNOVEC	992	807	645	41160	34.34	74.40	0-1000	443	93	
34	2	SIVICA	987	1032	1150	24871	20.75	27.20	501-1000	732	34	
35	3	CIRKOVLJAN	945	949	1024							
36	4	DEKANOVEC	941	963	987							
37	5	G. HRAŠČAN	902	920	945	4767	3.98	4.00	901-1000	953	5	
38	1	ZASADBREG	897	843	868							
39	2	PALINOVEC	895	908	973							
40	3	G. KRALJEVEC	874	875	874							
41	4	LOPATINEC	868	848	784							
42	5	DUNJKOVEC	850	800	728							
43	6	HLAPIČINA	832	869	1026							
44	7	ŠTEFANEC	807	791	781	6023	5.02	5.60	801-900	860	7	
45	1	DRŽIMUREC	793	728	706							
46	2	D. MIHALJEVEC	766	841	968							
47	3	KRIŽOVEC	750	846	944							
48	4	PODBREST	747	774	848							
49	5	ČEHOVEC	744	723	750							
50	6	G. KURŠANEC	720	561	387							
51	7	DRAŠKOVEC	719	745	836	5239	4.37	5.60	701-800	748	7	
52	1	BREZJE	680	473	473							
53	2	KRIŠTANOVEC	668	665	700							

rang po veličini naselja	rang u grupi		BROJ STANOVNIKA				% stanov. grupe naselja / stanovnici Županije	% broja naselja grupe / broj nas. Županije	broj stanovnika naselja u grupi od do	prosjeak veličine naselja u grupi	broj naselja u grupi
			1991.	1981.	1971.	stanovnici grupe naselja '91.					
54	3	TURČIŠĆE	622	705	773						
55	4	MACINEC	615	599	625						
56	5	SVETI URBAN	610	636	748						
57	6	N. SELO / DRAVI	608	606	611						
58	7	MIKLAVEC	607	597	650	4410	3.68	5.60	601-700	630	
59	1	D. HRAŠĆAN	592	592	632						
60	2	TOTOVEC	580	548	564						
61	3	ŽIŠKOVEC	577	529	516						
62	4	ŠTRIGOVA	558	589	533						
63	5	VUČETINEC	558	455	475						
64	6	SV. MARTIN / M.	531	505	481						
65	7	VULARIJA	530	544	573	16289	13,59	47,20	0-500	276	
66	8	PRETETINEC	506	489	489	4432	3.70	6.40	501-600	554	
						4339	3,62	8,00	401-500	434	
						5180	4,32	12,00	301-400	345	
						3517	2,93	11,20	201-300	251	
						2901	2,42	14,40	101-200	161	
						3077	2.57	16.00	0-200	154	
						176	0.15	1.60	0-100	88	
		ŽUPANIJA	119866	116825	115660	119866	100,0	100,0		959	

1991. godine bilo je 125 samostalnih statistički iskazanih naselja, da bi 1995. godine došlo do izdvajanja naselja Celine dijelom iz Sivice, a dijelom iz Gornjeg Kraljevca, naselja Leskovec iz Štrigove i naselja Slemenice iz Mačkovca te sada Županija broji 128 naselja, no kako statistički ova naselja nisu bila obrađivana, za njih se u analizama ne iskazuju podaci, već se i nadalje vode uz matična naselja.

Slika 29

Strukturalna analiza veličine naselja i njihovih mogućnosti svodi se na objektivno moguću primjenu iskazanih načela, koje je sigurno moguće primjenjivati na naseljima većim od 500 stanovnika. U Županiji ima 68 ili 52,8 % naselja većih od 500 stanovnika te u njima živi 86,41 % ukupnog stanovništva.

U naseljima do 500 stanovnika, kojih ima 59, živi svega 13,59 % stanovništva, ona su većinom raštrkana naselja briježnog područja Međimurja. Granice građevinskog područja raštrkanih naselja u brižnom području određene su samo za neka naselja ili dijelove naselja (centralne zone uz glavne prometnice), a u ostalim slučajevima granice građevinskog područja određuju se prema kriterijima u Odredbama za provođenje ovog Plana.

2.3.2. UNAPREĐENJE UREĐENJA NASELJA I KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Čakovec je najveće od 128 naselja u Županiji i jedino prelazi veličinu od 10 000 stanovnika, s obzirom na specifičnost koju čini grupa velikih naselja koja ga okružuju, ubraja se u grupu većih srednjih gradova Republike Hrvatske, kao primarno razvojno središte Županije.

Čakovec je kulturno, prosvjetno i sjedište upravnih, zdravstvenih i drugih sadržaja društvene infrastrukture, kao i gospodarsko središte Županije. Središte Čakovca s utvrdom Starog grada i preostalom povijesnom jezgrom uvrštavaju ga u povijesne gradove, čiji razvoj zahtijeva posebni odnos prema očuvanju kulturno-spomeničkih vrijednosti, uz uvjet da svojem i cjelokupnom stanovništvu šireg prostora osigura zadovoljenje svih životnih potreba i infrastrukturnog opremanja na visokoj razini.

Iz ranije iskazanih razloga za ravnomjernim razvojem na čitavom prostoru Županije, ne treba poticati rast veličine grada Čakovca, već ga se prostornim mogućnostima sagledava do granice od 22.500 stanovnika u okviru raspoloživog građevinskog područja, usmjerujući paralelni razvoj i opremanje komunalnom infrastrukturom prstena naselja oko Čakovca i gradova Preloga i Murskog Središća te ostalih općinskih središta i svih naselja Županije.

Sagledavajući ukupnu demografsku bilancu Međimurske županije u kontekstu svega do sada iznesenoga, ciljeva zaustavljanja pada stanovništva u rubnim dijelovima, razvoja gradova, nameće se osnovna zadaća zaustavljanja preseljavanja stanovništva iz jednog područja Županije u središta, za što je uvjet na daljnjem razvoju kvalitete prometnog povezivanja, komunalne infrastrukture u opremanju naselja i društvene infrastrukture u zadovoljenju potreba u gravitacijskim središtima i većim naseljima.

Prostor Županije je malen, kompaktan, gusto naseljen sa Čakovcem smještenim gotovo u geometrijskom težištu, koje je relativno dobro prometno povezano cestovnom i željezničkom prometnom mrežom, naselja su dobro pokrivena komunalnom infrastrukturnom mrežom (struja, voda, plin, telefon) i društvenom infrastrukturom, osnovnoškolskih ustanova, zdravstvenih, socijalnih, kulturnih i sportskih sadržaja, a nadasve izgrađenim kvalitetnim visokovrijednim stambenim fondom. Sve to sustavno treba održavati i nužno korigirati novospoznajnim tehnologijama i tehničkim usavršavanjima, jer samo tako predstavlja temeljne opravdane razloge nepotrebnog preseljenja stanovništva regije u središta, uz uvjet osiguranja mogućnosti razvoja maloprivrednog i obiteljskog gospodarstva.

U ruralnom i izrazito seoskom prostoru potrebno je provoditi mjere za sustavno okrupnjavanje posjeda, uz restrukturiranje stanovništva.

Policentrični razvitak, tj. razvitak središnjih naselja poticati investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura, a temeljiti ga, pored prethodno osiguranih prostornih preduvjeta, na izgradnji kvalitetnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava, te je potrebno:

- Utvrđivati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta, osobito u gradovima, i ostvarivati objektivnu ekonomsku naknadu za uređeno zemljište i položajnu rentu.
- Kroz proces izrade novih dokumenata uređenja prostora kao i drugim aktivnostima osigurati prostorne uvjete za ravnomjerniji i usklađeniji razvitak i razmještaj stanovništva.
- Usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u prostorne cjeline gradova i naselja koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom (a imaju rezerve u instaliranim objektima) i objektima društvenog standarda, kao i u starim, povijesnim strukturama naselja (radi njihove obnove i zaštite), uz osiguravanje prostornih preduvjeta za gradnju pretežito obiteljskih kuća, s racionalnim gustoćama naseljenosti primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama.
- Novu stambenu gradnju usmjeravati interpolacijama, prije svega u nedovoljno ili neracionalno izgrađene dijelove gradova i naselja, kao i dogradnjama ili nadogradnjama postojećih objekata. Aktivnostima očuvanja i obnove (rekonstrukcija, asanacija) postojećeg stambenog fonda davati isto značenje kao i novim stambenim gradnjama (osobito u povijesnim urbanim cjelinama) i treba ih razvijati kao kontinuiranu i programiranu djelatnost.
- Izgradnju izvan utvrđenih građevinskih područja, na poljodjelskom zemljištu bonitetnih klasa I.-V. kategorije, dopustiti samo u slučajevima kada zbog reorganizacije i racionalizacije poljodjelske proizvodnje postoji potreba za izgradnjom poljoprivrednih gospodarskih gazdinstava (obiteljskih farmi).

Samo takvim pristupom moguće je provesti dobro strukturiranje policentričnog sustava naselja i osiguranje ravnomjernog razvoja na teritoriju Županije.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. PRIKAZ PROSTORNIH STRUKTURA ŽUPANIJE U ODNOSU NA STANJE I RAZVOJNA OPREDJELJENJA ŽUPANIJE I DRŽAVE

Pored prirodno geografskih obilježja prostornu strukturu određuje stanovništvo i ljudska aktivnost, a u Međimurskoj županiji čine je:

- **gradovi i naselja**, koji pored stanovanja sadrže funkciju rada i svih ostalih aktivnosti za zadovoljenje potreba stanovništva, a u prostoru se javljaju kao građevinska područja
- **infrastrukturni koridori** – državnog, regionalnog i županijskog značaja, važni za funkcioniranje svih aktivnosti od lokalne do državne razine
- **vode** – vodotoci, jezera i podzemne vode
- **šumske i poljoprivredne površine**
- **osobito vrijedne prirodne cjeline**

Stanje prostorne strukture i razvojna opredjeljenja Županije i države mogu se iskazati u osnovnim crtama:

Gradovi i naselja

Gradovi i naselja, njih 128, u prostoru Županije iskazuju se kroz građevinsko područje.

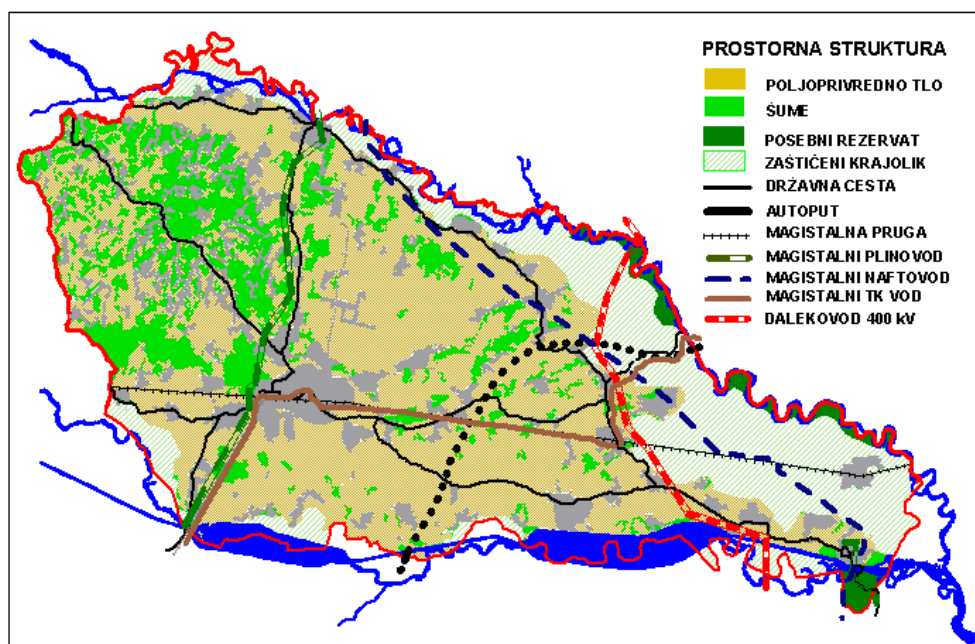
Opredjeljenje države je da gradovi i naselja veličine od 2 – 7 000 stanovnika trebaju biti nositelji razvoja.

U Međimurskoj županiji 12 je naselja te veličine, u kojima živi 29,9 % stanovnika. Ulogu nositelja razvoja i takav značaj imaju tri naselja sa središnjim i radnim funkcijama (dva grada i jedno naselje), dok su većina ostalih potencijalni nositelji razvoja Županije.

Unapređenjem kvalitete životnih uvjeta u ruralnim sredinama (poboljšanjem društvene i komunalne infrastrukture) stvarat će se uvjeti za ostanak domicilnog stanovništva u tim sredinama i utjecati na sprečavanje iseljavanja u gradove.

Opredjeljenjem Županije i države za ravnomjeran razvoj na cjelokupnom teritoriju, potrebno je kroz poticaje i ulaganja za unapređenje poljoprivrede i obiteljskog poduzetništva zaustaviti negativna demografska kretanja u depopulacijskim područjima (poklapaju se s najslabije razvijenim i pograničnim područjima Županije, te bi ona trebala postati područje od posebne državne skrbi).

Opredjeljenje za racionalno gospodarenje prostorom, u ovom segmentu prostorne strukture Županije, znači iskorištavanje postojećih kapaciteta građevinskih područja i izgrađene komunalne infrastrukture te onemogućiti prenamjenu posebno vrijednih poljoprivrednih površina u druge svrhe.

Slika 30

Infrastruktura

Infrastrukturni objekti od važnosti za državu prema Strategiji prostornog uređenja i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske (autocesta, naftovod, dalekovod, svjetlovodni kabel) na prostoru Međimurske županije realizirani su, osim željezničkog prometnog sustava. Stanje infrastrukturnog sustava županijskog značaja može se različito ocijeniti, ovisno o područjima djelatnosti:

- gotovo potpuno je izgrađen sustav vodoopskrbe i plinoopskrbe, čime je ispunjeno opredjeljenje države,
- prometni sustav - sagledavajući dugoročni razvoj Županije, izgradnjom prometnica potrebno je dopuniti mrežu državnih i županijskih cesta, što će značiti bolje povezivanje svih struktura u prostoru,
- sustav elektroopskrbe potrebno je dograđivati, ovisno o potrebama novih, posebno velikih potrošača (industrijski i manji proizvodni pogoni),
- odvodnja otpadnih voda djelomično je riješena, na zadovoljavajući način samo na području Čakovca – sustavno zbrinjavanje otpadnih voda sa zaštitom voda od zagađenja, jedan je od glavnih ciljeva na području izgradnje infrastrukture Međimurske županije,
- sustav zbrinjavanja i gospodarenja otpadom nije uspostavljen, a postojeće stanje zbrinjavanja otpada kako ga provode jedinice lokalne samouprave u potpunosti je neprihvatljiv i nezadovoljavajući – izgradnja sanitarne deponije na razini Županije uz primjenu mjera i postupaka koji će udovoljiti našim ali i europskim propisima i standardima, rješenje je koje se predlaže ovim planom.

Vode

Značajan su segment prostorne strukture Županije, a zbog njihove važnosti potrebno je odlučno provođenje donesenih i planiranih mjera zaštite. Zaštita i unapređenje kvalitete vode u vodotocima te zaštita podzemnih voda temeljna su opredjeljenja Županije i države.

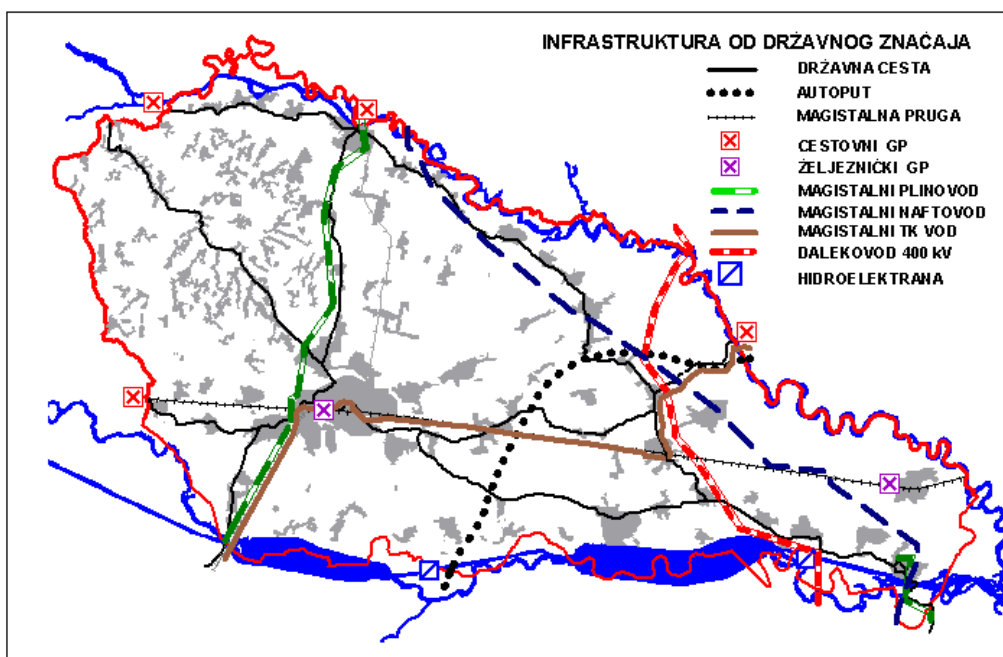
Šumske i poljoprivredne površine

Za ovaj segment prostorne strukture, koji predstavlja neobnovljiv prirodni resurs, vrijedi jedinstveno načelo:

- zaštitu šumskih površina potrebno je provoditi u smislu potpunog očuvanja postojećih, vrlo smanjenih površina i zaštite samih šuma,
- zaštita poljoprivrednih površina podrazumijeva sprečavanje prenamijene vrijednog poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe – djelatnosti vezane uz pretvaranje poljoprivrednog u građevinsko zemljište usmjeriti na nekvalitetna i neobrađena poljoprivredna zemljišta.

Osobito vrijedne prirodne cjeline

Ovaj dio prostorne strukture u sebi uključuje neke od prije navedenih prostora (pretežito šumske površine, vodotoke, poljoprivredne površine, ali i neke dijelove građevinskog područja). Jedino opredjeljenje na županijskoj razini je zaštita i razvoj tog prostora u skladu s očuvanjem njegovih prirodnih vrijednosti na način tradicionalnog gospodarenja i korištenja.

Slika 31

3.2. ORGANIZACIJA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE PROSTORA

Osnovni cilj i zadaća prostornog planiranja je određivanje namjene i korištenje prostora. Kroz prostorni plan županije, županiji, jedinici lokalne samouprave dana je obaveza i pravo da gospodari i upravlja svojim prostorom. To može ostvariti kroz provođenje ovog dokumenta prostornog uređenja čiji je osnovni cilj određivanje organizacije prostora, njegove namjene i korištenja. Taj cilj proizlazi iz analize prirodnih datosti, postojećeg korištenja prostora, iz analize mogućnosti i ograničenja tog prostora.

Planirana namjena površina i način korištenja prostora u mnogome određuje postojeća prostorna struktura Međimurske županije: izgrađena građevinska područja, oblik i veličina građevinskog područja, izgrađen sustav infrastrukture, razmještaj pretežitih djelatnosti u prostoru. Neki su prostori zbog svojih osobitih prirodnih karakteristika i vrijednosti određeni za daljnje korištenje (osobito vrijedna poljoprivredna tla, šumske površine).

Spoznaja o izrazito vrijednom prirodnom resursu, koji se nalazi na velikom dijelu teritorija Međimurja – bogatom rezervoaru pitke vode u podzemnim vodonosnim naslagama, te spoznaja o važnosti njegovog očuvanja, neposredno utječe na način korištenja prostora.

Način kako će se prostor koristiti također određuje spoznaja o mogućim opasnostima i negativnim utjecajima, koji nastaju kao posljedica primjene štetnih tehnologija i djelatnosti za okoliš, te svijest o mogućem narušavanju ekološke ravnoteže uslijed takvih istih djelatnosti ili drugih zahvata u prostoru.

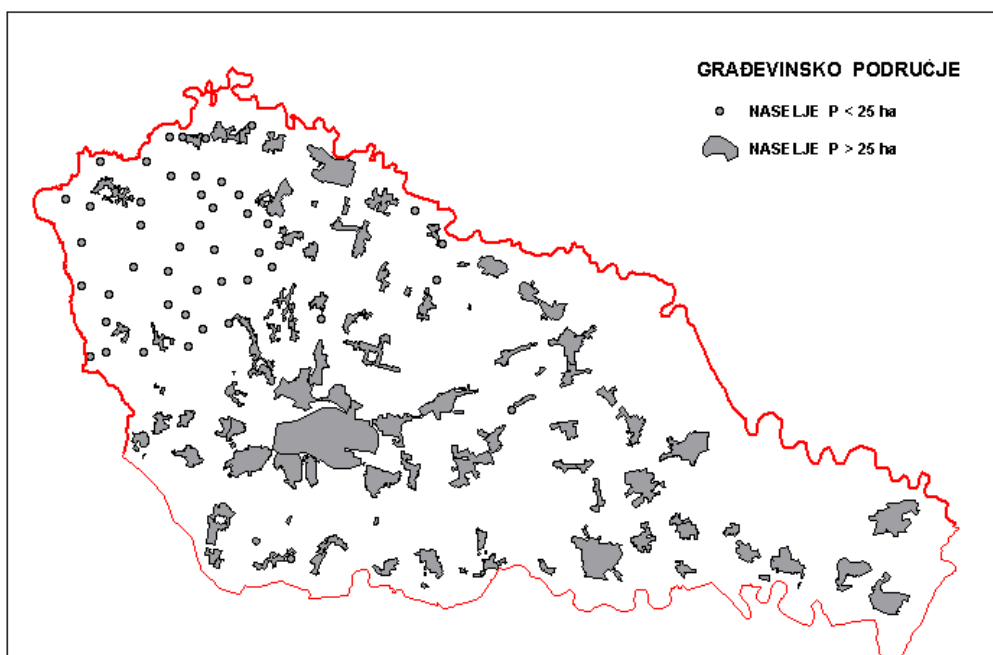
Plan određuje osnovne smjernice i projekciju gospodarskog razvoja i predlaže korištenje prostora za realizaciju tih ciljeva. Težnja za razvojem vodi ka povećanju obima gospodarskih djelatnosti, a time zadire u zaposjedanje prostora na račun drugih korisnika – prostor tada postaje predmet sukoba njihovih interesa. Pomirenje različitih interesa, njihovo međusobno usklađivanje, kao i prilagođivanje razvojnih potreba s ciljevima održivog razvoja, osiguravaju se u određivanju namjene površina za osnovne grupe korisnika prostora.

Naselja i gradovi – sve funkcije i aktivnosti kao što su stanovanje, rad, zadovoljenje životnih potreba (kulturnih, zdravstvenih, prosvjetnih, socijalnih, odmor i rekreacija) gospodarske djelatnosti u gradovima i naseljima odvijaju se unutar građevinskih područja koja u Međimurskoj županiji zauzimaju prostor od 99,32 km² ili 13,61 % ukupne površine Županije. Namjena i korištenje prostora unutar građevinskog područja naselja definira se dokumentima prostornog uređenja užeg područja.

Građevinska područja za svih 128 naselja definirana su Prostornim planom Općine Čakovec (od 1984. godine), korigirana i modificirana prema potrebama razvoja pojedinih naselja do 1998. godine. Kriteriji određivanja građevinskog područja u tom dokumentu bili su podređeni cilju racionalnog gospodarenja prostorom i vezani uz očekivani razvoj prema demografskoj prognozi.

Struktura, oblik, veličina građevinskog područja ovisi o tipu samog naselja:

- naselja zbijenog tipa veličine iznad 25 ha, a brojem stanovnika iznad 500 – karakteristična su za ravničarski dio Županije. Ta građevinska područja uglavnom su složene namjene – uz stanovanje, javljaju se značajnije centralne i radne funkcije,

Slika 32

- naselja s površinom manjom od 24 ha (47 naselja) disperznog su oblika, karakteristična za Gornje Međimurje, u njima živi svega 9,7 % stanovnika, veličine manje od 500 stanovnika. Građevinska područja ovih naselja namijenjena su stanovanju pretežito na poljoprivrednom gazdinstvu, a velik udio u njima čine kuće za odmor.

Građevinska područja naselja međusobno su odvojene cjeline u prostoru, izuzev onih disperznog tipa, koja su ili međusobno spojena ili pak se sastoje od dva ili više njih, spojena su u jedno građevinsko područje (npr. M. Subotica - Palovec, Držimurec - Strelec, sedam naselja od Bukovja do Žabnika). Njihovo spajanje posljedica je razvoja, međusobnog položaja međusobne ovisnosti i upotpunjavanja njihovih funkcija. Ona funkcioniraju kao svako naselje zasebno, od kojih najčešće jedno ima dominantnu ulogu – ulogu središnjeg naselja.

Infrastrukturni sustavi - Infrastrukturni sustavi državnog značaja presijecaju teritorij Županije povezujući Hrvatsku s infrastrukturnim sustavima Sjeveroistočne Europe. Pored toga što omogućuju povezivanje u međunarodne sustave, oni predstavljaju barijeru i ograničenje u korištenju prostora.

Ograničenje korištenja prostora odnosi se na osiguranje sigurnosnih koridora uz trasu vodova, a sustavi prometne infrastrukture kao što su auto-cesta i željeznička pruga presijecaju i razdvajaju prostor Županije u fizičkom smislu. U planovima prostornog uređenja općina, dokumentima prostornog uređenja užeg područja te u planiranju zahvata u prostoru (unutar, a posebno izvan građevinskog područja) potrebno je voditi računa o trasama infrastrukturnih objekata i ograničenjima vezanim uz koridor prolaza trase i u njegovom kontaktnom prostoru. Da bi se izbjeglo povećanje tog ograničenja te da se što je

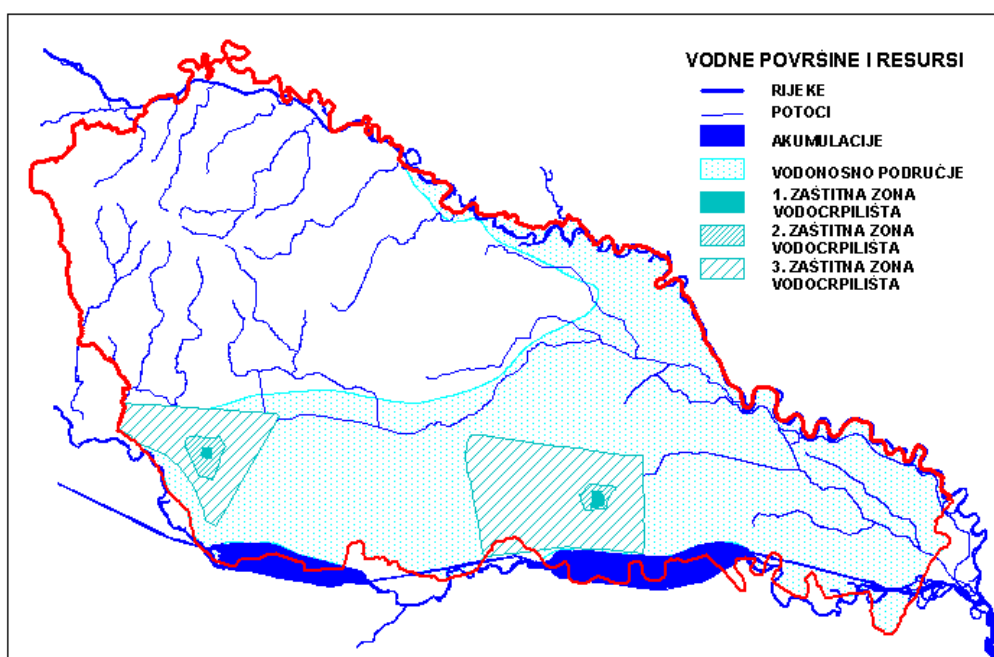
moguće više zadrži cjelovitost prostora, potrebno je gdje god je to moguće, grupirati infrastrukturne koridore.

Na prostoru Međimurske županije izgrađeni infrastrukturni sustavi zaposjedaju površinu od 8,07 km² ili 1,11 % ukupne površine Županije.

Infrastrukturni sustav na državnoj i županijskoj razini gotovo je na zadovoljavajući način realiziran, a ovim Planom predlaže se osiguranje prostora za izgradnju prometnog sustava, sustava zbrinjavanja otpada i otpadnih voda. Budući da izgradnja tih objekata slijedi bilo u kratkoročnom ili u dugoročnom razdoblju, potrebno je osigurati prostore za njihovu realizaciju, i to za:

- državne ceste: Sveti Križ - Trnovec, Čakovec - Varaždin, Sveti Križ - Mursko Središće
 - lokalne ceste: Slakovec - Šenkovec, Kotoriba - Goričan - Donji Kraljevec, Kotoriba - Murakeresztur
 - magistralnu željezničku prugu: Kotoriba - Pragersko i Čakovec - Zagreb, prostor za drugi kolosijek
 - prostor za zbrinjavanje otpada
 - koridore za odvodnju i adekvatne prostore za smještaj uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
- Navedene planirane koridore i prostore potrebno je uvažiti u planovima uređenja onih općina kroz čiji teritorij prolaze ili ga koriste.

Vode i vodene površine – zauzimaju prostor od 20,14 km² ili 2,76 % ukupnog teritorija Županije. Njihova namjena i način korištenja su višestruki.

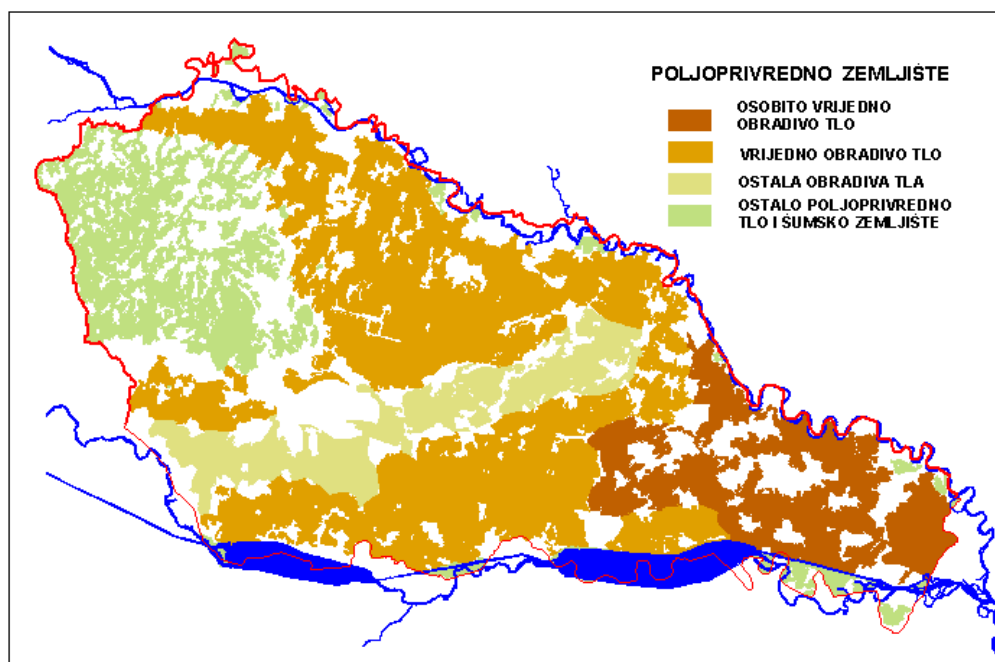
Slika 33

Energetski potencijal voda u Međimurju iskorišten je na toku Drave izgradnjom akumulacijskih jezera ukupne površine 11,7 km². Mali dio te površine koristi se za rekreacijsku i turističku namjenu vezanu uz vodu. Ostatak riječnog krajolika Drave nalazi se uz stari tok i u ostacima dravskih šuma. Višenamjensko korištenje prostora uz zaštitu prirodnih vrijednosti i razrješenje konfliktnih interesa potrebno je sprovesti kroz izradu i donošenje plana uređenja područja posebnih obilježja. Prostor uz rijeku Muru ostao je velikim dijelom bez većih intervencija čovjeka. Ova oba osobito vrijedna riječna krajolika zavređuju očuvanje i zaštitu, a detaljna namjena i način korištenja prostora odredit će se planom uređenja prostora posebnih obilježja i planom upravljanja, nakon što budu proglašeni zaštićenim krajolikom.

Zbog očuvanja kvalitete podzemnih voda (jednog od najvrednijih prirodnih resursa Županije), potrebno je uskladiti djelatnosti i podrediti korištenje prostora iznad vodonosnika. Posebno se to odnosi na prostor zaštićenih zona vodocrpilišta, te na naselja koja su zahvaćena ili bi mogla biti zahvaćena u obuhvat crpljenja.

Konfliktna postojeća namjena i korištenje prostora na vodonosnom području zahtijeva hitnu primjenu već donesenih mjera o zbrinjavanju otpada i sanaciju, u što je moguće kraćem roku, postojećih odlagališta otpada. Opređeljenje je u svim postojećim dokumentima koji uređuju prostor – od Strategije i Programa prostornog uređenja te Prostornog plana Općine Čakovec i dokumenata nižih razina koji će se donositi - namjena i korištenje prostora na vodonosnom području moraju biti u cilju očuvanja i zaštite podzemnih voda.

Poljoprivredne površine – zauzimaju teritorij od 495,42 km² ili 67,91 % ukupnog teritorija Županije. Visok je udio obradivih površina, a samo 21,42 km² (4,32 %) je neobradivih. Može se reći da poljoprivreda određuje pretežitu namjenu i korištenje prostora. Postojeće poljoprivredne površine i dalje zadržavaju planiranu namjenu i korištenje prostora u poljoprivredne svrhe. U cilju ostvarivanja boljih uvjeta za egzistenciju potrebno je mijenjati strukturu i veličinu katastarskih čestica i posjeda, pa umjesto prosječne veličine čestica od 0,16 ha i 6,88 čestica po posjedu treba težiti ka okrupnjavanju poljoprivrednog posjeda koji će omogućiti veći prihod i primjenu suvremenih agrotehničkih mjera u poljoprivrednoj proizvodnji. U nizinskom dijelu Županije prevladavaju oranice, dok u briježnom vinogradi i voćnjaci, a za obje cjeline karakteristična je mozaična struktura korištenja prostora.

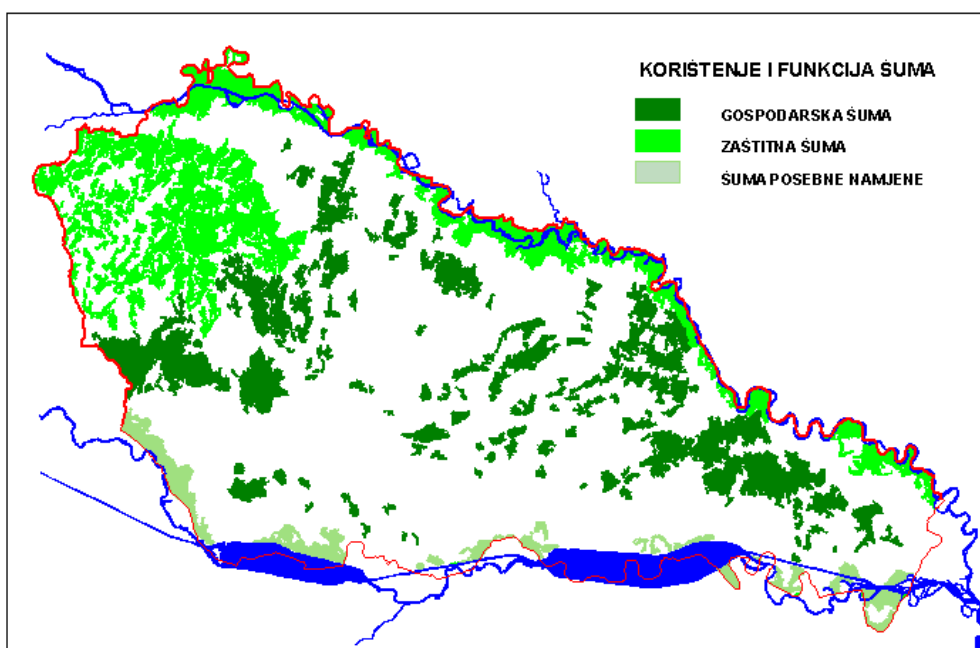
Slika 34

Šumske površine – usporedimo li udio šumskih površina na prostoru Hrvatske, koji zauzima 40 % njene površine, s prostorom namijenjenim šumama u Međimurskoj županiji koji zauzima površinu od 89,09 km² ili 12,21 % njene površine, vidimo da je Međimurje izuzetno siromašno šumskim površinama. Unatoč slaboj zastupljenosti u površini, šumske površine imaju značajnu ulogu u stvaranju biološke krajobrazne raznolikosti ovog kraja, a u Gornjem Međimurju na strmim padinama nezamjenjivu ulogu u zaštiti tla od erozije. Po svojoj namjeni gospodarske šume nalaze se na 5,75 %, a zaštitne na 6,46 % ukupnog teritorija Županije.

prenamijeniti u površine naselja ili površine izvan naselja u druge namjene, ali uz suglasnost nadležnog tijela.

Budući da nema izrađene resursne osnove za eksploataciju mineralnih sirovina ni na razini države, niti na razini Županije, prostori za eksploataciju šljunka i pijeska određeni su na osnovu pogodnosti prostora, izdašnosti i rentabilnosti dosadašnjeg iskorištavanja. Napuštene šljunčare i one predložene za zatvaranje potrebno je privesti namjeni prema projektima sanacije.

Ti projekti, trebali bi sadržavati takvo rješenje koje omogućuje višenamjensko korištenje tog prostora (ribnjak, odmor, rekreacija) uz stvaranje novog krajobraznog elementa s vodom.

Slika 35

Ostale namjene – U prostoru Županije određene su lokacije i planirani prostori izvan građevinskih područja za pojedine djelatnosti i zahvate u prostoru, kao što su eksploatacija mineralnih sirovina, značajni prostori i objekti turističke, sportske, rekreativne namjene, objekti za zbrinjavanje otpada i objekti posebne namjene.

Pored postojeće zone posebne namjene u kojoj se nalaze vojni kompleksi Nikola Šubić Zrinski - vojarna u Čakovcu i Gmajna - vježbalište uz vojarnu u Čakovcu planiran je rezervni prostor posebne namjene izvan granica građevinskog područja na teritoriju područja općine Senkovec. Prostor od interesa za obranu određuje se granicama vojnog kompleksa građevinama, u suradnji s nadležnim tijelom obrane. Razgraničenjem treba odrediti vojni kompleks i građevine i zaštitni pojas oko vojnih kompleksa. Zaštitni pojas je dio vojnog kompleksa koji se određuje ovisno o vrsti, namjeni i položaju građevina u prostoru. Nužno je uskladiti s potrebama obrane uvjete korištenja prostora: šumskih, poljoprivrednih i vodnih površina, površina za razvoj naselja, površina izvan naselja za izdvojene namjene i zaštićenih područja. Postojeće lokacije mogu se

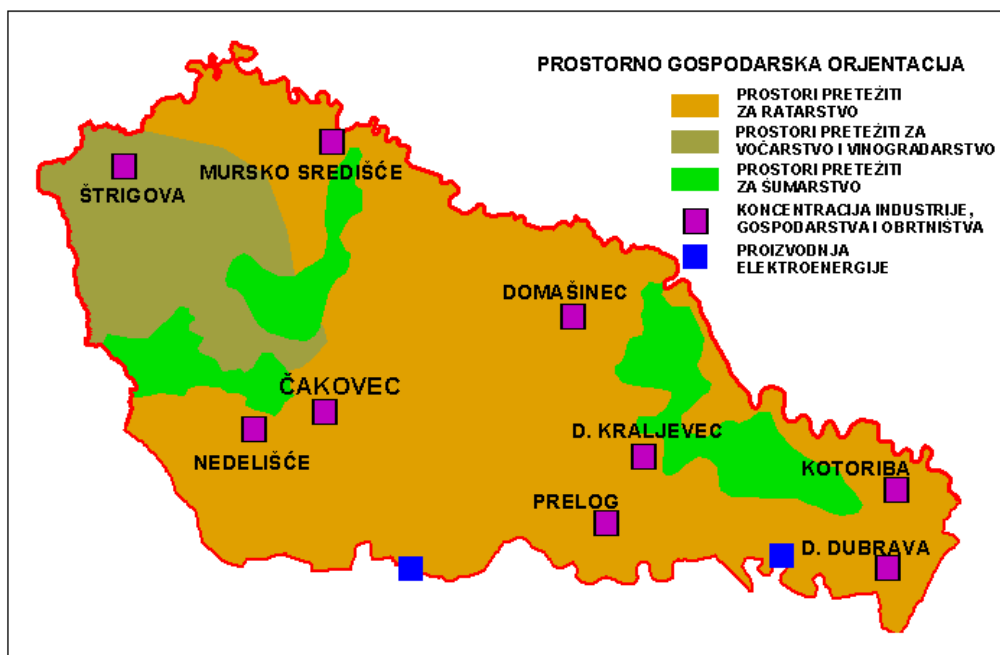
Osnovna namjena i korištenje prostora Županije u ovom planu predstavljaju osnovu za realizaciju ciljeva uređenja prostora te za detaljnu razradu namjene prostora u planovima uređenja općina i nižim planovima prostornog uređenja.

Na temelju ove namjene površina utvrđuju se pogodni prostori za smještaj pojedinih objekata i djelatnosti u skladu sa zadanom namjenom i načinom korištenja prostora. Pri tome treba voditi računa da budući zahvati u prostoru ne narušavaju postojeće i planirane vrijednosti prostora i njegovu osnovnu namjenu.

Djelatnosti ljudi i stanovanje ostvaruju se unutar građevinskog područja u skladu sa specifičnostima pojedine sredine. Za graditeljske aktivnosti na ostalim područjima lokacija se određuje na osnovu zaštite i očuvanja osnovne namjene prostora, uz kriterije očuvanja ekološke ravnoteže, kriterije održivog razvitka, poštivanje značajki kulturnih, prirodnih vrijednosti i prostornih specifičnosti određenog lokaliteta. Na taj način moguće je postići skladan uravnoteženi razvoj, a i zadržati postojeću osobitost prostora Županije.

Na osnovu dosadašnjih razvojnih tokova i procesa, prirodnih obilježja prostora te planskih opredjeljenja i vizija o položaju i ulozi Međimurske županije, proizlazi koncepcija budućeg razvoja i pripadajućeg položaja u državi, a prikazana je u planiranoj organizaciji, korištenju i zaštiti prostora na kartografskim prikazima:

1. KORIŠTENJE I NAMJENA PROSTORA
2. INFRASTRUKTURNI SISTAVI
3. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Slika 36

3.2.1. ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA (naselja i izgrađene strukture, poljoprivredne, šumske, vodne te posebne namjene i ostale površine)

Tabela 3 (po pravilniku)

Tabela 67

red. broj	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	oznaka	ukupno ha	% od površine županije	stanovnika/ha ha/stanovniku*
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				TABELA 3
1.1.	Građevinska područja ukupno - izgrađeni dio GP / ukupno GP - izgrađeni dio GP - kontinentalno – granično - ostalo	GP	9932,00 84,74 % 8325,90 3211,86 6762,88	13,61 11,41 4,40 9,21	12,07** 14,40 11,45 12,29
1.2.	Izgrađene strukture izvan GP ukupno	I E T+R	48	0,07	
1.3.	Poljoprivredne površine ukupno - obradive	P P1 P2 P3	49542 10116 30708 8718	67,91 13,87 42,09 11,95	0,4133*
1.4.	Šumske površine ukupno - gospodarske - zaštitne	Š Š1 Š2	8909 4192 4716	12,21 5,75 6,46	0,0743*
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine ukupno	PŠ	1703	2,37	0,0142*
1.6.	Vodne površine ukupno - vodotoci - jezera - akumulacije - retencije - ribnjaci	V	2014 582 1170 262	2,76 0,80 1,60 0,36	0,0168*
1.7.	Ostale površine ukupno	N IS	807	1,11	0,0067*
	Županija ukupno		72954	100,00	0,6086*

Oznake (prema kartografskom prikazu):

GP - građevinsko područje	Š - šuma isključivo osnovne namjene
E - eksploatacijsko polje	Š1 - gospodarska šuma
T - ugostiteljsko – turistička namjena	Š2 - zaštitna šuma
R - športsko – rekreacijska namjena	Š3 - šuma posebne namjene
P - poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene	PŠ - ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište
P1 - osobito vrijedno obradivo tlo	V - vodne površine
P2 - vrijedno obradivo tlo	N - posebna namjena
P3 - ostala obradiva tla	IS - površine infrastrukturnog sustava
- ** iskazani pad gustoće naseljenosti (st/ha) ukupnog GP u odnosu na izgrađeni dio GP ukazuje da neizgrađena područja namijenjena za razvoj naselja nisu primarno namijenjena stanovanju

3.3. SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA I RAZVOJNIH SREDIŠTA

3.3.1. GRAVITACIJSKI ODNOSI I CENTRALITET NASELJA

Gusto naseljeni prostor Međimurske županije izrazito karakteriziraju dvije skupine naselja, a to su velike aglomeracije stanovništva u nizinskom centralnom i donjomeđimurskom prostoru, te disperzna naselja briježnog područja Gornjeg Međimurja.

Jasna diferenciranost centraliteta naselja iskazuje se izdvajanjem grada Čakovca, kao regionalnog središta, koji je centar regije i središte Županije. Grad Čakovec Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske svrstan je u grupu 18 većih srednjih gradova Hrvatske, koji u svom kružnom području s radiusom od 5 km broji preko 35000 stanovnika.

Gradovi Prelog i Mursko Središće izraziti su nositelji razvoja svojeg i šireg lokalnog područja - Prelog donjomeđimorskog prostora, a Mursko Središće sjevernog prostora uz Muru, te se svrstavaju u grupu manjih regionalnih središta.

Od općinskih središta izdvajaju se kao lokalna razvojna središta s izraženim centralnim i radnim funkcijama kao poticajna središta naselja Nedelišće, Kotoriba, Donji Kraljevec, Štrigova i Domašinec. Od ovih središta izdvaja se Štrigova koja je brojem stanovnika mala, ali s izraženim urbanitetom te je nužno poticati njen ubrzani razvoj kao nosioca razvoja briježnog i graničnog područja prema Sloveniji. Sličnu ulogu razvojnog središta poprima Domašinec, koji je izdvojen od glavnih prometnih koridora, te gotovo na sredini prostora od Murskog Središća i Kotoribe sve više prerasta u razvojno lokalno središte uz pogranični prostor prema Mađarskoj uz rijeku Muru.

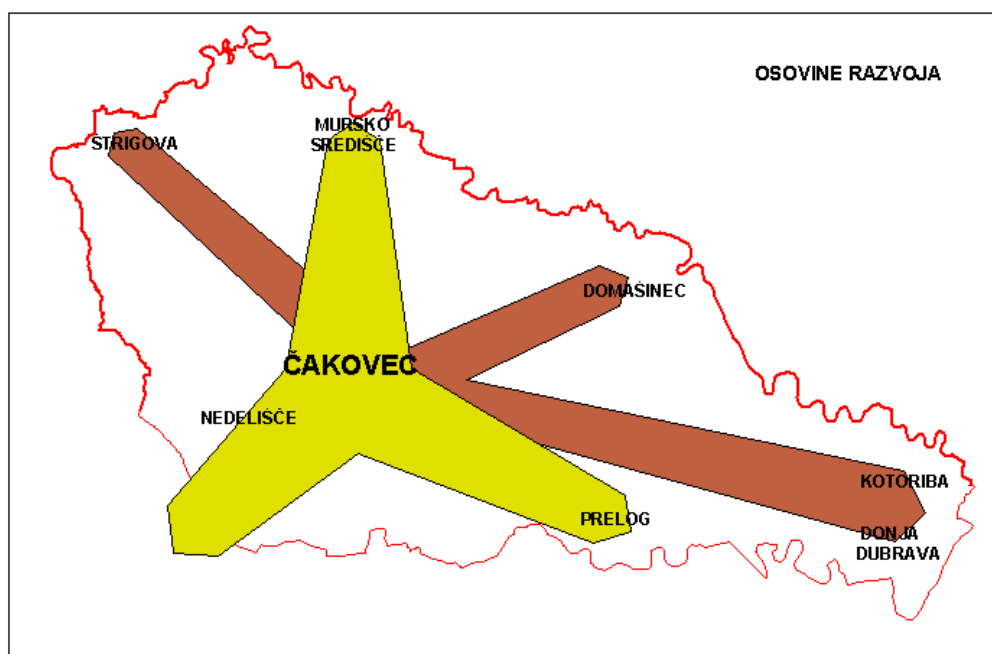
Ostala općinska središta svrstavaju se u skupinu područnih središta isključivo u funkciji razvoja svog općinskog područja. Ovoj skupini razvojnih središta svakako treba pribrojiti velika prigradska naselja Čakovca s preko 2000 stanovnika, kao što su Pribislavec i Ivanovec.

Uočava se da središnji razvojni centri definiraju osovine urbanizacije i razvitka na prostoru Županije, koja se nadovezuje na osovina razvoja Hrvatske, Zagreb - Varaždin - Čakovec. Ove osovine razvoja prepoznaju se na potezima koji se podudaraju s prometnim pravcima: Čakovec - Mursko Središće - slovenska granica, Čakovec - Prelog - Kotoriba, Čakovec - Lopatinec - Štrigova, Čakovec - Belica - Domašinec.

Gradovi Mursko Središće i Prelog preko svojih utjecajnih funkcija definiraju lokalne osovine razvitka. To se iskazuje u zoni utjecaja grada Murskog Središća na općinska središta Sv. Martin na Muri, Selnica, Vrtišinec i djelomično na Podturen, a grada Preloga na općinska središta Donjeg Međimurja, napose na Donji Kraljevec, Goričan, Sv. Mariju, Donji Vidovec, Kotoribu i Donju Dubravu.

Posebno je izražen i značajan utjecaj grada Čakovca na općinska središta Strahoninec i Šenkovec, koja ga neposredno okružuju i čine prsten prigradskih naselja iz kojih su izdvojeni Nedelišće, Belica, Mala Subotica i Orehovica, ali još uvijek pod snažnim utjecajem grada Čakovca.

Nedelišće postaje sve snažnije utjecajno središte i na manje lokalno središte Gornji Mihaljevec te pogranične prostore prema Sloveniji, Trnovec i Macinec.

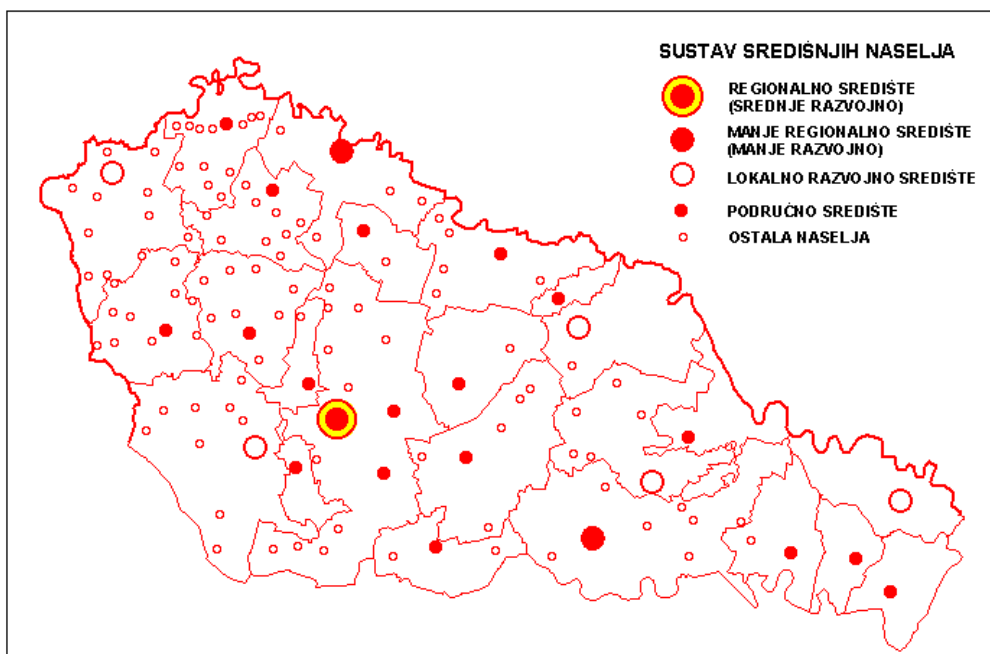
Slika 37

Ovakvim usmjeravanjem razvoja središnjih naselja stvara se osnova ravnomjernijeg razvitka gospodarskih djelatnosti i aktivnosti te svakako poticanje raspodjele stanovništva u zonama razvojnih središta ili umjerena stagnacija u onim prostorima koji su počeli poprimati jaču depopulacijsku ekspanziju. Uspostavljanjem ovako definiranog sustava naselja usmjerava se organizacija prostora naselja i definira:

- uravnotežen razvoj središnjih funkcija u cilju zadovoljavanja raznolikih potreba stanovništva i poboljšavanja svakodnevne kvalitete života,
- veličina, struktura i oblik razvoja naselja,
- uravnotežena raspodjela stanovništva, funkcija i radnih sadržaja,
- ravnomjerniji razvoj u prostoru, smanjivanjem razlika u urbaniziranosti područja,
- osnivanje lokalnih razvojnih žarišta, kao uporišta policentrično razvojnoj mreži naselja,

Naselja Međimurske županije mogu se razvrstati u četiri osnovne skupine centraliteta, sagledavajući naslijeđene uvjete koji su prevladavali u pojedinim razdobljima razvoja naselja kao i današnje prostorne, gospodarske, društvene i druge razvojne karakteristike.

I. Regionalno središte	- Čakovec
II. Manje regionalno središte	- Prelog,
Mursko Središće
III. Lokalno razvojno središte	- Nedelišće, Kotoriba,
D. Kraljevec, Štrigova,
Domašinec
IV. Područno središte	- sva ostala središta
općina i naselja s
preko 2000 stanovnika

Slika 38

- unapređenje i razvitak oblikovnih obilježja i sadržajne strukture naselja sukladno s njihovom ulogom u planiranom sustavu naselja i vrijednostima prirodne sredine, graditeljske baštine i okoliša u cjelini,
- granice građevinskog područja sa svrhom racionalnog korištenja prostora,
- načine i uvjete gradnje i uređenja prostora.

Grad Čakovec – regionalno središte, središnje je naselje i sjedište Županije, svrstano u grupu većih i srednjih gradova Hrvatske, smješteno gotovo u geometrijskom težištu Županije na čvorištu željezničkih i cestovnih prometnih pravaca, osigurava daljnu centralnu ulogu i značaj središnjeg naselja gospodarskog, društvenog i kulturnog razvoja čitavog prostora.

Kretanje broja stanovnika Čakovca i gravitirajućeg kružnog područja r=5km

Tabela 68

naselje	BROJ STANOVNIKA				stopa rasta 71/91	prognoza po stopi 71/91		stopa rasta 81/00	prognoza po stopi 81/00 od 2000.		prognoza po stopi 81/00 od 1991.	
	1971.	1981.	1991.	2000.		2011.	2021.		2011.	2021.	2011.	2021.
	1	2	3	4		5	6		7	8	9	10
ČAKOVEC	11773	14706	15999	17058	1,55	21742	25346	0,78	18588	20098	18703	20222
IVANOVEC	1860	2015	2111	2314	0,63	2396	2552	0,73	2507	2696	2442	2626
MAČKOVEC	833	1413	1535	1401	0,88	1831	1999	0,81	1531	1660	1804	1955
MIHOVLJAN	1287	950	1098	1230	1,39	1447	1662	1,37	1428	1636	1441	1651
NOVO SELO ROK	1113	1271	1443	1602	1,31	1871	2130	1,23	1832	2069	1841	2080
PRIBISLAVEC	2354	2568	2746	3104	0,77	3203	3460	1,00	3464	3827	3352	3704
SAVSKA VES	905	1162	1238	1302	1,58	1694	1981	0,60	1391	1476	1395	1482
STRAHONINEC	1821	2260	2580	2904	1,76	3655	4351	1,33	3358	3831	3359	3833
ŠENKOVEC	1568	1773	2161	2404	1,62	2978	3496	1,62	2867	3366	2977	3495
NEDELIŠĆE	3741	4192	4535	4744	0,97	5498	6053	0,65	5096	5439	5166	5513
grad ČAKOVEC	27255	32310	35446	38063	1,32	46315	53030		42062	46098	42480	46561
ŠTEFANEC	781	791	807	811	0,16	834	848	0,13	823	834	828	839
DUNJKOVEC	728	800	850	959	0,78	992	1072	0,96	1065	1172	1029	1132
PRETETINEC	489	489	506	546	0,17	524	533	0,58	582	612	568	602
BREZJE	473	476	680	725	1,83	978	1172	2,27	928	1196	1066	1335
grad ČAKOVEC	29726	34866	38289	41104	1,27	49643	56655		45460	49912	45971	50469

Temeljem suvremenih populacijskih kretanja i projekcije demografskog razvoja, potvrđuju se željena očekivanja usporenijeg porasta broja stanovnika grada i gravitacijskog područja naselja. Prema suvremenoj stopi rasta 81./2000. procjenjuje se da će grad Čakovec do 2021. godine porasti na 20 200 stanovnika. U ovoj demografskoj stopi reflektiraju se učinci promjene društvenog uređenja, pretvorbe velikih gospodarskih subjekata i snažnijeg razvoja maloprivrednog gospodarstva, te učinci povećanog i trajnog doseljavanja stanovništva (oko 4000 trajno doseljenih), kao posljedica rata.

Gradovi Prelog i Mursko Središće imaju u policentričnoj mreži naselja Županije ulogu manjih

regionalnih središta, kod čega Prelog ima nešto naglašeniju ulogu. Oba grada u okviru svog samostalnog razvoja doživljavaju temeljem prognoza po suvremenoj stopi rasta 81./2000. porast broja stanovnika u granici do 5000.

Naglašenija uloga Preloga proizlazi iz njegovih upravnih funkcija kao utjecajnog središta donjomeđimurskog prostora, koji se gotovo podudara s teritorijem Županije istočno od auto-ceste Goričan – Zagreb.

Prelog sa svojim okolnim naseljima (Otok, Cirkovljan) u užoj gravitacijskoj zoni nadilazi 5000 stanovnika s projekcijom u narednih 20 godina na preko 6000 stanovnika.

Gradovi Prelog i Mursko Središće s utjecajem na kružno područje radijusa 2,5 km

Tabela 69

naselje	broj naselja kružnog područja	broj stanovnika po popisu			stanje broja stanovnika 23. 5. 2000.	stopa rasta 81/2000	prognoza stanovnika po stopi rasta 81/2000 od 2000.			
		1971.	1981.	1991.			5/00	81/00	2011.	2021.
CIRKOVLJAN		1024	949	945	897	-0,30	868	843		
OTOK		303	314	329	365	0,80	398	431		
PRELOG		4156	4254	4274	4509	0,31	4664	4809		
grad PRELOG	3	5483	5517	5548	5771	0,24	5930	6083		
grad M. SREDIŠĆE	1	2691	2995	3331	3768	1,22	4304	4856		

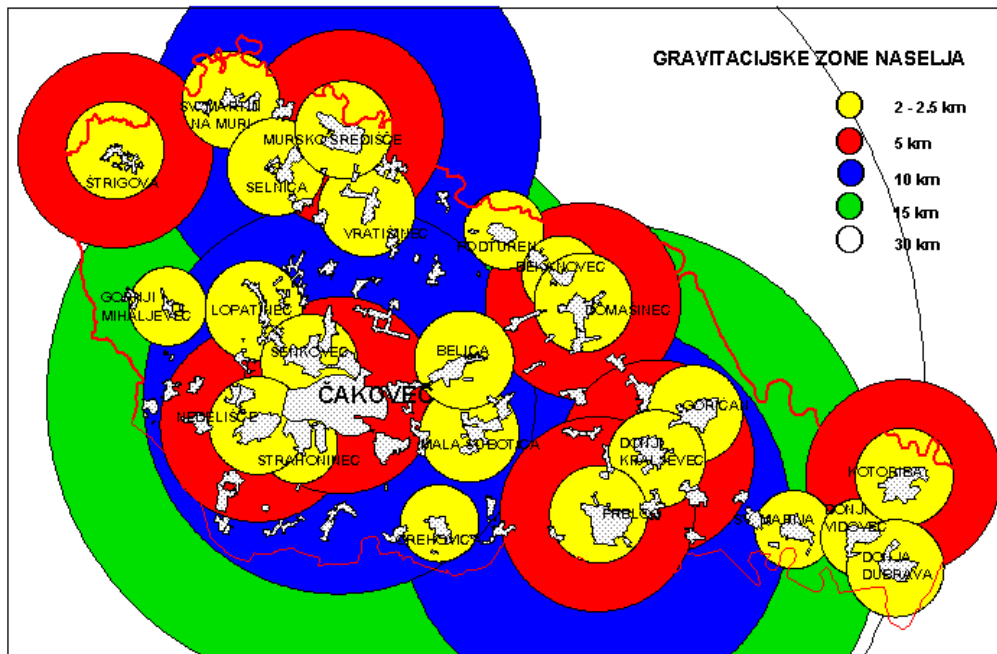
Mursko Središće utjecajno je središte intenzivnog prerastanja u gradski centar graničnog prostora uz rijeku Muru s projekcijom rasta do 5000 stanovnika.

U svom užem gravitacijskom arealu ne obuhvaća druga naselja do svojih izdvojenih područja Brezje i Sitnice, no u široj zoni utjecaja obuhvaća i općinska središta Sveti Martin na Muri, Selnicu, Vratišinec, a djelomično i Podturen.

U grupi **lokalnih razvojnih središta** izdvajaju se naselja Nedelišće, Kotoriba, Donji Kraljevec, Štrigova i Domašinec, kao utjecajna središta razvijanjem nekih od centralnih funkcija na šire gravitacijsko područje.

Ostala **područna središta** su sva ostala općinska središta, kao središta i sjedišta jedinica lokalne samouprave, koja su proizašla iz prije uspostavljenih odnosa centraliteta (naselja I. stupnja centraliteta) ili iz

potrebe isticanja nekih naselja kao područnih središta radi poticanja razvoja, pogranično područje (Gornji Mihaljevec) ili veće koncentracije stanovnika. Uže zone utjecaja proširuju se na gravitacijsko područje do 2 km u kojem prostoru obuhvaćaju od 1 do 8 naselja.

Slika 39

Općinska središta s utjecajem na kružno područje

Tabela 70

naselje - općinsko središte	broj naselja	broj stanovnika kružnog područja po popisu			stanje br. stanovnika 23. 5. 2000.	stopa rasta 71/91	stopa rasta 81/00	prognoza stanovnika po stopi rasta 81/2000 od 2000.	
		1971.	1981.	1991.				2011.	2021.
BELICA	1	2329	2377	2498	2576	0,35	0,42	2699	2815
DEKANOVEC	2	2303	2133	2009	2008	-0,68	-0,32	1939	1879
DOMAŠINEC	3	3933	3706	3531	3596	-0,54	-0,16	3535	3481
DONJA DUBRAVA	2	5121	4623	4292	4305	-0,88	-0,37	4131	3979
DONJI KRALJEVEC	1	1565	1598	1653	1746	0,27	0,47	1838	1926
DONJI VIDOVEC	1	2141	1904	1756	1766	-0,99	-0,40	1691	1625
GORIČAN	1	3696	3256	3221	3343	-0,69	0,14	3394	3442
GORNJI MIHALJEVEC	3	878	800	759	730	-0,73	-0,48	693	660
KOTORIBA	1	3653	3360	3579	3527	-0,10	0,26	3627	3721
MALA SUBOTICA	2	3421	3430	3401	3426	-0,03	-0,01	3425	3424
NEDELIŠĆE	3	4958	5481	5891	6249	0,87	0,69	6743	7228
OREHOVICA	2	2081	2167	2291	2240	0,48	0,17	2291	2343
PODTUREN	1	2178	2037	1735	1815	-1,13	-0,61	1698	1598
STRAHONINEC	2	2726	3422	3818	4206	1,70	1,09	4748	5308
SVETA MARIJA	2	3052	2794	2601	2654	-0,80	-0,27	2576	2507
SELNICA	3	1657	1555	1666	1778	0,03	0,71	1933	2092
LOPATINEC	4	2128	2126	2507	2724	0,82	1,31	3165	3643
SVETI MARTIN	8	2265	2122	2159	2334	-0,24	0,50	2516	2734
ŠENKOVEC	3	3688	4136	4794	5035	1,32	1,04	5827	6662
ŠTRIGOVA	6	2785	2385	2061	2176	-1,49	-0,48	2074	1994
VRATIŠINEC	2	2365	2336	2394	2314	0,06	-0,05	2301	2290

Naselja s preko 2000 stanovnika s utjecajem na kružno područje radijusa=2 km

Tabela 71

naselje	broj naselja	broj stanovnika kružnog područja po popisu			stanje br. stanovnika 23.05. 2000.	stopa rasta 71/91	prognoza broja stanovnika po stopi rasta 71/91		stopa rasta 81/2000	prognoza stanovnika po stopi rasta 81/2000 od 2000.	
		1971.	1981.	1991.			2011.	2021.		2011.	2021.
IVANOVEC	1	1860	2015	2111	2314	0,63	2396	2552	0,73	2507	2696
PRIBISLAVEC	1	2354	2568	2746	3104	0,77	3203	3460	1,00	3464	3827

Kategorije centralnih naselja sa značajnim funkcijama

Tabela 72

značajne funkcije	kategorije centraliteta			
	I.	II.	III.	IV.
	Čakovec	Prelog Mursko Središće	Kotoriba Nedelišće Donji Kraljevec Štrigova Domašinec	Belica Dekanovec Donja Dubrava Donji Vidovec Goričan Gornji Mihaljevec Mala Subotica Orehovica Podturen Strahoninec Sveta Marija Selnica Lopatinec Sveti Martin na Muri Šenkovec Vratišinec
stanovanje rad	do 7000 stanova do 15000 rad. mj.	>od 2000 stanova >od 2000 rad. mj.	do 2000 stanova do 2000 rad. mj.	do 1000 stanova od 500 do 1000 r. m.
obrazovanje	više srednje	srednje	osnovno	osnovno
kultura	kazalište, muzej centar za kulturu	muzej centar za kulturu	polivalentna dvorana	društveni dom
zdravstvo i socijalna skrb	bolnica, dom zdravlja HZZO, domovi	dom zdravlja, amb. ljekarna, isp. HZZO	ambulanta	primarna zaštita
uprava i sudstvo	sjedište županije županijski sud, PU	sjedište općine, općinski sud, st. PU	sjedište općine	sjedišta općine
turizam, šport, rekreacija	hotel športski savezi	hotel - motel športska društva	pansion klubovi	restoran klub

3.3.2. SUSTAV RAZVOJNIH SREDIŠTA

Međimurska županija je najgušće naseljeni prostor Republike Hrvatske sa 164 st/km², pored toga sa svojim brojnim naseljima, njih 128, čini i veliku gustoću naselja na km² površine ili 0,178 naselja/km², što je više od RH sa 0,118 naselja na km² teritorija.

Gledano na koliko kilometara dolazi jedno naselje u Međimurskoj županiji, jedno naselje u prosjeku dolazi na 5,7 km² teritorija Županije, dok u RH jedno naselje dolazi na 8,5 km².

U tako gustoj mreži naselja i gusto naseljenom prostoru diferenciraju se razvojna žarišta kao područja s većom koncentracijom stanovništva, koja se temeljem Strategije prostornog uređenja RH definiraju u četiri tipa žarišta (Z1-Z4), kod čega se žarište Z1-Čakovec identificira s tipom žarišta RH Z4, koje bilježi 30 - 80 000 stanovnika s radiusom kružnog područja r=4,5 km.

Svako žarište i podžarišta formiraju se unutar granica pojedine teritorijalne jedinice gdje se procjenjuje da se povezivanje ostvaruje, osim na teritorijalno-političkom ustroju, u kružnom gravitacijskom području i na zajedničkim gospodarskim i ostalim interesima.

Kriteriji za određivanje tipa žarišta zasnivaju se na koncentraciji stanovništva unutar radiusa gravitacijskog područja – kružnog prostora, građevinskom području naselja, upravnim funkcijama, opremljenošću objektima društvenog standarda (škole, zdravstvo, kultura, šport i sl.), broju zaposlenih, broju aktivnih poljoprivrednika i lokalnim uvjetima.

Tipovi razvojnih žarišta Međimurske županije

Tabela 73

tipovi razvojnih žarišta u Međimurskoj županiji		
tip žarišta	broj žarišta	karakteristika
Z1 30 – 80 000 stanovnika r=4,5 km	1	županijsko središte – regionalno središte
Z2 5 – 10 000 stanovnika r=3,5 km	2	manje regionalno središte
Z3 3 – 5 000 stanovnika r=2,5 km	8	općinsko središte - lokalno razvojno središte
Z4 1 – 3 000 stanovnika r=2,0 km	13	općinsko središte

Tip žarišta Z1 je grad Čakovec s više od 30 000 stanovnika i više od 10 000 zaposlenih u kružnom području radiusa R=4,5 km. Naselja kružnog gravitacijskog područja Čakovca su: Ivanovec, Mačkovec, Mihovljan, Nedelišće, Novo Selo Rok, Pribislavec, Savska Ves, Strahoninec i Šenkovec, te 1991. godine ukupno broje 35 446 stanovnika, odnosno temeljem ispisa stanovništva 2000. godine 38 063 stanovnika.

Tip žarišta Z2 sa 5 – 10 000 stanovnika i više od 2 000 zaposlenih u kružnom području radiusa R=3,5 km imaju grad Prelog i Nedelišće. Naselja kružnog područja Preloga su Cirkovljan i Otok, koji 1991. broje 5 548 stanovnika, a Nedelišće, Dunjkovec i Pretetinec 1991. godine broje 5 891 stanovnika.

Tip žarišta Z3 su općinska središta sa 3 - 5000 stanovnika i više od 1 000 zaposlenih u kružnom području gravitacijske zone utjecaja R=2,5 km, a to su grad Mursko Središće i općinska središta Domašinec, Donja Dubrava, Goričan, Kotoriba, Mala Subotica, Strahoninec i Šenkovec.

Tip žarišta Z4 su općinska središta sa 1–3 000 stanovnika i do 1 000 zaposlenih u kružnom području gravitacijske zone utjecaja R=2 km, a to su sva općinska središta Belica, Dekanovec, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Gornji Mihaljevec, Orehovica, Podturen, Sveta Marija, Selnica, Lopatinec, Sveti Martin, Štrigova i Vratišinec.

Razvojna žarišta Međimurske županije

Tabela 74

tip žarišta	naselje	broj naselja u kružnom području	broj stanovnika po popisu			stanje broja stanovnika 23. 5. 2000	broj zaposlenih	broj poljoprivrednika (aktivnih)	stopa rasta 81/2000	prognoza 2011. po stopi 81/2000 od 2000	prognoza 2021. po stopi 81/2000 od 2000
			1971.	1981.	1991.	5/00	1991.	1991.	81/00	2011.	2021.
Z1 r=4,5 km 30-80000 stanovnika											
	r=4,5 km ČAKOVEC	10	27255	32310	35446	38063	14986	652	0,87	42062	46099
	ČAKOVEC šire r=5 km	14	29726	34863	38289	41104	16237	862	0,87	45460	49884
Z2 r=3,5 km 5-10000 stanovnika											
	PRELOG	3	5483	5517	5548	5771	2279	536	0,24	5930	6083
	NEDELIŠĆE	3	4958	5481	5891	6249	2501	127	0,69	6743	7228
	Čakovec + Prelog + M. Središće	18	37900	43375	47168	50643	19633	1430		55694	60823
Z3 r=2,5 km 3-5000 stanovnika	M. SREDIŠĆE	1	2691	2995	3331	3768	1117	32	1,22	4304	4856
	DONJA DUBRAVA	2	5121	4623	4292	4305	1867	562	-0,37	4131	3979
	GORIČAN	1	3696	3256	3221	3343	998	59	0,14	3394	3442
	KOTORIBA	1	3653	3360	3579	3527	1241	99	0,26	3627	3721
	STRAHONINEC	2	2726	3422	3818	4206	1667	71	1,09	4748	5308
	ŠENKOVEC	3	3688	4136	4794	5035	2038	79	1,04	5827	6662
	DOMAŠINEC	3	3933	3706	3531	3596	1064	308	-0,16	3535	3481
	MALA SUBOTICA	2	3421	3430	3401	3426	1591	618	-0,01	3425	3424
Z4 r=2,0 km 1-3000 stanovnika	općinska središta										
	BELICA	1	2329	2377	2498	2576	1119	377	0,42	2699	2815
	DEKANOVEC	2	2303	2133	2009	2008	713	229	-0,32	1939	1879
	DONJI KRALJEVEC	1	1565	1598	1653	1746	679	151	0,47	1838	1926
	DONJI VIDOVEC	1	2141	1904	1756	1766	746	176	-0,40	1691	1625
	G. MIHALJEVEC	3	878	800	759	730	339	184	-0,48	693	660
	OREHOVICA	2	2081	2167	2291	2240	707	366	0,17	2291	2343
	PODTUREN	1	2178	2037	1735	1815	585	201	-0,61	1698	1598
	SVETA Marija	2	3052	2794	2601	2654	1030	200	-0,27	2576	2507
	SELNICA	3	1657	1555	1666	1778	509	67	0,71	1933	2092
	LOPATINEC	4	2128	2126	2507	2724	1025	131	1,31	3165	3643
	SVETI MARTIN	8	2265	2122	2159	2334	627	46	0,50	2516	2734
	ŠTRIGOVA	6	2785	2385	2061	2176	917	313	-0,48	2074	1994
VRATIŠINEC	2	2365	2336	2394	2314	873	143	-0,05	2301	2290	

3.4. PRIKAZ GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI OD ZNAČAJA ZA ŽUPANIJU I DRŽAVU

3.4.1. GOSPODARSTVO U PROSTORU

Industrija

Industrijsku djelatnost Međimurske županije karakterizirali su mali pogoni, u kojima se na prvom mjestu izdvajala tekstilna industrija sa četiri radne organizacije MTČ, Čateks, "Modeks", "Jedinstvo" na pet lokacija Čakovec, Kotoriba, Mursko Središće, Prelog i Štrigova. Uz prehrambenu industriju, to je najstarija industrijska djelatnost Međimurske županije, čiji počeci dotiraju iz polovice 19. stoljeća. Zapošljava najviše ženske radne snage s malim plaćama i niskom akumulacijom.

U prehrambenoj industriji tradiciju i marku ima mesna prerađivačka industrija "Vajda" i industrija tjestenine "Čakovečki mlinovi".

Metalna industrija doživljavala je svoj uspon od 70-90-tih godina u Metalcu Čakovec, Feromontu Donji Kraljevec, Muralu Mursko Središće, Poletu Prelog, Remontnoj radionici vagona Čakovec, Ljevaonici Čakovec i nizu manjih obrtničkih radionica, od kojih su se mnoge razvile u respektabilne pogone.

Graditeljstvo je na području Međimurja bila dominantna privredna grana koncentrirana do 1990. u GK "Međimurje", koje je u najvećoj ekspanziji upošljavalo do 8 000 ljudi s razvijenom industrijom građevnog materijala, opekarskom industrijom i industrijom prefabriciranih betonskih proizvoda i betonske galanterije.

Drvena industrija i industrija obuće razvijala se na temeljima začetim 20-tih godina u industriju namještaja, drvne galanterije i pilane, te tvornice obuće u Čakovcu i Goričanu.

Kemijska industrija i prerada nemetala (plastika i sl.) razvila se u pogonima Pliva Čikogo, Meplast Čakovec, Kotoriba, Prelog i Donji Vidovec.

Grafička djelatnost vuče korijene iz tiskarske tradicije razvijanjem u tiskari Zrinski Čakovec.

Obrt ima dugu tradiciju u Međimurju, koji je 70-90-tih upošljavao malen broj djelatnika, no bio je značajan po broju malih uslužnih obrtničkih radionica proizvodnog karaktera, raširen najviše u građevinskom obrtništvu i poduzetništvu s proizvodnjom građevnog materijala, proizvodnjom tekstilnih i sličnih proizvoda, preradom drva i preradom metala.

U donjomeđimurskom prostoru bio je nadasve raširen tradicionalan oblik košaračko - pletačke djelatnosti, koji je prerastao oblik kućne radinosti u značajan izvozni proizvod.

Struktura zaposlenih 1991. po sektorima djelatnosti

Tabela 75

sektor djelatnosti	osnovne privredne grane	zaposleni
I	poljoprivreda, šumarstvo, vodoprivreda	8087
II	industrija, rudarstvo i graditeljstvo	20169
III	promet i veze, trgovina, ugostiteljstvo i turizam, obrt i osobne usluge, stambeno-komunalna djelatnost	10945
IV	financije, tehničke i poslovne usluge, obrazovanje, znanost, kultura i informacije, zdravstvena zaštita i socijalna skrb, tijela državne vlasti, tijela lokalne samouprave, udruženje i organizacije	5615
	UKUPNO:	44816

Devedesetih godina promjenom društvenog uređenja prešlo se s dirigitane samoupravne privrede na tržišnu privredu. Procesom privatizacije i pretvorbe došlo je do dezintegracije velikih privrednih subjekata na mala poduzeća, što je u većini slučajeva rezultiralo i prestrukturiranjem proizvodnje te smanjenjem broja zaposlenih.

Kroz dosadašnji prostorni razvoj i distribuiranje proizvodnih djelatnosti u razvojna žarišta osnivanjem i razvijanjem izdvojenih radnih – industrijskih zona kao što su zapadna i istočna industrijska zona u Čakovcu, Prelogu, Murskom Središću, Donjem Kraljevcu, Kotoribi, Donjoj Dubravi, Goričanu, Štrigovi, Donjem Vidovcu, Nedelišću, te manjim radnim zonama u Pribislavcu, Ivanovcu, Puščinama, Donjem Mihaljevcu, Krištanovcu, Novakovcu, Domašincu i planiranim proširenjima prostora za izdvojene radne prostore u naseljima Mala Subotica, Orehovica, Belica, Sveti Martin na Muri, Podturen, Sivica, Vratišinec, Hlapičina, Turčišće, Hodošan, Peklenica, Šenkovec, Štefanec, te radna zona Nedelišće - Trnovec, osigurane su osnovne konceptijske postavke razvoja industrijskih djelatnosti, unutar područja naselja. To prvenstveno vrijedi za sve vrste proizvodnih djelatnosti koje vrše obradu metala, preradu drva, proizvodnju tekstila i tekstilnih proizvoda, prehrambenu industriju, industriju obuće, grafičku i kemijsku industriju, koja ne opterećuje i zagađuje okoliš, podzemlje, zrak i tlo svojim tehnološkim procesima i otpadnim derivatima. Za sve te privredne djelatnosti potrebno je očekivati daljnju promjenu i unapređenje tehnološkog procesa i modernizaciju proizvodnje, rekonstrukciju ili zamjenu dotrajalih postrojenja osuvremenjivanjem novih proizvodnih programa uvođenjem specijaliziranih pogona za pojedine vrste proizvoda visokih kvaliteta manjih serija.

Proizvodne djelatnosti vezane uz iskorištenje prirodnih resursa

Energetika

Proizvodnja električne energije iz hidroenergetskih potencijala Drave je iskorištena. Na području rijeke Mure iz razloga zaštite posljednjeg prirodnog toka Mure, obaveza iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske o dugoročno planiranim vodnim stepenicama na rijeci Muri (uz obavezu prethodne izrade studija podobnosti smještaja i utjecaja na okoliš, koje će razriješiti dvojbenu njihovih lokacija koje izazivaju konflikt u korištenju prostora zaštićenog krajolika rijeke Mure) prenosi se u Plan do izmjene u Strategiji temeljem razloga iznesenih ovim Planom.

Dosadašnja istraživanja nafte i zemnog plina te geotermalnih voda na području Županije za sada samo registriraju pojedina istražna polja kao moguća ili već uspostavljena proizvodna polja, s obzirom na trendove kretanja cijene nafte na svjetskom tržištu i njenog plasmata u Rafineriju nafte Lendava. Interesi nastavka istraživanja nafte i plina i nadalje se provlače na čitavom prostoru Županije uz sagledavanje njihovih daljnjih mogućnosti korištenja.

Mineralne sirovine

Raspoloživi mineralni resursi Međimurske županije su u šljunku i manjim količinama pijeska, te gline kao sirovine za opekarsku industriju građevinskog materijala.

Značajni interesi uspostavljaju se u eksploataciji šljunka i pijeska, no ovi interesi često se kose s općim interesima zaštite okoliša i vodonosnog spremnika podzemne vode kao najvrednijeg prirodnog resursa. Zbog velike rasprostranjenosti potrebno je pristupiti sustavnom rješenju istraživanja i donošenja prijedloga za održivi način eksploatacije toga resursa. Potrebno je napustiti dosadašnju praksu eksploatiranja po principu gdje tko hoće, a rješenja usmjeriti na temeljenoj analizi kvalitete sirovina, kakvoće, načina eksploatacije, načina suživota eksploatacijskih polja s drugim namjenama i paralelnog korištenja, te saniranja i uređenja okoliša za novu namjenu.

Primarni interes i nadređeni kriterij svim ostalim je prioritetna zaštita prirodnog podzemnog resursa pitke vode, čija upitnost eksploatacijom šljunka i drugim aktivnostima na vodonosnom prostoru ničim ne smije biti dovedena u opasnost od zagađenja. Eksploataciju mineralnih sirovina potrebno je podvesti pod strogu kontrolu društveno-ekonomskog značenja stavljanjem rudarske djelatnosti u kontekst društveno-ekonomskog razvoja kroz razmatranje modela gospodarenja mineralnim sirovinama na razini širih društvenih interesa nad dosadašnjim prepuštanjem pojedinačnim interesima i poduzetničkim inicijativama.

Poljoprivreda

Uvjeti poljoprivredne proizvodnje u Međimurskoj županiji razlikuju se od područja do područja, ovisno o bonitetu i kvaliteti poljoprivrednog zemljišta, no sigurno poljoprivreda je uvijek bila jedan od značajnih faktora

životnog opstanka. Velika isparceliranost i mali posjedi s velikim brojem posjednika ograničavaju značajnije rezultate u poljoprivrednoj proizvodnji. Tradicionalno poljoprivredni kraj, s gotovo 100 % obrađivanim poljoprivrednim zemljištem, koje omogućuje poljoprivrednu proizvodnju, ljudski resursi, infrastrukturna razvijenost, klimatski uvjeti i relativno kvalitetno zemljište ukazuju na postojanje povoljnih preduvjeta za adekvatnije vrednovanje mjesta poljodjelstva u ukupnom gospodarstvu Županije.

Za ratarsku proizvodnju pogodna su područja Donjeg Međimurja, te pleistocenska ravan, kao i ravničarski dijelovi Gornjeg Međimurja. Iako je teško dati kratak presjek najbolje namjene graničnih površina, za pretpostaviti je da će se na najkvalitetnijim površinama organizirati proizvodnja poljoprivrednih kultura koje osiguravaju veći dohodak po jedinici površine (povrće, voće, ukrasno bilje i sl.).

Očekivane poticajne mjere za unapređenje poljoprivredne proizvodnje treba očekivati u boljem korištenju i povećanju zemljišnih površina u proizvodnji ratarskih kultura pšenice, ječma, zobi, kukuruza, stočne hrane, ozima i jara žita, krumpira, šećerne repe, uljarica, te povrća, voća i vinove loze.

Potrebno je zaustaviti daljnje usitnjavanje poljoprivrednog posjeda i poticati okrupnjavanje, bilo procesima komasacije, arondacije i drugim oblicima, kako bi se stekli osnovni preduvjeti za organizacijom i racionalnijom proizvodnjom, te omogućila racionalna upotreba poljoprivredne mehanizacije koja brojno nadilazi stvarne potrebe.

Provođenjem melioracijskih i hidromelioracijskih zahvata povećati doprinose, uz stručnu i kontroliranu upotrebu agrotehničkih sredstava, kod čega treba naročito voditi računa da ne dođe do pretjerane upotrebe i mogućeg zagađenja podzemlja.

Na manjim posjedima i u zonama ograničene upotrebe agrotehničkih sredstava (zaštitnim zonama vodocrpilišta) poticati povrtlarsku proizvodnju zdrave hrane.

Organiziranje tržište i smanjenje posrednika između poljoprivrednog proizvođača i potrošača, osiguranje plasmata i otkupa proizvoda te pravovremena isplata ostvarenog najbolji su poticaji za organiziranje intenzivnije proizvodnje obiteljskih poljoprivrednih gazdinstava.

Ostvarivanjem uvjeta za povećanu stočarsku proizvodnju koja je destimulirana, povratiti uzgoj svinja i goveda na obiteljskim gospodarstvima uspostavom matičnih stada, a time osigurati kvalitetnu proizvodnju mesa i mlijeka. Iskoristiti mogućnosti za uzgoj sitne stoke koza, napose u područjima Gornjeg Međimurja.

Voćarstvo i vinogradarstvo imaju znatne prirodne uvjete u području Gornjeg Međimurja, no poteškoće nastaju zbog rasparceliranosti nekad velikih posjeda na male vikend parcele, što je značajna prepreka u organiziranju većih plantažnih površina.

Šumarstvo

Šumski fond Međimurske županije ne predstavlja značajniji gospodarski resurs, po veličini šumskih površina i po ukupnoj masi drvne građe. To ne

znači da gospodarenje šumama ne predstavlja važan čimbenik u održanju postojećih šumskih površina, s najznačajnijom ulogom njenog povećanja, kako bi se uravnotežio velik gubitak šumskog područja izgradnjom velikih HE sustava, što je pored gubitka u površini izazvalo i gubitke uzrokovane promjenom razine podzemnih voda.

Obnova i rekultivacija oštećenih šumskih ekosustava izuzetno je složena i unatoč uložnim velikim naporima provođenjem pošumljivanja nije dala značajnije rezultate. To potvrđuje potrebu stavljanja preostalih šumskih površina u pojasu uz rijeku Dravu pod zaštitu, kao šuma s posebnom namjenom. Svrhovito je da ove šume, umjesto gospodarske, dobiju općekorisnu funkciju, uz minimalne intervencije čovjeka. Nadalje, treba naglasiti potrebu svakog sprečavanja širenja poljoprivrednih površina na štetu šumskih.

Lovstvo

Smjernice:

- potrebno je osigurati uvjete za podizanje jednogodišnjih i višegodišnjih remiza, sijati travnate smjese i saditi šumske vrste bagrem, lipa, javor, crna joha, smreka
- remize podizati tako da se u podstojnoj etaži može razvijati sloj grmlja
- redovito vršiti prehranu divljači
- brojno stanje divljači održavati u optimumu
- planirati i provoditi zaštitu kultura od divljači
- kontaktom i suradnjom s vlasnicima poljoprivrednoga i šumskog zemljišta organizirati zaštitu divljači u vrijeme najjačih poljoprivrednih radova
- staviti pod nadzor primjenu pesticida i herbicida
- sačuvati prirodne šumarke i živice

Graditeljstvo

Nekada najznačajnija grana međimurske privrede zapala je u znatne poteškoće. Nekada najveći privrednik i nositelj razvoja, jer jedan uposlenik u graditeljstvu povlači zaposlenost do desetak drugih proizvodnih grana koje osiguravaju njegovo funkcioniranje u ostvarivanju gotovog proizvoda u niskogradnji ili u visokogradnji. Tradicionalno zanimanje Međimuraca bilo je graditeljstvo, koje je zbog subjektivnih i objektivnih okolnosti tržišnog gospodarstva sa smanjenim investicijama za velike radove desetkovano. Potrebni su značajni naponi za ponovnim oživljavanjem i uspostavom zdrave osnove za ponovni razvoj.

Obrtništvo i malo poduzetništvo

Nakon novostvorenih uvjeta privređivanja došlo je do ekspanzije i porasta malog poduzetništva koje je dugo bilo ograničavano nemogućnošću širenja i razvijanja djelatnosti. Svoje osnove temeljilo je na tradiciji i značajnom elementu dugogodišnjeg prisustva radne snage 70-tih i 80-tih godina na zapadnom tržištu radne snage (privremeni rad u inozemstvu koji je 70-tih

dosezao brojku od 18 000), u kojim okolnostima su stečena nova znanja radne navike i odnos prema radu, uz primjenu i upoznavanje novih tehnologija, a što je najvažnije stečenim kapitalom.

Otvaranjem mogućnosti za investiranje u vlastito poduzetništvo, malu privredu i obiteljsko gospodarstvo na bogatoj podlozi izgrađenog stambenog fonda otvaraju se nove mogućnosti za oživljavanje proizvodnih i privrednih djelatnosti.

Na relativnoj razvijenosti obrtništava i malog poduzetništva uz podržavanje i poticanje zdravih privrednih djelatnosti koje su se održale, potrebno je tražiti afirmaciju i usmjerenje na kvalitetni razvoj proizvoda i ostvarenje veće stope rasta. Osnove za očekivanje pozitivnih pomaka temelje se na kvalitetnom resursu radne snage, visokoj komunalno-infrastrukturnoj opremljenosti područja Međimurske županije i značajnom geoprometnom položaju, blizini zapadnog i srednjoeuropskog tržišta.

Turizam i ugostiteljstvo

Turizam i ugostiteljstvo neposredno vezano uz tu djelatnost u Međimurskoj županiji sudjeluju s malim udjelom u ukupnom gospodarstvu. S obzirom na mogućnosti prostora, postojeće kapacitete i povoljnu prometnu povezanost sa širom regijom, turizam kao grana gospodarstva morao bi imati veći značaj.

U prostornoj i gospodarskoj strukturi Županije turizam mora koristiti kapacitete prostora unutar granica građevinskog područja Županije, i to:

- u naseljima - centrima održavanja različitih manifestacija (kulturnih, umjetničkih, privrednih, folklornih i sl.)
- u pojedinim izdvojenim lokalitetima:
 - kupališnim i sportsko-rekreativnim centrima akumulacija na Dravi, za tu svrhu uređenim šljunčarama i vodenim površinama
 - lječilišno-rekreativnom centru Vučkovec
- u prirodnim, atraktivnim predjelima Županije:
 - Gornje Međimurje s kulturnom, etno baštinom i vinorodno-voćarskim predjelima, lokalitetima pripremljenim i uređenim za seoski turizam ili u gospodarskih vinarskih proizvođača s turističkim sadržajima povezanih u niz koji determiniraju pojedine cestovne pravce kao vinske ceste
 - krajolik uz Muru i Dravu

U dokumentima prostornog uređenja niže razine, kao što su PPUO/G do DPU, moguća je detaljnija razrada namjene i korištenja prostora za turističku namjenu, pri čemu je potrebno povezivanje turizma s promocijom kulturno-povijesnih znamenitosti, prirodnih vrijednosti, obnovom i revitalizacijom graditeljske kulturne i etno-baštine. Načela, koja je potrebno primijeniti u planiranju prostora na razini jedinice lokalne samouprave, je iskorištavanje postojećih izgrađenih kapaciteta (građevina i infrastrukture), zaštita prostora, zaštićenog krajolika od zahvata i aktivnosti koji mogu narušiti vrijednosti zbog kojih su zaštićeni, te poštivanje svih ostalih smjernica navedenih u Planu.

3.4.2. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Razvoj društvenih djelatnosti nekog područja u direktnoj je vezi s materijalnom i gospodarskom osnovom, te se razvijenost nekoga kraja može mjeriti s bogatstvom i širokom strukturom ponude i korištenja njihovih usluga.

Uspostavljena mreža društvenih djelatnosti u Međimurskoj županiji dobro pokriva čitav teritorij, te se ne očekuju bitne promjene, osim u poboljšanju funkcionalne povezanosti i kvalitetnog poboljšanja u pružanju usluga, prostorno-smještajnih kapaciteta te dogradnjom i proširenjem sadržaja koji se razvojem i primjenom novih tehnologija pojavljuju, što je direktno ovisno s poboljšanjem životnog standarda stanovništva i materijalnih uvjeta društva.

Osnovna baza razvoja svakoga društva polazi od stvaranja i osiguranja razvojnih uvjeta obrazovanja i poticanja znanstveno-istraživačkog rada, kao jednog od najvažnijih pokretača u procesu razvoja modernog i konkurentnog privređivanja.

Za očekivati je da će se u narednom razdoblju trebati osigurati poticaji u razvitku pojedinih društvenih djelatnosti i njihovoj boljoj funkciji, i to:

- predškolski odgoj

Povećanju kapaciteta i broja predškolskih ustanova u svim općinskim i razvojnim središtima, naseljima s preko 1000 stanovnika, te većom obuhvaćenošću dobnih uzrasta napose predškolske djece kroz predškolska vrtićka odjeljenja u naseljima s područnim školama, primjenom novih alternativnih odgojno-obrazovnih metoda.

- osnovno obrazovanje

Osigurati razinu ujednačenog standarda s popunom i izgradnjom adekvatnih prostora školskog, dvoranskog i pratećeg sadržaja, u osnovnim školama srazmjerno veličini škole i gravitirajućeg područja, uz stvaranje uvjeta za postupni prijelaz na deveto- odnosno deseto-godišnje osnovno školovanje i cjelodnevni boravak djece u nižim razrednim odjeljenjima.

Optimalna škola je od 16 – 32 odjeljenja a optimalno odjeljenje je sa 25 učenika, pa i optimalna veličina škole kreće se od 400 – 800 učenika. Samostalnom osnovnom školom smatra se odgojno-obrazovna ustanova s najmanje po jednim odjeljenjem od prvog do osmog razreda ili u pravilu s najmanje 240 učenika. Samostalna škola može imati i područne škole. Istodobno, u razrednom odjeljenju može biti do 30 učenika, u kombiniranom odjeljenju s dva razreda najviše 20 učenika, a u kombiniranim odjeljenjima od 3-4 razreda najviše do 16 učenika. Ukoliko su u čistim razrednim odjelima uključena i djeca s teškoćama u razvoju, ukupno u njemu ne smije biti više od 25 učenika.

Područne osnovne škole otvaraju se u rijetko naseljenim područjima, kojima je matična osnovna škola predaleko i uz uvjet da imaju najmanje 30 učenika. Područna razredna odjeljenja od I.-IV. razreda potrebno je zadržavati gdje god za to ima prostornih uvjeta i toliko učenika da se može organizirati kombinirani odjel.

Mreža osnovnih škola i optimalni normativi osnovnog i srednjeg obrazovanja

Tabela 76

teritorijalna jedinica	osnovno obrazovanje					srednje obrazovanje			
	broj područnih škola	broj OŠ	školsko obvezna populacija dobnog skupina 6 do 14	optimalna vel. raz. odjeljenja 30 uč.	optimalna vel. OŠ 16-32 RO, ili 390/960 uč. min. vel. škole 240 uč.	broj srednjih škola	populacija dobnog skupina 15 do 18	optim. vel. RO=30 uč.	optim. vel. srednje škole 16-24RO ili 480/720 uč.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Grad ČAKOVEC Čak + gravitac.područje	5	1+6	4569	152	19	6	1940 4842	161	7x24
2 Grad M. SREDIŠĆE	2	1	973	32	4		390 1451	48	3x16
3 Grad PRELOG	1	2	1038	35	4	1	469 1599	53	3x16
ukupno gradovi	8	1+9	6579	219	27		2798		

teritorijalna jedinica	osnovno obrazovanje					srednje obrazovanje			
	broj područnih škola	broj OŠ	školsko obvezna populacija dobna skupina 6 do 14	optimalna vel. raz. odjeljenja 30 uč.	optimalna vel. OŠ 16-32 RO, ili 390/960 uč. min. vel. škole 240 uč.	broj srednjih škola	populacija dobna skupina 15 do 18	optim. vel. RO=30 uč.	optim. vel. srednje škole 16-24RO ili 480/720 uč.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 opć. BELICA	1	1	437	15	2		206		
2 opć. DEKANOVEC	1		108	4	0		76		
3 opć. DOMAŠINEC	1	1	292	10	1		170		
4 opć. D. DUBRAVA		1	261	9	1		139		
5 opć. D. KRALJEVEC	1	2	652	22	3		298		
6 opć. D. VIDOVEC	1		187	6	1		98		
7 opć. GORIČAN		1	403	13	2		190		
8 opć. G. MIHALJEVEC		1	277	9	1		116		
9 opć. KOTORIBA		1	480	16	2		178		
10 opć. M. SUBOTICA	1	1	992	33	4		388		
11 opć. NEDELIŠĆE	2	2	1643	55	7		708		
12 opć. OREHOVICA	1	1	382	13	2		173		
13 opć. PODTUREN	3	1	581	19	2		315		
14 opć. SELNICA	1	1	485	16	2		218		
15 opć. STRAHONINEC		1	357	12	1		199		
16 opć. SV. MARIJA	1	1	314	10	1		145		
17 opć. SV. JURAJ	1	1	709	24	3		290		
18 opć. SV. MARTIN		1	415	14	2		190		
19 opć. ŠENKOVEC		1	318	11	1		174		
20 opć. ŠTRIGOVA	3	1	431	14	2		202		
21 opć. VRATIŠINEC	1	1	346	12	1		160		
ukupno općine	19	21	10070	336	42		4552		
ukupno ŽUPANIJA	27	1+30	16308	544	68	7	7730	258	7x24+ 3x16 =13

- srednje obrazovanje

Osigurati uvjete za nastavak školovanja svih završenih osnovnoškolaca, širinom izbora nastavka školovanja u općoj gimnaziji, strukovnim srednjim školama i školama koje obuhvaćaju široki spektar zanatskih zanimanja.

Sukladno tome potrebno je postupno stvarati uvjete za uspostavu srednje škole opće gimnazije u Murskom Središću, pored već uspostavljene srednje škole u Prelogu.

Optimalna veličina samostalne srednje škole je 16 - 24 razredna odjeljenja, odnosno 480 - 720 učenika. Srednja škola može se u posebnim uvjetima osnovati i kao samostalna ustanova, ako ima najmanje 8 odjeljenja, no i taj broj može biti manji ukoliko se radi o srednjoj školi za izuzetno rijetka zanimanja, glazbenoj ili drugoj umjetničkoj školi u kojoj se nastava izvodi u manjim skupinama.

- kultura

Potreba za kulturnim sadržajima, bilo kao korisnika ili aktivnog sudionika, treba biti trajna i uvijek rastuća potreba svog stanovništva svih dobnih uzrasta. Podizanje općeg obrazovanja i kulturne razine stanovništva utječe na

porast potreba za svim vrstama kulturnih, umjetničkih, informacijskih i tehničkih aktivnosti, a time i na razvitak odgovarajućih institucija u zemlji, međudržavnom povezivanju stanovništva i velikog spektra djelovanja.

Strukturu i mrežu objekata koji zadovoljavaju sve složenijim uvjetima kvalitetnog provođenja kulturnih aktivnosti i manifestacija, potrebno je proširivati i poboljšavati, uspostavom centra za kulturu u Prelogu, polivalentnih dvorana u Prelogu, Murskom Središću, Kotoribi, Donjem Kraljevcu, Štrigovi, Domašincu i Selnici. Potrebno je podići razinu društvenih domova u općinskim središtima za uspješno funkcioniranje amaterskih KUD-ova, manjih izložbenih manifestacija i koncerata. Područne muzeje i njegovanje etnološke baštine, kao i specifične kulturne baštine pojedinog područja potrebno je zasnivati u Prelogu, Murskom Središću, Štrigovi i Donjoj Dubravi, za što postoje uvjeti.

- zdravstvo

Zdravstvene ustanove dobro su prostorno disperzirane po čitavom teritoriju Županije, njihova struktura prilagođena je organizacijskim uvjetima i zdravstvenim standardima. U nekim većim naseljima i općinskim središtima osjeća se

3.5. UVJETI KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Svrha prostornog planiranja proizlazi iz činjenice da se temeljem prirodnih stvorenih i prostornih uvjeta želi uspostaviti skladan, prihvatljiv i nadasve racionalan odnos u korištenju prostora za sve životne, gospodarske, prometne i druge namjene, a njegovim uređenjem i organiziranjem omogućiti dugoročni razvoj.

Osnovni uvjeti korištenja prostora proizlaze iz njegovog osnovnog svojstva, a to je da je prostor ograničen i neobnovljiv, ali djeljiv između više korisnika, pa iz toga proizlazi potreba za njegovim racionalnim korištenjem, gospodarenjem i zaštitom.

S gledišta temeljnih odrednica prostornog planiranja to se prvenstveno odnosi na zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, širenja građevinskih područja, gradnju velikih infrastrukturnih sustava na račun prirodnih resursa.

3.5.1. ŠUMSKE POVRŠINE

S obzirom na mali udio šuma u ukupnoj površini Županije, rascjepkanost parcela pod šumama u državnom i privatnom vlasništvu, gospodarska namjena šuma u Međimurskoj županiji nije od velikog značaja, stoga se predlaže njihovo korištenje kao:

- a) šume posebne namjene – prvenstveno se to odnosi na šume uz Dravu
- b) zaštitne šume – na prostorima Gornjeg Međimurja vrše ulogu zaštite od erozije tla
- c) zaštićene šume – ostaci murskih šuma na području zaštićenog krajolika uz Muru

3.5.2. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Najveći udio u poljoprivrednom zemljištu čine oranice (58,11 %). Uslijed promjene režima podzemnih voda javljaju se područja sa značajnim nedostatkom vlage u tlu, posebno u sušnim ljetnim periodima na prostoru dravsko-murske nizine. U cilju poboljšanja uvjeta poljoprivredne proizvodnje, potrebno je preispitati moguća rješenja oko navodnjavanja zemljišta (bilo podizanjem razine podzemnih voda ili pak izgradnjom kanala sustava za natapanje). Prilikom takvih zahvata pored izrađene projektne dokumentacije potrebno je izvršiti procjenu utjecaja na okoliš, čime bi se izbjegli nepovoljni utjecaji, a posebno na zaštićeni krajolik. Daljnje isušivanje vlažnih livada nije dopušteno zbog njihove izuzetno važne uloge u stvaranju biološke i krajobrazne raznolikosti, a ponajprije zbog velikog smanjenja njihovih površina koje su nastale kao rezultat zahvata u isušivanju tla.

U cilju poboljšanja uvjeta poljoprivredne proizvodnje potrebno je okrupnjavanje posjeda i povećanje katastarskih čestica, odnosno donošenje mjera kojima bi se spriječilo daljnje cijepanje tih čestica.

Poljoprivredne površine unutar zaštićene (II.) zone vodocrpilišta potrebno je koristiti bez upotrebe kemijskih agrotehničkih sredstava. Ekološki prihvatljiv način poljoprivredne proizvodnje potrebno je poticati, usmjeriti i unapređivati prvenstveno na ovim spomenutim područjima, a isto tako i na prostoru Gornjeg Međimurja – posebno vrijednog krajobraza.

Povećana koncentracija nitrata i nitrita u vodotocima (osobito u potocima Gornjeg Međimurja) uzrokovana je ispiranjem oranica koje se ne bi smjele protezati do samih obala potoka. Širi vegetacijski pojas uz potoke pridonio bi ublažavanju ovog stanja, a uveliko bi pridonio ne samo životu biljnih i životinjskih vrsta u vodi, već i obogaćivanju staništa uz vodu.

U svim planovima užeg područja – od PPPPO-a, PPUO/G-a do detaljnih planova potrebno je utvrditi primjerenu širinu vegetacijskog pojasa na osnovu analize i vrednovanja prirodnih vrijednosti svakog pojedinog prostora i vodotoka.

Velike poljoprivredne površine koje se sastoje od jedne katastarske čestice, a na kojima se uzgaja samo jedna kultura, potrebno je koristiti tako da se manje površine unutar njega ako je to moguće (npr. u depresijama i slično) i uz rubove prepuste visokoj i niskoj vegetaciji u cilju očuvanja postojećih ili formiranja novih staništa biljnih i životinjskih vrsta koje obitavaju na ovim prostorima.

Na područjima zaštićenog krajolika uz Muru i Dravu te na području posebno vrijednog krajolika (lokalitet Globetka) isključeni su daljnji hidromelioracijski zahvati na poljoprivrednim zemljištima u cilju očuvanja vlažnih biotopa.

3.5.3. VODENE POVRŠINE

Korištenje vodotoka i vodenih površina u velikoj mjeri određeno je već postojećim okolnostima. Ovim Planom temeljno opredjeljenje u vezi uvjeta korištenja voda je njihova zaštita i podizanje kvalitete voda u vodotocima u drugu kategoriju, što znači da se isključuje ispuštanje otpadnih voda bez prethodnog pročišćavanja (bilo naselja ili pak pojedinačnih objekata) u vodotoke.

Atraktivni prostori uz vodu u posljednje vrijeme sve više postaju mjesto za provođenje slobodnog vremena, pa je tako ovim Planom određeno nekoliko lokaliteta planiranih za sportsko-rekreativne sadržaje i turističke manifestacije:

- akumulacijska jezera na Dravi (Kuršanec i Prelog) – sport i rekreacija na vodi
- stari tok Drave kod Donje Dubrave, obala Mure kod Sv. Martina na Muri – rekreacija na vodi i uz vodu
- prostori uz obalu Mure (Peklenica, Podturen) – turističke manifestacije, sportski ribolov

Akumulacijska jezera na Dravi, nastala kao posljedica velikih inženjerskih zahvata na vodi, imaju najveći udio u ukupnim vodenim površinama Međimurja, budući da je pristupačan samo mali dio njihove obale u odnosu na čitavu dužinu, interes za korištenje jezera i pristup do njih koncentriran je na početke akumulacija. Međutim na tom prostoru gdje su jezera plitka formirao se novi eko-sustav – formirali su se otoci i sprudovi koji su postali staništa mnogih biljnih i životinjskih vrsta kao nadomjestak bivšem riječnom krajoliku. S obzirom na ograničenu površinu, u kojoj imaju jednak "interes" čovjek i priroda, korištenje tog prostora mora biti uravnoteženo.

Detaljnije korištenje prostora zaštićenog krajolika uz Muru i Dravu bit će sadržaj PPPPO – Mura i Drava. Do donošenja tog plana korištenje prostora u svrhu rekreacije unutar nasipa oba akumulacijska dravska jezera mora se odvijati u okvirima postojećih realiziranih sadržaja i objekata.

Vodene površine nastale eksploatacijom šljunka (postojeće nesansirane šljunčare i planirana eksploatacijska polja) mogu se prema projektu sanacije koristiti kao ribogojilišta, uzgajališta pataka ili kao sportsko-rekreativne površine uz vodu. Napuštene šljunčare koje se nalaze u zoni zaštićenog krajolika trebaju se prenamijeniti isključivo za ribnjake i uzgajališta pataka, a urediti s ciljem formiranja prirodi sličnog krajolika.

Sanacijskim projektom treba nastojati da se formiranjem razvedenih obala, formiranjem otoka stvori novi pejzažni element uz vodu primjenom autohtonih biljnih vrsta, stvarajući tako uvjete za staništa biljnih i životinjskih vrsta uz vodu, posebno onih zaštićenih i ugroženih.

Na lokalitetima na kojima se vršila eksploatacija pijeska (blizina Peklenice) potrebno je oblikovati (ili ostaviti netaknute ako su već nastanjene) padine iskopa tako da se stvore uvjeti za nastambe bregunica - posebno rijetkih i ugroženih ptica koje su tu našle pogodni prostor za obitavanje.

Okolni prostor uz ova umjetna jezera, pored toga što se mora formirati tako da bude sastavni dio krajobraza, može se koristiti za smještaj nužnih pratećih sadržaja i objekata (pomoćni objekti uz ribogojilište ili prateći objekti za sport i rekreaciju). Položaj, tip i veličina tih objekata ovisi o specifičnostima svake pojedine lokacije, a uvjet za sve njih koji se mora zadovoljiti je da ti objekti veličinom, materijalom, funkcioniranjem ne narušavaju vrijednosti krajobraza u kojem se nalaze, isključivo su u funkciji sadržaja uz koje se grade, a ne mogu biti stambeni.

U svrhu formiranja ribogojilišta ne smiju se branama pregrađivati potoci i kanali, a njihova korita pretvarati u akumulacije.

Vodene površine ne smiju se koristiti kao recipijent otpadnih voda izgrađenih objekata u njihovoj blizini, a niti okolnih građevinskih područja.

Potoci i kanali s pripadajućim vegetacijskim pojasom značajan su krajobražni element, osobito u naseljima. Pojas uz njihova korita potrebno je sačuvati

od bilo kakvih graditeljskih zahvata, a potrebno ga je prepustiti ozelenjavanju i pretvaranju u pojas visoke vegetacije. Takve pejzažne cjeline potrebno je očuvati, te spriječiti njihovu prenamjenu (npr. u građevinsko zemljište), a u PPUO/G-u označiti ih kao osobito vrijedne krajobražne predjele.

3.5.4. GRAĐEVINSKA PODRUČJA

Zbog velike gustoće naseljenosti prostora Županije te u cilju očuvanja kvalitete poljoprivrednog zemljišta, naglasak ovog Plana je racionalno gospodarenje prostorom, a posebice u postupku pretvaranja poljoprivrednog u građevinsko zemljište.

Prostor za razvoj naselja može se proširivati (osim na poljoprivredno zemljište najviše bonitetne klase) ako su pored općih kriterija ispunjeni i sljedeći uvjeti:

- demografska stopa naselja mora biti pozitivna ili stagnirajuća
- naselje bilježi porast stanovnika ili porast broja domaćinstava
- u naselju ima manje od 10 % neizgrađenih građevinskih zemljišta
- naselju nedostaje prostor za razvoj društvenih sadržaja – objekata društvene infrastrukture
- naselju nedostaje prostor namijenjen gospodarskim djelatnostima (proizvodni pogoni, skladišta i drugo)

Prostori planirani za razvoj naselja moraju s izgrađenim dijelom naselja činiti zatvorenu cjelinu – slijediti tok ulica, putova, način formiranja ulica, tipologiju parcelacije i izgradnje.

Jedinice lokalne samouprave trebaju kroz mjere (npr. naplatu komunalnog doprinosa) poticati rekonstrukciju i revitalizaciju starih ruralnih cjelina i korištenje građevinskog zemljišta unutar postojećeg građevinskog područja, pogotovo u onim naseljima gdje se uočava pojava napuštanja starih gazdinstava u tim dijelovima naselja.

Za općine, čija su središta lokalna žarišta razvoja, može se prostornim planom uređenja općine (grada), pored obuhvata građevinskog područja u segmentu utvrđivanja ciljeva prostornog razvoja, odrediti namjena prostora unutar građevinskog područja, čime bi se dugoročno mogli osigurati potrebni prostori za skladno funkcioniranje i razvoj naselja.

Za naselja – lokalna žarišta razvoja preporuča se izrada UPU-a kojim se osiguravaju prostori za pojedine funkcionalne cjeline, kao što su zone središnjih sadržaja (za smještaj objekata društvene infrastrukture), osiguravaju se infrastrukturni i prometni koridori, radne zone i drugo. U PPUO/G-u može se odrediti obaveza izrade UPU-a i za druga naselja od važnosti za općinu.

Objekti društvene infrastrukture koji danas više nisu u toj funkciji, kao npr. stare škole, "zadružni domovi", trebaju i dalje ostati u funkciji javne namjene u cilju osiguranja prostora za javne sadržaje i očuvanje kulturnog nasljeđa općina i Županije.

Prostori javnih zelenih površina ili pejzažne cjeline unutar građevinskog područja i dalje trebaju ostati u funkciji zelenih površina naselja, bilo kao parkovne površine, igrališta ili pak kao livade, travnjaci i šumarci.

Korištenje i uređenje prostora u područjima disperzne naseljenosti

Područje disperzne naseljenosti je područje Gornjeg Međimurja, gdje je reljef uvjetovao specifičnu tipologiju naselja, parcelaciju i korištenje prostora. Ono što odstupa od toga i što narušava ove tradicijski uspostavljene odnose u prostoru do stupnja ugroženosti prirodnih i krajobraznih vrijednosti tog područja, je izgradnja kuća za povremeno stanovanje. Najčešće su one smještene na grebenima brežuljaka, na vizualno istaknutim lokacijama i na poljoprivrednim parcelama vinograda i voćnjaka.

Korištenje i uređenje ovih prostora temelji se na formiranju i utvrđivanju građevinskog područja prema zatečenim okolnostima na prostoru (građevinsko područje formira se na udaljenosti 40,0 m od postojeće stambene i gospodarske građevine), uz dodatne uvjete:

- nova građevina mora činiti s naseljem cjelinu uz poštovanje strukture naselja (tipologija građevinske parcele, tipologija izgradnje)
- ne smije se cijepati poljoprivredna čestica (vinograd, voćnjak) u svrhu pretvaranja poljoprivrednog u građevinsko zemljište
- nije moguće graditi na vizualno istaknutim mjestima – npr. na grebenima brežuljaka, a osobito se to odnosi na gospodarske građevine (spremišta, skladišta, proizvodni pogoni, tovilista)
- nije moguće graditi na osobito vrijednim prirodnim predjelima (poplavne livade)
- nije moguće graditi na prostorima značajnim za naselje (središnji dijelovi naselja, npr. prostori uz crkvu) one građevine koje svojim gabaritom, tipologijom izgradnje, primjenom materijala odstupaju od susjednih tradicionalnih stambenih građevina i one građevine koje bi svojom funkcijom narušavale sklad i ometale funkcioniranje javnih centralnih sadržaja (npr. proizvodni pogoni, skladišta, servisi i sl.)

Izdvojeni dijelovi naselja (zaseoci, skupine stambenih i gospodarskih kuća ili pojedina gazdinstva koji čine izdvojeni dio nekog naselja, a čije građevinsko područje nije određeno na grafičkom prikazu PPOČ) mogu se smatrati izdvojenim građevinskim područjem. Režim građenja jednak je onome u području disperzne naseljenosti, uz uvjet da planirana građevina mora s postojećom izgradnjom činiti cjelinu.

Zona lječilišnog turizma određena je ovim Planom na lokalitetu Vučkovec. Iako je istražnim radovima (koje je provodila INA) utvrđeno više lokaliteta izvorišta termalne vode, lokalitet Vučkovec određen je zbog već izgrađenih objekata za eksploataciju

postojećeg vrela te zbog tradicije lokalnog stanovništva u korištenju lječilišno-turističke ponude u razdoblju dužem od 50 godina.

Daljnji razvoj kao i zahvati koji će se vršiti na tom prostoru trebaju se zasnivati na planskim dokumentima, stoga je za područje Vučkovca potrebna izrada UPU-a, s ciljevima prostornog razvoja koji naglašava razvoj na bazi lječilišnog i seoskog turizma, ali prije svega moraju se uvažiti prirodne osobitosti tog prostora. To se odnosi na krajobrazne vrijednosti (šumska područja, područje uz potok s livadama i pripadajućom vegetacijom) te tradicijske vrijednosti korištenja i uređenja prostora (gabariti i oblikovanje građevina, parcelacija, oblikovanje krajobraza).

U razdoblju do donošenja dokumenata prostornog uređenja moguća je dogradnja i rekonstrukcija, rekonstrukcija stambenih i gospodarskih građevina te zamjena stare građevine novom na postojećim građevinskim česticama. Od građevinskih zahvata izuzima se vegetacijski pojas uz potok u širini 30 m od osi korita potoka. Sam potok ne smije se pregrađivati niti regulirati.

Uvjeti uređenja prostora za navedene građevine moraju sadržavati elemente oblikovanja (primjena materijala, gabariti, položaj građevine na parceli), kojima se omogućava sklad građevine i krajobraza i sklad nove građevine i tradicionalne seoske arhitekture.

3.5.5. GRAĐENJE IZVAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA

1. Gospodarske građevine (skladišno-proizvodne za poljoprivrednu proizvodnju) u pravilu se grade unutar građevinskog područja (u zoni mješovite namjene ili u radnoj zoni), osim za specifične objekte čiji je proizvodni proces vezan za lokaciju eksploatacije prirodnog resursa (glina, šljunak) ili pak moraju biti udaljeni od građevinskog područja zbog nepovoljnog utjecaja na okoliš (tovilišta). Proizvodne građevine, kao što su asfaltne baze, betonare, separacije šljunka moraju se vezati uz eksploatacijska polja šljunka velikog kapaciteta i rezervi (Ivanovec-Preloge, Prelog, Turčišće, Držimurec).

2. Za poljoprivredne proizvođače moguća je izgradnja poljoprivrednog gazdinstva (stambena kuća s potrebnim gospodarskim zgradama na jednoj parceli) ili građevine za potrebe poljoprivredne proizvodnje izvan građevinskog područja, ali uz uvjet da je čestica na kojoj su smještene te građevine veličine min. 1 ha, izuzetak su čestice za građevine za potrebe rasadnika i uzgoj cvijeća koje moraju iznositi minimalno 0,3 ha. Za ove zahvate u prostoru veličina posjeda koji pripada gazdinstvu, mora biti takve veličine da omogućava uvjete za egzistenciju, ovisno o vrsti poljoprivredne djelatnosti.

3. Izvan građevinskog područja moguće je formiranje i izgradnja zona za sport i rekreaciju na lokalitetima označenima na kartografskom prikazu 1, a u pravilu su to prostori vezani uz vodu – Muru i Dravu te napuštene šljunčare.

Budući da su takve zone smještene izvan naselja, preporuča se da one u područjima zaštićenog krajolika ne zauzimaju površinu veću od 1,5 ha, a od sportskih sadržaja i objekata neka to budu mali sportovi na terenima izvedenim od prirodnog materijala. Za zahvate na površinama većim od 1,5 ha potrebna je izrada DPU-a i obaveza procjene utjecaja na okoliš. Svi objekti u zonama sporta i rekreacije koji su smješteni uz vodu i u krajobrazu moraju biti u funkciji pratećih objekata (nikako ne u funkciji povremenog ili stalnog stanovanja), visine ograničene samo na prizemlje, a oblikovanjem, materijalima i gabaritima trebaju podsjećati na seoska gazdinstva.

Prostor za pristup automobila (parkirališta) potrebno je osigurati izvan zone sadržaja sporta i

rekreacije, a primjena materijala mora biti prilagođena prirodnom ambijentu (travnate površine na čvrstoj zemljanoj podlozi).

4. Infrastrukturni koridori najčešće se javljaju u zonama izvan građevinskog područja, posebno se to odnosi na one magistralnog karaktera. S obzirom na gustoću izvedene mreže infrastrukture u cilju racionalnijeg korištenja prostora, buduće koridore potrebno je objedinjavati s već izvedenima.

Planirani prostor za smještaj uređaja za pročišćavanje otpadnih voda potrebno je odrediti tako da pored tehnoloških uvjeta zadovoljava i prostorne uvjete – njihov položaj ne smije izazivati nepovoljne utjecaje na okoliš (ne smije izazivati zahvate na vodotocima, krčenje šuma, šumaraka, a ne mogu biti na vizualno istaknutim mjestima).

3.5.6. ISKAZ POVRŠINA ZA POSEBNO VRIJEDNA I OSJETLJIVA PODRUČJA I CJELINE

Tabela: 3a (po pravilniku)

Tabela 83

red. broj	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	oznaka	ukupno ha	% od površine Županije	stanovnika/ha ha/stanovniku*
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				TABELA 3a
2.1.	Zaštićena prirodna baština ukupno		15787,00	21,65	0,1319*
	- posebni rezervat - Mura	PR	1052,70	1,44	0,0088*
	- posebni rezervat - Veliki Otok	PR	384,00	0,53	0,0032*
	- park šuma Balogovec	PŠ	23,10	0,03	0,0002*
	- zaštićeni krajolik - Mura	ZK	12364,20	16,95	0,1032*
	- zaštićeni krajolik - Drava	ZK	1963,00	2,69	0,0164*
	- ostali zaštićeni dijelovi prirode				
2.2.	Zaštićena graditeljska baština				*
	- arheološka područja				
	- povijesne graditeljske cjeline				
	Županija ukupno		15787,00	21,65	0,1319*
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA				
3.1.	Energija proizvodnja	MW	2 x 80,6		
	potrošnja	GWh/god	215,210		
3.2.	Voda vodozahvat	u 1000 m ³	21270 m ³ /24 ^h		
	potrošnja	u 1000 m ³	12300 m ³ /24 ^h		
3.3.	Mineralne sirovine šljunka i pijeska	m ³ /godinu	600-700.000		
	glina	m ³ /godinu	50 000		
	Županija ukupno				

3.6. RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

3.6.1. PROMETNI INFRASTRUKTURNI SUSTAV

Prometni infrastrukturni sustav Međimurske županije potrebno je razvijati na međusobnoj povezanosti, koristeći sve prednosti kombiniranog prometa, ali istovremeno vodeći brigu o zaštiti okoliša i kvaliteti življenja.

CESTE

Ubrzani razvoj cestovnog prometa od osobite je važnosti za ukupni razvoj, a naročito za gospodarski razvoj Županije. Posebnu je pažnju potrebno posvetiti boljem međusobnom povezivanju pojedinih prostora Županije, kao i za njihovo uključivanje u prometni sustav države. Potrebno je razvijati prigradsku i gradsku prometnu mrežu koja će biti osposobljena za kvalitetnu razinu usluge u javnom, ali i u individualnom prometu na pravcima najintenzivnijeg prometa.

na državnu cestu Bukovje - Turčišće - Hodošan - Donji Kraljevec - Draškovec

- brza cesta Sveti Križ - Trnovec, čijom izgradnjom bi došlo do realizacije južne obilaznice Čakovca i sjeverne obilaznice Nedelišća, a omogućilo bi se rasterećenje tih dviju najvećih aglomeracija u Međimurju kroz koje prolazi najintenzivniji promet

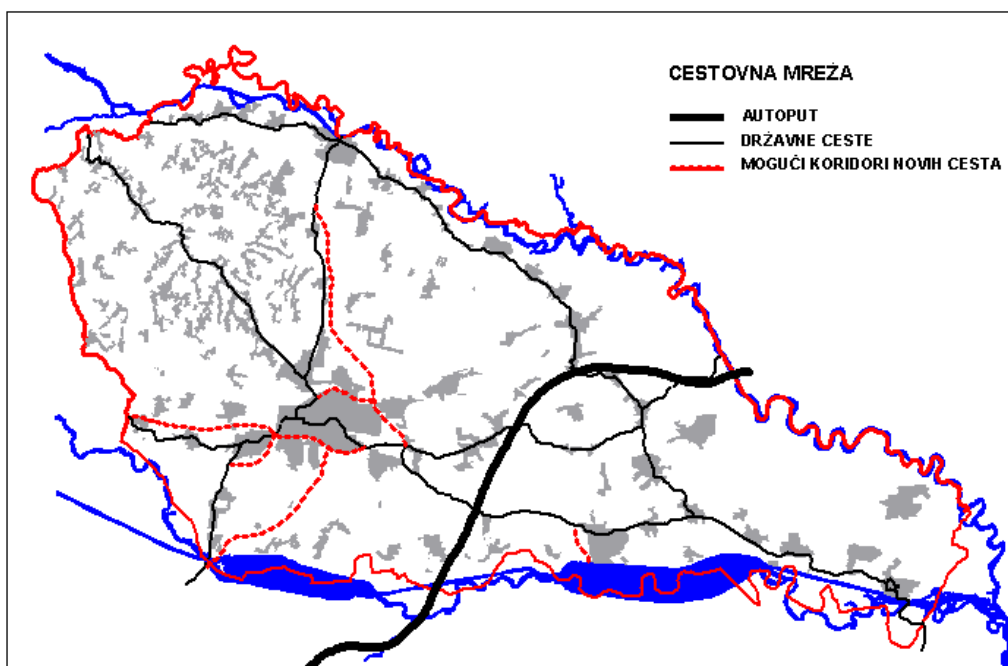
- brza cesta Sveti Križ - Mursko Središće, čijom izgradnjom bi se grad Čakovec zaobišao s istočne strane, a zaobišla bi se još i naselja Mihovljan, Šenkovec, Mačkovec, Slemenice, Žiškovec te Štrukovec, a priključio bi se promet sa zapada Županije (Sv. Martin na Muri i Selnica) te s istoka (Vratišinec, G. Kraljevec, Krištanovec, Novo Selo Rok)

- izgradnja spojne ceste Čakovec - Varaždin radi što boljeg povezivanja ta dva regionalna središta sjeverozapadne Hrvatske

- proširiti mrežu državnih cesta uključivanjem pravaca:

Čakovec - Štrigova - Banfi GP

Taj je pravac važan zbog kvalitetnijeg povezivanja sa Slovenijom, kao i za uravnoteženiji razvitak

Slika 40

Radi unapređenja prometnog sustava na razini Županije potrebno je osigurati koridore za sljedeće prometnice:

Državne ceste:

- na postojećoj auto-cesti potrebno je izgraditi novi čvor - Turčišće, čime bi se stvorila direktna veza

slabije razvijenog pograničnog područja, te pravaca:

Čakovec - Goričan i Bukovje - Turčišće - Hodošan - Donji Kraljevec - Draškovec (Murska cesta) koja povezuje dva međunarodna prijelaza i dva pogranična prijelaza

- poboljšati tehničke karakteristike i standarde državnih cesta u svrhu stalnog unapređivanja sigurnosti prometa na najfrekventnijim pravcima i

dionicama, a prvenstveno kroz naselja. Potrebno je prići izgradnji pješačkih traka kroz naselja, te biciklističkih staza, naročito na prilazima gradovima i povezivanju većih naselja.

Županijske ceste:

- Izgradnja spojne ceste Zebanec Selo - novoplanirana brza cesta Štefanec - Mursko Središće
- Postojeću lokalnu cestu Sv. Martin na Muri - Hotiza GP, te cestu D. Dubrava - Orehovića (uz akumulaciju) potrebno je prekategoriirati u županijske ceste
- Izgradnja obilaznice Preloga sa zapada, spajanjem postojeće državne ceste (Čakovec - D. Dubrava) i buduće županijske ceste uz Dravu
- Postojeću mrežu županijskih cesta potrebno je razvijati, unapređivati i modernizirati da bi se osiguralo kvalitetno povezivanje na mrežu državnih cesta te omogućio policentričan razvoj Županije

Lokalne ceste:

- Da bi se omogućilo alternativno povezivanje naselja radi veće fleksibilnosti i sigurnosti funkcioniranja prometa planira se izgradnja cesta Slakovec - Šenkovec i Kotoriba - Donji Kraljevec, te produžetak ceste Sv. Juraj u Trnju - D. Kraljevec do ceste D. Kraljevec - Goričan. Dok je pravac Kotoriba - Murakeresztur - Nagykanizsa (Mađarska) važan zbog kvalitetnijeg međudržavnog povezivanja na lokalnoj razini.

ŽELJEZNICE

Planiranjem razvoja željezničkog prometa u Županiji vodi se briga o što boljoj povezanosti Međimurja s ostalim dijelovima države, kao i uključivanju u sustav željezničkog prometa Srednje Europe.

Na postojećoj pruzi Kotoriba - Čakovec - Varaždin, te Čakovec - Pragersko potrebno je osigurati prostor za izgradnju drugog kolosijeka radi povećanja propusne moći, odnosno omogućavanja velikih brzina, a time i poboljšanja kvalitete prometa.

Planira se uspostava željezničke granične postaje Macinec, u kojoj bi se osigurao spoj željezničkog s cestovnim prometom te prekraj kamionskog tereta na željeznicu.

Zadržava se željeznička pruga drugog reda Čakovec - Mursko Središće.

ZRAČNA LUKA

Potrebno je osigurati prostor za mogućnost širenja zračne luke prilikom njene prekategorizacije u 2C kategoriju.

JAVNE TELEKOMUNIKACIJE

Program razvoja telekomunikacijske mreže temelji se na unapređenju već postignutog relativno visokog stupnja razvijenosti, te praćenju novih dostignuća na tom području u svijetu.

Do kraja 2000. godine planira se puštanje u rad još jedne telefonske centrale u Svetom Urbanu, te izmicanje centrale iz Stanetinca u Prhovec. U daljnjem je planu i montaža telefonske centrale u Vratišincu.

Iz mreže sustava pokretnih telekomunikacija u planu je montaža GSM bazne stanice u Železnoj Gori, te rekonfiguracija pojedinih antenskih sustava, kako bi se još poboljšao signal na području naše Županije. Nešto slabije je pokriven sjeverozapadni i zapadni dio Županije (zbog svojih zemljopisnih karakteristika i blizine granica), pa je u planu puštanje u rad još nekoliko baznih stanica na tom području.

3.6.2. VODNOSPOLSKOPSKI SUSTAV

VODOOPSKRBA

Osnovno polazište kod planiranja dugoročnog razvoja vodoopskrbe u Međimurskoj županiji ogleda se u povećanju sigurnosti opskrbe pitkom vodom iz vodoopskrbnog sustava, a što pretpostavlja proširenje kapaciteta vodocrpilišta Nedelišće i Prelog, izgradnju novih vodospremnika i magistralnih (spojnih) cjevovoda, te rekonstrukciju pojedinih dionica postojećih magistralnih cjevovoda. Uz navedene objekte predviđa se i izgradnja određenog broja hidroboksa postrojenja za dodatno povišenje tlaka u vodoopskrbnoj mreži, i to uglavnom na području Gornjeg Međimurja, koje se s tog gledišta predstavlja posebno specifičnim. S obzirom da je na cjelokupnom području Županije uglavnom izgrađena vodoopskrbna mreža, potrebno je napomenuti da javnim vodoopskrbnim sustavom nisu obuhvaćena samo naselja Križovec i Hlapičina koja imaju lokalne vodovode, te još predstoji da se i ta naselja u doglednoj budućnosti uključe u jedinstveni vodoopskrbni sustav.

U nastavku se navode planirani objekti i njihove osnovne karakteristike:

Vodocrpilišta:

1. NEDELIŠĆE

- Trafostanica KTS 10/0,4 kV s priključnim vodom i razvodom
- Zdenac B-6, kapaciteta 100 l/s, za potrebe I. vodoopskrbne zone (eventualno i dijela IV. vodoopskrbne zone)

2. PRELOG

- Zdenac B-2, kapaciteta 100 l/s, za potrebe IV. vodoopskrbne zone

Vodospremnici:

- 1) ČAKOVEC - Vodotoranj u industrijskoj zoni Istok, volumena cca 2000 m³
- 2) DEKANOVEC - Vodotoranj, volumena cca 350 m³
- 3) KOTORIBA - Vodotoranj, volumena cca 350 m³
- 4) ŽELEZNA GORA - Vodosprema, volumena cca 250 m³
- 5) FRKANOVEC - Vodosprema, volumena cca 250 m³
- 6) DRAGOSLAVEC - Vodosprema, volumena cca 250 m³

Magistralni (spojni) cjevovodi :

- 1) TOTOVEC – SAVSKA VES ϕ 200 mm
- 2) ŠTEFANEC – MALA SUBOTICA ϕ 200 mm
- 3) SIVICA – NOVO SELO ROK ϕ 150 mm
- 4) MIKLAVEC – PEKLENICA ϕ 200 mm
- 5) ZEBANEC – VRATIŠINEC ϕ 200 mm
- 6) MURSKO SREDIŠĆE - SVETI MARTIN NA MURI ϕ 150 mm
- 7) SVETI MARTIN NA MURI - SELNICA, ϕ 150 mm
- 8) ZAPADNI MAGISTRALNI VOD – ČAKOVEC ϕ 300 mm
- 9) SJEVERNI MAGISTRALNI VOD - ČAKOVEC ϕ 300 mm
- 10) MAGISTRALNI VOD kroz industrijsku zonu Istok – Čakovec ϕ 300 mm
- 11) REKONSTRUKCIJA MAG. VODA ŠENKOVEC - MIHOVLJAN ϕ 250 mm
(povećanje na ϕ 400 mm).

U cilju povećanja sigurnosti i kvalitete vodoopskrbe i racionalnijeg korištenja vode potrebno je proširenje nadzorno-upravljačkog sustava vodoopskrbe i uvođenje katastra vodovoda u grafičko-informativni sustav.

Potrebno je kontinuirano pratiti kvalitetu vode u izvorištu, vodoopskrbnom sustavu, zaštitnim zonama izvorišta, te poduzimati potrebne radnje. Stupanj tehničke opremljenosti potrebno je podizati u cilju povećanja kvalitete vodoopskrbe i racionalnog korištenja vode.

ODVODNJA

Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanje otpadnih voda najvažnija je zadaća Međimurske županije. Kao prvi korak pri rješavanju tog problema prišlo se izradi jedinstvene studije odvodnje Međimurja kojom će se odrediti optimalni način odvodnje otpadnih i oborinskih voda promatrano sa stanovišta primjenjivih sustava (mješoviti, razdjelini i djelomično razdjelini).

S obzirom na topografske, hidrološke i ekološke osobine Međimurja studija će biti izrađena u dvije koncepcijske osnove i to za odvodnju naselja na području Gornjeg - brežuljkastog dijela Međimurja, te za odvodnju Donjeg nizinskog dijela Međimurja uz osiguranje jednakih uvjeta javne odvodnje i

pročišćavanja otpadnih voda svih naselja bez obzira na broj stanovnika i njihov prostorni raspored.

UREĐENJE VODOTOKA I VODA

Na području Međimurja obrana od poplava je zadovoljavajuće riješena, s time da je potrebno dijelove izgrađenog sustava rekonstruirati, dijelove dograditi, a sve u cjelini pratiti i održavati.

Prema izvedenom sustavu za obranu od poplava potrebno je na području Međimurja izvesti ili rekonstruirati sljedeće nasipe:

Dravski sliv:

- nasip Gornji Hrašćan – Trnovec
- rekonstrukcija postojećeg nadvišenja ceste između cestovnog i željezničkog mosta na Dravi kod Kuršanca

Murski sliv:

- izgradnja nastavka nasipa uz Podturen
- rekonstrukcija većeg dijela glavnog morskog nasipa

Pri izgradnji i rekonstrukciji nasipa potrebno je voditi računa o što manjem narušavanju bioloških vrijednosti prostora. Nasipe izvoditi tako da se omogući što širi poplavni pojas gdje god je to moguće, tako da se obuhvate rukavci i omogući rijeci što veća poplavna površina, a istovremeno da se osigura obrana naselja od visokih voda.

MELIORACIJSKA ODVODNJA

Prije odluke o izgradnji novih melioracijskih površina i regulacije postojeće mreže prirodnih vodotoka u Županiji potrebno je izraditi studiju ekonomske opravdanosti i studiju utjecaja na okoliš s predviđenim mjerama ublažavanja negativnih utjecaja.

U takvim zahvatima obično se ocjenjuju samo neposredne i parcijalne ekonomske koristi, a vrlo rijetko dugoročne štetne posljedice po krajolik. Stoga je duž već postojećih regulacijskih i melioracijskih zahvata potrebno omogućiti opstanak i djelomičnu obnovu bujnih i vlažnih biotopa i ambijenata.

Na područjima koja su ovim Planom predložena za zaštitu – zaštićeni krajolik uz rijeku Muru, takvi se zahvati više ne bi smjeli vršiti.

3.6.3. ENERGETSKI SUSTAV

ELEKTROOPSKRBA

Postojeća izgrađenost elektroenergetskog sustava zadovoljava trenutačne, kao i buduće potrebe potrošača električne energije, ali uz uvjete rekonstrukcije. Isto tako, moguće je prijeći na novu transformaciju napona (umjesto 35/10kV) 35/20 kV.

U postojećim i planiranim gospodarskim zonama izgradnjom novih gospodarskih objekata mogu se pojaviti potrebe za izgradnjom novih 35/10(20) trafostanica koje će se prema iskazanim potrebama i realizirati. U ovom trenutku planiraju se dvije takve TS u industrijskim zonama Istok i Zapad grada Čakovca.

Planiraju se također dovršenje sustava daljinskog upravljanja i izgradnja novog telekomunikacijskog sustava s optičkim kabelima.

PLINOVOD

Međimurska županija u potpunosti je pokrivena srednjotlačnim plinovodima, a stupanj plinificiranosti Županije jedan je od najvećih u zemlji.

Da bi se osiguralo sigurno opskrbljivanje svih potrošača plinom potrebno je prići rekonstrukciji 24 godine starog regionalnog visokotlačnog plinoopskrbnog sustava Varaždin - Čakovec - Šenkovec (DN 200), čiji je sadašnji dopušteni tlak 12 bara, pri kojem tlaku se može isporučiti samo 17.000 m³/h, dok su potrebe na tom pravcu već sada 35.000 m³/h. Ovaj plinovod nije opremljen objektima za čišćenje, te prolazi naseljena mjesta (G. Kuršanec, Nedelišće i Čakovec) na udaljenostima koje ne odgovaraju propisima. Zbog toga je potrebno rekonstruirati, odnosno izgraditi novi visokotlačni plinovod Varaždin - Čakovec - Šenkovec radnog tlaka do 50 bara (na koji je tlak projektiran ostali plinski transportni sustav u državi). Time bi se ostvarilo i povećanje kapaciteta na potrebnu razinu (oko 40.000 m³/h) što bi cjelokupni sustav za opskrbu grada Čakovca i okolnih naselja podigao na željenu tehnološku i sigurnosnu razinu.

Izgradnjom novog plinovoda Varaždin – Šenkovec i rekonstrukcijom postojeće mjerno-redukcijske stanice u Nedelišću povećat će se kapacitet dobave plina u Županiji.

Osim izgradnje navedenog plinovoda planira se i rekonstrukcija regionalnog plinovoda Šenkovec – Mihovljan i podizanje radnog tlaka na 50 bara, te spajanje u jednu tehnološku cjelinu s plinovodom Mihovljan – Mursko Središće.

Izmjenom postojećeg plinskog sustava ukidaju se MRS Čakovec i MRS Kuršanec, a postojeći plinovod Varaždin – Čakovec i Čakovec – Šenkovec preusmjerit će se za potrebe distribucije i radit će na niskom tlaku.

3.7. POSTUPANJE S OTPADOM

U Međimurskoj županiji je sve veći broj površina koje su onečišćene nekontroliranim ili neodgovarajućim odlaganjem različitih vrsta otpada. S obzirom na postojeće stanje, smanjenje količina otpada i njegovo organizirano i kontinuirano zbrinjavanje moraju postati neodgodiva zadaća cijele Županije i svake jedinice lokalne samouprave radi zaštite i unapređenja stanja okoliša te zaštite zdravlja ljudi.

Ovim Prostornim planom ukazuje se na svrhovitost cjelovitog sustava gospodarenja i zbrinjavanja otpada, gospodarsku i ekološku opravdanost opredjeljenja koje teži uspostavi koncepta zajedničkog gospodarenja i zbrinjavanja otpada za sve gradove i općine. Gospodarenje i zbrinjavanje otpada je gospodarska djelatnost u kojoj su sadržana dva procesa koja se bave otpadom - od njegovog nastanka do konačnog zbrinjavanja.

Gospodarenje otpadom podrazumijeva:

- nastojanje da se smanji količina otpada u njegovom nastanku
- odvajanje otpada – sekundarne sirovine u postupku prikupljanja (papir, biološki otpad, staklo, metal, plastika i dr.)
- organizirano prikupljanje otpada kao sekundarne sirovine i njegovo uključivanje u proces prerade
- organizacija i izgradnja reciklažnih dvorišta – mjesta za skupljanje otpada kao sekundarne sirovine
- organizirano prikupljanje opasnog otpada za daljnju preradu (otpadna motorna ulja, baterije, lijekovi, boje i lakovi i dr.)
- organizacija i izgradnja građevine – sanitarnog odlagališta komunalnog otpada
- organizacija i izgradnja građevine za skupljanje opasnih otpada
- obrazovanje i izgrađivanje svijesti građana o potrebi njihovog uključivanja u taj sustav (sudjelovanje u smanjivanju količina otpada, odvojeno skupljanje i sl.)

Ciljevi procesa gospodarenja otpada jesu:

- smanjivanje količina komunalnog otpada koji se deponira na 40 % sadašnjih količina
- sprečavanje postupka da se opasni otpad deponira na deponiju
- opasni otpad nakon privremenog skladištenja odvozi se na obradu ili se deponira na građevini za odlaganje opasnog otpada na državnoj razini određenoj Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske izvan Županije.

Ovakav sustav gospodarenja otpadom detaljno će se definirati studijom o cjelovitom sustavu gospodarenja i zbrinjavanja otpada.

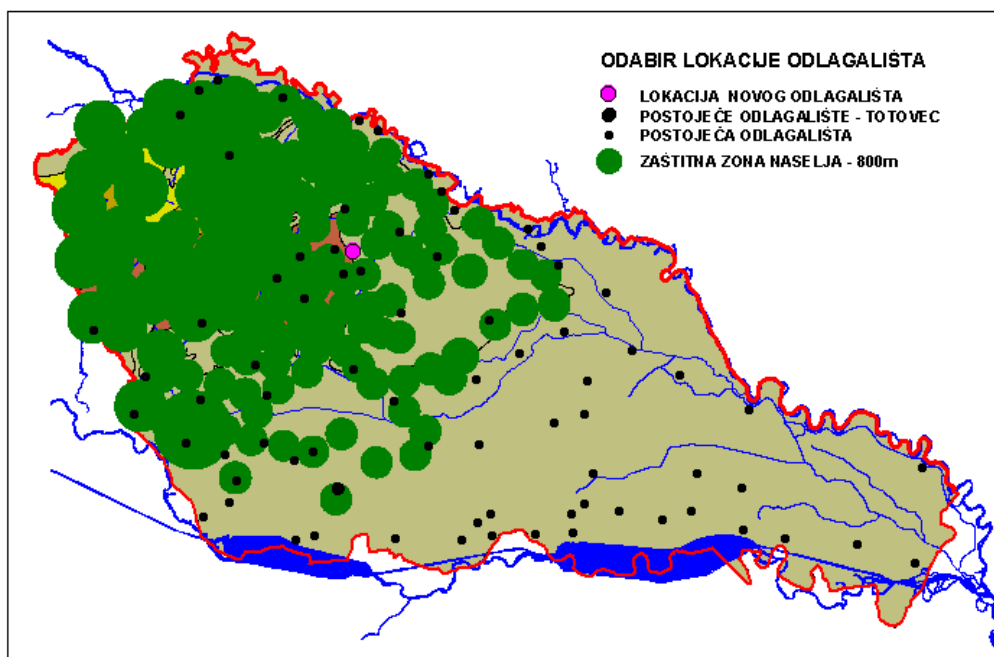
Sustavom za zbrinjavanje opasnog otpada na razini države u Međimurskoj županiji predviđa se lociranje jednog skladišta, te jednog prikupljališta opasnog otpada koji se izdvojeno skuplja, privremeno i kontrolirano skladišti. Jedan dio tog otpada obradom se neutralizira, a ono što se ne može obraditi, nakon prikupljene određene količine odvozi se na obradu ili odlaganje na deponiju osiguranu na razini države. Potrebno je naglasiti da taj otpad do sada završava nekontrolirano odložen na deponiju u Totovcu, što je najveća prijetnja zagađenju okoliša, prije svega spremišta podzemne pitke vode Međimurja.

Građevina za odlaganje komunalnog otpada, neopasnog tehnološkog otpada i privremeno skladištenje opasnog otpada predviđena je na lokaciji Pustošija. Uspostavom sustava reciklažnih dvorišta omogućit će se odvojeno prikupljanje opasnog otpada izdvajanjem iz komunalnog.

otpada, te opredjeljenjem i odlučivanjem jedinica lokalne samouprave iznađu i odaberu nova prihvatljiva tehnološka rješenja zbrinjavanja otpada koja isključuju potrebu za odlagalištem Pustošija, prijedlog ove lokacije stavit će se izvan snage.

Ukoliko se jedna ili više jedinica lokalne samouprave odluče na zbrinjavanje svog komunalnog otpada na svom ili zajedničkom odlagalištu lokaciju moraju odrediti temeljem prostornog plana uređenja općine, uz uvjet da tehnička i prostorna rješenja udovoljavaju kriterijima propisanim Zakonom o otpadu (NN br. 34/95.), Pravilnikom o uvjetima za postupanje s otpadom (NN br. 123/97.) i kriterijima propisanim ovim Planom.

U skladu sa smjernicama o gospodarenju otpadom, a to znači skupljanje i prerada otpada kao sekundarne sirovine (staklo, papir, plastika, metal, biološki otpad i drugo) na prostoru Županije potrebno je uspostaviti mrežu reciklažnih dvorišta. Svaka općina ili više općina zajedno dužne su na svom teritoriju osigurati prostor za barem jedno reciklažno dvorište za prikupljanje sekundarnih sirovina. Prikladan smještaj reciklažnog dvorišta bio bi prostor u radnoj zoni ili na prostoru koji je lako dostupan njegovim korisnicima.

Slika 41

Kriteriji za odabir lokacije odlagališta temeljeni su na Geološkoj i Hidrogeološkoj studiji, zaštitnim zonama naselja i ravnomjernoj dostupnosti svih naselja odlagalištu. Na temelju toga u Planu je predložena lokacija Pustošija, koja udovoljava svim gore navedenim kriterijima.

Ukoliko se kroz studiju o cjelovitom gospodarenju i zbrinjavanju komunalnog i tehnološkog neopasnog

Potrebno je još naglasiti da su gradovi i općine prema zakonu dužni sanirati postojeće divlje deponije koje se nalaze na njihovom teritoriju do 1. 1. 2002. godine.

3.8. SPREČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Cilj zaštite okoliša u ostvarivanju održivog razvoja je očuvanje izvornosti prirodnih zajednica, ekološke stabilnosti, kakvoće žive i nežive prirode, očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti kulturnog krajolika. Sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš jedan je od postupaka u postizanju zadanog cilja.

Općenito sagledavajući, ostvarivanje ciljeva zaštite okoliša u Međimurskoj županiji provodi se djelomično. Da bi se dobila prava slika stanja okoliša, te da bi se mogli utvrditi ciljevi i mjere za unapređenje tog stanja, potrebno je izvršiti sljedeće:

1. izvršiti inventarizaciju, snimak stanja u okolišu – utvrditi prirodne i krajobrazne vrijednosti i cjeline, nepovoljne utjecaje koji se u njima javljaju (vrstu, intenzitet, posljedice), stupanj ugroženosti pojedinog prostora
2. izraditi dokumente s područja zaštite okoliša – izvješća stanja okoliša i program mjera zaštite okoliša
3. uspostaviti učinkovit sustav i postupke u zaštiti okoliša – praćenje stanja okoliša, organizacija, provođenje i nadzor, posebno za ugrožena i zaštićena područja (katastar onečišćenja u naseljima, industrijskim i radnim zonama; praćenje osobito vrijednih biljnih i životinjskih zajednica)
4. utvrditi politiku zaštite okoliša na razini Županije i općina (poticanje zaštite, djelovanja nevladinih udruga, edukacije, podizanja svijesti o potrebi i značenju zaštite okoliša)

U izradi Prostornog plana u svim područjima naglašen je poseban značaj zaštite okoliša, i to: zaštita vodonosnog područja Županije, zaštita vodotoka, šuma i kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta. Ovaj temeljni stav ugrađen je u smjernice za izradu dokumenata prostornog uređenja na nižim razinama, u smjernice za razvoj naselja, komunalne infrastrukture, poljoprivrede i šumarstva, gospodarskog razvoja, a posebno je naglašen u rješavanju problematike gospodarenja i zbrinjavanja otpada, te u odnosu prema zaštiti kulturne i prirodne baštine kao posebnih vrijednosti ovog prostora.

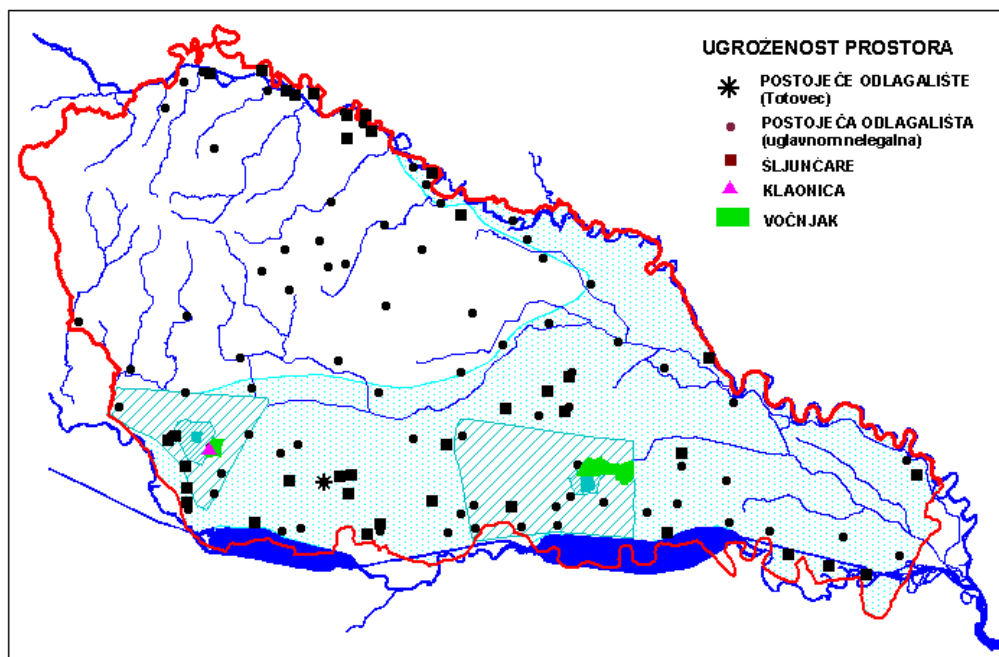
Pored ovih općenitih stavova i opredjeljenja, potrebno je naglasiti specifičnosti i zaštitu svakog pojedinog segmenta okoliša i sprečavanje nepovoljnih utjecaja na svakog pojedinačno:

Vode

Vodonosno područje županijskog i državnog značaja nalazi se u dravsko-murskoj nizini, prostoru u kojem živi većina stanovništva Županije, gdje se nalazi

većina naselja te odvija većina gospodarskih aktivnosti – od poljoprivrede do industrije. Budući da je to područje od izuzetnog značaja, potrebno je poduzeti niz mjera i aktivnosti u cilju njegove zaštite i sprečavanja negativnih utjecaja:

- u industriji i obrtu spriječiti izgradnju takvih pogona koji bi tehnološkim procesom ugrozili podzemlje (npr. velike količine otpadnih voda opasnog sastava, bez mogućnosti pročišćavanja kroz uređaj)
- na prostoru vodocrpilišta Nedelišće prioritetna je zadaća izgradnja kanalizacijskog sustava naselja koja se nalaze u obuhvatu crpljenja vode (Nedelišće, Gornji Hrašćan, Puščine)
- na području vodocrpilišta Prelog obavezna je izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (nedopustivo je upuštanje otpadnih voda u derivacijski kanal akumulacijskog jezera iz kojeg se napaja vodocrpilište)
- hitna je i primarna zadaća Županije, gradova i općina sanacija najvećeg odlagališta Totovec i svih odlagališta koja se nalaze u vodonosnom području (prioritetno onih koja se nalaze u zonama vodozaštitnog područja ili u njihovoj blizini – deponije općine Nedelišće i Grada Preloga)
- neodgodiva je zadaća Županije, gradova i općina na uspostavi sustava gospodarenja otpadom i izgradnji sanitarnog odlagališta otpada na primjerenoj lokaciji
- izvršiti identifikaciju zagađivača podzemlja otpadnim vodama (npr. farme, klaonice) i obvezati njih, kao i proizvodne pogone koji nisu priključeni na kanalizacijske sustave naselja, na izgradnju pojedinačnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
- u vodozaštitnim područjima koja obuhvaćaju građevinska područja, do izgradnje kanalizacijskih sustava s uređajem za pročišćavanje, ne bi se smjeli graditi ni osnivati takvi proizvodni pogoni kod kojih se u tehnološkom procesu javljaju velike količine otpadnih voda, a izvan građevinskih područja takvi se potencijalni zagađivači uopće ne smiju nalaziti
- u cilju sprečavanja prisutnosti nitrata u tlu, a onda i u pitkoj vodi, hitna je zadaća pronaći rješenje za način proizvodnje na poljoprivrednim površinama koje se nalaze u zaštitnim područjima vodocrpilišta ili u kontaktnom prostoru (voćnjaci, oranice) – bilo bi dobro uvesti organsko gospodarenje u poljoprivrednoj proizvodnji (proizvodnja zdrave hrane, uz poticanje i subvenciju sredstvima dobivenim od distribucije vode); a potrebno je i razmotriti mogućnosti pretvaranja oranica u pašnjake i livade uz uzgoj stoke

U cilju što bolje zaštite vodotoka potrebno je unaprijediti postojeći sustav praćenja kvalitete vode, obuhvaćanjem svih vodotoka, a ne samo Mure, Drave i Trnave. Na taj način moguće bi bilo utvrditi uzroke onečišćenja, determinirati zagađivače, primijeniti mjere sprečavanja zagađivanja i provoditi nadzor nad kvalitetom vode. Jedinice lokalne samouprave, a i građani trebaju postati svjesni posljedica direktnog ispuštanja otpadnih voda u vodotoke. Stoga je potrebno usmjeriti aktivnosti za unapređenje kanalizacijskog sustava u naseljima gdje on još nije izgrađen, gdje je izgrađen djelomično ili pak potpuno, ali bez uređaja za pročišćavanje.

Nedopustivo je i dalje odobravati takav način izgradnje ovog segmenta komunalne infrastrukture, pa bi jedan od osnovnih ciljeva uređenja prostora u planovima prostornog uređenja općina trebao biti izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda. Izgradnja trodijelnih nepropusnih septičkih jama primjerena je za zbrinjavanje otpadnih voda u domaćinstvima u manjim i raštrkanim naseljima Gornjeg Međimurja.

Vodeni eko-sustavi predstavljaju veliko bogatstvo u biološkom i ekološkom smislu i u mnogome pridonose biološkoj raznolikosti prostora. Prije izgradnje sustava odvodnih i drenažnih kanala i u doba kada je stočni fond u naseljima bio mnogo veći, Međimurje je obilovalo biljnim i životinjskim zajednicama vezanim uz vodu.

Zbog smanjenja vodenih eko-sustava, očuvanje krajolika uz rijeke i potoke od velike je važnosti, pa bi trebalo nastojati da vegetacijski i inundacijski pojas vodotoka bude što širi. Uz poticanje ponovnog oživljavanja stočarstva, istovremeno treba sprečavati pretvaranje vlažnih livada u oranice, a stimulirati korištenje livada i pašnjaka na tradicionalan način. S tim

u vezi potrebno je preispitati da se umjesto novih regulacija dopuste sezonska plavljenja u prirodnim inundacijama, to bi pridonijelo višestrukoj koristi – obnavljanju vlažnih livada, obogaćivanju vlažnih staništa, obnavljanju i poboljšanju kvalitete podzemnih voda, smanjenju broja ugroženih biljnih i životinjskih vrsta.

Stručnom analizom (zasebno ili u sklopu plana područja posebnih obilježja uz Muru), trebalo bi razmotriti mogućnosti proširenja inundacijskog pojasa rijeke Mure na području Murščaka i na prostoru od Goričana do Kotoribe, i s tim u vezi obnavljanje hrastovih šuma na tom prostoru. Zbog ugrožavanja ljudi i imovine na tim prostorima, ne bi trebalo dopustiti nikakvu izgradnju.

Šume

Zbog malog udjela šumskih površina, u cilju njihovog daljnjeg očuvanja, potrebno je onemogućiti svako daljnje smanjenje šumskih površina i njihovu

Slika 42

prenamjenu u poljoprivrednu ili drugu namjenu, jer se poljoprivredne kulture ne mogu dulje zadržati na ispranim tlima koja zahtijevaju stalnu i intenzivnu gnojdbu. Nasuprot tome, potrebno je preispitati mogućnost pošumljivanja neobrađivih poljoprivrednih površina, gdje god je to moguće, i onih obrađivih koje su nastale krčenjem šuma u novije doba.

U pošumljivanju ne smiju se primjenjivati nove vrste, već samo one koje su autohtone na ovom području. Isti princip potrebno je primijeniti i za stvaranje novostvorenog pejzaža u naseljima, rekreacijskim područjima, ribnjacima i sl., gdje se u

oblikovanju krajolika trebaju primjenjivati isključivo udomaćene biljne vrste.

Tlo

Zaštita tla mora se provoditi u cilju očuvanja kvalitete poljoprivrednog zemljišta, a time i kvalitete poljoprivredne proizvodnje, očuvanja zdravlja ljudi, te očuvanja zdravog biljnog i životinjskog svijeta.

Na području Međimurske županije, do sada nije vršeno sustavno i kontinuirano praćenje kvalitete tla, pa je prioritetna zadaća uspostava sustava praćenja i mjerenja kvalitete tla. Na taj način, na osnovu utvrđenih odstupanja, moguće je utvrditi uzroke zagađenja i provoditi nadzor. Zbog nekontrolirane primjene sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji, moguće je prekoračenje nepoželjnih utjecaja tih sredstava na tlo, što pak može imati negativne posljedice na poljoprivredne proizvode (a time i zdravlje ljudi), a potom i na negativne utjecaje na podzemne vode (u vidu nedopuštenih, prekomjernih količina nitrata u vodi). Djelovanjem zaštitarske službe u poljoprivredi, pojačanim formiranjem i obrazovanjem poljoprivrednih proizvođača, moguće je spriječiti negativne utjecaje na poljoprivredna tla.

Dosadašnji način odlaganja otpada predstavlja izvor zagađenja tla, a sprečavanjem daljnjeg odlaganja na nepropisan način, moguće je spriječiti nepovoljne utjecaje. Mjere sprečavanja i otklanjanja ovih negativnih utjecaja primjenjuju se one navedene u odjeljku za zaštitu vodonosnika.

Zrak

Obaveza jedinica lokalne samouprave je da prate kvalitetu zraka. Iako se na prostoru Županije ne nalazi niti jedan veliki zagađivač zraka, u Međimurju je u zadnjih dvije godine vršeno mjerenje za 100 stacionarnih izvora onečišćenja zraka, zbog utvrđivanja postojećeg stanja kvalitete zraka te zbog prepoznavanja mogućih odstupanja i registriranja zagađivača.

Mjerenjem su obuhvaćeni sljedeći značajniji stacionarni izvori onečišćenja: asfaltne baze u Ivanovcu i Goričanu, klaonica PIPO, svinjogojske farme Agromeđimurja, EKO-Međimurje - peć za pečenje gline, pekare, kotlovnice većih kapaciteta, spalionica selektiranog otpada u bolnici, sušara lakirnih dijelova - JVM Metalik, pržionica kave MISS Caffè.

Od navedenih zagađivača samo jedan izvor (spalionica selektiranog otpada u Županijskoj bolnici) ne zadovoljava uvjete koje propisuje Uredba o graničnim vrijednostima emisija onečišćenih tvari u zraku, jer kontrolni i mjerni instrumenti te izmjenjivač topline pirolitičke obrade nisu u funkciji. U slučajevima pržionice kave i kupolne peći Ferro-preissa također je ustanovljeno nedopušteno onečišćenje, ali je isto tijekom ove godine uklonjeno, a rezultati ponovnog mjerenja kreću se u granicama dopuštenog.

Jedan od najvećih zagađivača zraka u naseljima je promet, duž važnih prometnih pravaca, duž kojih do sada nisu vršena mjerenja o utjecaju prometa na kvalitetu zraka.

Budući da je prostor Međimurske županije jedno od istražnih područja za naftu, plin i geotermalne vode, potrebno je izvršiti determiniranje potencijalno

opasnih bušotina takvih medija eksploatacije, koji sadrži H₂S i/ili CO₂ te neke druge sastojke iznad dopuštenih količina, pa je o tome potrebno voditi računa kod bušotinske opreme i kod izvođenja rudarskih radova.

U gradovima i općinama (pojedinačno ili za više njih zajedno) u cilju unapređivanja stanja okoliša i sprečavanja nepovoljnih utjecaja, potrebno je uspostaviti sustav praćenja kvalitete zraka. Kao prvu mjeru u ostvarivanju tog cilja predlaže se uspostava jedne mjerne postaje u urbanoj sredini (na području Čakovca na prometno frekventnoj lokaciji ili u industrijskoj zoni) i jedne mjerne postaje u ruralnom prostoru (npr. Totovec, Pušćine, Mala Subotica ili dr.). Mjerna postaja u Totovcu bila bi potrebna zbog praćenja mogućih nepovoljnih utjecaja deponije na kvalitetu zraka, a ostala naselja predlažu se zbog praćenja utjecaja prometa na kvalitetu zraka u naseljima.

Postavljanje ovih mjernih postaja važno je zbog toga da se što prije objektivizira postojeće stanje kakvoće zraka, čime bi se osigurao kvalitetan nadzor i stvorile temeljne pretpostavke za ocjenu lokalnog ili prekograničnog utjecaja na kakvoću zraka u Županiji.

Buka

Okoliš Županije do sada nije ugrožen bukom, iako se gospodarskim razvojem, povećanim intenzitetom prometa može to stanje narušiti.

Uz prometne koridore u naseljenim područjima i područjima gdje se ti koridori približavaju naselju, potrebno je pratiti razinu buke. Na osnovu adekvatne dokumentacije i izvršenih mjerenja, na mjestima gdje razina buke prelazi dopuštene granice potrebno je izvesti odgovarajuću zaštitu. Potencijalni izvori prekomjerne buke su auto-cesta, dionica kod Donjeg Hrašćana, planirana obilaznica Čakovca, karting staza u Belici.

Krajolik

Sagledavajući ukupnu postojeću sliku krajolika Međimurske županije, kao što je navedeno u poglavlju Zaštita krajobraznih vrijednosti, može se općenito konstatirati da sadrži bogatstvo krajobrazne i biološke raznolikosti. Dosadašnje korištenje ukupnog prostora – racionalnost raspolaganja prostorom, visok stupanj tradicionalnog načina korištenja prostora koji se ogleda u mozaičnosti strukture krajolika, potrebno je i nadalje zadržati. Gospodarski razvoj, promjena načina života, povećanje stupnja urbaniziranosti, mogli bi narušiti kvalitetu krajolika. Iz tog razloga potrebno je spriječiti:

- unošenje tehnologija koje izazivaju nepovoljne učinke na okoliš
- prolaz infrastrukturnih koridora kojima bi se ugrozile šume, vrijedno poljoprivredno zemljište, struktura i identitet naselja

- gradnju građevina koje bi svojim gabaritom (tlocrtom, površinom i visinom), načinom oblikovanja, položajem, mogle narušiti strukturu naselja i ruralnu graditeljsku baštinu
- gradnju vikendica na grebenima brežuljaka, planiranim i zaštićenim područjima, izvan građevinskog područja
- gradnju na vizurama eksponiranim i vizualno vrijednim lokacijama, u kontaktnim prostorima vodotoka i šuma i na takvim lokacijama, gdje bi se zaklanjale vizure

U cilju očuvanja prirodne baštine, značajnih biljnih i životinjskih zajednica i zaštite staništa ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, izradom i donošenjem plana područja posebnih obilježja utvrdit će se detaljna namjena i način korištenja prostora za područja planiranog zaštićenog krajolika.

Za svrhovito korištenje i upravljanje zaštićenih dijelova prirode bilo bi potrebno uspostaviti odgovarajući sustav gospodarenja i zaštite kroz instituciju javne ustanove kao što to određuje zakon.

Graditeljska baština

Graditeljsko nasljeđe i prožimanje graditeljskih cjelina s krajolikom sudjeluju u stvaranju identiteta naselja, prepoznatljivosti čovjekovog životnog prostora. Stoga je potrebno pobuditi svijest o vrijednosti pojedinih prostora te o važnosti njihova očuvanja, a u dokumentima prostornog uređenja ugraditi mjere i smjernice za buduće oblikovanje naselja i pojedinih građevina. Planirana izgradnja naselja i građevina trebala bi činiti kontinuitet u oblikovanju – od pojedinačnih objekata, cjeline naselja do šireg prostora koji ih okružuje. To se odnosi jednako na urbane, kao i na ruralne prostore Županije.

U obnovi i revitalizaciji graditeljske i kulturne baštine nužna je prisutnost i poštivanje mjera i uvjeta koje propisuju odgovarajuće stručne službe. Da bi to djelovanje bilo učinkovitije nameće se potreba osnivanja adekvatne službe za zaštitu kulturnog nasljeđa u Međimurskoj županiji, s ciljem efikasnije kontrole i nadzora u zaštiti objekata koji su dio tog nasljeđa.

Kroz sva područja i djelatnosti koje su uključene u sustav planiranja, na razini Prostornog plana Županije (planiranje naselja, gospodarske strukture Županije, objekata infrastrukture, zaštite krajolika, prirodne i graditeljske baštine i dr.) prisutna je briga o okolišu i sprečavanju nepovoljnih utjecaja na okoliš. U sagledavanju postojećih nedostataka u problematici brige o okolišu, važno je istaknuti da je potrebno uspostaviti sustav praćenja stanja u okolišu i donošenja dokumenata iz domene zaštite okoliša na razini Županije, a u dokumentima prostornog uređenja jedinica lokalne samouprave (prostorni planovi uređenja gradova i općina, Generalni urbanistički plan grada Čakovca, urbanistički planovi uređenja i detaljni planovi uređenja) ugraditi smjernice iz Prostornog plana

Županije, uz mogućnost još detaljnijeg sagledavanja prostora s aspekta zaštite. Prostorni plan Županije daje osnovne mjere i smjernice za planiranje prostora cijele Županije, s naglaskom na osobito vrijedne prostore i objekte od interesa za Županiju.

U prostornim planovima općina i gradova, uz uvažavanje načela Prostornog plana Županije, zbog detaljnijeg prikaza prostora mogu se analizirati specifičnosti pojedinih prostora, utvrditi problemi, uočiti uzroci narušene ekološke ravnoteže, te predlagati mjere i postupci za otklanjanje i sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš. Na razini općina i gradova moguća je i djelotvornija kontrola prostora (putem komunalnih redara) i učinkovitije djelovanje.

Zaštita okoliša ne provodi se samo kroz dokumente prostornog uređenja, već je njihov cilj određivanje namjene površina i usklađivanje različitih interesa u korištenju prostora, u skladu s ciljevima zaštite. Učinkovitost djelovanja moguća je kroz provođenje zakona i podzakonskih akata te programa mjera za unapređivanje stanja u okolišu koje donose jedinice lokalne samouprave.

Međusobni dogovori i sporazumi između pojedinih gradova i općina ili pak svih jedinica lokalne samouprave zajedno na razini Županije, mogući su oko rješavanja zajedničkih problema zaštite okoliša (determiniranje, praćenje, djelovanje), da bi se postigao zajednički cilj i interes te osigurala djelotvornost kroz nadzor i provođenje.

Pregled korištenja relevantnih dokumenata:

Planovi:

1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1997.
2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1998.
3. Prostorni plan Općine Čakovec – GK „Međimurje“ – Projektni biro, 1978.

Studije:

1. Geološka i hidrogeološka studija Međimurja, Rudarsko naftno geološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1992.
2. Strategija poljoprivrednog razvitka Međimurja, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1999.
3. Vodoprivredna osnova slivnog područja Međimurja – JVP Hrvatska vodoprivreda (E. Flajšman, dipl.ing.biolog) 1996.
4. Studija utjecaja na okoliš dalekovoda 2x400 kV Žeravinec – Mađarska, Dalekovod d.d. Zagreb, Zagreb 1995.
5. Studija utjecaja na okoliš auto ceste Zagreb-Varaždin-Goričan, dionica Komin-Goričan, „Hrvatske ceste“-inženjerski projektni zavod, Zagreb, 1991.
6. Studija utjecaja na okolinu budućeg sanitarnog odlagališta „Pustoštija“, Rudarsko geološko naftni fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1997.

Ostali dokumenti:

1. Osnove korištenja i zaštite prostora za područje (bivše) Općine Čakovec, Zavod za prostorno uređenje Međimurske županije, 1995.
2. Izvješće o stanju u prostoru Međimurske županije, Zavod za prostorno uređenje Međimurske županije
3. Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Međimurske županije, Zavod za prostorno uređenje Međimurske županije
4. Izvješća o stanju u prostoru i programi mjera za unapređenje stanja u prostoru općina i gradova Međimurske županije u razdoblju od 1995. do 1999. godine.
5. Statistički ljetopis, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1993.
6. Statistički ljetopis hrvatskih županija, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1993.
7. Popis stanovništva 1991., Dokumentacija 810,811, Državni zavod za statistiku Zagreb, 1991.
8. Popis stanovništva 1991. Dokumentacija 882, 884, 885, 886, Državni zavod za statistiku Zagreb, 1992.
9. Razvojna politika za granična područja Republike Hrvatske, V.R.L.N. d.o.o. Zagreb, 1995.
10. Krajoblik – Sadržajna i metodska podloga Krajobrazne osnove Hrvatske (Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) Zagreb, 1999.
11. Drava i Mura – život uz dinamičan tok, Euronatur (M. Schneider-Jacoby), 1996.
12. Parkovi za život – Aktivnosti za zaštićena područja Europe, IUCN, 1994.
13. Parkovi za život, prekogranična zaštićena područja u Europi, IUCN, 1999.
14. Pregled podataka u Županiji međimurskoj-statističko izvješće, 1994.
15. Pregled podataka u Županiji međimurskoj-statističko izvješće, 1995.
16. Srednji gradovi u Hrvatskoj urbanizaciji, Zbornici, Institut društvenih znanosti, Zagreb, 1999.
17. Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske, Muzejsko društvo Bjelovar, 1997.
18. Razvoj naseljenosti Međimurja, Silvester Laci, Geografski glasnik 1982.

Suradnja tijela, ustanova i subjekata:

1. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja – Zavod za prostorno planiranje
2. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Varaždinu
3. Hrvatske vode Zagreb, Vodnogospodarski odjel za vodno područje slivova Drave i Dunava, Vodnogospodarski odsjek Varaždin, Vodnogospodarski odsjek Čakovec
4. Hrvatske šume, Uprava šuma Koprivnica, Šumarija Čakovec
5. Hrvatska uprava za ceste, Županijska uprava za ceste Čakovec
6. Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Čakovec
7. Hrvatska elektroprivreda - Distribucijsko područje „Elektra“ Čakovec

8. INA „Naftaplin“ Zagreb
9. „Hrvatske pošte“ Čakovec
10. „Hrvatske telekomunikacije“ Čakovec
11. „Međimurjeplin“ Čakovec
12. „Međimurske vode“ Čakovec
13. Ured za prostorno uređenje, stambeno komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša Međimurske županije
14. Ured za katastarsko – geodetske poslove Međimurske županije
15. Ured za statistiku Međimurske županije
16. Ured za gospodarstvo Međimurske županije
17. Ured za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehničku kulturu Međimurske županije
18. Ured za rad, zdravstvo i socijalnu skrb Međimurske županije
19. Upravni odjel za gospodarstvo i zaštitu okoliša Međimurske županije
20. ZAP Čakovec
21. Ministarstvo financija Porezna uprava Područni ured Čakovec
22. Vodopravna i šumarsko lovna inspekcija

POPIS TABELA, GRAFIKONA, SLIKA, KARTOGRAMA I KARTOGRAFSKIH PRIKAZA UZ TEKST U KNJIZI

TABELE

Tabela	1.	Opći podaci o Međimurskoj županiji	3
Tabela	2.	Iskaz površina, stanovnika, stanova, domaćinstva i gustoća naseljenosti MŽ (Tabela 1 po pravilniku)	4
Tabela	3.	Iskaz površina, stanovnika, stanova, i gustoća naseljenosti MŽ (Tabela 2 po pravilniku) za granično područje i ostatak županije	5
Tabela	4.	Kretanje broja stanovnika Međimurja od 1857. – 1991.	6
Tabela	5.	Kretanje broja stanovnika po gradovima i općinama Međimurja od 1857. – 1991.	6
Tabela	6.	Karakteristike popisnih razdoblja MŽ	6
Tabela	7.	Kretanje broja stanovništva i gustoća naseljenosti po gradovima 1953-1991.g	9
Tabela	8.	Kretanje broja stanovništva i gustoća naseljenosti po općinama 1953-1991.g	10
Tabela	9.	Dobna struktura županije gradova i općina '91.	11
Tabela	10.	Prirodni prirast i natalitet od 1951-1991.	11
Tabela	11.	Ekstremna odstupanja po prosječnoj starosti i stopi rasta	11
Tabela	12.	Poljoprivredno stanovništvo i domaćinstva sa zemljišnim gospodarstvom i aktivnosti za MŽ, gradove i općine	12
Tabela	13.	Struktura grupa naselja po veličini	13
Tabela	14.	Poljoprivredno zemljište	16
Tabela	15.	Ukupna struktura poljoprivrednog zemljišta MŽ po namjeni	17
Tabela	16.	Zahvati izvršeni na poljoprivrednom zemljištu	17
Tabela	17.	Struktura zemljišta po klasama	17
Tabela	18.	Struktura zemljišta po veličini posjeda	17
Tabela	19.	Posjedovna struktura poljoprivrednog zemljišta	17
Tabela	20.	Drvne zalihe po gospodarskim jedinicama i po sastavu	19
Tabela	21.	Iskaz sječe stabala po godinama	20
Tabela	22.	Površine pod šumama u MŽ	20
Tabela	23.	Optimalno brojno stanje glavnih vrsta divljači	20
Tabela	24.	Pokazatelji poslovanja tvrtki MŽ u razdoblju I-XII 98/99.	22
Tabela	25.	Pokazatelji poslovanja velikih i srednjih tvrtki MŽ I-XII 98/99.	22
Tabela	26.	Pokazatelji poslovanja malih tvrtki MŽ I-XII 98/99.	22
Tabela	27.	Dobit tekućeg razdoblja po području djelatnosti	23
Tabela	28.	Dobit tekućeg razdoblja prema veličini poduzetnika	23
Tabela	29.	Gubitak tekućeg razdoblja po područjima djelatnosti	23
Tabela	30.	Financijsko stanje poduzetnika po gradovima i općinama	25
Tabela	31.	Vanjskotrgovinska razmjena Međimurske županije u 1997.g.	25
Tabela	32.	Prosječne mjesečne plaće prema djelatnosti, broju pravnih osoba i broju zaposlenih u 1999. godini	26
Tabela	33.	Prosječne netto plaće po gradovima i općinama MŽ 1997.g.	26
Tabela	34.	Pregled broja i kvalifikacijske strukture nezaposlenih osoba	26
Tabela	35.	Državne ceste	29
Tabela	36.	Županijske ceste	29
Tabela	37.	Lokalne ceste	30
Tabela	38.	Cestovni i željeznički granični prelazi	30
Tabela	39.	Obrazovna struktura stanovništva Županije	37
Tabela	40.	Mreža Osnovnih škola s iskazom broja učenika odjeljenja i prosječne veličine odjeljenja	38
Tabela	41.	Mreža srednjih škola	39
Tabela	42.	Završeni osmoškolci koji nastavljaju srednju školu	39
Tabela	43.	Broj djece rođene od '92-'94. na području MŽ, obuhvaćene u predškolskim ustanovama.	40
Tabela	44.	Broj djece u predškolskim ustanovama na području Međimurske županije (podaci iz 1997.godine)	40

Tabela	45.	Karakteristike popisnih razdoblja MŽ	49
Tabela	46.	Financijsko stanje poduzetnika po gradovima i općinama	50
Tabela	47.	Udio gradova i općine Nedelišće u gospodarstvu Županije	50
Tabela	48.	Pregled prihoda gradova i općina iz proračuna za '99. godinu (u 000 kuna)	50
Tabela	49.	Prognoza broja stanovništva MŽ po pojedinim stopama rasta	63
Tabela	50.	Broj i prosječna veličina domaćinstva u MŽ, gradovima i općinama	64
Tabela	51.	Prognoza kretanja stanovnika MŽ gradova i općina po stopi rasta 71/91 i stopi 61/91 i 81/00.	66
Tabela	52.	Model razvrstavanja nekog područja po dobnim obilježjima u 7 tipova	67
Tabela	53.	Dobna i spolna struktura, i tipologija područja po dobnom obilježju teritorijalne jedinice	67
Tabela	54.	Model izdvajanja gradskih naselja Republike Hrvatske 1991. godine	70
Tabela	55.	Broj i veličina gradskih naselja u Međimurskoj županiji 1991. godine	70
Tabela	56.	Model izdvajanja urbaniziranih naselja Republike Hrvatske 1991. godine	70
Tabela	57.	Tipovi naselja prema stupnju urbanizacije-socioekonomskoj preobrazbi '91. godine	71
Tabela	58.	Model diferenciranja općina i gradova prema stupnju socioekonomske preobrazbe '91.g.	71
Tabela	59.	Broj i udio novih općina i gradova prema stupnju socioekonomske preobrazbe '91.g.	71
Tabela	60.	Odnos parametara i broj novih općina i gradova po pojedinim tipovima urbanizacije	72
Tabela	61.	Grupe naselja po veličini u Međimurskoj županiji	73
Tabela	62.	Kretanje broja stanovnika Čakovca u kružnom gravitacijskom području r=5km	74
Tabela	63.	Temeljne skupine središnjih zdravstvenih funkcija	76
Tabela	64.	Očekivano kretanje broja stanovnika domaćinstava i stalnih stanova, i građevinska područja za središta općina i naselja koja imaju izrađene PUMN-ove	90-91
Tabela	65.	Očekivano kretanje broja stanovnika domaćinstava i stalnih stanova i građevinska područja za sva naselja MŽ	91-93
Tabela	66.	Strukturni prikaz naselja grupiranih po veličini i odnos veličinskih grupa prema stanovništvu i naseljima županije	94-95
Tabela	67.	Tabela 3 po pravilniku Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina	104
Tabela	68.	Kretanje broja stanovnika Čakovca i gravitacijskog kružnog područja r=5 km	107
Tabela	69.	Gradovi Prelog i M. Središće sa utjecajem na kružno područje	107
Tabela	70.	Općinska središta sa utjecajem na kružno područje	108
Tabela	71.	Naselja s preko 2000 stanovnika sa utjecajem na kružno područje	109
Tabela	72.	Kategorija centralnih naselja značajnih centralnih funkcija	109
Tabela	73.	Tipovi razvojnih žarišta Međimurske županije	110
Tabela	74.	Razvojna žarišta Međimurske županije	111
Tabela	75.	Struktura zaposlenih 1991. po sektorima djelatnosti	112
Tabela	76.	Mreža osnovnih škola i optimalni normativi osnovnog i srednjeg obrazovanja	115-116
Tabela	77.	Normativni prikaz optimalno potrebnih sportsko-sadržajnih jedinica za Županiju ukupno	117
Tabela	78.	Broj korisnika sportskih sadržaja po dobnim skupinama i teritorijalnim jedinicama	118
Tabela	79.	Optimalan broj sportsko-sadržajnih jedinica po normativima i teritorijalnim jedinicama	118
Tabela	80.	Centralitet naselja i razmještaj nekih centralnih sadržaja i funkcija društvenih djelatnosti	119
Tabela	81.	Centralitet naselja s većim brojem nekih centralnih sadržaja i funkcija društvenih djelatnosti	120
Tabela	82.	Centralitet naselja s manjim brojem ili bez nekih centralnih sadržaja i funkcija društvenih djelatnosti	121
Tabela	83.	Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i cjeline (tabela 3a po pravilniku)	125

GRAFIKONI UZ TEKST			
Grafikon	1.	Udio površina općina i gradova u MŽ	6
Grafikon	2.	Kretanje broja stanovnika od 1857-1991.	6
Grafikon	3.	Udio grada Čakovca i prigradskih naselja u ukupnom stanovništvu MŽ	9
Grafikon	4.	Udio stanovnika pojedinih općina u županiji	10

SLIKE UZ TEKST			
Slika	1.	Položaj Međimurske županije u Republici Hrvatskoj	2
Slika	2.	Prostorni obuhvat	3
Slika	3.	Teritorijalna podjela	4
Slika	4.	Depopulacijska područja	9
Slika	5.	Geografske cjeline	14
Slika	6.	Poljoprivredno zemljište	16
Slika	7.	Šume Međimurja	19
Slika	8.	Obrana od poplava	28
Slika	9.	Poštanski uredi	32
Slika	10.	Telekomunikacije	32
Slika	11.	Vodoopskrba	33
Slika	12.	Odvodnja	34
Slika	13.	Elektroopskrba	35
Slika	14.	Plinoopskrba	35
Slika	15.	Razmještaj osnovnih škola	38
Slika	16.	Zaštićena kulturna i prirodna baština	45
Slika	17.	Pokrivenost planovima	48
Slika	18.	Osnovna shema prometa	55
Slika	19.	Stanje kvalitete vodotoka	62
Slika	20.	Gustoća naseljenosti	64
Slika	21.	Pogranična područja	65
Slika	22.	Dobna obilježja naselja	66
Slika	23.	Stupanj urbaniziranosti	72
Slika	24.	Gravitacijska područja grada Čakovca	73
Slika	25.	Ugroženost, ranjivost prostora	82
Slika	26.	Krajobrazne cjeline	84
Slika	27.	Kulturna baština	86
Slika	28.	Mjere i smjernice za zaštitu prirodne baštine	89
Slika	29.	Struktura naselja prema njihovoj veličini	95
Slika	30.	Prikaz prostornih struktura Međimurske županije	97
Slika	31.	Infrastruktura od državnog značaja	98
Slika	32.	Građevinsko područje	99
Slika	33.	Vodne površine i resursi	100
Slika	34.	Poljoprivredno zemljište	101
Slika	35.	Korištenje i funkcija šuma	102
Slika	36.	Prostorno gospodarska orijentacija	103
Slika	37.	Osovine razvoja	105
Slika	38.	Sustav središnjih naselja	106
Slika	39.	Gravitacione zone naselja	108
Slika	40.	Cestovna mreža	126
Slika	41.	Kriteriji za odabir lokacija odlagališta	130
Slika	42.	Ugroženost prostora - vodonosnika	132